AD

CONCORDATA

NATIONIS GERMANICAE

INTEGRA

DOCUMENTORUM

FASCICULUS TERTIUS.

FRANCOFURTI ET LIPSIAE,
IMPENSIS TOBIAE GOEBHARDT,
BIBLIOPOLAE UNIVERSITATIS
BAMBERGENSIS, 1777.

Finem collectionis hujus consecutus non sisto tantum ea ulterius documenta, quae historiae Concordatorum Nationis Germanicae pragmatica ratione deliniandae inservire possunt, sed & tum Concordata Principum Francofordiensia, tum quae his innituntur, Aschaffenburgensium genuinam descriptionem secundum exemplar ex Archivo imperii desumptum; quantum haec prae reliquis ante habitis editionibus praestet, judicabit aequus quisque. Accedunt & alia quaedam documenta, ac Virorum celebrium Tractationes, quae Con-

cor-

cordatis lucem accendunt non mediocrem. Vale Lector Benevole, & fave.

Bambergæ die
4. Januar.
1777.

Bibliopolæ.

ELENCHUS DOCUMENTORUM.

I.

Theoderici Archiep. Mog. Protestatio contra Decretum Annatarum An. MCCCCXXXIX.

II.

Summa Dictorum Nicolai de Causa Francfordiae A. 1442. 21. *Junii cum duobus diebus sequentibus, contra olim Panormitanum & defensores schismatis Basileae facti.*

III.

Responsio data Ambasiatoribus Regis Romanorum & Principum Electorum Florentie per olim Eugenium Papam in Consistorio secreto in die Conceptionis MCCCCXLII.

IV.

Concilium Basiliense ad Universitatem Erfordensem.

V.

V.

Concilium Basiliense ad Universitatem Erfordensem.

VI.

Bulla Eugenii IV. PP. qua Theoderico Archiep. Mog. ejusque successoribus conceditur facultas declarandi decreta concilii Basileensis acceptata & super iis dandi testimoniales.

VII.

Nova Unio Regis Romanorum cum Electoribus aliisque Principibus in Bonum Pacis Ecclesiæ & Imperii.

VIII.

Concordata Principum Francofordiensia.

IX.

In conventione Aschaffenburgensi varia Conclusa.

X.

Concordata Nationis Germanicæ per Papam Nicolaum & Fridericum Imp. 1448.

XI.

XI.

Bulla Sixti IV. PP. super Electione Praepositorum Spirens.

XII.

Bulla Sixti IV. PP. super libera Electione Praepositi majoris Ecclesiae Spirensis.

XIII.

Bulla Sixti IV. PP. super libera Electione Decani & Scholastici majoris Ecclesiae Spiren.

XIV.

D. Philippi Hedderich Minoritae Conventualis Trevirensis Dissertatio ad Concordata Germaniae. 1773.

XV.

P. Eliae Van Der Schuren, Minoritae Conventualis Trevirensis Dissertatio de jure consecrandi Suffraganeos Metropolitis Germaniae vindicato ex Concordatis Principum 1774.

XIV.

XVI.

Joannis Henrici Thiery J. U. L. Clerici Spirensis Ss. Theol. Baccalaur. Dissertatio de Libertate Ecclesiarum Germaniæ Concordatis vindicata.

XVII.

Georg. Ludw. Bœhmeri D. Rechtsgutachten *ad illustrationem Concordatorum §phi de cæteris vero &c.*

XVIII.

Anonymus in Differt. ad Concordata de alternativa mensium, sive de reservatione beneficiorum ex qualitate temporis vacantium juxta §phum de cæteris vero &c.

I. Theo-

I.

Theoderici Archiep. Mog. Protestatio contra Decretum Annatarum An. MCCCCXXXIX.

In nomine Domini amen. anno a nativitate ejusdem Millesimo quadringentesimo tricesimo nono Indictione secunda die vero vicesima quinta Mensis Martii a) hora secunda post meridiem vel quasi Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & Dñi nri Domini *Eugenij* divina providentia Pape *quarti* anno nono Venerabilis ac egregius vir Dominus *heinricus Leubin*g legum Doctor & Licentiatus in decretis Reverendissimi in Christo Patris & Domini Dñi Theodorici Archiepiscopi Maguntini procurator & eo nomine coram Reverendissimis in Christo Patribus & Dominis Dñis

a) Altera die, quae fuit XXVI. mensis Martii famosissima synodi Decretorum acceptatio facta est.

Dñis *Ludvico* Patriarcha aquilegienſi & *Georgio* Epiſcopo Vicenſi ceterisque ſacri Baſilienſis Concilij legatis Nuntijs & oratoribus in Noſtrumque Notariorum ac teſtium infra ſcriptorum præſentia perſonaliter conſtitutus quandam papiri proteſtationis cedulam inferius de verbo ad verbum deſcriptam prelibatis Dominis legatis Nuntijs & oratoribus intimavit inſinuavit notificavit ac ad legendum tradidit aſſignavit & proteſtatus fuit nec non reſponſum ab eisdem Reverendiſſimis Dominis Legatis Nuntijs & oratoribus petijt ac omnia alia fecit quæ in eadem cedula plenius continentur. cujus cedule tenor de verbo ad verbum ſequitur & eſt talis. Nos *Theodoricus* Dei gratia Sanctæ Moguntin. ſedis Archiepiſcopus Sacri Imperij per Germaniam Archicancellarius attendentes quod pridem per Reverendiſſimum Dominum *Ludvicum* Patriarcham Aquilegienſem Reverendosque Patres Dominos *Georgium* Vicenſem & *Joannem* Argenſem Epiſcopos ceterosque Venerabiles viros ſacri Baſilienſis Concilij Legatos Nuntios & Oratores pro parte ejusdem ſacri Concilij una cum Reverendiſſimis Colonienſi & Treverenſi Archi Epiſcopis nec non Reverendis Patribus Patavienſis & Auguſtenſis Eccleſiarum Epiſcopis ceterisque Jnvictiſſimi Domini Noſtri Romanorum Regis Ambaſſiatoribus Nuntijs & Oratoribus debita cum inſtantia requiſiti fuerimus quatenus decreta ejusdem ſacri Concilij pro reformatione

tione Ecclesie Sancte Dei in Capite & in Membris edita cum ea qua decet reverentia acceptare, ipsaque per Diecesin & provinciam nostras debite observationi demandare curaremus Nos igitur super hujusmodi requisitione unacum provincie Nostre Episcopis alijsque diocesis Nostre & ejusdem provincie Prelatis ac divini & humani Juris doctoribus & magistris matura deliberatione prehabita Ipsisque decretis & presertim decreto de *annatis* *) ut prefertur editis diligentius recensitis arbitrati sumus prefatis Reverendissimo & reverendis patribus legatis nuntijs & oratoribus sacri Concilij nostro & totius diocesis & Provincie Nostre nominibus explicandum fore quod ex antiqua hactenus observata consuetudine de cujus contrario hominum memoria non existit pro necessitate & opportunitate rerum expediendarum Ecclesie Maguntin. bone memorie predecessores Nostri & Nos de certis beneficijs pro tempore in nostra dyocesi vacantibus non tamen pro seu in confirmatione electionum admissione postulationum presentationum provisione collatione dispositione electione postulatione presentatione etiam a laicis factis Institutione Installatione seu investitura hujusmodi beneficiorum fructus biennales **) post

* Reditus unius omni ab eo qui recens in demortui Episcopi aut Abbatis locum succedit exsolvi summo Pontifici solitus.

**) Modica redituum taxa elapso a frugifera beneficii possessione biennio persolvenda.

hujusmodi collationes seu dispositiones & postquam collecti fuerint hujusmodi fructus recipi & exigi consueverunt, reservata tamen decenti portione reddituum pro ipsorum beneficiorum possessoribus quodque pariformiter ex simili observata consuetudine in certis nostre provincie dyocesibus per ordinarios loci seu prelatos & eorum predecessores etiam in certis dignitatibus & beneficiis pro tempore vacantibus fructus annales seu unius anni postquam collecti fuerint de eisdem dignitatibus seu beneficiis non tamen pro seu in confirmatione electionum admissione postulationum presentationum presentatione collatione dispositione electione postulatione presentatione etiam a laicis factis Institutione Installatione seu investitura hujusmodi dignitatum seu beneficiorum sed verius loco quartarum decimarum ex antiquo Jure Ordinarijs & Prelatis ejsdem debitarum exigi & recipi similiter consueverunt, reservata tamen etiam decenti fructuum portione pro dignitatum seu beneficiorum hujusmodi possessoribus sintque alique ecclesie & beneficia in diocesibus prefatis ex quibus dicti Ordinarij sive Prelati quartam decimarum hodiernis temporibus singulis annis recipiunt, sed tempore vacationis earundem fructus annales ab eisdem minime extorquere solent, ex quibus luculenter apparet quod fructus annales prefati loco quartarum decimarum

in

in alijs beneficiis ubi hodie hujusmodi quarte singulis annis non solvuntur successerunt, cum igitur de mente sacri Concilij fuisse non credimus neque per quempiam credendum sit, per prefatum decretum de annatis dictum concilium antiqua Jura Ecclesijs & Ordinarijs seu Prelatis debita aufferre sive abstrahere aliquomodo voluisse sed verius ut circa dispositionem dignitatum & beneficiorum quorumcunque omnia munde & sine labe criminis presertim simoniace pravitatis fiant per predictum decretum de annatis ipsum sacrum Concilium decrevisse atque statuisse nosque & ordinarios ac Prelatos provincie nostre nec non nostros & eorundem predecessores prefatos fructus biennales seu annales ut prefertur receptos & in futurum recipiendos sentiamus juste & Canonice recepisse & recipere potuisse atque inantea recipere & exigere licite posse. Idcirco ne tempore succedente in futurum circa prefatum decretum per quoscunque nostre diocesis & provincie subjectos seu alios quoscumque ambiguitatis scrupulum seu etiam contentiones & litium anfractus moveri seu suscitari contingat; protestamur expresse nostro & Ordinariorũ ac aliorum prelatorum diecesis & totius provincie nostrarum nominibus modo via Jure causa & forma quibus melius fieri potest & debet, quod per quamcumque acceptationem prefati decreti de annatis etiam simpliciter ut jacet per Nos aut Nobis subjectos factam

 vel

vel fiendam non intendimus aliquo modo a receptione & exactione prefatorum biennalium & annalium fructuum ut prefertur solvendorum recedere sed antiquis Juribus & consuetudinibus Nostris litteris ut predicitur firmiter inherere rogantes nominibus quibus supra prelibatos Reverendissimos & reverendos Prēs Nuncios & Oratores sacri Concilij ut in hujusmodi protestationem consentire ipsamque gratificare & admittere dignentur, nec non apud sacrum Concilium efficaciter promovere & cooperari velint, quatenus ipsum prefatos fructus, ut prefertur, solvendos & exigendos nunc sub decreto de annatis comprehensos seu prohibitos fuisse neque esse seu fore sub bulla & patentibus litteris declaret, addicientes quod nisi ipsum sacrum Concilium sic ut prefertur declaraverit quod acceptationem prefati decreti de annatis etiam simpliciter ut jacet per nos aut comprovinciales nostros factam vel fiendam ex tunc pro ut ex nunc, & ex nunc pro ut ex tunc in prejudicium prefatorum fructuum ut supra exigendorum & solvendorum pro non facta habere volumus, si vero sacro sancta Synodus Basiliensis ut firmiter speramus auditis rationibus & motivis nostris predictis declarationem prefatam sub bullis & litteris suis patentibus ut prenotatur, fecerit, ex tunc pro ut ex nunc & ex nunc pro ut ex tunc nos hujusmodi nostre protestationis nomini-

minibus quibus supra in eum casum & eventum renunciamus atque ab ipsa expresse recedimus. Deinde anno die & Pontificatu quibus proxime premissis hora completorii vel quasi in domo habitationis *Jacobi Wertheim* in Stuba superiori domus ejusdem prefati Dñi legati Nuntij & Oratores deliberatione prehabita predicto Dño henrico Procuratori Procuratorio nomine protestanti ac sibi super protestationibus suis ut premittitur factis respondendo responderunt & ejusdem sue responsionis cedulam inscriptis dederunt & assignarunt cujus etiam tenor de verbo ad verbum inferius est insertus, super quibus omnibus & singulis premissis prenominati Reverendissimi Patres & Dñi nec non prefatus Magister *Henricus Leubing* procurator & eo nomine quo supra a nobis Notarijs subscriptis unum vel plura publicum seu publica petijt instrumentum seu Instrumenta. Acta sunt hec anno Indictione Mensis die hora pontificatu & loco predictis presentibus ibidem Venerabilibus ac circumspectis viris Dominis *Richardo de Cleen* Majoris & Magistro *Joanne de Lysura* decretorum Doctore *beate Marie ad gradus* Maguntin. Ecclesiarum Canonicis testibus ad premissa vocatis specialiter & rogatis. Tenor vero supradicte responsionis cedule sequitur & est talis. Qua protestatione facta supradicti Dni *Ludovicus* Patriarcha Aquilegiensis Georgius Vicensis *Joannes* Argensis Epi. *Joannes de Segobia* Archidiaconus de *villa*

 iuxo-

iuxosa Thomas de Concellis Canonicus Attrebatensis in Theologia Magistri *Joannes de Bachenstein* Archidiaconus Zagrabiensis in decretis *Hugonis* Archidiaconus Metensis in legibus Doctores *Joannes Possart*, Prior Trajecten. & *Nicolaus Aucupis* Prepositus Carnotensis Oratores sacri Concilij Basiliensis responderunt sub forma sequenti quod ad ipsos non spectat prebere consensum predicte protestationi nec illam admittere, cum potestas eorum ad hoc minime se extendat, ad sacrum enim Concilium pertinet declarare & interpretari hujusmodi decretum nihilominus quia non videt eisdem prima facie supradicta prout narrantur comprehendi sub hujusmodi decreto offerunt separatos dare omnem operam eis possibilem in sacro Concilio Basiliensi, ut vota & desideria prefati reverendissimi Patris Dñi *Theodorici* Archi Episcopi Maguntini suum sortiantur effectum requirentes Nos Notarios hanc responsionem in fine dicte protestationis inseri & continuari & de hoc publicum confici Instrumentum.

(Sig. Not.) Et Ego hermannus *Butenweg* Clericus Paderburnensis diocesis publicus Imperiali autoritate Notarius quia supradictarum cedularum Intimationi Lectioni publicationi protestationi & responsioni omnibus alijs & singulis & premissis dum sic ut premittitur fierent & agerentur unacum prenominatis testibus presens interfui, eaque sic fieri

fieri vidi & audivi Ideoque presens publicum Instrumentum per alium me alijs occupato Negotijs fideliter scriptum unacum Connotario meo subscripto exinde confeci subscripsi publicavi & in hanc publicam formam redegi signoque & nomine meis solitis & consuetis signavi rogatus & requisitus in fidem & testimonium omnium & singulorum premissorum.

(Sig. Not.) Et ego *Jacobus hermanni* de Kramburga Clericus Aquilegiensis diecesis publicus Imperiali auctoritate Notarius quia supra insertarum cedularum intimationi Lectioni publicationi protestationi & responsioni omnibusque alijs & singulis premissis dum sic ut premittitur fierent & agerentur unacum prenominatis testibus presens interfui eaque sic fieri vidi & audivi Ideoque presens publicum Instrumentum manu aliena fideliter scriptum unacum Connotario meo supra scripto exinde confeci subscripsi publicavi & in hanc publicam formam redegi signoque & nomine meis solitis & consuetis signavi rogatus & requisitus in fidem & testimonium omnium & singulorum premissorum.

II.

Summa Dictorum Nicolai de Cusa Francfordiae A. 1442. 21. Junii cum duobus diebus sequentibus, contra olim Panormitanum & defensores scismatis Basileae facti.

Damnatis *Amedistis* in magna ycumenica synodo cui S. D. N. *Eugenius* Papa Legitima successione post mortem *Martini* Papæ sancti *Petri* sedem tenens, presedit, non putabatur ipsos judicatos amplius audiri debere, prohibente hoc omni jure Ecclesiastico & Imperiali, maxime cum ipsi, qui os in cælum posuerunt lingua eorum transeunte super terram exemplo Calcedonensis synodi audiri vetantur. *cap. in tantum* 109. *dist.* 21. in tantum, sic & ex eo, quia scisma fecerunt. *caus.* 23 *q.* 5. *c.* non vos. & suum intrusum defendere moliuntur. 3. q. 1 §. pater. his enim casibus audientia denegatur; ut notat *glossa in Cap.* 101. *in nomine domini dist.* 23. super verbo: audiencia; quoniam nihil subsistentiæ aut coloris contra ista enormia scelera varia adduci posse præsupposuerunt. Nec credebamus nos servuli Apostolicæ sedis, illos, qui more eorum, qui recentia fundamenta imprimere satagunt, & verbis deceptorijs habundant, post tot concessas publicas & privatas audien-

diencias, in hac dieta, ubi Conclusio pollicita est, denuo audiri. ad repetitionemque sepissime dictorum redeundum, credimus hanc ipsam omnium etiam fuisse sententiam garrulatoribus finem datum. sed postquam importunissima & inverecunda instantia eorum vicit clementissimum & invictissimum Regem nostrum & gloriosissimos principes Electores, ut datis *deputatis*, coram quibus iterum & finaliter, quod vellent, dicerent, ad hoc deventum est, ut vos Reverendi Patres & magnifici & venerabiles Domini ad hoc deputati eos triduo audiretis, demum præter propositum, ne gloriarentur ex taciturnitate nostra, *justiciam* Ecclesiæ per orbem dispersæ non posse ostendi, in simplicitate sermonis veritate rei gestæ atque pene omnibus notissime pari triduo etiam lectis publicis documentis adeo Dei gratia me ostendisse gaudeo, utpresumptuosissima injusticia eorum, qui Xti Ecclesiam in partes scindere moliuntur, omnibus dominationibus vestris patefacta sit. Verum quia in fine visi estis memoriale in scriptis desiderare de his auditis, pro subsidio faciendæ relationis, quamvis nihil putem omnium, prudentissimas dominationes vestras latere posse, de omnibus per me enarratis, cum nihil alienum aut incognitum adduxerim, hic nunc parco, ista succinctissime annotando, quæ memoria administrat, non ista offerens, quasi Ecclesia per orbem dispersa, aut sancta Romana Ecclesia vel ycumenica synodus opus habeat de-

defenſore alio, quam ſua auctoritate, aut quod hoc onus mihi creditum quisque putet, inter eos infinities doctiores peritioresque ſancte Ecclesie filios, ſolum pro modulo meo hoc oſtendere cupiens, quod tam parvi momenti ſunt *Amedistarum* fundamenta, ut vir parvus ingenio & pericia facile omnia comminuat, altiora & ſubtiliora majoribus remittens.

Incipio igitur ſub influentia Xti Capitis Ecclesiam ſuam defenſurus; & dico, recepto per univerſam Ecclesiam Sanctiſſimo Domino noſtro Eugenio pro unico indubitato pontifice poſt plures annos Regiminis ejus, quidam pauci *Basilee* reſidentes *Amedeum* Sabaudie tunc ducem, antipapam erexerunt, hos ſcismaticos a jure & homine anatematizatos, mandat Apoſtolica ſedes per hanc inclitam nacionem vitari, ſed alie Xtiane naciones illis communionem ſubtraxerunt, omnibus illis non obſtantibus, quæ per eos allegantur; nam ſermo eorum fumus eſt caligine plenus oculos ſtolidorum obtenebrans nihil habens de veritatis ſubſiſtentia; ſi enim ſpiritum Xti qui veritas eſt, haberent, ejus Corpus, quod eſt Ecclesia non tanto opere dilaniare ſtuderent *q.* 1. *ubi ſana Cauſ.* 24. *q.* 1. *c.* 129. & C. *Hæreticus.* Xtus enim in eorum cordibus habitare non poteſt, qui ſe a corporis Xti compage abrumpunt, *eadem cauſ. & q. c. audivimus, cauſ.* 24. *q.* 1. *c.* 104. erat enim uni-

unitas Ecclefie ex capite *Eugenio* & membris fidelibus compaginata, & ibi poft connexam & undique conjunctam Ecclefie unitatem alium Novatianum erigentes execrandum fcisma fecerunt 7. *q.* 1. *Cauf.* 7. *q.* 1. *c.* 106. Novatianus, ubi de hoc. 24. *q.* 1. *didicimus Cauf.* 24. *q.* 1. *c.* 131. hoc folum fufficit, omnibus eorum fabulacionibus fatisfaciens, fcisma enim nullam habet defenfionem, cum nulla *fit dabilis* caufa ad fcisma neceffitans, ut optime deducit S. Auguftinus contra *Parmenianum*, eo ipfo enim quod fcisma fecerunt, fe ipfos impios injuftos atque dampnatos effe oftenderunt. 23. *Q.* 5. *fi vos Cauf.* 23. *Q.* 5. & hæc eft prohibitionis caufa, cur fcismatici audiri non debeant, cum caufam habere nequeant excufantem, habet enim fcisma intra fe anathema inexcufabile. fed quoniam *Amediftæ* quodam caliginofo fumo defenfionis utuntur, dicentes fe Concilium univerfale fuiffe, Ecclefiam reprefentaffe, & cum authoritate plena conciliari ab ipfis Dominum noftrum depofitum effe, & Amedeum electum, oftendam hæc omnia a veritate aliena.

Primo quidem patefaciam, dudum omnem authoritatem Conciliarem defiiffe *Bafileæ* ob Concilii translationem aut fecundum ordinationem olim Bafileenfis Concilii, aut conventum Patrum in *Ferraria* animo ycumenicum Concilium celebrandi, aut per receffum præfidentum & aliorum de *Bafilea*, aut per

per Græcorum unionem aut translationem per Dominum noſtrum factam. 2do loco ſubjiciam etiamſi hoc non obſtaret, proceſſum contra dominum noſtrum nequaquam fuiſſe ſynodicum, primo quidem ipſum arrogantem oſtendam & præſumptuoſum, cum nondum ſit per univerſam Eccleſiam admiſſum contra unicum Pontificem Romanum talem fieri poſſe. 2do etſi fieri poſſet, non erat ille legitimus & ſynodicus, ſolvendo objectionem de hæreſi. 3o contra eligentes Amedeum atque de inhabilitate electi & nullitate pauca adjiciam, in omnibus plane & ſuccincte progredi curabo. premittam autem ſummarium Caſum rerum geſtarum, ex quo omnia, quæ intendo, apparebunt, parvam quandam juſtificationem petitionis Sanctiſſimi Domini innectendo, ut ſic ordinatius cetera attingam.

Sanctiſſimus Dnus noſter, dum eſſet in minoribus reductionem Orientalis Eccleſiæ diligenter ſollicitans, demum ad *Petri* Cathedram ſuperna diſpoſitione perveniens ex Apoſtolico officio ſibi nunc hanc curam commiſſam conſiderans talem egit diligentiam, ut concluſio capta eſſet de mittendo Apoſtolico Legato Conſtantinopolim cum neceſſariis perſonis pro felici & facili conſumatione unionis Eccleſiarum Dei, ſed eo noſtro Pontifice inſcio per Patres, qui Baſileæ Concilii cauſa convenerant, cum Grecis alii tractatus initi ſunt. Anno enim domini MCCCCXXXVIII ſeptimo idus Septembris in Concilio Baſileen-

ſi

fi cum oratoribus Græcorum de unione eorum actum est, qui, cum eam extra ycumenicam synodum fieri non posse dixissent, fuit diutius tractatum, ut in Basileam pro loco consentirent, & quia obstantibus instructionibus hoc facere non poterant, judicavit Concilium, non expedire, quod propter locum tantum bonum negligeretur, sed obligavit se per juramentum nomine Concilii per apostolicum legatum & presidentem prefatum solempniter, ad faciendum Concilium ycumenicum in *Calabria*, *Ancona* vel alio loco maritimo, aut ut in *Bononia*, *Mediolano* vel alio loco in Italia, extra Italiam in *Buda* in Ungaria aut in *Wyenna* in Austria, & ad ultimum in *Sabaudia*; sic quod illud ycumenicum Concilium in uno ex locis præfatis per Concilium eligendo, fiat, ac quod oratores mittendi pro Græcis adducant quatuor galeas & tricentos Balistarios pro custodia civitatis Constantinopolitanæ, & nominent Imperatori Grecorum locum unum ex nominatis ad oblationem salvi Conductus loci & civitatis; similiter & portum, ad quem ultimo debebit applicare, ad quem dum pervenerit, Concilium Basileense infra mensem ad nominatum locum se transferret, accedente in omnibus expresso consensu romani pontificis, qui etiam per se vel suos ad hoc constitutos cum aliis Patriarchis & Episcopis, qui similiter ibi esse debent vere vel representative hoc Concilium ycumenicum celebrabit. Veniente igitur

tur tempore electionis Loci in Concilio magnus numerus, qui tunc studiose pro factione hujus rei noviter ex coactione adversariorum Dni Nostri advenerat, ad hunc actum de personis infimis & ad res synodicas tractandas ineptissimis; intimabatur potius ad Avinionem, quæ civitas etiam pecunias obtulit necessarias mutuare, addiderunt autem illi Basileam jam a Grecis refutatam, & quia Avinio non fuit nominata addiderunt & Sabaudiam. hæc autem duo loca (additum in MS. *Basileam* & *Sabaudiam*) ob fraudem adjunxerunt, ut postea compertum est, presidentes apostolici & alii plures misteria intelligentes restiterunt. Avinionenses etiam petiverunt pro securitate suarum pecuniarum exponendarum decretationem loci & portus & decime imponende membris resistentibus ne hoc fieret, & finaliter quidam domini pro Concordia Patrum conceperunt unum Avisamentum, continens, quod Ambasiatores in Constantinopolim ituri de Basilea versus Avinionem pergerent, ac quod avinionem infra XXX dies post recessum ipsorum deberent contentare Capitaneum Galearum de 30800 florenis, & residuum usque ad summam 70000 florenorum exsolverent ipsis Ambasiatoribus realiter in pecunia numerata, de quibus omnibus infra XII dies post predictos XXX certificari deberet ipsum Concilium per literas Ambasiatorum predictorum; alioquin ex tunc posset & teneretur Concilium procede-

re

re ad electionem alterius Loci & aliunde universali ecclesiæ providere. Hoc avisamentum fuit Conclusum per deputationem & Congregationem generalem, oratores Avinionem perexerunt cum Bullis & instructionibus Dominis presidentibus & eis adherentibus ignaris, inter cetera habentes potestatem portum nominandi, sicut eis videretur, unde cum *Avenionem* venissent, & Avenionenses multum dubitarent, an Greci ad eos venturi essent propter contradictionem, quam audierant Basileæ factam, hoc argumento seducebantur, quod dicebatur ipsis, Sabaudiam nominatam, quam Greci refutare non possent, esseque in potestate ipsorum Oratorum, portum ultimum nominare, & per hanc potestatem Grecos *Avinionem* conducerent, quia eos ad portum propinquum circa Avinionem, scilicet aquas mortuas conducerent, & quando ita ad *Avenionem* fatigati Greci pervenirent, non instarent plus fatigari & ad Sabaudiam vehi, maxime cum in Sabaudia nulla civitas specialiter nominata aut ad hoc accommodata esset, quam preponerent *Avenioni* cum incommodo itineris & fatige, unde ipsi oratores de non nominando alium portum se per juramentum & alias solempniter Avenionensibus astrinxerunt, sed ad hæc non omnino securi pecuniam infra statutum terminum non exbursarunt, imo lapso termino, ut prius instabant pro decretatione Loci & decime, & portus, fraus hæc de

de portu occulte tenebatur, quia dabat pars illa Almanis ad intelligendum, quomodo cum pecuniis Avinionenſibus Concilium ycumenicum finaliter *Baſileæ* conſtitueretur. hæc quidem fraudulenter dicebant ut ſic Almanos ad favores allicerent; dum igitur hæc ſic *Avinione* agerentur, ſupervenit ex Grecia orator Imperatoris Jcannes Diſſipatus in Generali congregatione, proteſtantem, nullum Grecorum per mare Siculum ſeu Tyrenum venturum, cum ipſis enim bona fide actum eſſet, ſed illud mare tale foret, quod Imperator & Patriarcha & alii ſenes prelati ſine periculo vitæ per illud duci non poſſent, nec unquam in hoc conſenſiſſent neque conſentirent, neque *Avinionem* approbaſſent, ſed refutaſſent, proteſtando, quod per hanc viam negotium unionis deſtrueretur, expreſſe proteſtentur, fides eis data & jurata non ſervaretur. & multa contra hoc dixit. Videntes igitur Domini preſidentes, negotium illud penitus in fumum ire cum ignominia Eccleſie noſtre, niſi ad aliam electionem procederetur, propoſuerunt in generali Congregatione juxta concordata in Concilio, quia Avinionenſes infra terminum non ſatisfeciſſent, ad alterius loci electionem procedendum eſſe, nam electio illa, etiamſi Avinio eligibilis fuiſſet per ordinacionem Concilii Avinionenſibus intimata, caſſa & irrita facta eſſet per fluxum temporis, ita quod opus foret alia electione, exhortando, ut illa fieret, de loco

Grecis

Grecis grato, & rebus gerendis accomodo, post hanc exhortationem aliquoties repetitam demum de XII secundum Concilii formam avisarunt, juxta exhortacionem illam negotiis Græcorum providendum esse, atque ita statuto die in deputationibus ad alterius loci electionem deventum est, eiligentibus quidem Dominis Presidentibus & aliis nonnullis Regum & principum Oratoribus & viris gravissimis & tribus presidentibus trium deputationum electionem concludentibus, aliis multis Dominis deputationibus interessentibus & non eligentibus sed vota dantibus pro petitione Avinionensium scilicet decretatione loci & decime &c. — Interposuit se Germanica natio & cives Basilienses & XII fuerunt media oblata & aliqua ex illis, per olim Archi Episcopum Panormitanum, qui favere tamen videbatur parti quæ eligebat Avinionem, licet ipse palam allegasset, solempniter ipsam non esse eligibilem tanquam non nominatam nec comprehensam in decreto conventionali, omnia media per Presidentes & eis adherentes admissa fuerunt, cum una exuberantissima adjectione, quod omnis modus excogitabilis placeret pro desiderio alterius partis, sic quod negotium Grecorum non perderetur cum ignominia & infamia Ecclesiæ & promissorum ejus; sed quia pars alia Concordiam noluit, ita ut mala intentio ducum illius multitudinis facile intelligeretur, honor Dei & Ecclesiæ unitas & promissio bo-

 nos

nos artabat, ne cederetur, quare cum illa pars olim Arelatensis ad decretationem festinaret, opus erat, ne veritas occumberet, quod ipsi Domini Presidentes pariformiter agerent, decreta est igitur electio *Utini* & *Florencie*, aut alterius Loci ex nominatis grati Romano pont: ac Grecis, qui prius necessaria paraverunt, missum est hoc decretum ad S. D. N. qui audito processu instante oratore Grecorum communicato Concilio dominorum Cardinalium & prelatorum, qui in majori numero etiam ex Basileæ quondam in corporatis, in curia tunc erant, quam Basileæ, solempniter gratam habuit ipsam electionem, & eam in publico Consistorio confirmavit, atque ad exequendam eam, ut caput Ecclesiæ & Concilii cum his, qui decretum illud sanctitati sue presentarunt, oratores Constantinopolim misit. Qui dum aliquandiu in ea Civitate Constantinopolitana fuissent, ex Avinione galeas venisse audierunt, sine tamen Balistariis, unde ne ob hoc Greci retraherentur a veniendo, dabant ipsi oratores S. D. Nostri & partis sue ad hoc speciale mandatum habentes, Grecis potestatem, cum illis galeis Avinionem veniendi, aut per alium omnem modum eis gratum, sic tamen, quod omnino ad aliquam quamcunque civitatem Ecclesiæ occidentalis, venire non recusarent, practicavit Imperator Grecorum aliquibus diebus cum illis, & quia non poterant ad aliam viam consentire, quam quod per mare

Ty-

Tyrenum ad aquas mortuas descenderent in ultimum portum, ad quod Greci induci non poterant, redierunt ipsi vacui, Grecis Ferrariam venientibus, intimacione facta omnibus, quae etiam ad noticiam Basileæ remanentium pervenit, ex ultimo portu Veneciarum de eorum adventu, venit igitur Dominus Julianus Cardinalis, legatus Apostolicus, primus & ultimus qui Basileæ auctoritate apostolica presedit, & cum eo ex incorporatis prelatis Basileæ multi viri doctissimi ad Civitatem Ferrariensem, ita ut in fundacione illius ycumenici Concilii in prima sessione plusquam in duplo plures prelati etiam ex olim Basileæ incorporatis cum capite Ecclesie & Concilii, quam Basilce remanserint, reperti sunt. Verum quia olim Arelatensis & sui in fine, ut S. D. nostrum etiam apud Grecos diffamarent, ad impediendum eorum adventum audito, quod sanctitas sua confirmasset electionem partis presidentium quoddam injuriosissimum monitorium de facto decreverunt contra sanctitatem suam, & hujus Copiam Oratores eorum Constantinopolim attulerunt. Restiterunt presidentes Apostolici, atque alii gravissimi Domini, etiam sancte memorie Dn. Imperator Sigismundus atque alii Principes, ne tantum scandalum scisma resuscitaret, & quia furori eorum, quem in multis ostenderunt, obviari nulla parte aut ratione potuit, S. D. noster admonitus per Reverendissimos Dnos Cardinales & alios

prelatos, ut ipsis furiosis gladium de manu tolleret, in cujus confidentia hoc attemptabat, scilicet authoritatem Concilii ab ipsis demeret, in finem ne scisma fieret, ac ne unio Grecorum impediretur, Concilium etiam ante Grecorum adventum transtulit, cum conditione, si non desiderent ab illis presumptuosissimis scandalis, adducens in quo etiam sic translato, talia authore Deo proponere & agere intendimus, ex quibus nostram innocentiam orbis totus agnoscere poterit &c. & quoniam illi ad cessandum & impetum refrenandum nulla prece principum induci poterant imo magis intellecto Grecorum adventu ad Italiam inardescebant, hinc S. D. noster congregatis non paucis prelatis Ferrarie presidente Dno Cardinale S. Crucis cognosci fecit, an apud Basileæ residentes & talia in fidei prejudicium & scismatis fomentum attemptantes Concilii maneret autoritas vel non, tunc Concilium legitime translatum fore de *Basilea* ad Ferrariam communi omnium sententia definitum est, ac quod perlapsum termini ad hoc statuti Concilium esset legitime Ferrariæ stabilitum, post hoc illi, qui in Basilea erant, his omnibus non obstantibus postquam ad oras Italiæ Grecos adventasse senserant, D. N. Sanctissimum, nisi sunt diabolica presumptione ab omni administratione suspendere & sibi ipsam papalem administrationem sub privationis pena vendicare, citando omnes Cardinales & alios, ut ad Basileam concurrant, percipiendo omnibus

bus prelatis & principibus, ne eidem domino nostro pareant, aut obediant. Inchoata est autem felicissima sancta ycumenica synodus, sathanicis illis impedimentis non obstantibus, secundum ordinacionem olim Basiliensis Concilii, & de reductione Grecorum diligentia facta est, qualis in tali arduissima materia fieri debuit, ita, quod dei dono immenso Orientalis Ecclesia ad fidem racione Ecclesiæ cum pace conducta est, ut nunc una sit racione orientalis Ecclesiæ, atque Constantinone imo Armenorum Hyberorum Afrorum Jacobinorum atque Indorum fides, illi vero, qui Basileæ remanserunt in profundum malorum continue plus ruentes, bono unitatis invidentes ad horrendum scisma sua sponte properarunt, contradicentibus omnibus nacionibus & prelatis, regum & Principum oratoribus, de contrario in faciem eorum protestantibus, cum his pene omnibus & multo majori parte prelatorum, qui tunc Basileæ erant concurrentibus, & de congregationibus se absentantibus, ita, quod inter omnes Cardinales Archi Episcopos & Episcopos qui tunc Basileæ erant, qui ad numerum XXX minus quam decem passionatissimi Emuli, quorum vix quatuor alium quam nudum usurpatum titulum habebant, nisi sunt Dnum Nostrum deponere, & universam per orbem dispersam ecclesiam scandalisare, inter eos autem, qui huic nepharie factioni se opposuerunt, post Cardinalem Taraconensem, Archi Episcopum

Mediolanensem & alios maximos viros fuit ille olim Panormitanus, qui singulariter & in scriptis de injusticia protestatus est, ingratissimus vir, & tot Juramentorum apostolice sedi prestitorum sue doctrine & protestationum immemor partem scismaticam assumpsit, nunc hic pro defensione Capelli pseudo Cardinalatus sui cum ignominia militans. posuerunt autem in pretensa sententia Dominum nostrum hereticum esse, ex eo quod Concilium transtulit Ferraream, licet neque super hæresi citatus esset, neque ante citacionem etiam transtulisset, sibi Amedeum olim ducem Sabaudie in caput preficiens, novam rem ex Laico aliquem ad monarchiam ecclesie velle erigere, Ecclesia per orbem diffusa dissentiente imo anathematizante, nihilominus etiam omnes cujuscunque dignitatis ecclesiastice seu secularis ac universitates, honoribus privantes & anathematizantes, tanquam heresis & scismatis fautores, qui domino nostro depost favores in pontificatu prestarent. Sed Deus qui non sinit veritatem opprimi, Ecclesiam suam per orbem dispersam, cui inspiravit, ut Basileensibus contradiceret conservavit absque scismate, ita ut omnes naciones usque in istam, hanc Basiliensium factionem tanquam presumptuosissimam dampnaret. in hac autem natione, in qua propter dubium translationis tempore electionis bone memorie Regis *Alberti* delibera-

beratio ad tempus capta fuit, cum protestationibus, bonis respectibus, maxime ne interim aut electio illa Regis Alberti cavillaretur, aut natio Germanica scinderetur; nunc agitur de conclusione illius deliberacionis & declaracione obedienciæ, cum continuam perniciem pariat, unde S.us D.nus N. serenissimum Roman. Regem nostrum & Reverendissimos Patres & illustrissimos principes electores exhortatur, ut tollant de medio animorum suspensionem, & in obedientia in qua erant, quoad apostolicam sedem & sanctitatem suam, ut decet, constantes fideles principes se remanere declarent, his non obstantibus, quae Basileæ presumpta suut. Quod autem necessarium sit, pro Dei honore, salute animarum, ecclesie unitate ac Inclite hujus nacionis honoris conservatione declarationem absque pertractatione taliter fieri, ex hoc manifestissimum est, quia cum obedientia sit de necessitate salutis, quo-ad Apostolicam sedem & Rom. Pontificem. dist. 81. Can. si qui presbyteri. de Major. & obedient. Solite & in extravagante Unam Sanctam. §. porro cum si. tunc cum principes nostri Germani cum aliis orbis Regibus, ea, quæ Basileæ contra dominum nostrum acta sunt, tanquam scandalosa & scismatica juste non receperunt, non possunt ex eo, contra quod protestati sunt, cum aliquo honore, occasionem non obediendi recipere, imo si suarum protesta-

 tionum

tionum immemores esse vellent, tunc adhuc attento, quod pene universa Xtianitas, illis quæ Basileæ acta sunt, non obstantibus, dominum nostrum Eugenium pro indubitato Papa colit, non possunt dicere non esse dubium an Basilienses rite processerunt sed in dubio nequaquam qui fuit indubitatius deserendus est. *causa* 8. *q.* 4. *nonne.* & est conciliariter diffinitum 17. *d.* §. huic etiam quod recedentes ob dubium ab obedientia scisma faciunt, ubi conjuncto § Item *Simachus II. Q.*7. — item cum Balaham & glossa casus esse videtur, probatur idem *Caus.* 24. *q.* 1. *C. Scisma,* ubi de hoc, hinc concluditur petitionem Domini nostri non solum esse justam & honestam sed & necessariam, detestandosque esse Amedistas, quoniam omnis Catholicus securus eam partem detestatur, cui Ecclesiam Universalem Apostolicis sedibus roboratam non communicare cognoscit. sunt verba S. Augustini posita in C. allegato communicare enim illas est Ecclesiam destruere, ut optime S. Petrus Clementem instruxit. Caus. 11 q. 3. c. Si inimicus. dudum autem cessasse dubium, propter quod suspensio animorum facta fuit, manifestum est, nam dubitabant Dni principes, an Basileæ esset Concilium, obstante translatione, que eis per Dominum Episcopum Urbinatensem fuit ex tunc *Francfordie* insinuata, si enim Concilium Basileense pro indubitato habuissent, quomodo fuisset justum protestari de non obediendo eidem, si autem translatio

tio

tio certa fuisset, non minus injustum fuisset de non obediendo mandatis Dni Pape protestari, causa igitur protestationis fuit ambiguitas translationis. Sed quando post hoc Basileenses ac universa Ecclesia per orbem dispersa ac a nostris Principibus de contrario protestantibus & a capite Ecclesie Romano Pontifice se scismatice separarunt Amedeum ducem in caput sibi præficiendo, cessavit dubium, an Basileæ sit Concilium apud Principes nostros & universam Ecclesiam, qui Amedeum non recepit una enim Ecclesia non habet nisi unum pastorem. VII. q. 1. non autem. in glossa. & Ecclesia est grex pastori unitus. ibidem. in C. *Caus.* 7. *Q.* 1. *c. scire debes.* quare illi nec ecclesia nec concilium esse potuerunt. *XXIV. Q.* 1. *didicimus. & Q. III. Clericus & C. cum quibus.* cessare igitur debuit protestatio ab eo tempore circa. sed quod hoc per Dominos principes hucusque declarari non potuit, quod eis oportunitas conveniendi cum serenissimo Rege nostro data non fuit, excusati habiti sunt apud S. Dnūm. N. nunc autem omnis occasio retardationis finem cepit. hinc id fieri *Supplicatur.* quod statuta dies promittit. Quamvis hoc solum sufficeret proposito nostro, maxime quando justitiam Amedistarum fructus eorum pandunt, qui post promissionem Augmenti fidei pacis & reformationis, in turpissimam Ecclesie divisionem ruentes his omnibus sacris promissis amplius Sathanice invidentes, ut casus habet, se Spiritum

Do-

Domini caritatis & unitatis perdidiſſe opere manifeſtarunt, ut dicit textus. 24. Q. 1. *ubi ſana. C. heretici. C. audivimus. & C. ſcisma.* ubi oſtenditur ſciſſuram procurrantes Spiritum Xti non habere cujus corpus dilaniant. 23. *de Liguribus.* cum ſimilibus. & ipſum Spiritum Sanctum in ycumenica Synodo cum Dno noſtro fuiſſe quia tam admirabilem unitatibus fructum operatus eſt, quomodo nullum fuit Concilium Baſileæ tamdiu, ſed ordinatione Concilii translatum, tamen ad hoc ut garrulationibus eorum ſufficientiſſime videatur ſatisfactum, dico, quod Romanus pontifex; ſi judicari poſſet, a Concilio Univerſali tantum hoc poſſibile eſt. 2. q. 7. *ſicut inquit in gloſſa.* 5. q. 4. *nullus epiſcopus.* Sed nullum fuit univerſale Concilium Baſilienſe, tempore quo Amediſtæ Sanctiſſimum Dnum noſtrum niſi ſunt deponere, quia fuit translatum ſecundum ordinacionem Concilii ad Ferrariam, ut patet ex caſu, igitur irrita eſt depoſitio que translationem ſecuta eſt; non poſſunt Amediſte Caſum negare, quem in ea parte cedule concordate, ac non ſatisfactione Avininonenſium infra terminum confeſſi ſunt, quando anno Dni 1437 — feria 4ta ante pentecoſten magiſtrum Thomam de Carcellis ad principes noſtros Dominos electores miſerunt, ad impetrandam aſſiſtentiam pro Avenione, cum quo pro parte preſidentium Concurrebat Dnus Joannes Senior Abbas de Mülbrunno, ſed ſoliti

liti sunt dicere, numerum eorum, quoad Avenionem debuisse prevalere. dicitur eis, quod si post illam Concilii Ordinacionem, per quam Avinionensis civitatis electio in eventum non solutionis cassabatur, & ante electionem presidentium & ejs adherentium per novam Ordinationem prima immutata fuisset; hoc forti possent allegare sed ut casus habet, nulla mutatione Concilii facta de prima ordinatione ad electionem deventum est. Si igitur ipsi ad electionem per presidentes Concilii vocati & moniti in deputationibus existentes non voluerunt eligere quando potuerunt, hoc eligentibus non obest, *de electione. quia propter* ibi: qui volunt & possunt. ubi glossa, concord. allegat, ipsi non negant, se eligere noluisse, sed, quod potuerunt, dicit Concilium in cedula concordata, quomodo Avinionensibus deficientibus, Concilium potest & tenetur, potuerunt igitur cum aliis eligere alium locum, & quia non fecerunt, sibi imputent, & per hoc omnia sophismata eorum sunt soluta, unde cum dicunt Concilium potuisse immutasse ordinacionem suam, & in hoc est resolutio omnium suorum argumentorum, dicitur, etiamsi major pars Concilii hoc potuisset, conciliariter tamen hoc ante electionem actum non est, imo tres presidentes trium deputationum pro electione concluserunt, ut casus habet, si habent immutationem ante factam conciliariter, illam in medium ducant,

sed

ſed quia non habent, fumus eſt caligine plenus obtenebrans oculos ſtudiorum ſermo eorum. Sed advertendum, quod etiam id verum non eſt, ipſos contradicentibus preſidentibus & eis adherentibus potuiſſe illam concordem ordinacionem immutaſſe, primo cum vigor conciliaris dependeat, a conſenſu omnium. *XV. d. Canones. §. Synodus.* & *c. ſicut ſancti. in fine.* cum ſimilibus. non potuiſſet fuiſſe tanta poteſtas ad tollendum ordinacionem, contradicentibus primis & eis adherentibus. ſed fuit in ordinacione unanimi. 2do quia expreſſus conſenſus Dni noſtri Pape debebat intervenire, ut habet caſus & ponitur in decreto Conventionali 19 ſeſſionis. ſed quia conſtat ex omnibus bullis Dni noſtri, quod ſolum id permittit ratum & gratum habiturum, quod per preſidentes cum Concilio, aut concenſu Concilii ordinatur, aut concluditur, igitur in hoc caſu numerus major contradicentibus preſidentibus & parti eorum adherentibus, locum non habuiſſet, unde quia ad primum & ſupremum privilegium Apoſtolice ſedis ſpectare dinoſcitur, Concilia indicere. 17. *de Regula.* cum capitulis ſequentibus. 3. *Q. 6. dudum de elect. ſignificaſti.* & hoc erat in pactum deductum quod erat juris quoad conſtitutionem novi ycumenici Concilii, hinc nequaquam major numerus Concilii Papa non conſentiente hoc caſu prevaluiſſet, ubi enim Concilium eligere debuit & Papa expreſſe conſentire minor

pars

pars cum Papa neceſſario prevaluiſſet, ut quisque palpabiliter conſpicit, ſed quia Papa conſenſit & approbavit electionem Dominorum preſidentium & eis adherentium, quod hoc caſu totum Conſilium fecerunt in executione ordinatorum per Concilium aliis nolentibus, hinc patet Concilium ycumenicum ſecundum ordinacoinem Concilii Baſilienſis rite fundatum, & cum duo univerſalia Concilia univerſalem Eccleſiam repreſentantia eſſe non poſſint ſimul & ſemel, ut eſt clarum, & adverſarii fatentur. hinc inchoato Concilio ycumenico Ferrarie Baſilee Concilium defeciſſe eſt manifeſtum. Adhoc adicio, quod ſi fortaſſis nulla loci electio per Concilium valida fuiſſet, nihilominus ycumenici Concilii conſtitutio per Papam tum facta ordinacione Concilii facta fuiſſet; nam ut ex caſu patet, in bulla Dni noſtri, ubi electio loci confirmatur, id ipſum continetur; Dnus noſter ordinaverat reductionem in Conſtantinopoli fieri debere, ſed Concilium Baſileenſe, cui ipſe acquievit, voluit quod in his occidentalibus partibus fieret in uno ex nominatis locis, & quamvis ipſum Concilium in XI ſeſſione exhortaretur omnes incorporatos, ne ante reformationem in Concilii translacionem conſentirent, indicabat nihilominus in XIX ſeſſione cauſam reductionis Grecorum eſſe talem, quod etiam ob ipſam Concilium transferri deberet. ſi igitur hoc ita eſt, quomodo poterit negari Papam in uno ex locis Concilio in electione de-

deficiente constituere potuisse synodum, cum sit caput Concilii & Ecclesie, ut ipsum Concilium fatetur, in Responsione quondam facta ambasiatoribus Domini nostri, quæ incipit: Cogitanti, & in sessione XIV nam dicere, non posse uti omni potestate constituendi ad edificationem Ecclesie hereticum est, ut notant doctores. 19. *de nulli fas. de electione. Generali. li. 6. XXV. Q. 2. si quis dogmata.* Pascentiam enim in fide illimitate adeo habet, ita quod nulla conciliari potestate in hoc impediri potest, si igitur secundum ordinacionem Concilii necessarium erat Concilium in uno ex locis congregari, propter hanc laudatissimam causam & approbatam in 19 & 24 sessionibus, nemo sana mente dicere potest, Papam, id quod per Concilium in edificationem Ecclesie judicatum est omnino fieri debere, facere non potuisse in defectu etiam Concilii.

Adhuc dico, si hec differentia, quæ erat ob locum inter Patres Concilii discuti debuit, ad caput Concilii scilicet Romanum Pontificem appellatione remota recurrendum erat. *XVII. de multis. VI. Q. IIII. si inter.* Si enim dissensiones episcoporum in provinciali Concilio ad caput provincie mandantur referri, tunc & dissensiones Episcoporum in uniuersali Concilio ad caput ejus scilicet Rom. Pontificem, hoc enim argumentum facit synodus, 96. *d. bene quidem. & Glossa in allegata*

gato *Capite*: *multis*. scilicet, quod ea habitudine se habeat Metropolitanus ad provincialem synodum, qua Papa ad universalem, & pro hoc est textus optimus. 23. *q.* 5. *de liguribus*. & in hoc casu, quando de constitutione ycumenici Concilii agebatur hoc est indubitatum penitus, cum sit de maximis illi sedi propriis Privilegiis. 2. *q.* 6. *ideo. ubi de hoc*. & in allegato *Cap. Multis*. 17. *d. quare* ejus Consultum intervenire debuit. ut ibidem. & *C. huic sedi*. & *C. Concilia. eadem. d.* demum si nec Concilium Basileense nec Rom. Pontifex Grecis locum deputasset, quomodo potest negari Concilium ycumenicum fuisse, quando persone necessarie secundum determinacionem 19e sessionis animo Concilium celebrandi concurrerunt; si enim Papa & Patriarche ac alii episcopi per se aut representative animo celebrandi Concilium Ycumenicum Ferrarie conveniebant, nonne omnia necessaria ad Concilii illius celebrationem concurrebant secundum determinatum in illa sessione, hic impugnatio est frivola, non est enim de essentia Concilii, quod sit in tali vel tali loco, sed quod sint tales persone animo Concilium celebrandi, & conciliariter procedant, sicuti Ferrarie actum est. preterea si Basileense Concilium millesies ordinaset, quod dissolvi non deberet, nonne, si de facto illi necessarii ad Concilii celebrationem recessissent, Concilium defacto fuisset dissolutum, hoc enim dicitur in Concilio Toletano *hac*

era DCLXXXI. celebrato, quod nemo Concilium solvat, ante expedicionem agendorum, hoc est, recedat, recedere enim est dissolvere Concilium; si igitur Presidentes Apostolici Cardinales & alii maximi & primi & necessarii ad Concilii celebrationem & qui Concilium fundarunt & rexerunt, recesserunt de Basilea concurrentes pro celebrando yeumenico Concilio, grecis in ultimo portu existentibus, quomodo dici potest, Concilium Basileense tunc non fuisse dissolutum, quamvis civitas Basiliensis remanserit, & aliqui Prelati in ea, sine enim primo loco Basileensi & sine omnibus illis personis, qui ibi remanserant, potuit esse Concilium, nihil enim remansit, quod de essentia esset Concilii; nam aliquando fuit Basileæ Concilium sine omnibus illis prelatis, qui remanserunt, sed non sine illis presidentibus qui recesserunt, ubi enim Papa non est presens, nec ejus legatio, non est regulare Concilium. 17. *d. Regula.* & *cap. Concilia.* ubi de hoc. sed potius est Acephalum. 21. *d.* submittitur 93. *d. nulla.* maxime in hoc casu, ubi legitima causa, scilicet reductionis Grecorum & Concilii Basiliensis ordinacio, in Convencionali decreto legatos abire compulit; defecit igitur conciliaris Authoritas Basilee, necessariis personis abeuntibus. postremo dico, quod Grecis reductis qualitercunque non potuit Basilee Concilium esse universalem militantem Ecclesiam representans. solum enim plenarium

natium tocius orbis Concilium tale eſt, quod ex tota Xtianitate colligitur, ut ait S. Auguſtinus de unico baptismo, greci autem non reagnoverunt Baſileenſe Concilium, nec pro Romano & patriarchali, ut in Bulla Patriarche habetur, quæ inſeritur 19ne ſeſſioni, qua propter ſi nos Grecos pro Catholicis habuiſſemus ab inicio, eis non concurrentibus incongrue dixiſſemus, Baſileenſe Concilium univerſam Eccleſiam repreſentare, cum ſolum occidentalem repreſentaſſet, ita & poſt Grecorum reductionem non potuiſſet univerſam Eccleſiam repreſentare, etiamſi Concilium fuiſſet. Sed eum ſolum Concilium univerſam militantem Eccleſiam repreſentans ſit illud plenarium, dequo loquitur Concilium Conſtancienſe, cui omnis etiamſi Papalis dignitatis fuerit, obedire tenetur, ut etiam Baſilienſes ſemper confeſſi ſunt, hinc patet, ipſos poſt Grecorum unionem etiam ſecundum ſua principia in Dnum noſtrum Papam nihil potuiſſe, ſcientes hoc ſe evadere aliter non poſſe, non verentur, Spiritum Sanctum Sanctam Romanam Eccleſiam & ſacram ycumenicam ſynodum de mendacio arguere, dicentes, hoc non eſſe verum, quod Greci ſint reducti, ſed bulla aurea Imperatoris Grecorum cum ſubſcriptione Apocriſiariorum & XXVIII. Archi Epiſcoporum Grecorum & bulla Smi Dni noſtri Pape atque diffinitio ſynodica Concilij ycumenici, quam principes noſtri ab Apoſtolica ſede re-

C 2 cepe-

ceperunt, contrarium ostendunt, quibus pocius credendum est, quam illis talibus viris, qui etiam fingunt Dnum nostrum omnia simulati cum Grecis egisse, propter destruendam authoritatem Conciliorum, cum constet, ut etiam casus habet, preter intentionem Dni nostri Concilium in occidente habitum, quoniam ordinaverant in Constantinopoli reductionem fieri; si Concilium Basileense acquievisset.

Solent objicere, Dnum nostrum ante Grecorum adventum Concilium transtulisse Ferrariam, sed casus tollit argumentum; nemo sane mentis negare potest, summo pontifici in tali casu pro conservacione unitatis, & ne Grecorum reductio impediretur, hoc potuisse, maxime qui ad casum & ad translacionis bullam advertit, quando enim Ecclesia per orbem diffusa & principes contradixerunt, ne hoc fieret, & illi pauci emuli passionatissimi propter confirmacionem electionis partis presidentium in suum Caput ita sevire sub nomine Concilii attemptarunt, & se scismaticos in illa particularite constituerunt, in summum pontificem Judicis & actoris partes sua sponte sibi vendicando, se ipsos ad Concilii celebracionem in abilitando, universalis Ecclesie consensu eis deficiente. Dnus noster potius ostendit. eos non facere Concilium, qui ad scisma properarunt, quod ab eis authoritatem conciliarem

rem auferret, qua se indignos effecerunt. & ut Ecclesia sciret pontificem injuste diffamari, adjecit papa se velle ostendere innocentiam in Concilio, ad quod eos, qui ipsum diffamaverunt cum salvo conductu advocavit, non igitur facta est translacio illa sine causa, sed ob urgentissimas necessarias & laudatissimas vitandi scismatis causas, per omnes orbis Xtiani naciones Reges & principes acceptas, nec fingere voluit, qui se obtulit id acturum per quod de sua innocentia constaret, & in eo loco, ubi hoc potuit, nam non tenetur accusatus accusatores sequi, sed econverso dicit *textus.* 3. *Q.* 6. *neminem cum sequentibus*, ubi de hoc. ita egit *Gregorius* Papa *Sanctus*, 2. *Q.* 7. *si quis.* unde postquam hoc solum viderant illi viri presumptuosissimi, gaudere debuerant de principis Ecclesie piissima mansuetudine, & dum nullam notorietatem incorrigibilitatis in eo invenirent, deum laudare debuerant & amplius a processu abstinere, etiamsi crimina ficta non fuissent, omnium enim doctorum una est sententia Concilium nihil posse in pontificem corrigibilem, ut notat *Glossa* 40. *d. si Papa.* ubi de hoc, sed ipsi ostenderunt, si nec salutem Ecclesie nec Capitis ejus querere, sed factiones diabolicas scismaticas; hinc nulla ratione a parte Principum furor eorum sedari potuit. Obiciunt XIam sessionem, que suspendit transferentem, quam dicunt Dnum nostrum per bullam approbasse, dico sessionem illam non

 ligasse

ligasse pontificis manus ad conservationem unitatis Ecclesie, intelligi enim debuit, si absque causa rationabili hoc ageret, nec fuit illa sessio accepta aut approbata per Dnū nostrum nam formaliter data sanctitatis sue in XIIII sessione habet, quomodo sanctitas sua declaret Concilium prosecutionem habuisse in illis tribus, scilicet fide, scismate & reformacione, non approbando sessiones. fuit etiam approbatio illa per Dnum nostrum facta, Concilio se offerente in illa XIIII sessione, quod eum pro Capite haberet, & ejus pedes ut Petri oscularetur, sed postquam illi pauci se erexerunt contra caput, immemores eorum, quæ Concilium unanimiter tunc promisit, etiamsi Dnus noster approbasset illam sessionem, eam tamen servare fidei fractoribus non tenebatur, nec quovis modo debebat, nisi & ipsi ab istis scandalis cessassent. videbitur eciam statim infra, quod iniquus atque nullus ille citacionis seu monitionis actus fuerit, ut luce clarius constet, objectionem illam non esse nisi fumum caligine plenum oculos stolidorum obtenebrantem, & hoc de primo.

Circa secundum punctum: primo considerandum est. si in summum pontificem unicum & indubitatum sententia per sinodum ferri potest, extra casum, ubi in dampnatam heresin incidit, hoc oportet absque hesitacione certum esse, in dubio enim hoc non licere mani-

manifestum est, oportet enim judicis cujuscunque fundatam esse judicandi potestatem, sed quia Basilienses dicunt, universali Concilio hanc esse indultam potestatem, ipsi habent hoc probare, cum hic nondum sit notorium, nec per universam Ecclesiam sit receptum, nec sit in practica, de qua constet hoc visum, quod scilicet unquam synodus unicum indubitatum pontificem synodica authoritate judicaverit, nisi se sponte submitteret. Adducunt etiam illi hujus sententie pro se ritum Patrum atque synodicas diffiniciones simul & raciones, nam papam ad jus vocari posse per synodum non legitur in Canonibus, sed ipsi sunt Canones, qui dicunt, Rom. pontificem ad nullius commeare judicium; 9. *Q.* 3. *ipsi sunt. & 22. d. qua Contraditione.* & S. Julius Papa in epistola ad orientales, que incipit. *decuerat.* hoc ostendit, non enim potest judicari Principes & Caput Ecclesie, & Concilii a Concilio, tale enim Acephalum Concilium foret; 21. *dist.* submittitur. totum enim corpus Ecclesie habet autoritatem ab illo principatu, quem Deus posuit in pontifice Romano. 11. d. nolite errare. *de Conse. dist.* 1. *Basilicas.* & nihil est in Ecclesia, quod non sit prioritate in Petro & ejus successore, & per ejus medium in aliis. 19. *d. ita Dnus* fluit igitur a capite Ecclesie ubi est plenitudo potestatis, de usu Pallii. ad honorem. 2. *Q.* 6. *decreto* & *C. qui se scit.* omnis potestas contra-

 cta,

cta, que est in Ecclesia, ut probatur ibidem, & optime in *Cap. significasti, de electione,* ipse enim imponit prelaturas aliis, atque ipse est Caput illius Ecclesie prelatorum, qui regimen Ecclesie habent. & omnes rectores ejus membra, ut ibidem si in Ecclesia est judicandi potestas, in ipso est ut in principe, & forte ob hoc Marcellus Papa & martir dicit in 5to capite suorum decretorum, ipsum esse judicem totius Ecclesie; non est igitur intelligibile quomodo judex judicetur ab his, quorum jurisdictio ab ipso primo ducatur, seu medio ejus. Cujus potestas ligandi & solvendi a Deo est immediate, & in aliis non nisi eo mediante, ut ait S. Leo, ita nemo nisi in unitate cum eo videtur aliquid posse, cum ipsi sit in omnibus principatum tenens, qui in Ecclesia reperiuntur, facit 24. Q. 1. *quicunque.* 7. Q. 1. *scire debes.* 39. *d. qui Kathedram,* & ob hoc ait *Optatus Milevitanus* contra *Parmenianum. Li.* 2. quod qui contra Petri Kathedram militant, se a potestate ligandi & solvendi subtrahunt, quia inde fluit, & ob hoc ut scribit *Leo IXus* contra presumptiones *Michaelis Constantinopolitani in* 10. C. sacra Nicena synodus statuit, Romanum Pontificem non posse judicari a quoquam. hoc probatur 2. Q. 7. *in Sancta Nicena*, ubi ratio ponitur illius Nicene Constitutionis, cur summus pontifex judicari non possit; idem probatur 17. *d. huic &c.* 21. *d. nunc autem.* ubi Concilia fatentur, papam judicari non posse,

&

& in ipſum ſententiam proferre non licere. ſed cauſam ejus aut Deo aut ſibi remittendum. ita dicit *Gloſſa* 2. *Q.* 5. *mandaſti* & legitur in Romano Concilio preſidente Sylveſtro, ubi & Conſtantinus Imperator interfuit. cum 283 epiſcopis, hoc diffinitum per racionem, quod nemo judicari debet, niſi accuſetur, accuſari autem ſuperior ab inferiore non debet, ſed a pari, ut eſt textus 2. *Q.* 7. *Clericus.* ejusdem Concilii Silveſtri. quapropter ſummus judicari nequit, hoc etiam ex ſententia S. Dioniſii ad Demophilum probatur, qui ait, non eſſe juſticiam in perverſitate ordinis, ſcilicet ubi etiam criminoſus a minori in gradu judicaretur. & ob hoc ait *textus* 96. *d. quis dubitet.* nonne miſerabilis inſanie eſſe cognoſcitur, ſi filius Patrem diſcipulus magiſtrum ſibi conetur ſubjugare, & iniquis obligationibus illum ſue poteſtati ſubjicere, a quo credit non ſolum in terra ſed in celis ſe ligari poſſe, hinc preſumptuoſitatem *Dioſcori* in Epheſina 2 ſynodo preſidentis conceſſione Imperiali & ſibi adherentium in tantum damnavit ſancta Calcedonenſis Synodus. 21. *d. in tantum.* & *Auguſtinus* ait, Sardicenſe Concilium potius hereticorum fuiſſe, quam Catholicorum, quia in *S. Julium* Papam ſententiam dare preſumpſit, multos doctiſſimos viros huius ſententie eſſe conſtat, pro hac parte ſcribentes, & allegantes, maxime occaſionem recipientes ex ſciſſura, que Baſilee Concilii nomine facta eſt, dicentes multo conſulcius eſſe, in unita-

te Eccleſie pati malum prelatum , quam audaciam authoritativam preſtare cuicunque congregationi rebellandi & Eccleſiam ſcindendi & ſe ipſos in regimine intrudendi, ut nunc factum eſt. Illi ea, que ab adverſa parte obiciuntur, facile ſolvi poſſe arbitrantur; nam ubi alia pars ait omnia illa dicta, quod nemo judicare poteſt primam ſedem, intelligi debere diſtributive, non collective ſeu ſynodice, reſpondent illam gloſſam non poſſe ſtare, nam diffinitum fuit in Nicena ſynodo, quomodo accuſaciones clericorum in Conciliis diffiniri debent, 3. *Q.* 6. *neminem* 5. *Q.* 4. *nullus Epiſcopus* cum ſimilibus. Si igitur diffinitum eſt generaliter, nullum Epiſcopum niſi in legitima ſynodo judicari poſſe, & dicitur papam a nemine judicandum, manifeſtum eſt, hoc neceſſario etiam de Concilio intelligendum, uti Concilia intellexerunt, 17. *diſt.* §. *hinc etiam &c.* ibi cognita authoritate *Symachi* Pape, & 21. *diſt. nunc autem.* ubi pro cauſa Concilia illa allegant. ad id vero, quod alia pars octavam ſynodum allegat, *in c. diffinimus in* §. *porro* ubi dicitur, ſi univerſalis ſynodus fuerit congregata & quamvis ambiguitas de Romanorum Eccleſia exorta, oportere eam cum convenienti reverentia diſcutere & in ea proficere aut profectum facere. Reſpondent, iſti quod ſequitur, ſolvere augumentum, nam additur, non tamen audacter ſententiam dicere in Romanorum Papam; nam diſcutere & videre poſſunt Patres cum con-

convenienti reverentia ea que obiciuntur, ut dicitur etiam 2. Q. 5. *mandastis.* sed non sententiam ferre, quia Deus sibi reservavit potestatem sententionandi, ut dicit textus 9. Q. 3. *aliorum. & c. facta.* & ob hoc Patres in Concilio, de quo in §. *hinc etiam.* causam Deo remiserunt, per viam statuti, ut patet in subscriptione ibidem posita. probatur id optime. 3. Q. 6. *quamvis.* ubi Concilium discutere potest, sed non sententionare. quod papa, qui est supra Concilium illud, sibi reservavit potestatem sententionandi & terminandi. ad hoc autem, quod de Augustino objicitur ad *Glorium* & *Elusium* scribens, quomodo restabat plenarium Concilium post judicium Melchiadis Pape, in quo de ipso judice & judicio ejus judicari potuisset &c. Respondent, non illam fuisse intentionem Augustini, quasi judicandi potestas supra summum pontificem sit in plenario Concilio, nam ipse fatetur, post Christum omnes causas Magisterii in *Petro* principe Ecclesie esse, ut in Libro questionum veteris & novi testamenti Q. 79. ait. si igitur in Petro & ejus successore eadem est potestas, ut idem videtur affirmare in epistola quam ipse *Alipius* & *Fortunatus* scribunt ad Generosum & per omnes hoc tenetur. 19. *dist. sic omnes.* 24. Q. 1. *quoniam vetus. & c. hec est fides.* 7. Q. 1. *factus est.* cum infinitis similibus, tunc omnis potestas, que est explicata in Ecclesia, est in Papa, ut in principio causali complicatorie, ut ipse posuit omnia, que omnes

omnes, & plures si essent, quare non est sententia Augustini, superioritatem esse in Concilio supra Papam, sed potius videtur voluisse in ea questione allegata omnem Concilii potestatem in suo Magisterio a causa omnis Magisterii *Petri* fluere. ut dicitur in *C. significasti.* & veteres Doctores Theologi pene omnes. sed de *Melchiade* hoc dixit, quia datus fuit Commissarius a Constantino, & post sententiam herein objiciebant Melchiadi. potetant igitur in hoc recursum habuisse ad universalem synodum, cujus hec sunt verba *de unico baptismo quasi circa finem.* huc accedit quod a *Melchiade* tunc Episcopo Romane Ecclesie presidente ex precepto *Constantini* Imperatoris ad quem totam illam causam accusatores Episcopi Carthaginensis Ecclesie *Ceciliani* per *Ancelium* proconsulem detulerunt. Idem Cecilianus innocens pronunciatus est, de quo judicio cum majores istorum importunissima pervicacia memorato Imperatori quererentur, quodonon plene neque rite fuerat examinatum atque depromptum, nihil de Melchiadis tradicione vel Thurificacione dixerunt, ad cujus audienciam non venire utique debuerunt, hoc pocius autem suggerentes Imperatori, aut ut suggereretur, instantes, quod apud traditorem codicum divinorum & ydolorum sacrificiis coinquinatum causam suam agere non deberent; hoc illi. de hoc idem *Augustinus* contra *Parmenianum*

num & in aliis locis. ad id autem quod de Conſtantienſi Concilio objiciunt, quomodo ibi diffinitum ſit, eum, qui papalis dignitatis eſt, obedire debere Concilio in fide ſcismate & reformacione, & ubi contumaciter reſiſteret, eum puniri poſſe, ad iuris remedia recurrendo. Reſpondent, id intelligendum eſſe, ſecundum tunc currentem caſum quia dicitur, in preſenti ſcismate & de Reformacione in capite & membris, quoad tempus illud ſcismatis, nam tunc omnia remedia, ut ad unitatem deveniretur, juris fuere. obediendum enim erat tunc in illo antiquo ſcismate, quoniam univerſa per orbem Eccleſia nullum contendentium unquam pro unico pontifice receperat, ut in eo dubio ad unitatem deveniretur, ſi igitur illa ordinacio facta fuit, ut facilius & ſecurius ad unitatem deveniretur, ut dicit ſeſſio quinta ejusdem Concilii, ubi hec acta ſunt, de quo caſu intelligi debet id, quod dicitur ibidem de punicione & remediis juris. non debet hoc ibi pro remedio inventum tempore ſcismatis ad tempus unitatis extendi. 1. Q. 7. ne pariat contrarium effectum, ſcilicet ne id quod pro unitate adipiſcenda ordinatum fuit, ſcisma faciat, uti modo vidimus Baſilee. & ita viſi ſunt Patres illud intellexiſſe, etiam *Martinus* Papa propterea illam ordinacionem non mutavit formam celebrandi Concilia, quando dedit poteſtatem preſidentibus ſenis, ut ſua auctoritate Concilium diſſolverent aut transferrent,

rent, & quando non aliud gratum habere voluit, quam quod sui presidentes de Consilio Concilii aut consensu diffinirent, ex quibus clare conspicitur, Martinum Papam non intellexisse per illam ordinacionem observanciam antiquam mutatam, & se nunc plus Concilio subesse, quam ante Concilium Constantiense romani pontifices subfuerunt, quorum vestigiis inherebat, non tamen ab hoc, quasi male intelligeret Constanciense Concilium reprehensus legitur, dicunt igitur, si ille ordinaciones tempore unitatis locum habere debent, tunc oportet, ut referantur termini ad Papam & alios, secundum cujusque Condicionem, nam juris remedium in papa criminoso non reperitur esse sive prolatio qui levius pareret scisma quam remedium, si igitur hoc remedium prolacionis sentencie non reperitur in jure aliquo cautum, non possumus hoc ita contra juris determinacionem interpretari. unde cum remedium juris sit non obedire prelato in his, que contra Deum & universalem statum Ecclesie Xti existunt, ut est concors omnium sententia, tunc prelato Ecclesie pessimo per non obedienciam resistitur, ubi Ecclesiam destruere vellet, & hoc est remedium sine scismatis periculo, & est oportunum & equissimum, quare illi conclusioni, Papam judicari non posse, non propter personam Pontificis sed conservacionem unitatis Ecclesie, nihil, ut illi agunt, videtur obstare posset, cum

tum autem tam ſuperioritatem Concilii ſupra Papam vel Baſilienſes vel alii aſſignare volunt, dicunt, Xto convenit indevicebilitas ex natura, Eccleſie ex gracia, & ita Concilio Eccleſiam repreſentante. Papa autem hoc privilegium non habet, quia peccare & deviare poteſt, ſicut aliqui deviarunt; ad hoc reſpondent, quomodo certum eſt, multa Concilia erraſſe, ſed Concilia univerſalem Eccleſie Conſenſum habentia, in his que ſunt de neceſſitate ſalutis, non errant, imo ſi errarent, ab hoc eſt ibi ſalus, non enim poteſt fidelis ad impoſſibile obligari, hinc decipi nequit in eo, quod tota Eccleſia recepit, etiamſi alio tempore hoc correctionem receperit. Concilia autem poſteriora corrigere priora admittit Auguſtinus de unico baptiſmo. ſed ſicut papa eſt deviabilis, ita quisque aliorum, Immo preſumi decet Papam minus deviabilem, pro Petro enim rogavit Xtus, que efficax oratio obtinuit doctrinam veritatis in ſede Petri nunquam defeciſſe. 24. *Q.* 1. *quodcunque. in Gloſſa & C. a. recta.* 1. *q.* 1. *quali.* quapropter ſi Papa eſt deviabilis, qui eſt caput Concilii, omnia alia membra deviare poſſe non eſt negandum, ut optime probatur ex dicto Auguſtini de Nuptiis & Concupiscentia dicentis. id quod dicitur Eccleſiam non habere maculam neque rugam, de futura non de iſta intelligendum eſt, nam qui modo eam talem eſſe dicunt, &

tamen

tamen in illa sunt, quoniam & ipsi fatentur habere peccata, si verum dicunt profecto quoniam mundi non sunt a peccatis, habent in his etiam maculam, si autem falsum dicunt, quia corde duplici loquuntur, habent in his etiam rugam, si autem se dicunt habere ista non ipsam, ergo se non esse membra ejus nec se ad Corpus ejus pertinere fatentur, ut Ecclia sua confessione dampnetur. haec ille. Ecce quod Patres in Concilio qui sunt membra Concilii peccabilia, non possunt dicere Concilium esse Ecclesiam non habentem maculam neque rugam aut indeviabilitatem, cum Concilium non sit Corpus mathematicum sed ex membris peccabilibus unitum, ita, quod Concilium in ipsis habeat deviabilitatem; nec prodest eis allegacio sancti *Jeronimi XXIV. Q. 1. omnibus consideratis.* quoniam si hoc dictum de sacerdocio quod est in Ecclesia intelligitur, tunc de officio sacerdotali, a quo procedit ligandi atque solvendi potestas intelligi necesse est, quoniam est sine macula & ruga, cum Xtus per ministros operetur etiam malos, ut optime probatur, *de Consecr. dist. 4. Baptismus.* ita scilicet, quod illi in his que sunt de necessitate salutis non errant in quibus consenserint, sed quod quisque tamen eorum atque omnes sint peccabiles & deviabiles. probatur per eundem *Jeronimum.* 11. *Q. 5. quando* & 32. *q.* 11. *S. Paulus.* ubi ex dictis *Jeronimi* clare habes, injusticias & im-

impietates in ea, que est domus domini, esse posse. nonne hec sententia gravissimorum virorum talis est, quod adhuc non videtur certum, sententiam dari posse in unicum Rom. pontificem. Immo, aliis quibus videtur Papam subesse & judicari posse, quia Canonibus sanctorum tanquam membrum Ecclesie subest, & penis in eis contentis subicitur excepto Casu epikeie, ubi ut princeps Ecclesie dispensatorie agit ob altiorem finem utilitatis vel necessitatis ecclesiam edificando, tamen hoc non potest equum videri, nisi ubi ex hoc judicio subinferretur major publica Ecclesie utilitas, sicut & primis, nam quamvis Papa primus fuit filius Ecclesie, & sic sub legibus matris, antequam in principem erigeretur. 68. *d. quorum Vices.* & quamvis etiam ipse principatus non eximat eum ab observancia legum matris Ecclesie, nisi ubi in casu dato, non servit lex summi principatus, que est edificare, tamen non est recedendum a Papa, ante sententiam. ut 8. Q. 4. *nonne.* & in sepe allegato §. *hic etiam* 17. *d. excepta heresi notoria*, ut infra dicetur. sententia autem nunquam potest juste ferri in eum, quando habet sociam multitudinem, ut scisma timeatur. 23. Q. 11. *cum quisque.* quare ante omnem Concordanciam, ita ut scismatis periculum sit sublatum, non potest justa sententia ferri. Injuriaretur enim Ecclesia, que ob correctionem cujuscunque scindi non meretur, maxime attento, quod malus Prelatus

 non

non poteſt Ecclefie tantum obeſſe, quantum ſciſſura, & quia raro poteſt hoc accidere, quod pontifex non habeat defenſores adherentes & ſociam multitudinem, ita ut vix cum pace Ecclefie judicari poſſit, hinc etiam ſecundum illorum opinionem rariſſime ſentencia dari poteſt in eum. Concluditur igitur, cum in unum Romanum pontificem propter hoc, aut quia non putabant veteres hoc fieri poſſe aut propter evitare periculum non reperitur efficaciter ſententiam conciliarem datam, ſed datam pocius reprehenſam, omnino Baſilienſes hoc tempore exemplis majorum abſtinere debuiſſent.

Proceſſum illum Amediſtarum ſi fieri potuiſſet, prefatis non obſtantibus, adhuc ſcismaticum fuiſſe ex hoc hebetur; Nam univerſalia Concilia univerſali traditione & conſenſu fiunt & recipiuntur, ut olim Baſilienſe Concilium diffinitive poſuit in reſponſione illa famoſa, que incipit, cogitari. allegans ad hoc dictum S. *Gregorii.* 15. *d ſicut ſancti. in fine.* adijciens ibidem, quod unitas Ecclefie conciliaris ex eo multo major & perfectior eſt, quam unitas Regis unius aut imperatoris terreni, hec enim & errat & in varias ſepe ſentencias ſcinditur, Ecclefia autem nec errat nec ſibi ipſi contradicit, hoc idem dicit textus *Canones* 15. *in fine.* dicens, diſſencientes non facere Concilium, ita diffinitum eſt in octava ſynodo, oportere omnia

illa,

illa, que de Ecclesiasticis rebus synodice aguntur, omnium consensu & unanimitate fieri; ait enim Basilius Imperator ad synodum, dicat nunc sancta & universalis synodus, si omnibus sanctissimis Episcopis concordantibus atque consentientibus presens terminus depromptus est, oportet enim divina quamque cum universorum Consensu & Concordancia in Ecclesiasticis predicari & confirmari collegiis, sacra synodus dixit, omnes ita sapimus omnes ita predicamus omnes concinentes & consencientes sponte subscribimus, hoc est veritatis judicium, hoc est justicie decretum. ad idem legitur in Concilio Toletano tempore Sisinandi Regis celebrato, ubi post ordinacionem additur, Concilium autem nullus solvere audeat, nisi fuerint cuncta determinata, ita ut quicunque deliberacione communi finiuntur, episcoporum singulorum manibus subscribantur, tunc enim Deus suorum sacerdotum interesse credendus est conventu, si tumultu abjecto sollicite atque tranquille Ecclesiastica negocia terminentur. hoc ibi. *V. Q. 4. in loco benedictionis.* ad idem legitur in Concilio *S. Martini* Pape tempore Constantini 3tii celebrato Rome, ubi ita de Concilio Calcedonensi ponitur; sancta Calcedonensis synodus diffinivit, hoc est dicere omnium sanctorum Chorus, quoniam quod una sanctorum Patrum synodus judicare videtur, tam omnes synodi quam universi omnino Patres confirmare

 nos-

noscuntur, utpote in eodem unoque verbo sibi vicissim per indissolubilem concordiam concordantes. hoc ibi. — synodus igitur est Consonancia. 1. Q. 7. *Convenientibus* §. *item Terasius*. ibi: *si vero synodalis Consonancia*. & C. *si qui voluerunt*. ibi. fateantur se communi Consensu Catholice Ecclesie statuta observaturos. & *Augustinus* 2. Q. 7. puto. ibi: per universe Ecclesie statuta firmatum. 79. *d. si duo contra fas*. ubi communis consensus est id; quod Concilium, idem probatur 24. Q. 1. *majores*. ibi: *Coacta Synodus*. & C. *Acacius* 2 & 25. *q*. 1. *confidimus*. oportet igitur, quod persone, quæ Consensum cum subscriptione prebent, sint tales, quod Ecclesiam ipsam, cujus hoc est Concilium representent, scilicet si est Concilium provinciale, interesse debent persone provinciam representantes. legitur enim in C. 8. *Affricani Concilii*, placuit propter Ecclesiasticas causas, quod ad perniciem plebium sepe veterescunt Concilium fieri, ad quod omnes provincie, que primas sedes habent, de Conciliis suis binos aut quaternos eligerunt episcopos, legatos mittant, ut congregato conventu plena possit esse authoritas. ita diffinitum est in 8va synodo in Patriarchalibus synodis Metropolitanos per se vel representative esse debere, in universalibus autem Papam & Patriarchas cum aliis, ut in 19. *sessione* olim Basiliensis Concilii etiam habetur. legitur enim in actione nona octavi Concilii in adventu vicarii troni Alexandrini, sy-

ſynodum dixiſſe, glorificamus Deum univerſorum, qui quod deerat univerſali ſynodo, ſupplevit, & nunc fecit eum perfectiſſimam repreſentacio autem per legatos fit. 94. *d. C.* 1. ubi *Simacbus* Papa ait: ubi nos preſentes eſſe non poſſumus, noſtra per noſtros repreſentetur authoritas. *fa.* 93. *d.* 6 *fi.* & ob hoc in Affricano concilio ſtatutum legitur, & in omnibus conciliis obſervatum, quod Patres ſe propriis manibus in ſententiis & ſtatutis cum titulo ſuo ſubſcripſerint, ad oſtendendum, Conſenſum eorum interveniſſe, qui Eccleſiam repreſentabant, cujus erat Concilium, legitur enim in fine 8vi Concilii, vicarius ſenioris Rome dixiſſe, quoniam providencia Dei in proſperum finem omnia devenerunt, negocia, oportet nos in ſcripti manu propria hec roborare, ſecundum ſynodicam conſequenciam. hoc ibi. Ecce quomodo ſubſcriptio quaſi de eſſentia videtur eſſe ſynodi propter oſtenſionem conſenſus eſt autem hic conſenſus in hoc judicio preſertim neceſſarius, quoniam non vincit major pars. *VI. Q.* 4. *C* 1. 2. & 3. 65. *d. epiſcopum. in gloſ.* ſed ubi Epiſcopus a ſynodo venit judicandus, concors omnium ſentencia requiritur. 6. *Q.* 4. *ſiquis Epiſcopus.* 2. *gloſ. in C. multis.* 17. *d.* quare ſi Papa ab univerſali ſynodo judicari poteſt, omnium illius ſynodi conſenſus intervenire debet, & quoniam ipſum olim Baſilienſe Concilium ex univerſali repreſentacione Eccleſie Catholice ſibi vendi-

dicabat in papam judicandi poteſtatem, docere habet, perſonas Eccleſiam repreſentantes interfuiſſe, & conſenſiſſe, ſi ſecundum ſuum etiam principum proceſſus debet eſſe alicujus momenti; ſed ut ex caſu habetur, prelati majores, Imperator nomine regnorum ſuorum & ſubditorum, Rex Francie, Rex Caſtelle, Rex Arragonum, Domini Electores, Nacio Italica, Dux Mediolanenſis, & pene omnes Eccleſiam Catholicam repreſentantes contradixerunt, igitur aliorum nomine Epiſcoporum proceſſus non poteſt dici ſynodicus ſed eſt irritus, arg. 63. *d. obeuntibus in textu & gloſſa* 66. *d. Archi Epiſcopus*: nec poſſunt Amediſte dicere connivenciam Eccleſie Catholice quovis modo interveniſſe, licet connivencia in requirentibus expreſſum conſenſum, ut in actibus conciliaribus non ſufficeret, cum ibi ſubſcriptio requiratur, nam Connivencia Pape ſecundum Laur. eſt, quando ſcitur & non contradicitur. 63. *d. Adrianus*. 24. *d. epiſcopi.* hic autem conſtabat de contradictione & proteſtacione jam dictorum. pretenſa etiam ſententia eorum oſtendit, Reges Cardinales Epiſcopos & univerſitates non conſenſiſſe, quia eis ſub horribilibus penis ibi mandatur, ut ſentencie acquieſcant, ad hoc dico; quod in hoc judicio, ubi ſupremus pontifex debet judicari tanto plus Conſenſus eſt neceſſarius, quando ſciſma in Eccleſia ſi conſenſus deeſt, & periculoſius. nam cum

S.

S. Augustinus contra Parmenianum nos instruat insolubilibus racionibus, nihil posse malum pontificem Ecclesie obesse, & ob hoc nullum omnino dabilem necessariam scismatis causam, concludit, nunquam ob correctionem juste scisma fieri posse, ita est textus supra attactus 23. Q. 4. *cum quisque fratrum.* quapropter quando illi pauci videbant, ob contradictionem se procedere non posse, nisi scisma fieret, diabolica presumptione ducti sunt, ut dicit glossa. ad *Cor.* 10. temptacio vos non apprehendat nisi humana, & est dictum S. Augustini de unico baptismo. dicit enim, diabolicam presumptionem esse, sue opinioni inherere, usque ad Ecclesie scissuram. & bene possumus hoc dicere de istis Amedistis qui nulla Imperatoris Regum Principum humiliacione & pace, nulla presidentis persuasione sanctissima, nulla Catholici populi supplicatione, ne in matrem Ecclesiam & Xti Corpus sevirent, flecti potuerunt, quasi ab omnibus prelatis & nacionibus ac ab ipsa S. Rom. Ecclesia Spiritus Sani Concilii esset sublatus & ipsis miseris datus. o presumptio Luciferiana, demens & insana, qualis in Ecclesia in paucis nunquam legitur fuisse, sub concilii spe, & quia omnis scriptura & sanctorum doctrina eis adversabatur, ad solum Constanciense Concilium refugium habuerunt, & tamen non intellexerunt id quod allegarunt, nam illa synodus ait, quomodo universale Concilium universalem mi-

 litan-

litantem Ecclesiam representans a Xto habet potestatem, hoc enim Concilium non facit scisma, quoniam intra se habet militantis Ecclesie Consensum quale non fuit illud malignantium scismaticorum conventiculum, Ecclesia per orbem dispersa contradicente, a qua se separantes Corpus Xti nisi sunt laniarè & scismatici facti sunt. 23. Q. 2. *non vos cum* similibus. dicunt se universalem synodum, sicut & illi, qui ante septimam ycumenicam synodum in Constantinopoli congregati errorem suum, quem circa imagines habuerunt, sub nomine magni Concilii autorizare pretendebant, quibus in ipsa Catholica septima synodo in ota actione sic formaliter respondetur. quomodo magna & universalis fuit illa synodus, quam neque receperunt reliquarum presules Ecclesiarum sed anathemati hanc transmiserunt, non enim habuit adjutorem illius temporis Papam, vel eos qui circa ipsum sunt sacerdotes, nec etiam per vicarios ejus neque per hemiciclicam epistolam quemadmodum lex dictat conciliorum, sed nec consentientes patriarchas orientis Alexandrie scilicet ac Antiochie & sancte civitatis vel conministros & summos sacerdotes, qui cum ipsis existunt, vere fumus caligine plenus obtenebrans oculos stolidorum est sermo eorum. hæc ibi, & in libro de equitate potestatis, ubi investigat auctor, quid ad universale Concilium requiratur, cen-

centesimo primo Capitulo, ad suum propositum hanc Concilii universalis per Ecclesiam recepti adducit diffinicionem, per quam convincitur apertissime figmenta Amedistarum, quibus nomine universalis Concilii aures hominum obtundunt, non esse nisi fumum caligine plenum, stolidorum oculos obtenebrantem, nam loquitur de Ecclesia mathematice & abstracte non respiciendo ad Corpus aut ejus membra, & de Concilio geometrice tantum ad locum respicientes non ad personas consencientes, propter hoc eorum processus est Aritmeticus pluralitatem indefferenter concludentes, credentes quod armonica verbali modulacione fideles ita posse allicere, ut ipsi eis ducuntur, sed fumus eorum detectus est, — ad hoc processum non fuisse synodicum ex eo eciam constat, quod synodus illa ad certos fines fuit per Dñum *Martinum* atque post per Dñum *Eugenium* instituta, ut in prima sessione fundacionis olim Concilii Basiliensis continetur, nequaquam autem ad talem processum instaurandum, quare non synodice processerunt, oportet enim, dicit synodus actu congregata ad accusandum pontificem specialiter synodum convocare. 17. *d.* §. *hic eciam.* 2. *Q.* 5. *mandasti.* in quibus locis hoc probatur in Rom. pontifice & quod non sufficeret generalis Concilii convocacio, nisi de hoc in convocacione specialiter esset cautum, quoad judicium Episcopi eujuscunque probari videtur. 5. *Q.* 4.

D 5 *nullus*

nullus Episcopus, *conjuncta glossa*. *&* *C. duodecim*. patet igitur, quod cum illi pauci synodice non processerint, sed contra apostolicam sedem rebellaverint, quod nemo de eorum judicio timere debet, dicit textus *S. Gregorii*. 19. *d*. *nulli fas*. dico nec illum processum contra Episcopum fuisse legitimum. de essencia enim ibi necessario XII sunt Episcopi per reum electi cum eorum superiore. 3. *Q*. 8. *cujus in agendo*. 5. *Q*. 4. *duodecim*. & non potest synodice non ab illa electa synodo judicari. 2. *Q*. 4. *nullum*. debent enim illi electi duodecim omnibus & singulis negociis interesse, & cum gravitate & subscriptione propria procedere & concordare. hic autem non fuerunt 12. nec illi qui erant, fuerunt electi, sed suspectissimi, ut ex conditione & presumptione eorum, hoc est plusquam notorium manifestum est autem, si universalis synodus propter presidentem suspecta esset, nihil valere quod agit contra Episcopum etiam ceu contumacem ut de Calcedonensi exemplum habetur 3. *Q*. 5. *quia suspecti*. videte an testes fuerunt ut jus vult, 2. *Q*. 7. *testes*. quando iidem actores judices & testes esse presumpserunt, ut injustior processus esse non posset. quapropter irritum & temerarium, fecerunt contra suum Dominum Xti vicarium scismaticum processum.

Est consuetudo Amedistarum omni excogitabili modo absque erubescencia per figmenta

menta maleacta colorare, hinc dicunt, non poteſt negari, in hereſi anathema eſſe, & hereticum ſe ipſum ab Eccleſia abſcindere; 1. Q. 1. *ſi quis.* inquit de Eccleſia heretica preſumptione exierit, a ſe ipſo dampnatur. 4. Q. 5. C. 1. 24. Q. 1. C. 1. 2. & 3. ſed ſic eſt, quod *Eugenius* eſt hereticus. quare omne id, quod contra proceſſum obicitur, non prodeſt; nituntur autem minorem probare ex ſuis confictis tribus veritatibus & translacione Concilii ex Decreto, quod incipit, *Moyſes*, & bulla, ut dicunt, ſtudio Toloſano miſſa, ad hoc facilis eſt reſponſio, quia dum miſeri illi Amediſte in pontificem diabolice ſevientes & propter conſervare conciliorum authoritatem ſe omnia agere dixiſſent, tunc peſſimam intencionem ſuam propalarunt, nam dum ſe deficere conſpexiſſent in proceſſu, quem ſuper certis excogitatis criminibus ſua ſponte inſtaurarunt, dicente olim Panormitano Relacione audita, ex illo locis ſe probaturum, ex illo iniquo proceſſu nihil fieri poſſe in jure contra Dnum noſtrum, ſtatim ad hereſim refugium queſiverunt, ne in propoſito maligno deficerent, & quia non repererunt Dnum noſtrum citatum ſuper hereſi neque cauſam ipſam hereticandi, novos quosdam articulos, quos veritates vocant, more ſuo fantaſtico veritas fidei, tunc primo decreverunt pro medio hereticandi principem fidei, romanum pontificem, quaſi dicerent,

si necessarium est ad hoc ut pape objiciatur quod sit hereticus, eum faciemus hereticum, sive velit sive nolit, & dum in his factionibus vigilarent, contradictum est ducibus malignis per eos qui Ecclesiam representarunt, ac per prelatos tunc Basilee existentes pene omnes, per olim Panormitanum & longe majorem partem, qui palam de injusticia eorum, qui sine eorum prelatorum Consensu in materia fidei attemptabantur, & solempniter protestabantur; ut pridie Domini deputati dum subscripta protestacio manu notarii Concilii legeretur, clare intellexerunt; nihil est igitur id quod dicitur de illis veritatibus in subsidium Complecionis perverse intencionis fabricatis, & inimici nostri idipsum tunc & judices & prelati iudicarunt hoc injustum, verecundentur igitur & sileant, nam quare ad heresin confugerunt miseri, qui ostendere attemptarunt, in alio quam heresi casu, papam per Concilium deponi posse; nonne per hoc, quod sue factioni heresin necessariam estimarunt, ad quam confugerunt, authoritatem conciliorum, quam ut novam edificare se dixerunt, dereliquerunt, & ad indubitatum casum heresis reversi sunt, se in personam pontificis sevire pocius, quam de conciliorum authoritate curam agere, opere inefficaci ostendentes; dicunt Dnum nostrum ex eo hereticum esse, quod transtulit Concilium, tale argumentum paucissimi sensus ho-

homines non fecissent; ponatur, papam actum prohibitum fecisse, quomodo ex peccato in facto concludi potest heresis in fide, & in racionis judicio, si omnis prohibicionem transgrediens argui debet tanquam male de prohibicionis potestate senciens hereticus, non erit peccatum mortale sine heresi, ad hoc autem ut calumpnia eorum apertius aspiciatur, considerandum, quoniam ipsi Amedisti Dnũm nostrum diffamarunt, quasi ipse pro libito concilia transferre & dissolvere posse crederet, hoc inconveniens arguentes, quid subesse tenetur in tribus, ut constanciae determinatum reperitur, igitur non debet esse in potestate illius, qui subest, concilium ad libitum mutare. sed Dnus noster nunquam pro libito sibi licere dissolvere Concilia aut transferre dixit, sed non dubitat decretis concilii Constanciensis non obstantibus, quod hoc etiam nullibi prohibetur, hoc sibi licere causis racionabilibus existentibus, causas autem in translacione allegat racionabiles, non dicens, pro libito, ut fingunt Amediste, ita eciam Martinus Papa credidit, qui suis presidentibus dedit facultatem sua auctoritate Concilium dissolvendi & transferendi, ut in bulla ejus inserta prime sessioni Basiliensis Concilii continetur, unde cum multa leguntur Concilia etiam racione congregata propter malum processum aberrasse, ut exemptum de 2da ephesina synodo legimus, quam Leo Papa ammovit & Calcedonensem instituit,

tuit, tunc si apud principem Ecclesie non esset potestas malis conciliis resistendi ex justis & optimis causis, non esset in Ecclesia principatus cum plenitudine potestatis in edificacionem, nec esset Ecclesie bene provisum & sufficienter. est igitur illud propter quod nisi sunt illi Dominum nostrum hereticare, in ipsis dampnatissima heresis, non credentes imo dampnantes papam resistere posse destructionibus unitatis pacis et fidei Ecclesie, negantes in ipso omnem potestatis plenitudinem ad conservacionem & edificacionem Ecclesie. An autem cause translacionis racionabiles fuerint exitus docuit, a fructu enim juxta Xti doctrinam Cognicionem accipientes negare non possumus translacionem eciam per auctoritatis Conciliorum conservacionem necessariam, nam si translacio scisma Basileae factum non precessisset, ita quod dici posset, Concilium fecisse scisma, quo malo nihil in Ecclesia pejus, ut probat *Jeronimus* 24. *Q.* 1. *non afferamus*; quis amplius veneraretur Concilia quasi sancta, postquam talem fructum pessimum Concilium Basiliense visum fuisset peperisse, aut quis magnam authoritatem Conciliis inesse crederet, postquam compertum est, omnes reges principes & prelatos in faciem contradixisse Concilio Basiliensi, nonne translacio authoritatem salvat, ut nunc dicatur, non erat Concilium, quod scisma fecit, aut cui contradictum est, sed ante fuit translatum

loquuntur eciam de Conciliorum dissolucione fantastice, non adrectentes, dissolucionem quoad Caput concilii, cujus mandato collectio facta est, aliud non esse quam mandati sublacionem & absolucionem, ut quisque ad propria redire possit. quomodo potest papa notari, quasi horrendum crimen incidisse, quia prelatis libertatem redeundi ad pastoralem curam prestitit, si quis gesta conciliorum veterum Canonice celebratorum legerit, ita reperiet, & eos, qui in hoc fundamentum vanum locarunt, juste deridebit; nec obstat, quod patres Constantienses sibi ipsis legem statuerunt, quam dissolvi nollent unione non peracta. ita enim poterant facere, & necessitas procurande unionis ita fieri exposcebat; nullo uno indubitato pontifice in universa Ecclesia presidente hoc secus. dicunt de bullis prenominatis, post eorum dampnatam sententiam editis, in quibus ajunt Papam male de concilii autoritate sentire, suam sentenciam ex noviter productis justificando. Sed hec eorum dicta, ut alia omnia sunt fumus caligine plenus, non enim in bulla Moyses aut alia Conciliorum auctoritatem aut decreta Constanciensis Concilii dampnat, sed hereticum intellectum Amedistarum; nam Amediste per totum orbem suas ineptias ad Constanciense Concilium pro colore suo reducere nituntur, quasi ipsis scisma faciendi Constanciense Concilium

lium auctoritatem prestiterit, hoc non est honorare sed plasphemare pocius sacrum Constanciense Concilium dicunt ipsi Concilium universale, universalem militantem Ecclesiam representans, immediate a Xto habet potestatem, hoc ad sanum intellectum secundum verba Concilii nemo negaret, quia Papa etiam de Concilio illo est, ymo caput ejus, ut non negavit eciam olim Basiliense Concilium, si enim est Caput Ecclesie vere, a majori & representate in Concilio sed dum subiciunt olim Arelatensis & sui sequaces: nos constituimus illud Concilium, quia sumus Basilee, non obstante, contradictione Ecclesie Romane, Ytalice Gallice Germanice Hispanice & Anglice, hinc possumus de papatu, Imperio, & omnibus regnis disponere & omnes tenentur nobis obedire; certe istud est falsissimum & hereticum, quod autem hunc intellectum habuerint illi pauci opere ostenderunt, presertim in pretensa sentencia contra D. Nostrum lata, ubi non obstante contradictione omnium sentenciam depositionis etiam in contradicentes nisi promulgare, tales presumptiones & alias multas contra veritatem in praxi ostensas Caligine plenas Dnus noster dampnat, non Concilium Constanciense, quamvis per unam obedienciam hoc sit determinatum, de qua sanctitas sua tunc non erat, ex quo Amediste errorum suorum fulcimentum elicere satagunt,

tagunt, ymo in bono & vero intellectu pocius illas ordinaciones quas sanctitas sua conciliares affirmat laudat & approbat, quam inficiat, ut ex tenore Bulle Moyses rectum judicium habens clare poterit intueri.

Pudet amplius de intrusione *Amedei* olim Sabaudie ducis verba fundere, quam universus Xtianus orbis detestatur, nam illi temerarii viri primo absque omni sententia omnia papalia nomine superioritatis Concilii sibi usurparunt, quod ante nunquam legitur factum, & quoniam cum ipsis adhuc Apostolica sedes quam penitus extinguere non poterant concurrebat, cogitabant per quandam pretensissimam suspensionem, ad se omnem papalem auctoritatem sua sponte attrahere semper Ecclesia per orbem dispersa contradicente, sed ut se in principatu sic usurpato conservaret, post injuriosissimam sentenciam ad electionem Antipape more Simearum ut ait S. Cyprianus, processerunt, Simeae enim aliquid simile habent & operantur ut homines, bestie tamen sunt racione carentes, ita quidem et Scismatici isti egerunt, tamen si hic locus esset cuncta impugnandi, famositates caligine plenas in omnibus eorum operibus facile patefacerem. nam primo tres elegerunt, qui habebant omnem potestatem, illi alios qui synodi auctoritatem in eligendo haberent, & multas tales fantasias Ludibriosas & ridendas in praxi

 posue-

posuerunt scismatico, primo notorium est, Ecclesiam ut sepedictum est, illis contradixisse, cum ergo in electionibus debeat Consensus esse Ecclesio, cui preficiendus est prelatus, quia nullus invitis debet dari Episcopus 61. *d. nullus invitis*, & nulla racio sinit, aliquem inter Episcopos haberi, qui non est per clerum Romanum electus de Papali Consensu. 23. *d. in nomine Domini.* 62. *d. nulla racio*, si igitur hoc est verum & negari nequeat, quia infinita sunt jura ad hoc, quomodo vendicabant sibi illi pauci potestatem, universe Ecclesie antistitem eligendi, qui nunquam illam habuerunt, & ex eo, quia Basilee erant, eam minime acquirere potuerunt, Ecclesia eis expresse contradicente, dicunt nos omnes citavimus, ut venirent. fatua allegacio, putabat olim Arelatensis ex eo quia ipse fuit *Basilee*, quod ideo ipse & sibi adherentes in Cardinales & Pontifices suis factionibus malis non acquiescentes, citandi aut cohercendi potestatem acquisivisset; mirares de tam calignoso fumo, non enim ex loco Concilii cuiquam in Concilio aut omnibus similis potestas accrescit, sed ex omnium consensu, unde nisi romani pontificis interesset auctoritas, cui omnes obedire tenentur, nemo ad conveniendum in Episcopos cohercicionem haberet, ita quidem de Metropolitano dicitur in provinciali, & optime Concilium 96. *d. bene quidem.* hanc comparacionem facit de papa quoad universale Con-

Concilium, & de metropolitano quoad provinciale, dicens utriusque consensum in suo Concilio necessarium, & quia abierat apostolicus legatus ex causa rationabili, & non interfuit apostolica censura, nec consensus Ecclesie fuit in his, que attemptabantur dignum risu est, olim arelatensem cum suis citacionem allegare, que emanavit a nullam potestatem habente. deinde si persone ille, que de electione se intromiserunt considerantur, nonne eo ipso perjuri & Scismatici & excommunicati fuerunt, non solum, quia contra prestitum juramentum apostolice sedi de unitate conservanda juxta *C. significasti, de elect.* eligere antipapam attemptarunt, sed etiam quia contra juramentum in Concilio prestitum temere venerunt, jurarunt enim in sua incorporacione, sanum Consilium dare in his, ad que synodus congregata fuit, secundum nomina deputacionem, de pace fide reformacione, & accesserunt contra pacem & unitatem Ecclesie ad scissuram peragendam, nonne de Sabaudiensi Dominio omnes majores fuerunt accurentes electionis tempore, quis cogitasset posse viros Ecclesiasticos ita fascinari, ut non verecundarentur cum juramento intrare conclave ad illum eligendum, quem non eligere non potuerunt, quem dudum principalis prescivit hac arte preficiendum, cogitare debuisset, Deum aliquando vindicaturum hoc

 grande

grande nephas, scio neminem eorum unquam legisse aliquem unicum romanum pontificem valide & synodice dejectum, & eo vivente alium electum. ait enim textus. sed vir. 7. Q. 1. Ecclesiam que recedit a pontifice sponso suo propter fornicacionem eo viventi accipere alium non debere, ita arguit S. Cyprianus Novacianum vivente *Cornelio* eligi non potuisse, *in C. factus est. s. c. & q.* dico notanter quando Ecclesia se separat ab Episcopo suo propter fornicacionem enim, illamet Ecclesia se alteri copulare non debet, ut ibidem. quam provide & caute hoc dictum sit, quisque bene intelligit, sed non quesiverunt Amediste Ecclesie salutem, alias abstinuissent ab electione, sed se ipsos semper quesierunt, hinc illum contra sanctorum Patrum canones erigere nisi sunt, cujus potentiam ad assequendum propositum juvarentur, eligerunt enim Laicum quem omnia jura dicunt ineligibilem, maxime ad pontificatum Romanum. 79. *d. si quis. 23. d. in nomine Domini.* & ob hoc anathemazizati & antichristiani censendi sunt, ut ibidem. & ait sancta magna ycumenica octava synodus, de Patriarcha Romano etiam hoc ipsum disponens, quod nemo de senatoria dignitate vel mundana conversacione nuper tonsus sub intencione vel expectacione Patriarchatus honoris, clericus vel monachus factus, ad hujusmodi gradum scandere possit, licet per

per fingulos ordines divini facerdotii plurimum temporis feciffe probetur, neque enim propter timorem aut amorem Dei aut propter exfpectationem tranfeundi viam virtutum fed ob amorem Glorie & principatus tonfus hujusmodi reperitur, fi vero quis per nullam fufpicionem predicte concupifcentie & expectacionis fed propter ipfum bonum humilitatis que eft circa Xftum Jefum abrenuncians mundo fiat clericus aut monachus & omnem gradum Ecclefiafticum tranfigens per diffinita nunc tempora irreprehenfibilis inventus extiterit & probatus, ita ut gradu lectoris annum compleat, in fubdiaconi vero Duos fitque Diacanus tribus, presbyter quatuor annis, bene placuit fancte & univerfali fynodo, eligi hunc atque admitti; & infra fi vero præter hanc diffinitionem noftram quisquam ad jam fatum fupremum honorem provectus extiterit, reprobetur & ab omni facerdotali operacione prorfus abiciatur, utpote qui extra facros Canones fit promotus, hoc ibi. an autem Amedeus quandam religionem Laicalem affumens evaferit fufpicionem, de qua in jam dicto canone, orbi notiffimum eft dudum ante annos plures omnes audivimus fub fpe papatus ipfum talem vitam affumpfiffe, eligerunt igitur illum in fupremum rectorem Ecclefie, qui nunquam Ecclefiafticam fubintravit militiam, contra ea que habentur 61. *d, in facerdotibus.* & *c. miramur.* & per totum. & quem magna fynodus reprobari

bari & deponi jubet, & quem illi qui se Concilium reformatoriale in capite & membris predicant, abicere debuisset, si eum Petri sedem occupare reperissent, hec sic summarie dixerim, ut constet Dño nostro sanctissimo Eugenio objectiones Basiliensium non obesse, quia vere fumus est caligine plenus obtenebrans oculos stolidorum sermo eorum.

III.

Responsio data Ambasiatoribus Regis Romanorum & Principum Electorum Florentie per olim Eugenium Papam in Consistorio secreto in die Conceptionis MCCCCXLII.

De Venerabilium Fratrum nostrorum sancte Romane Ecclesie Cardinalium Consilio respondemus ut sequitur: Desiderium Carissimi in Christo filii nostri *Frederici* in Regem Romanorum Electi Illustris ac Venerabilium Fratrum, Dilectorum filiorum nobilium Electorum Imperii, in quantum pacem & unionem Ecclesie, sicut eorum nomine dixistis, desiderare videntur, in Domino commendamus. Verum nobis Universale Concilium in quo tota representatur Christi Ecclesia, quod sancte Apostolice sedis concurrente Patriarcharum totius Orbis consensu firmavit auctoritas, admirabili Dei opera gloria

ria ſublimavit, illudque cunctis ſeculis celeberrimum reddidit, in quo etiam reliqua ad unitatem & pacem ac reformationem Eccleſie nec non dubiorum declarationem, ſi qua forent, ample & ſalubriter perfici poſſent, non ſufficimus admirari vos ex prefatorum Electi & Electorum parte ſupplicaſſe ut votum noſtrum ad alterius generalis indubitati Concilij convocationem conferre velimus, quaſi innuere volueritis hoc ipſum ſacrum univerſale Concilium & pro divinis illius operibus omni ſeculo venerabile dubium reputari, quod nihil aliud eſſet quam ſaluti innumerabilium animarum contraire, oppugnare fidem catholicam ac Dei ordinationi reſiſtere. Optaremus valde ut ij qui in tali errore tenentur, ratione inſtruerentur, quo rejectis ſtultis ac perfidis Baſilienſium dogmatibus doctrinam ipſius ſancte Apoſtolice ſedis, in qua Chriſtiana Religio ſemper inviolata permanſit, quanquam Dominus noſter Jeſus fidei matrem & magiſtram inſtituit, que etiam Generalia Concilia recte & rite celebrata cum omni veneratione ſuſcepit, ſicut & nos ſuſcipimus & amplectimur humiliter ſequerentur, ſimulque cognoſcerent, quam apertos inimicos & hoſtes ſpiritus ſancti ſe facerent, qui ut unitatis & pacis auctor tantarum gentium populos nationes & linguas multis retro ſeculis ab ipſa ſancta ſede Apoſtolica diſſidentes in unam fidei veritatem per noſtrum

&

& ipsius Concilij universalis ministerium mirabiliter copulavit, qua de re, si quid ad pacem & reformationem Ecclesie ac dubiorum declarationem superesse videatur, in hoc ipso universali Concilio recte atque commode absolvi potest, quin etiam & alio convenientiori modo quam per convocationem novi Concilij his rebus bene consuli posse dubium non est. ut tamen Electo & Electoribus predictis, quantum cum Deo valemus, morem geramus, Nos cum prefato Concilio Universali ad Almam urbem Romanam in Lateranensem & Patriarcharum omnium Ecclesiarum primam transferre intendimus; indeque Prelatos aliquos & omni natione convocare, cum quibus an etiam aliud numerosius Concilium indicere expediat, & qui ad id admitti vel qui repelli debeant ac de modo in eo procedendi deliberemus, quo omni deformitate ac scandalorum occasione sublata veluti que ex novo procedendi modo his nostris temporibus perniciose invaluit, obviare; super quibus voluissemus conferre si ad ea venissetis instructi. quod cum factum non sit, ut & vos requisiti sepius dixistis, intendimus Oratores nostros ad prefatum Electum & Electores mittere qui cum eis de predictis conferre habeant, quanquam nullo modo videre possumus, qui cum eis ultra dicere valeamus, nisi eorum neutralitate seu animorum suspensione deposita, quam Chri-

sti

ſti fides ignorat, ad priſtinam nobis & huic ſancte Apoſtolice ſedi reverentiam & obedientiam primo revertantur ut debent & ex ſalutis ſue neceſſitate tenentur, quo uno, ſi bene conſiderent, abſque alio labore unitas in Dei Eccleſia reintegrari poteſt & maxime cum non videamus, quomodo ad ipſum Concilium admitti & in eo conſedere debeant neutrales. Quodſi velut fideles & hujus ſancte ſedis Apoſtolice devoti effecerint, ut ſperamus & per viſcera miſericordie Domini noſtri Jeſu Chriſti requirimus, habita poſtmodum ſuper predictis collatione cum eis & Prelati vocandi ſunt cum alijs hic exiſtentibus, aliud etiam numeroſius Concilium indicendum ſuaſerunt, id Deo Auctore facere intendimus ac noſtrum tunc propoſitum reliquis Regibus & Principibus, qui Conſtantes permanſerunt nobiſcum in temptationibus noſtris & fideliter ſecuti ſunt, intimare, quatenus ipſis conſultis res ipſa celebrior & firmior & ſtabilior habeatur. ſupereſt ut dictos Electores & Electum hortemur in Domino, ut ſalubria monita ſuſcipientes, perditionis filios *Baſilee* exiſtentes Domum Dei cum tanta offenſa, noſtraque & hujus ſancte Apoſtolice ſedis nec non Prelatorum Regum & Principum & aliorum fidelium injuria amplius profanare non ſinant, ſed ipſis abjectis atque exterminatis nobiſcum in Domo Dei ambulent cum conſenſu, quo dignos fructus Deo reddant & animarum ſuarum ſalutem cum Dei timore conſequantur.

IV.

IV.

Concilium Basiliense ad Universitatem Erfordensem.

Sacro sancta Generalis synodus Basiliensis in Spiritu sancto legitime congregata universalem Ecclesiam representans Dilectis Ecclesie filijs Rectori Doctoribus & Magistris Universitatis studij Erfordensis salutem Omnipotentis Dei benedictionem. Sic Devotiones vestras lucide res hucusque in Ecclesia gestas cognovisse credimus, ut non necessarium arbitramur in auribus earundem Devotionum vestrarum multa differere de diuturnis & gravibus laboribus quos hec sancta synodus pro sustinenda universalis Ecclesie & sacrorum Generalium Conciliorum auctoritate & fide Catholica pariter cum sanctissimo Domino *Felice* PP. V. pertulit, ne illa que pro fide ipsa & animarum salute & reformatione Ecclesie in capite & in membris ex consensu totius orbis catholici in duobus Concilijs tam solemnibus Constantiensi & hoc Basiliensi gesta, ordinata & decretata sunt, in nihilum ruere sinerentur, ne quoque proscripta auctoritate universalium synodorum ad quam pro decidendis questionibus fidem concernentibus, pro edendis sacris Canonibus in salubre regimen omnis vi-

te

te & actionis Christiane pro unitateque in Concilijs Christi Ecclesie videlicet catholice conservanda sumimus semper recursus etiam ab ipsis temporibus Apostolorum habitus est, deinceps heresibus deformitatibus morum & scismatibus quedam effrenata patesceret licentia, singularis autem nobis in ea re fuit prestolatio ut insignes prelati & incliti Principes qui in Romana versantur curia primo & præcipue Principatuum terrenorum uti & aliorum litteratorum virorum illuminati doctrinis atque salutaribus orationibus persuasi ipsam Dei Ecclesiam in tantis jam calamitatibus & languoribus constitutam efficaciter adjuvarent, ejus auctoritatem a Christo Deo & salvatore nostro donatam confovendo & sustinendo ac justitie & veritati palam.. inherendo, in quam rem scimus etiam Devotiones vestras multam hucusque operam contulisse, sed nimium affligit universum gregem Christi, nimium animas & conscientias Catholicorum perturbat longanimis in captanda conclusione dilatio, inde errores crescunt, veritas Katholica obtenebratur, auctoritatis & discipline Ecclesiastice vigor confunditur, justitia conculcatur, fides assidue leditur & nisi timentur dies mali admodum timendum est, ne omnis fere regio ducatur in errorem, jam itaque corda Prelatorum & Principum pulsent preclare vestre doctrine ut absque ulteriore mora fidei

&

& Ecclesie succurrant & clare ac manifeste adhereant veritati presertim in ea conventione quam apud *Francfordiam* proximo festo sancti *Johannis* institutam intelleximus, Vesterque cetus aliquos Doctores in jure divino & humano eruditos ad eandem conventionem transmittat & omnibus modis sibi possibilibus operam impendant ut non ulterius res tam necessariæ saluti publice cunctorum dissimulentur, aut differantur sed post varias dilationes post plurimorum animorum expiscationes, sitigas & vexationes innumeras postque latissimas informationes in his rebus habitas tandem salubris conclusio captetur ad honorem & gloriam sponsi Ecclesie Jesu Christi qui vestras Devotiones feliciter conservare dignetur. Datum *Basilee* XI. Kal. Junij. Anno a Nativitate Domini M°CCCC°. XLV°.

V.

Concilium Basiliense ad Universitatem Erfordiensem.

Sacrosancta Generalis synodus Basiliensis in Spiritu sancto legitime congregata universalem Ecclesiam Dei representans Dilectis Ecclesie filijs Rectori Doctoribus & Magistris Universitatis studij Erfordensis.

In-

Instetimus jam longo tempore apud Prelatos & Principes ac universitates inclite nationis Germanice ut in negotijs Ecclesie salubrem conclusionem reciperent ad conservationem fidei Catholice & auctoritatis conciliorum generalium sicuti justitia & veritas exigunt, quod etsi obsistentibus varijs impedimentis nondum obtineri potuit, non tamen diffidimus quin Deo aspirante in ea Dieta, quam apud *Norinbergam* prima Dominica Quadragesime proxime futura indictam intelligimus tandem ipsa desiderata pro publica salute conclusio sequatur. nec in mentes nostras incidit ut tot solemnes Prelati atque incliti Principes & alij docti & probi viri, qui illuc conventuri feruntur permittant veritatem corruere, fidem confundi auctoritatem universalis Ecclesie & generalium Conciliorum interire justitiam deperire & tam multos labores qui in Concilio Constantiensi & hoc Basiliensi habiti sunt in nihilum redigi. Opus autem est jam maxime ut in hac tanta necessitate rerum vestre & aliorum litteratorum Virorum legis divine & sacrorum Canonum peritiam habentium rectissime doctrine auribus insonent cunctorum, quatenus excitentur omnium animi ad unanime auxilium veritatis & Catholice fidei ut quoque dissipatis erroribus, semotis fluctuationibus, pacatis fluminibus pax & tranquillitas refloreant in Domo Domini ad ipsius gloriam & animarum salutem, quibus de rebus & sincera inten-

tentione hujus fancte fynodi plenius cum veftris Devotionibus loquentur dilecti Ecclefie filij *Nicolaus Amici* facre Theologie Profeffor Canonicus Cameracenfis & *Joannes de Rene* Decretorum Doctor Prepofitus Aldenfalienfis oratores noftri eosdem benigne audire & in dicendis per eos fidem creditivam adhibere velint ipfe Devotiones veftre quas feliciter confervare dignetur altiffimus. Datum *Bafilee* Xij. Kal. Novembris Anno a Nativitate Domini M°CCCC°XLV°.

VI.

Bulla Eugenii IV. PP. qua Theoderico Archiep. Mog. ejusque fucceſſoribus conceditur facultas declarandi decreta concilii Bafileenfis acceptata & fuper ijs dandi teftimoniales.

Eugenius Epifcopus fervus fervorum Dei Venerabili Fratri noftro *Theoderico* Archi Epifcopo Moguntino falutem & Apoftolicam benedictionem. Tue fraternitatis finceritas quam ad Nos & fedem Apoftolicam habere dinofceris & nuper operum ab effectu dum per Oratores tuos te fub obedientia & devotione noftra, firmiter ftare & permanere velle alios ad fimilia facienda per hoc alliciendo quamvis de illa nunquam dubii fuerimus

mus declarasti promeretur ut peticiones tuas hiis presertim per quas concordata & inita inter Nos Carissimum in Christo filium nostrum *Fridericum* Romanorum Regem illustrem te Principes & Prelatos plures nationis Germanie manuteneantur ne super illis difficultates inter contendentes oriantur ad exauditionis gratiam admittamus. Sane pro parte tua nobis nuper exhibita peticio continebat quod licet nos nuper super acceptatione certorum decretorum *) per Dive memorie *Albertum* Regem Romanorum illustrem te & alios Principes Electores illisque adherentes acceptatorum ac illorum qui in vim illorum quicquam consecuti sunt nec non pacificatione possessorum ad certam cum eisdem concordiam prout in diversis aliis litteris nostris, quarum tenores presentibus ac si de verbo ad verbum hic inserte forent devenerimus, nichilominus quia provisio circa illa in genere loquitur nec poterant omnes quorum inter est specificari cupis tales in tuis provincia Civitate & diocesi Maguntinensi specificare ac de illis attestari nec non ubi petitum seu opus visum fuerit declarationes facere posse tempore procedente. Quare pro parte tua nobis fuit humiliter supplicatum ut tibi super hiis oportune providere de benignitate Apostolica dignaremur Nos igitur qui tales quorum interest ad presens specificare non valemus supplicationibus tuis hujus-

hujusmodi inclinati tibi quotiens opus fuerit super acceptatione decretorum ac possessorum pacificatione juxta concordiam prefatam litteras tuas testimoniales tuo ac dilectorum filiorum Decani & Scholastici Majoris ac sancti Petri extra & beate Marie ad Gradus intra muros Moguntinensium ecclesiarum Prepositos pro tempore existentes appensis sigillis sigillatas & per Notarium publicum subscriptas dandi concedendi & an sub concordia & Generalitate prefatis hii quorum interest contineantur & per easdem intelligantur seu comprehendantur ac si presentibus ipsi & adversarii seu competitores eorum in dictis litteris nostris nominatim expressi forent ita & taliter quod eis in judicio & extra fides adhibeatur declarandi & attestationes faciendi auctoritate Apostolica plenam & liberam tenore presentium concedimus facultatem Datum *Rome* apud *sanctum Petrum* Anno Incarnationis Dominice Millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto quinto Id. Februarii Pontificatus nostri Anno sexto decimo.

de Curia.

L. d. Castiliono.

*) Tria circa hæc decreta Concilii Basileensis 26. Martii an. 1439. Moguntiæ in amplissimo Regis Romanorum & Principum Imperii &c. Conventu acceptata novissime mota fuere dubia:

1mum,

ymum. An verum, legale & genuinum horum decretorum exemplar existat?

2dum. an alicujus authoritatis, valoris ac ponderis sint hæc decreta? &

3tium: utrum deducta fuerint in usum? Ad hæc paucis respondeo & quidem ad primum: Originale & authenticum exemplar acceptationis Decretorum in Archivo Imperii Moguntiæ asservatur. Aliud originale, authenticum & priori per omnia simile repositum extat inter Chartas Insignis Ecclesiæ Collegiatæ *B. M. V. ad gradus Moguntiæ*; Qua ratione autem & via ad hanc ecclesiam devenerit? innuimus in Conciliis Moguntinis, novis accessionibus auctis, scilicet quod *Theodericus Ebbracht* hujus ecclesiæ Canonicus ipsi actui acceptationis præsens ut Orator *Alberti II.* Regis Romanorum facile potuerit hoc diplomate chartarium *B. M. V. ad Gradus* ditare & exornare; Aliam viam hæc *Eugenii IV.* PP. bulla, quam brevibus notis illustratum imus, indigitat; Nominatus enim in ea Præpositus *B. M. V. ad gradus Joannes de Lysura* per plures annos Basileæ negotia Concilii pertractavit, eidemque Pontifex in commissis dedit, ut, quodsi Archi Episcopus Moguntinus super acceptatione decretorum ac possessorum pacificatione litteras testimoniales ac declaratorias expediri fecerit, easdem litteras ipse Præpositus & sui in dignitate Successores cum aliis in Bulla designatis sigillis suis corroborarent. Neque hæc bulla data fuit pro *Theoderico* Archi Episcopo tantum sed pro Successoribus etiam, ut verba docent: *cupis tales in tuis provincia, civitate & diocesi Maguntinensi specificare ac de illis attestari, nec non ubi petitum seu opus visum fuerit, declarationes facere posse* TEMPORE PROCEDENTE.

Pro exiſtentia ergo acceptationis Decretorum ſat ſuperque comprobanda ſufficit exemplar ſub ſacro Depoſito & Cuſtodia Archivii Imperialis uti & alterum in Eccleſia ad gradus Moguntiæ aſſervatum. Item illud in *MS. Codice Vallicellano lit. B. nu. 19. pag. 10. ad 14. à Raynaldo Baronii Continuatore Tom. XVIII Annal. Eccleſ. pag 212.* allegatum &c. Quodſi Archivia eorum, qui acceptationi intererant, curatius excutiantur, quin plura prodeant exemplaria, non dubitandum. Acceptarunt autem decreta Archi Epiſcopus Mog. pro ſe, eccleſia & cunctis comprovincialibus & clero ſuis ac illuſtriſſimo Principe & Domino *Friderico* Marchione Brandenburgenſi, ſacri Imperii Archi Camerario, principe Electore & Burggravio Nurembergenſi, D. Archi Epiſcopus *Colonienſis* pro ſe ac Eccleſia ſua, Domini vero Archiepiſcopi *Treverenſis* pro ipſo ac Eccleſia Treverenſi & clero ſuis, dehinc Dominorum *Saltzburgenſis* & *Magdeburgenſis* Archi Epiſcoporum Oratores, Ambaſiatores & Procuratores in inſtrumento nominati quorum quilibet ſine dubio exemplar acceptationis pro norma futuri ævi ſecum aſportaverit.

Inſtrumentum hoc acceptationis Decretorum in Elencho Conciliorum Mog. an. MDCCLXI. editum eſt in libello ad quem hæc documenta ſe referunt.

Secundi dubii ratio videtur eſſe, quod Concilium Baſileenſe primitus equidem legitime congregatum, tandem vero in Conciliabolum deſierit. Ratio autem iſta penitus infirmatur, cum Decreta ſæpe fata non ut decreta Concilii ſed ut nova leges fundamentales Eccleſiæ Germanicæ ſalutares & proficuæ conſiderantur quæ in Conventu Moguntino ſalvis etiam modificationibus

accepta-

acceptatæ & a summo Pontifice comprobatæ fuerunt. Quid enim authoritatis illud habeat Concilium, e cujus sessione prima solummodo decretum unum, ex undecim sequentibus nullum, ex duodecima unum e sessionibus decima tertia & quarta nullum, e decima quinta tantum aliqua &c. admittuntur & decretorum modificationes declarationes & limitationes adhuc reservantur?

Quod vero *tertio* Decreta sæpissime nominata suum sortita fuerint effectum, præsens Eugenii bulla comprobat & testantur statuta synodalia *Theoderici* Archi Episcopi Moguntini de anno MCCCCLI. cujus caput primum sic sonat: *Primo synodus sancta acceptat ordinationem sive decretum sacri Basiliensis Generalis Concilii: de Provincialibus & dioecesanis Conciliis celebrandis editum ac dudum per Nationem nostram acceptatum in antea practicari & observari precepit. . . tenor vero statuti Basileensis Concilii. . . est talis: sacrosancta Generalis synodus Basil. in spiritu S. legitime congregata universalem Ecclesiam representans ad perpetuam rei memoriam. Pridem hec sancta synodus quoddam saluberrimum promulgavit decretum pro stabilitate & robore Generalium Conciliorum, quorum frequens celebratio precipua est agri dominici cultura, verum cum ad eandem culturam non dubium sit pertinere Episcopales synodos & Concilia provincialia &c.*

Huic Concilio, Provinciali intererat *Nicolaus* tit. *Sancti Petri* ad vincula Cardinalis & Apostolicæ sedis Legatus, qui constitutiones ejusdem sic confirmavit: *Quoniam captas conclusiones per vos Rmum in Christo Patrem Dnum Theodericum Archi Ep. Mog. consentientibus comprovincialibus vestris legi audivimus & eas reformationi quam querimus, judicavimus plurimum profuturas ipsas. . . ratas & gratas habentes*

bentes authoritate Apostolica nobis tradita in Dei nomine confirmamus &c.

Extant quoque plures synodi diœcesanæ, quæ unum alterumve decretum ex acceptatis pro temporum ratione & circumstantiis innovarunt &c.

VII.

Nova Vnio Regis Romanorum cum Electoribus aliisque Principibus in Bonum Pacis Ecclesiae & Imperii.

Von Gottes gnaden Wir die Nachgeschriebene Dieterich des heiligen Stuhls zu Mayntz Ertzbischoff, des heiligen Römischen Reichs in teutschen Landen Ertz-Cantzler, Peter zu Augspurg und Silvester zu Chymsee Bischöff, Jacob Marggraf zu Baden und graff zu Spanheim, Albrecht Marggraf zu Brandenburg und Burggraff zu Nürnberg, Caspar Herr zu Weisskirchen Cantzler, Aeneas Silvius Thomherr zu Triendt Meister Hartung von Capelle Lehrer beyder Rechten, des allerdurchläuchtigsten fürsten und Herrn Herrn friederich Römischen Königs &c. Vollmächtig sendtbotten nach laut des Königlichen Machtbriefs darüber lautend, Meister Peter Knorre Probst zu Wezlar und Meister friederich Sesselmann Docto-

Doctores Machtbotten des hochgebohrnen fürsten und Herrn Herrn friederichs Marggraffen zu Brandenburg, des heiligen Römischen Reichs Ertzkämmerer und Burggraff zu Nürnberg, Wir Meister Heinrich Leübing pfarrer zu Nürnberg und johannes Thauwer Doctores, des Hochwürdigen fürsten unseres gnädigen Herrn Herrn Antonius Bischoff zu Bamberg Machtbotten, und wir Johanns Marggraff zu Brandenburg und Burggraff zu Nürnberg für den, wir Marggraff Albrecht obgemelt uns mächtiglich annehmen beckennen mit diesem Brief nach dem und viel mühe und arbeit mannigfältiglich geschehen seynd damit die irrung und zweytracht in dem Concilio zu Basel gehalten widder unseren heiligen Vatter Babst Eugenium auferstanden abgethan, und deshalb die heilige gemeine Christliche Kirch desto volliger fried und ruhe gewinnen mögte, und dieweil nun der egemelt unser gnädigster Herr der König und wir zuletzt durch solche unsere mühe und arbeit nach meynung und begriffen etlicher bündnus undt einung auf unser fleisige begird von dem egenanten unserem heiligen Vatter erlanget haben ein antwort die uns duncket gnüglich und redlich damit die heilige Kirch desto friedlicher nach gelegenheit aller sachen zu frieden Kommen mag, und wir auch von andern Christlichen Königen und getzungen nit geschieden werden, inmasen des andern überckommen und

beſiegelt, Klärlichen innhalten, das wir Gott dem Allmächtigen zu Lob, dem heiligen ſtuhl zu Rom zu ehren, und auf daſs das heilige Reich deſto minder zuertrennet werde teutſchland in einigckeit deſto bas bleiben, und zwiſchen uns deſto mehrer trew, lieb und freundtſchafft damit wir ſonſt einander gewant ſind beſtehen und währen möge uns vereiniget haben, und vereinigen uns gegenwärtiglich in Krafft dieſes briefs, auf ſolcher obgerührter erbar gottlicher meynung beyeinander zu bleiben, und von einander nit zu ſcheiden, es wäre dan. daſs wir durch ein unzimlich gemein Concilium eines beſſeren unterwieſen würden, ohne alles gefehrde. und umb das denen dingen in denen vorgemelten verſiegelten ſchrifften begriffen, deſto volliglicher nach nothdurfft der heiligen Kirchen nachgegangen werden, und wir in des obgenanten unſers heiligen Vatters des Babſtes und des ſtuhls zu Rom gehorſam in obgeſchriebener maas bleiben als Chriſtlichen fürſten zugehört; wäre es dan, ob von jemants in ſolchen unſern guten willen und meynung einige irrung oder eintrag geſchehen, oder zu geſchehen unterſtanden würde, da Gott für ſeye, dannoch ſollen wir uns voneinander nit ſcheiden und ob uns allen oder etlichen mit feindſchafft proceſſen oder andern, wie das zuginge, widderwärtigckeit begegnete, das ſoll uns alle gleich ſamtlich antreffen, und unſer einer

ſoll

ſoll ſich von dem andern nit trennen laſſen, ſondern unſer iglicher ſoll dem andern, dem das noth geſchiehet ohne verzug darin und dawidder getrewlich, beygeſtändig, berethen und beholffen ſeyn mit ſeiner Ritterſchafft ſeinen ſchloſſen, ſtädten, landen und leüthen, und mit ſeiner gantzen macht, als lang deſſen noth würde ohne intrag, hindernus, widerrede und ohne gefehrde über das alles ſoll der obgenant unſer allergnädigſter Herr der Römiſche König, auch die obgemelte Herrn alle und iglicher beſonder in dieſer einung begriffen und alle und igliche andere, die in dieſe löbliche Verbindung gezogen und kommen würden, als ein Römiſcher König und Vogt der heiligen Kirchen gnädiglich und getrewlich, nemblich in ſolchen obgemelten ſachen der heiligen Kirchen ſchuren, ſchirmen, verteidingen handhaben, ihnen auch hülff, beyſtand und Rath mit Königlicher Krafft und macht, wann das noth geſchihet, thuen, damit ſolche irrung und widderwertigckeit beyde für kommen u,nd wo die vorhanden wären, gantz abgeſtellet werde, und ſich darinnen keinerley ſach irren oder hindern laſſen, ſondern alles das thuen, das zu ſolchen dingen nothdürfftig und ein Römiſcher König gegen denen ſeinen in ſolcher Chriſtlicher ſach zu thuen ſchuldig iſt ohne intrag, widderred getrewlich ohne alle gefehrde; doch hierin uns Marggraff Jaco-

ben vorbehalten, nach laut des briefs den wir hinter unsern obgemelte herrn und freundt den Ertzbischoff von Mainz niedergelegt haben zu getreüen händen. Wir vorgemelte Herrn alle gemeinlich und sonderlich nehmen hierinn auch aus solche einung bindtnus und Burgfried die wir vor data dies Briefs, doch diese der heiligen Kirchen sach nit berührend, verschrieben, gelobt, und geschworen haben, das wir denen mögen gnug thuen, und ob wir alle oder unser einer oder mehr insonderheit, dem oder denen es anderer verschreibung halben zu thuen gebührlich wäre, uns fürbasser würden verbinden, die oder derselbe solten doch solche nachgehende Bündtnüss die heilige Kirch anrührend, gantz ausnehmen, damit sie nit geckräncket, sondern der völliglich nachckommen und gnug gethan werde ohne intrag oder gefehrde auch so mögen wir samtlich und unserer iglicher besonder, alle und igliche fürsten und herenn zu uns in diese einung ziehen und nehmen die dan mit uns auf solcher guter Leuth Christliche meynung verbunden seyn wollen alles dessen, das vorgeschrieben stehet; wen auch unser iglicher darin bringet, das solle er allemahl fürderlich uns denen andern verckünden, uns darnach zu richten. solches alles vest und steth zu halten haben Wir Ertzbischoff Diederich fur uns und die obgenannte unseres allergnädigsten

ſten Herrn des Königs Vollmächtige ſendtbotten für denſelben unſern Herrn den König: und wir die obgemelte Peter Biſchoff zu Augsſpurg, Marggraff Jacob, und Marggraff Albrecht auch für uns ſelbſt und wir obgemelte Meiſter Peter und Meiſter friederich für unſern gnädigen Herrn Marggraff friederich, und wir Meiſter Henrich Leübing und Johannes Thauwer für unſern gnädign Herrn von Bamberg, und wir Marggraff Albrecht für uns und unſer Obgemelten lieben bruder Marggraff Johannſen dieſen brief zu urckund und beſſerer ſicherheit verſiegelt und einander mit handgebenden trewen geredt, verſprochen und gelobt ohne arg und gefehrde. Und Wir obgemelt unſeres gnädigſten herrn des Römiſchen Königs, Auch Marggraff friederichs, und des von Bamberg machtbotten, und wir Marggraff Albrecht für unſern Bruder Marggraff Johanſen ſollen dieſer Bündtnuſs betreffung unter unſerer obgemelten Herrn, und Bruders eigenen Ingeſiegelen nach nothdurfft beſtellen und ausrichten dem egenanten unſerem Herrn von Mayntz zu antworten ſo förderlichſt das ſeyn mag geben zu franckfurt Anno Domini Milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo ſexto an ſanct Mauritius Tag.

VIII.

Concordata Principum Francofordiensia.

Wir diese hieunten geschrieben beckennen offentlich mit diesem Brief für allermänniglich, nach dem uns unser Heiliger Vatter Pabst Eugenius uf ein gewerb, durch unsern gnädigen Herrn den Romischen König und die Churfürsten an sein Heiligckeit kommen, hie uf dem tag darumb zu franckfurt gehalten, geantwort hat: zum Ersten, dass Unser Heiliger Vatter der Babst geruhe in einer bequemen zeit, ein gemein Concilium zu beruffen an den fünff städt eine, die ihme benant seyn, daruf sein Heiligckeit, durch seine sendbotten Herrn Johann Carvaial und Meister Niclass Cus, in Krafft einer Credentien, hat lasen antwortten, das sein Heiligckeit ein Gemein Concilium, das die Heilige gemeine Christliche Kirch bedeutend ist, gern berufen wolle, und dieweil genehmigckeit anderer getzunge und Christenlicher Könige, nach gelegenheit dieser zeit darzu nothdürfftig ist, darum nun sein Heiligckeit sich erbietet zu eynen mit dem Römischen König, und den Churfürsten zu senden, damit solche genehmigckeit erlanget werden möge, und

und zu allen anderen weegen. die den Römischen König und die Churfürsten, solche genehmigckeit zu erlangen, nothdürfftig beduncket. Zu dem andernmahl, das sein Heiligckeit verjähe und beckenne, den gewaltsam, Ehre und Oberckeit, die die heiligen Concilia haben sollen, als in dem gesätz frequens und anderen gesätzen in dem Concilio zu Costantz geordnet, und zu Basel erneuet, begriffen ist, daruf sein Heiligckeit hat lasen antWorten Er verjähe und erckenne, den geWaltsam, Ehre, und Oberckeit, die die heiligen gemeinen Concilia, die heilige gemeine Christenliche Kirch bedeutent, als solches das gesätz frequens, und andere gesätze, in dem Concilio zu Costantz gemacht, und zu Basel, da es noch ein gemein Concilium durch die Welt gehalten worden ist, erneuet seyn, innhalten; Zum drittenmahl, dass sein Heiligckeit die alte beschWerung abstellen, und germanischen getzunge nach der form der ufgenommen decret, nach nothdurfft, unterscheid und gelegenheit deutschen getzunges, versehen Wolle, daruff nun sein Heiligckeit hat lassen antWorten, dass er keine beschWerung in Germanische nation eingeführt habe, sondern das sein Heiligckeit solcher gerechtigckeit, die mann dem Römischen stuhl pflichtig ist, in den grösten nöthen der Kirchen emporen haben und das sich vormahls sein Heiligckeit, durch seine Legaten erbotten habe,

habe, über die alte Beschwerungen, ein Versehung zu thun, und sich nun darzu aber willig erbietet, und meldet das er nach nothdurfft unterschied, und gelegenheit der Nation, gern versehen und versorgen wolle, denen die solches begehren auch nach meinung der aufgenommenen decret und an den enden, da sie ufgenommen seyn, in getrauen, dass der Allerdurchleuchtigst fürst der Römische König und die Churfürsten und die würdige Nation, dem heiligen stuhl zu Rom, ohne der stadt, ein wiederstattung thüe, wie dan solch gewerb in den Babst und des Babstes antwort mit mehr worten inhaltet, und auch nach dem und wir verstanden haben, dass seine Heiligckeit die zwey Herrn von Tryer undt Cölln wieder innsetzen und restituiren wolle. Also fern sie in seinen gehorsamb tretten wolten, und dieweil die Bäbstliche sendtbotten solchen uf diesem tag mit nothdürfftigen Bullen nit vollziehen konten, darumb, dass die Minuten der Bullen, die darüber begriffen waren, alsdan offentlich erzehlt ist, zu Rom, dem Babst nit ubergeben seye, und uns solche antworten, so fern der nach möglichckeit und billigckeit nachgegangen wird, ein redtlich gnüglich antwort bedünckt, dass wir überckommen und einig worden seyn, auf solche redliche weeg bey einander zu seyn und zu bleiben, und umb deswillen ein treffliche

bott-

bottſchafft zu Babſt Eugenio fürderlich zu ſchicken, alſo ausgericht, daſs die Botten darüber und daran ſeyn, damit unſer heiliger Vatter der Babſt ſolcher zuſag nachckomme und deſſen nothdurfftige Verſorgnuſſ nach möglichckeit und billigckeit thuen, und deſſen ſeine Bullen übergeben ſolle, in maſſen deſſen denen Botten ein verſiegelter zettel, darinn unſere meynung ſtuckweis verzeichnet ſtehet, übergeben iſt, und das auch die Botten mit ihnen nehmen und haben, ſollen ein Declaration, der wir hie einig worden ſeyn, und wan unſer Heiliger Vatter der Babſt ſolche Verſorgnuſſ und Bullen übergeben will, als vorgemelt iſt, ſollen die ſendtbotten die declaration auch übergeben, und ſeiner Heiligckeit antworten, alſo, daſs eins mit dem anderen zugehe ohngefehrlich, und iſt ſonderlich beredt daſs darumb ein tag gehalten werden ſoll, uf den ſontag Laetare in der faſten nächſtkünfftig zu Nürnberg, dahin unſer Herr der Römiſche König und wir andere Ertzbiſchoff fürſten geiſtlich und weltlich in dieſer eynung begriffen kommen oder aber ohne ferner beſenden und ausſchreiben, unſer vollmächtig Bottſchafft ſchicken ſollen, alsdan der ſendtbotten die zu dem Babſt gefertiget ſeyn, gewerb und handlung und waſs ſie als vorgemelt iſt, ausgericht haben, verhören ſollen; und fügte ſichs, das der Babſt ſolches nit thuen wolte, als vorgemelt iſt, oder

oder das er binnen der zeit, als man die ſach bey ihme arbeiten ſoll, von todtswegen abginge, alſo, daſs die kein End oder fürgang gewinnen mögte, ſo ſolte die ſendbotten die ercklärung und andere ihre inſtruction wieder heim zu land bringen und die uf dem egemelten tag zu Nürnberg unſern Herrn oder denen unſern übergeben und antwotten, und als dan ſollen und wollen Wir fürter zu Rath werden, handlen und bechlieſſen, was nach gelegenheit der ſach zum Beſten fürzunehmen ſeye, und waſs daſelbſt durch unſern Herrn den Römiſchen König und uns andern oder ſeiner gnaden und unſer Machtbotten ungefehrlich fürgenommen und beſchloſſen wird, daſs das ſicherſt und gutlichſt ſeyn möge, dem wollen wir nachckommen unverſcheidlich, ohne arg und ohne alles gefehrde.

Vnd von Gottes Gnaden Wir Dieterich des heiligen Stuhls zu Mayntz Ertzbiſchoff, des heiligen Römiſchen Reichs in teutſchen Landen Ertz Cantzler, Peter zu Augſpurg und Silveſter zu Chymſee Biſchoff, Jacob zu Baden und Alberecht zu Brandenburg Marggraffen, Caſpar Herr zu Weiſs-Kirchen Cantzler &c. Eneas Silvius Thombherr zu Triendt, und Meiſter Hartung von Cappel Lehrer beyder Rechten, unſers allergnädigſten Herrn Herrn friederichs Römiſchen Königs &c. Machtbotten, Petrus Knorr Probſt

Probst zu Wetzlar und Meister friederich Sesselmann des hochgebohrnen Fürsten unsers gnädigen Herrn, Herrn friederich Marggrafen zu Brandenburg des heiligen Reichs Ertz-Cammerer sendtbotten, Meister Friederich greue Cantzler und Meister Hanns Hesse des Hochwürdigen unsers gnedigen Herrn Herrn friederichs Ertzbischoff zu Saltzburg, Meister Andreas Parrherr zu Dantzig und Ludwig von Erlichshausen Vogt zur Leipp des Ehrwürdigen Herrn des hohen meisters teutschen Ordens, Meister Henrich Leubing Parrherr zu Nürnberg und Meister Johann Thauwer Doctores unsers gnädigen Herrn von Bamberg, Meister Conrad Bladeck meins gnädigen Herrn von Passaw, Meister Nicolaus Gundelfinger Vicarius meines gnädigen Herrn von Costantz, für beede stifft Costantz und Chur Unserer gnädigen Herrn obgemelt zu solchen vorgemelten sachen machtbotten haben uns dieser obgeschriebener meynung gantz vereint, und sind daruff unverscheidlich blieben, dem nach zu gehen, und wir Churfürsten und fürsten von unsers egemelten Herrn des Königs und unsers selbst, und wir sendbotten von unserer obgemelten Herren wegen wollen und sollen alle obgeschriebene sach gäntzlich vollführen getrewlich alle gefehrde darinn gäntzlich ausgescheiden Und des zu Urckund haben wir obgemelte fürsten und sendtbotten unser Ingesigel und Secrete an diese schrifft wissentlich gedruckt

zu

zu urckund aller obgeſchriebenen ſach, geſchehen zu franckfurt Am Mitwochen nach Sanct Franciſci tag in dem jahr unſeres Herrn tauſend vier hundert ſechs und viertzig.

IX.

In Conventione Aschaffenburgenſi varia Concluſa.

Placuit convencioni Aſſchaffenburgenſi proteſtatio, unionem & fedus dominorum principum manuteneri & defendi usque ad deliberationem effectualem.

Receptum eſt ab omnibus, ut unusquisque ſuffraganeorum, gravamina, impetraciones & innovaciones contra premiſſam proteſtacionem aut alias in prejudicium Eccleſie ſue aut ſubditorum ſuorum a quacunque parte contra dictum,*) preſertim durante tempore proteſtacionis impetratas ſive conceſſas, impetrata ſive conceſſa conſignari faciat. Tandem poſtquam deliberatum fuerit, cui parti unanimis adheſio firi debeat, precaveatur indempnitas eccleſie, aut ſubditorum, in quorum prejudicium premiſſa vergere videantur, & hoc per viam revocationis, reſtitucionis & aliam viam, prout domino metropolitano & ſuffraganeis ſuis videbitur expedire. Avi-

*) Subintell. *Eugenium.*

Avisatum est concilium, ut dum suffraganei se vicissim & una cum domino metropolitano constringant de non inclinando, vel recuperando aliquam partem non prius & ante omnia ea, que per partes contendentes alium, vel alios, quemcunque, vel quoscunque durante dicta protestacione in præjudicium, lesionem seu gravamen directe vel indirecte domini Metropolitani suorum suffraganeorum, Ecclesiasticorum dominiorum collegiorum prelatorum, personarum & suorum subditorum, quorumcunque eciam contra fedus protestacionis & unionum, dudum per sacri Romani Imperij principes Electores aut alios metropolitanos initos, vel eciam contra decreta dudum salvis modificationibus accepta in judicio vel extra, seu alias quomodolibet obtenta, impetrata, vel concessa sunt, obtinebuntur, impetrabuntur, vel concedentur, eciam motu proprio in genere vel in Specie, quocunque nomine censeantur; revocentur, cassentur, annullentur, & omnia in pristinum statum reformentur & constituantur, & pro insertis habeantur, ac si hujusmodi impetracio, concessio, impetraciones, seu concessiones nunquam emanassent, sed omnia & singula immediate dicta protestacione per ordinarios eciam quoscunque vel eorum alterum, aut cujuslibet eorundem acta, facta & gesta per eosdem tempore protestacionis predicta bona fide calumpnientur, nec eciam, quod provisum est

 per

per concordiam, in noxam, lites & jurgia convertatur.

Item ſi aliquis cujuscunque ſtatus, condicionis, ſeu gradus fuerit, obtentis ſeu obtinendis, impetratis ſeu impetrandis conceſſis vel concedendis hujusmodi quomodolibet uſus fuerit eciam proteſtacioni unioni & federi dictorum principium quorumcunque ceſſantibus penis in dicta proteſtacione contentis eo ipſo ſubjaceat, quas ſiquidem penas quisque dioceſanorum in contrafacientem ſeu contrafacientes ſtrictiſſime exequetur, ſeverius eciam proceſſurus, ſi contemptus qualitas depoſcit & requirit.

Item tenentur quilibet dioceſſanorum metropolitane noſtre eccleſie Maguntine ſubjectorum per totam dioceſim ſuam presbyteris miſſam celebraturis injungere, ut imponant unam ſingularem collectam, in qua divinum invocetur auxilium, ut matrem noſtram ſanctam dei eccleſiam univerſalem per pacis & tranquillitatis incrementa cicius conſoletur.

Item teneatur quilibet ſuffraganeorum ſuper premiſſis firmiter & fideliter proſequendis dominum noſtrum Metropolitanum per patentem ſuam literam ſeu inſtrumentum publicum ſigillo cujuslibet munitum in opido Fran-

Francofordensi in festo *omnium sanctorum* proxime accedente modis omnibus certificare.

Item ut universi & singuli subditi premissis tenacius inhereant & obediant, postquam per dominos suffraganeos acceptata & gratificata fuerunt veluti presentes *desunt Nomina*.

Placuit ut omnia & singula premissa publicentur, & predicentur, ne quis per ignoranciam se audeat a premissis subtrahere & excusare.

X.

Concordata Nationis Germanice per Papam Nicolaum & Fridericum Imp. 1448.

In nomine Domini Amen Anno a Nativitate ejusdem millesimo quadringentesimo quadragesimo octavo die decima septima mensis februarij inter sanctissimum in Christo Patrem ac Dominum nostrum Dominum Nicolaum divina providentia papam quintum Apostolicamque sedem ac Nationem Alamonicam sanctissimi Domini nostri & sedis eorundem nominibus per Reverendissimum in Christo patrem ac Dominum J^o hannem sa-

crosancte Romane Ecclesie Cardinalem legatum ad Nationem Germanicam de latere missum plena in ea parte auctoritate & potestate munitum & pro ipsa natione Alamanica per gloriosissimum Principem ac Dominum nostrum Dominum Fridericum Romanorum Regem semper Augustum &c. plurimorum sacri Romani Imperij Electorum aliorumque ejusdem nationis tam Ecclesiasticorum quam secularium Principum consensibus accedentibus conclusa laudata & acceptata sunt concordata subscripta. Sanctissimus Dominus noster Nicolaus Papa quintus super provisionibus Ecclesiarum beneficiorumque quorumcunque utetur reservationibus juris scripti & constitutionibus Execrabilis & Ad regimen modificatis ut sequitur Ad regimen Ecclesie Generalis quanquam immeriti superna dispositione vocati gerimus in nostris desiderijs ut debemus quod per nostre diligentie studium ad quarumlibet Ecclesiarum & Monasteriorum regimina & alia beneficia Ecclesiastica juxta divinum beneplacitum & nostre intentionis affectum viri assumantur ydonei qui presint & prosint comittendis eis Ecclesijs Monasterijs & beneficijs prelibatis, premissorum itaque consideratione inducti & suadentibus nobis alijs rationabilibus causis nonnullorum predecessorum nostrorum Romanorum Pontificum vestigijs inherentes omnes Patriarchales Archiepiscopales Episcopales Ecclesias Monasteria Prioratus dignitates

tates Perſonatus & Officia nec non Canonicatus & Prebendas & Eccleſias ceteraque beneficia Eccleſiaſtica cum cura vel ſine cura ſecularia & regularia quecunque & qualiacunque fuerint etiamſi ad illa perſone conſueverint ſeu debuerint per electionem ſeu quemvis alium modum aſſumi nunc apud ſedem Apoſtolicam quocumque modo vacantia & inpoſterum vacatura nec non per depoſitionem ſeu privationem ſeu translationem per nos ſeu auctoritate noſtra factas & in antea faciendas ubilibet nec non ad que aliqui in concordia ſeu diſcordia electi vel poſtulati fuerint quorum electio caſſata ſeu poſtulatio repulſa vel per eos facta renuntiatio & admiſſa auctoritate noſtra extiterit ſeu quorum electorum vel poſtulatorum & in antea eligendorum vel poſtulandorum electionem caſſari ſeu poſtulationem repelli aut renuntiationem admitti per nos aut auctoritate noſtra continget apud ſedem predictam vel alibi ubicunque & etiam per obitum Cardinalium ejusdem Eccleſie Romane aut officiariorum dicte ſedis quamdiu ipſa officia actualiter tenebunt videlicet Vice Cancellarij Camerarij ſeptem Notariorum Auditorum litterarum contradictarum & Apoſtolici Palatij cauſarum Auditorum Correctorum Centum & unius ſcriptorum litteratarum Apoſtolicarum & viginti quatuor Penitentiarie prefate ſedis & viginti quinque Abbreviatorum nec non verorum

 rorum

rorum commenſalium noſtrorum & aliorum viginti quinque Capellanorum ſedis ejusdem in Ephitafio deſcriptorum & etiam quorumcunque legatorum ſeu collectorum ac in terris Romane Eccleſie Rectorum & Theſaurariorum deputatorum ſeu miſſorum hactenus vel deputandorum aut mittendorum inpoſterum vacantia & in antea vacatura ubicunque dictos legatos vel collectores ſeu rectores aut Theſaurarios antequam ad Romanam curiam redierint ſeu venerint rebus eximi contigerit ab humanis, nec non quorumlibet pro quibuſcunque negotijs ad Romanam Curiam venientium ſeu etiam recedentium ab eadem ſi in locis a dicta curia ultra duas dietas legales non diſtantibus jam forſan obierint vel eos in antea ab hac luce tranſire contigerit etiam ſimili modo quorumcunque curialium peregrinationis infirmitatis ſeu recreationis vel alia quacunque cauſa ad quevis loca ſecedentium ſi eos antequam ad dictam curiam redierint in locis ultra duas dietas legales non diſtantibus jam forſan obierint vel eos in antea ab hac luce tranſire contigerit etiam ſimili modo quorumcunque curialium peregrinationis infirmitatis ſeu recreationis vel alia quacunque cauſa ad quevis loca ſecedentium ſi eos antequam ad dictam curiam redierint in locis ultra duas dietas ab eadem curia ut premittitur non remotis dummodo eorum proprium domicilium

lium non existat ibidem jam forsan decesserint vel inposterum eos contigerit de medio submoveri & nunc per obitum hujusmodi vacantia vel inposterum vacatura Rursus Monasteria Prioratus & Decanatus dignitates personatus Administrationes Officia Canonicatus Prebendas & Ecclesias ceteraque beneficia Ecclesiastica secularia & regularia cum cura vel sine cura quecunque & qualiacunque fuerint etiam si ad illa persone consueverint seu debuerint per Electionem seu quemvis alium modum assumi que promoti per nos vel auctoritate nostra ad Patriarchialium Archiepiscopalium & Episcopalium Ecclesiarum nec non Monasteriorum regimina obtinebant tempore promotionum de ipsis factarum nunc quocunque modo vacantia aut inposterum vacatura nec non etiam que per assecutionem pacificam quorumcunque Prioratuum Personatuum Officiorum Canonicatuum Prebendarum Ecclesiarum aut beneficiorum aliorum per nos seu auctoritate nostrarum litterarum immediate collatorum seu conferendorum inposterum preterquam si virtute gratie exspectative assecutio fiat nunc vacantia & in antea vacatura plena super premissis omnibus & singulis cum fratribus nostris collatione prehabita & matura deliberacione secuta ordinacioni dispoficioni ac provisioni nostre de ipsorum fratrum consilio aucto-

 ritate

ritate Apostolica reservamus, decernentes ex nunc irritum & inane si secus super premissis & quolibet eorum per quoscunque quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attemptari. Item in Ecclesiis Metropolitanis & Cathedralibus etiam Apostolice sedi immediate non subjectis & in Monasterijs Apostolice sedi inmediate subjectis fiant electiones canonice que ad sedem Apostolicam defereantur quas etiam ad tempus constitutum in Constitutione Nicolai que incipit Cupientes Papa exspectet, quo facto si non fuerint presentate vel si presentate minus canonice fuerint Papa provideat si vero canonice fuerint Papa eas confirmet nisi ex causa rationabili & evidenti & de fratrum consilio de digniori & utiliori persona duxerit providendum proviso quod confirmati & provisi per Papam nichilominus Metropolitanis & alijs prestent debita juramenta & alia ad que de jure tenentur, In Monasterijs que non sunt inmediate subjecta sedi Apostolice necnon in alijs beneficijs regularibus super quibus pro confirmatione seu provisione non consuevit haberi recursus ad sedem Apostolicam non teneantur venire electi seu illi quibus providendum est ad curiam ad habendum confirmationem vel provisionem nec etiam dicta beneficia regularia cadant in gratijs exspectativis. Ubi autem in Monasterijs ad Curiam Romanam venire seu mittere consueverunt ibi Papa aliter non confirmet vel

vel provideat quam superius de Cathedralibus Ecclesiis est expressum, De Monasterijs Monialium Papa non disponat nisi sint exempta & tunc per Commissionem in partibus. De ceteris dignitatibus & beneficijs quibuscunque secularibus & regularibus vacaturis ultra reservationes jam dictas majoribus dignitatibus post pontificales in Cathedralibus & principalibus in Collegiatis exceptis de quibus jure ordinario provideatur per illos inferiores ad quos alias pertinet, idem sanctissimus Dominus noster per quamcunque aliam reservationem gratiam exspectativam aut quamvis aliam dispositionem sub quacumque verborum forma per eum aut ejus auctoritate factam vel fiendam non impediet quo minus de illis cum vacabunt de mensibus Februarij Aprilis Junij Augusti Octobris & Decembris libere disponatur per illos ad quos collatio provisio presentatio Electio seu alia quevis dispositio pertinebit Reservationibus alijs a premissis ac dispositionibus auctoritate ejusdem Domini nostri Pape factis vel faciendis non obstantibus quibuscunque Quotiens vero aliquo vacante beneficio de mensibus Januarij Martij Maij Julij Septembris & Novembris specialiter dispositioni Apostolice sedis reservatis non apparuerit infra tres menses a die note vacationis in loco beneficij quod alicui de illo Apostolica auctoritate fuerit provisum, ex tunc & non antea ordinarius vel alius ad quem illius dispositio

pertinebit de illo libere disponat. Item ad finem ut hec ordinatio Collationis beneficiorum non reservatorum per alternos menses possit per nationem publicari & omnes qui ipsa gaudere voluerint tempus congruum habeant eandem acceptandi tunc quoad Apostolicam sedem in Kl. Junij proxime futuris ipsa currere incipiet durabitque deinceps nisi in futuro Concilio de consensu nationis aliter fuerit ordinatum. Item circa provisionem Apostolice sedi ordinandam modus Annatarum hoc modo currat de Ecclesiis Cathedralibus omnibus & Monasterijs virorum dumtaxat vacantibus & vacaturis solventur pro fructibus primi anni a die vacationis summe pecuniarum in libris camere Apostolice taxate que communia servitia nuncupantur si que vero excessive taxate sunt retaxentur & provideatur specialiter in gravatis regionibus secundum qualitatem rerum temporum & regionum ne nimium pregraventur ad quod sanctissimus Dominus Noster petentibus dabit commissarios in partibus qui diligenter inquirant & retaxent taxe autem predicte pro media parte infra annum a die habite possessionis pacifice totius vel majoris partis solvantur & pro media parte alia infra sequentem annum Et si infra annum bis vel pluries vacaverit semel tantum solvetur nec debitum hujusmodi in successorem in Ecclesia vel monasterio transeat. De ceteris dignitatibus Personatibus Offi-

Officijs & beneficijs fecularibus quibuscunque & regularibus que auctoritate fedis Apostolice conferentur vel de quibus providebitur preterquam vigore expectativarum aut caufa permutationis folvantur annate feu medij fructus juxta taxam folitam a tempore poffeffionis infra annum & debitum hujusmodi in fucceflorem in beneficio non tranfeat de beneficijs vero que valorem viginti quatuor florenorum de camera non excedunt nichil folvatur curratque hec obfervantia deinceps nifi eam fimiliter in futuro Concilio de confenfu nationis immutari contingat. In alijs autem que per felicis recordationis Dominum Eugenium Papam quartum pro natione prefata usque ad tempus futuri Generalis Concilij permiffa conceffa indulta atque decreta & per memoratum fanctiffimum Dominum noftrum Papam Nicolaum confirmata fuere in quantum illa concordie prefenti non obviant ifta vice nichil extitit immutatum. Voluit etiam memoratus Dominus legatus quod fuper concordatis prefentibus finguli Metropolitani predicte nationis petentibus quibuscunque quantum opus eis videbitur fub fuis figillis transfumpta concedere valeant quodque tranfumptis eisdem in judicio & extra ftetur & adhibeatur tanquam huic Originali carte per omnia plena fides Per hoc autem quod in Concordatis hujusmodi five quibusvis alijs eorum occafione conficiendis litteris propter competentiorem de-

descriptionem Alamonia specialis appellatur natio ipsa censeri non debet a Germanica natione distincta seu quomodolibet separata Ad fidem igitur & robur omnium premissorum Nos Fridericus Romanorum Rex & Nos Johannes Cardinalis Legatus supradicti cartam presentem nostris appensis mandavimus communiri sigillis.

Ad mandatum Domini Regis in Consilio.

Adpendent sigilla Imperatoris Friderici III. & Joannis Cardinalis Legati, utrumque ceræ rubræ impressum, quorum primum refert Aquilam simplicem in medio Scutulorum XII. minorum in circulo positorum & præter ea duobus alijs scutulis ab utroque latere extra circulum positis ornatur cum inscriptione: S. Friderici Rom. Regis &c. pendens ex filo serico viridis ac rubri coloris. Alterum vero formæ ovalis ad rhombum accedentis refert plures sanctos in ædificio turriculis ornato, deinde in inferiori parte figuram Cardinalis in ædicula singulari, & ab utroque latere duplicata ejusdem insignia cum inscriptione: S. Johannis de Carvajal Cardi. Sci. Angeli.

Instrumentum constat ex libello quatuor paginarum ex pergameno; formæ, quam appellamus in folio minori Romano. Asservatur in Archivio Imperij, ex quo hoc nostrum exemplar non modo ad apicem accurate descriptum, sed & post Typographi operam diligenter revisum atque correctum damus; monentes, in Originali passim nullas reperiri interpunctiones, nisi in hoc nostro exemplo specialiter expressas, neque textum in §§.

§§. ullibi distinctum, sed una serie ad finem usque continuatum. Miramur propterea non vulgares modo, quæ hactenus prodiere, ejusdem editiones fere singulas, sed ipsam adeo cel. Riggeri editionem, quam an. 1764. in suo corpore juris Publ. Eccles. Acad. dedit, quamque ex autographio, in Cæsareo Regio Archivio Vindobonensi adservato, descriptam commemorat, manifesto hocce vitio laborare.

XI.

Bulla Sixti IV. PP. super libera Electione Præpositorum Spirens.

Sixtus Epūs seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam Romanorum Pontifex ad ea ex debito apostolatus officii quo Ecclesiarum omnium cura sibi diuinitus commissa est, libenter intendit, per que earundem Ecclesiarum presertim insignium cathedralium ac collegiatarum status salubriter dirigatur, & ad illarum dignitates tales assumantur persone, per quas ipsarum Ecclesiarum bona & Jura conseruentur illesa sane pro parte dilectorum filiorum Capituli Ecclesie Spiren. nobis nuper exhibita petitio continebat, quod olim ad sanctorum *Germani* & *Mauritii* ac sancti *Wydonis* & sancte *Trinitatis* Spiren. Ecclesiarum prepposituras in predictis collegiatis dignitates principales & maiori Spiren.

Spiren. Ecclefiis non tamen poft pontificalem maioritatem obtinentes Archidiaconatus nuncupatas, quarum ratione illas pro tempore obtinentes, in Dominiis Ducum, Principum, Comitum, Marchionum aliorumque nobilium Spiren. Diocefis jurisdictionem Ecclefiafticam obtinere dinofcuntur, dum pro tempore vacabant, confueuerint affumi, ut plurimum Canonici dicte maioris Ecclefie qui fic affumpti prefatis Ducibus, principibus, Comitibus, Marchionibus aliisque nobilibus noti & nonnunquam confanguinitate & affinitate coniuncti eorundem nobilium fuffulcti prefidiis Ecclefias & jurisdictionem huiusmodi tueri & defenfare eorumque Bona & jura conferuare foliti fuerant. poftmodum uero a nonnullis temporibus citra pretextu concordatorum nationis germanice cum fede apoftolica nonnulle perfone etiam alienigene & minus docte ac fcientia & moribus non probate Capitulis & perfonis dictarum collegiatarum Ecclefiarum preeffe & jurisdictionem predictam tueri nefcientes, & non valentes prepofituras predictas tanquam dicte fedis difpofitioni generaliter referuatas ab eadem fede impetrarunt, quarum incuria, negligentia feu impotentia prepofiture predicte quo ad jurisdictionem eandem varia in fpiritualibus at temporalibus paffe fuerunt hactenus & indies patiuntur detrimenta, quodque fi eydem Capitulo concederetur, quod occurrente

rente earundem prepofiturarum extra romanam curiam Vacationem fimul uel fucceffive ad quamlibet ex eis fic pro tempore Vacantibus Canonicum Capitularem dicte majoris Ecclefie eligere poffent, qui fic electus extunc infra quadrimeftre fue Electionis huiusmodi confirmationem feu de prepofitura ad quam electus foret prouifionem aut prouidendi mandatum ab eadem fede obtinere, & Literas defuper ex toto etiam in Camera apoftolica expedire teneretur, profecto exinde profperis fucceffibus prepofiturarum predictarum oportune confuleretur cum earum releuatione ab hujusmodi detrimentis & reftitutione fub folito regimine Canonicorum predictorum, quare pro parte capituli predictorum nobis fuit humiliter fupplicatum, ut quod de cetero perpetuis futuris temporibus ipfi ad fingulas prepofituras predictas quotiens illas uel illarum aliquam pro tempore fimul uel fucceffiue extra dictam curiam uacare contigerit, unum ex ipfius maioris Ecclefie capitularibus canonicis eligere poffint, & debeant ipfique pro tempore electi fue Electionis huiusmodi Confirmationem feu prepofiture ad quam electus foret prouifionem aut prouidendi mandatum impetrare literasque defuper expedire teneatur, ut prefertur ftatuere & ordinare, ac alias earundem Ecclefiarum ftatui in premiffis importune prouidere de benignitate apoftolica dignaremur. Nos igitur qui fingularum orbis Ecclefiarum hono-

norem & venuſtatem adaugeri indefeſſis ſemper deſideramus affectibus huiusmodi ſupplicationis inclinati hac perpetua & irrefragabili conſtitutione apoſtolica auctoritate, & ex noſtra certa ſcientia ſtatuimus & ordinamus, quod de cetero perpetuis futuris temporibus ad ſingulas prepoſituras predictas dum illas quouis modo deinceps vacare contigerit, etiam ſi Diſpoſitioni apoſtolice ex perſonis illas obtinentium, aut alias ex quauis cauſa poſtquam illarum vacationis apud ſedem eandem generaliter reſeruate ſeu etiam affecte fuerint, & ad illas ceſſantibus reſeruationibus apoſtolicis conſueuerint, qui per ipſarum Eccleſiarum collegiatarum capitulorum electionem aſſumi eisque cura immineat animarum, capitulum prefati unum ex ipſius capituli Canonicis capitularibus eligere poſſint & debeant, ipſeque ſic pro tempore electus confirmationem Electionis de ſe facte hujusmodi ſeu prepoſiture ad quam electus fuerit prouiſionem uel prouidendi mandatum de eadem infra quatuor menſes a Die ipſius electionis computandos a ſede predicta impetrare ac Literas apoſtolicas deſuper totaliter in forma etiam quoad cameram apoſtolicam predictam expedire omnino teneatur, alioquin Electio ipſa eo ipſo quadrimeſtri predicto euaneſcat, poſſitque & debeat prepoſitura ipſa per eandem ſedem libere conferri & de illa prouideri, quodque prepoſiture predicte deinçeps ſub quibusuis gratiis expectatiuis

uis ſpecialibus vel generalibus reſeruationibus aut nominandi ſeu conferendi mandatis, primariis precibus vel aliis facultatibus per nos vel ſedem predictam etiam motu proprio & ex ſimili ſcientia quibuscunque perſonis cujuscunque etiam dignitatis, nobilitatis, ſtatus, gradus, ordinis, conditionis vel preeminentie fuerint ſub quouis verborum forma & expreſſione ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatoriis & aliis validiſſimis clauſulis, irritantibusque Decretis, etiam conſideratione intuitu, & in fauorem quorumcunque legum, reginarum Ducum, Comitum, aliorumquePrincipum ſiue prelatorum Eccleſiaſticorum conceſſis hactenus & impoſterum concedendis ac factis & faciendis, quorum omnium Vim, Vigorem & Effectum haram ſerie ſuſpendimus, nullatenus comprehendantur & illarum pretextu per easdem aut quascunque alias perſonas acceptari, ac perſone ipſe ſibi de illis prouidere facere non poſſint decernentes auctoritate & ſcientia ſimilibus acceptationes & prouiſiones de ipſis factas non valere & proceſſus deſuper habitos & Excommunicationis aliasque cenſuras penas in ſe continentes minime arctare, & dictarum Eccleſiarum capitula illis parere non teneri, ac prouiſiones & mandata de prouidendo de eisdem prepoſituris dum ſic pro tempore vacabunt, que a nobis & ſede predicta poſt factum per Capitulum prefatos Electionem huiusmodi etiam nondum confir-

matam vel ante etiam cum presentis constitutionis expressa derogatione emanarent, ac omnia & singula que secus super hiis a quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attemptari irrita & inania nulliusque existere roboris vel momenti & nihilominus Venerabili fratri Epō Wormatien. & dilectis filiis Decano Ecclesie Sancti Spiritus Heydelbergen. Wormatien. Diocesis ac officiali Spiren. per apostolica scripta mandamus quatinus ipsi vel duo aut vnus eorum per se vel alium seu alios premissa vbi quando & quotiens expedire cognouerint, sollenniter publicantes, & eisdem capitulo super hys efficacis defensionis auxilio & honore assistentes faciant eos huiusmodi statuti, ordinationis & Decreti pacifica possessione gaudere non permittentes eos contra presentium tenorem ad recipiendum quenquam in prepositum alicuius dictarum collegiatarum Ecclesiarum compelli contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo non obstantibus premissis ac quibuscunque specialibus vel generalibus reservationibus per nos & sedem predictam de dignitatibus principalibus aut alias factis per quas inposterum quandocunque fieri contingeret quas ad dictas preposituras uolumus non extendi, nec non aliis constitutionibus & ordinationibus apostolicis ac Ecclesiarum predictarum iuramento confirmatione apostolica vel quauis firmitate alia roboratis statutis & consuetudini-

inibus contrariis quibuscunque, seu si aliuibus communiter vel diuisim a sede preɩcta indultum existat quidem interdici suspendi & Excommunicari non possint per Literas apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de Verbo ad Verbum de indulto huiusmodi mentionem nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti ordinationis suspensionis Decreti mandati & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno incarnationis Dominice millesimo quadringentesimo septuagesimo octauo. Decimo Kal. aprilis Pontificatus nostri anno octauo.

16. Martii.

XII.

Bulla Sixti IV. PP. super libera Electione Præpositi majoris Ecclesiæ Spirensis.

Sixtus Epūs seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam creditam nobis militantis Ecclesie prouidentiam exequi coadiuuante Domino cupientes ad ea libenter intendimus

dimus ut tenemur, per que ſingule orbis Ecclesie preſertim Cathedrales inſignes perſonarum vtilium fulcite preſidiis ad altiſſimi laudem & gloriam congruis honoribus & venuſtatis proficiant incrementis earumque & in eis inſtitutarum Dignitatum bona & Jura a quorumcunque occupatione conſeruari poſſint illeſa, ſanc accepimus quod Prepoſitura Eccleſie Spiren. que inibi dignitas major poſt Pontificalem exiſtit, ac magnam & latam tam in ciuitate quam Dioceſi Spiren. habet Jurisdictionem ex qua quaſi pro maiori parte reditus ipſius Prepoſiture proueniunt Vigore tam ſpecialium quam generalium reſeruationum quam Literarum apoſtolicarum per ſepe confertur perſonis que Prepoſiture predicte jurisdictionem exercere ac jura tueri bonaque occupata diuerſorum nobilium & Dominorum temporalium qui contra Eccleſiaſticam libertatem valde procliues ſunt & illam indies opprimere machinantur limitibus circumſepta recuperare neſciunt aut nequeunt ſeu nolunt vel non audent in non modicum Eccleſie & prepoſiture predictarum Detrimentum nos ad plenum informati quod dicta Prepoſitura a paucis temporibus citra tam in ſpiritualibus quam temporalibus magnum detrimentum atque Grauamen paſſa eſt ac cupientes ut de prepoſitura predicta quociens illam deinceps vacare contigerit, perſone ydonee que illius jura & Jurisdictionem tueri & defendere ac conſeruare velit, ſciat

&

& valeat prouideatur. Motu proprio non ad alicuius nobis super hoc oblate petitionis instantiam sed ex nostra mera prouidentia & ex certa scientia auctoritate apostolica tenore presentium hac perpetuo valitura & irrefragabili constitutione statuimus & ordinamus, quod moderno ipsius Ecclesie Preposito cedente vel decedente, aut alias eandem Preposituram quomodolibet dimmittente ipsaque Prepositura quouis modo preterquam ex vacatione per obitum apud sedem apostolicam & ex cuiuscunque Persona perpetuis futuris temporibus ut premittitur vacante pro tempore ad Preposituram huiusmodi etiam si alias quam ratione maioritatis ex persona illam obtinentis Dispositioni apostolice generaliter vel specialiter reseruata existat unus ex Capitularibus Canonicis dicte Ecclesie per dilectos filios illius capitulum eligatur, ipsaque Prepositura alteri quam sic electo quauis auctoritate conferri non possit, nec debeat decernentes ex nunc omnes & singulas collationes & prouisiones deinceps faciendas de prepositura antedicta etiam actu vacante & acceptationes aliasque prouisiones, uniones, annexiones & incorporationes ac alias dispositiones, Processus, sententias & censuras desuper nec non totum id & quicquid secus super hiis a quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attemptari irrita & inania

 nul-

nulliusque roboris vel momenti esse, ipsamque Preposituram sub predictis & quibusuis aliis generalibus vel specialibus reseruationibus ac gratiis etiam expectatiuis, unionibus & incorporationibus ac aliis quibusuis legatis dicte sedis & aliis personis concessis & concedendis facultatibus non comprehendi non obstantibus premissis ac generalibus vel specialibus reseruationibus dicte Prepositure factis vel faciendis ac constitutionibus & ordinationibus apostolicis per nos vel sedem predictam editis vel edendis de quibus forsan specialis & expressa mentio habenda foret & quas pro expressis ac in quantum presentibus seu earum effectui preiudicent pro infectis haberi volumus eisque derogamus, nec non dicte Ecclesie juramento confirmatione apostolica vel quauis firmitate alia roboratis statutis & consuetudinibus contrariis quiquscunque, aut si aliqui super prouisionibus sibi faciendis de Dignitatibus ipsius Ecclesie speciales vel aliis beneficiis Ecclesiasticis in illis partibus generales dicte sedis vel legatorum eius Literas impetrarint, etiamsi per eas ad inhibitionem, reseruationem & Decretum vel alias quomodolibet sit processum, quibus omnibus eundem eligendum capitularem Canonicum in Prepositura huiusmodi assecutione volumus anteferri, sed nullum per hoc eis quo ad assecutionem Dignitatum aut Beneficiorum aliorum preiudicium

ge-

generari, ſeu ſi venerabili fratri noſtro Epō Spiren. & prefatis Capitulo vel quibusuis aliis communiter vel diuiſim a dicta ſit ſede indultum quod ad receptionem vel prouiſionem alicuius minime teneantur, & ad id compelli, aut quod interdici ſuſpendi vel excommunicari non poſſint quodque de dignitatibus ipſius Eccleſie vel aliis beneficiis Eccleſiaſticis ad eorum collationem, prouiſionem, preſentationem Electionem ſeu quamuis aliam Diſpoſitionem coniunctim vel ſeparatim ſpectantibus nulli valeat prouideri per Literas apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam ac de Verbo ad Verbum de indulto huiusmodi mentionem & qualibet alia dicte ſedis indulgentia generali vel ſpeciali nec non gratiis expectatiuis nominationibus nominandi facultatibus ac ſpecialibus & generalibus reſeruationibus antelationum prerogatiuis Declarationibus priuilegiis & indultis quibusuis perſonis cuiuscunque ſtatus gradus, ordinis, conditionis ſeu preeminentie fuerint etiam ſi Cardinalatus honore aut Patriarchali Archiepiſcopali Epiſcopali vel alia quauis Eccleſiaſtica ſeu mundana preſulgeant Dignitate ac nobilitate & auctoritate ac unionibus, annexionibus & incorporationibus quarumcunque Dignitatum inuicem ſeu aliis Beneficiis Eccleſiaſticis quibuscunque Eccleſiis ſimilibus motu & ſcientia vel ſuo quauis alia forma vel expreſſione Verborum & cum Decretis irritantibus ac derogatoriis forcio-

 ribus

ribus & prohibitoriis clausulis concessis & concedendis ac factis si que sint & faciendis quorumcunqe tenorum existant quibus omnibus quo ad dictam Prepositturam duntaxat motu tenore & scientia similibus derogamus. Volumus autem quod eligendus ad Prepositturam huiusmodi quociens illam vacare contigerit infra quatuor menses a die Electionis computandos huiusmodi confirmationem a nobis vel sede predicta obtinere, ac Literas apostolicas desuper expediri facere, nec non fructus camere apostolice propterea debitos soluere teneatur, alioquin Electio de persona sua facta & quecunque inde secuta nullius sint roboris vel momenti, & nichilominus Venerabili fratri nostro Epo Wormatien. & dilectis filiis Decano Ecclesie sancti Spiritus Heydelbergen. Wormatien. Diocesis ac officiali Spiren. per apostolica scripta motu simili mandamus quatinus ipsi vel duo aut unus eorum per se vel alium seu alios premissa omnia & singula vbi quando & quociens expedire viderint solenniter publicantes ac eligende pro tempore persone hujusmodi in premissis omnibus & singulis efficacis defensionis presidio assistentes non permittant eligendam personam ac capitulum predictos contra presentium tenorem in totum vel in partem quoquomodo per quoscunque molestari perturbari, seu etiam impediri contradictores quoslibet & rebelles per censuram Ecclesiasticam

&

& alia juris remedia appellatione poſtpoſita compeſcendo inuocato ad hoc ſi opus fuerit auxilio Brachii ſecularis non obſtantibus omnibus ſupradictis ac conſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis contrariis quibuscunque, aut ſi aliquibus communiter vel diuiſim a ſede predicta indultum exiſtat, quod interdici, ſuſpendi vel excommunicari non poſſint per Literas apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam, ac de Verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrorum ſtatuti, ordinationis conſtitutionis, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare preſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe nouerit incurſurum. Datum *Rome* apud Sanctum *Paulum* extra muros urbis Anno Incarnationis Dominice milleſimo quadringenteſimo octuageſimo primo pridie Kalend. Julii Pontificatus noſtri Anno decimo. 30. Jun.

XIII.

Bulla Sixti IV. PP. ſuper libera Electione Decani & Scholaſtici maioris Eccleſiæ Spiren.

S*ixtus* Epũs ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Diſpoſitione diuina

na uniuerfis orbis Ecclefiis meritis licet infufficientibus prefidentes votis gerimus & tenemur, quod per noftre Operationis Minifterium Ecclefiarum prefertim infignium Cathedralium ftatus de bono in melius dirigatur, ac ad Dignitates & officia inibi perfone, prout ipforum qualitas exigit, fine alicuius impedimenti obftaculo affumantur ydonee, per quarum folicitudinem & prouidentiam circum fpectam Ecclefie ipfe in fuis iuribus non folum conferuentur, verum etiam profperitatis uotiue fucceffibus gratulentur, |fane pro parte dilectorum filiorum Capituli Ecclefie Spiren. nobis nuper exhibita peticio continebat, quod Decanus ipfius Ecclefie pro tempore exiftens eidem Capitulo preeffe ac celebrationem Capituli indicere, & negotia dicte Ecclefie ad eum deducta in eodem Capitulo proponere, aliaque Capitularia gerere & tractare. Scolafticus vero eiusdem Ecclefie fingula illius ac Capituli predictorum fecreta annotare, & pro tempore in eodem Capitulo conclufa referre, & fuper hoc nomine Capituli literas fcribere, ac ob id ex ftatutis ipfius Ecclefie iuratis tam Decanus quam fcolafticus prefati perfonaliter apud eandem Ecclefiam refidere debeant & teneantur, & fi Vigore literarum Apoftolicarum fuper gratiis expectatis pro tempore conceffarum aliqui ad Decanatum & Scholaftriam predictos reciperentur, qui ut fepius accidere confueuit indultum habe-

haberent de non residendo apud eandem Ecclesiam cum difficultate aliquis reperiretur ydoneus, qui onera ipsorum Decani & Scolastici sine Emolumentis libenter assumeret, quo fieret ut crimina subditorum ipsius Decani remanerent impunita, & ipsa Ecclesia in spiritualibus & temporalibus maximum susciperet detrimentum. Cum autem sicut eadem petitio subiungebat ipsi Ecclesie ac eius statui plurimum expediat quod ad ipsius Ecclesie Decanatum, qui dignitas non tamen post Pontificialem maior & scolastriam huiusmodique officium inibi existunt, & ad quos consueuerunt quidem per Electionem assumi cuique Decanatui cura imminet animarum viri probati qui statum ipsius Ecclesie sciant & ament per Electionem potius quam aliam viam assumantur pro parte ipsorum Capituli nobis fuit humiliter supplicatum, ut ipsis ac dicte Ecclesie statui in premissis oportune prouidere de Benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur qui bonum Regimen & statum ac honorem cunctarum desideramus Ecclesiarum huiusmodi supplicationibus inclinati volumus & ex certa scientia presentium tenore concedimus, ut quotienscunque de cetero Decanatum cuius quindecim, ac scolastriam huiusmodi cuius Decem Marcharum Argenti fructus reditus & prouentus secundum communem existimationem valorem annuum non excedunt in mensibus Apostolicis, vel alias ex persona, cujus forsan ratione ex quauis

causa

causa Dispositioni Apostolice generaliter reseruati censerentur vacare contigerit, ipsi Capitulum personas vtiles & ydoneas, etiam quecunque, quotcunque, & qualiacunque Beneficia Ecclesiastica obtinentes & expectantes respective in eorum ac dicte Ecclesie Decanum & Scholasticum eligere valeant, & nichilominus perpetue ac irrefragabiliter Constitutionis Edicto statuimus & ordinamus, quod nullus nisi taliter electus fuerit, *ut prefertur* etiam per quascunque gratias expectatiuas preces siue Nominationes imperiales seu alias literas apostolice sedis vel legatorum eius quorumuis tenorum fuerint & quasuis derogatoriarum derogatorias clausulas in se contineant, ac desuper habitos processus in Decanum vel Scolasticum per ipsos Capitulum recipi vel admitti possit seu debeat. nec ipsi Capitulum ad id compelli valeant inuiti decernentes ex nunc omnes & singulos Processus, nec non in eis pro tempore contentas excommunicationum, suspensionum & interdicti sententias aliasque Ecclesiasticas censuras & penas quas haberi vel promulgari, vel non totum id, & quicquid contra huiusmodi indulti, statuti & ordinationis tenorem scienter vel ignoranter directe seu indirecte quouis quesito colore & quauis auctoritate fieri vel attemptari contigerit, nullius existere roboris vel momenti. Volumus autem quod occurrente dictorum Decanatus seu scolastric Vacatione in aliquo ex mensibus predictis,

vel

el ex persona cuius ratione Decanatus ipse ut scholastria huiusmodi Dispositioni Apostolice quomodolibet conferentur reseruati teneantur & debeant per Capitulum sic tunc ut Prefertur, electi infra quatuor menses a Die Possessionis pacifice Electionis sue Confirmationem, vel super illa nouam prouisionem a nobis aut sede predicta obtinere, ac literas desuper Apostolicas expediri facere, necnon annatam Camere Apostolice forsan exinde debitam soluere, alioquin presentes litere eis in nullo suffragentur non obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis etiam per nos vel sedem predictam pro tempore editis, ceterisque contrariis quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre Concessionis, statuti, Ordinationis Constitutionis vel Voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, Indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Rome* apud Sanctum *Petrum* anno Incarnationis Dominice millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo quinto Kalend. Decembris. Pontificatus nostri anno septimo.

27. Nov.

XIV.

P. Philippi Hedderich Minoritæ Conventualis Trevirensis Dissertatio ad Concordata Germaniæ. 1773. Pars prima exponens Themata historica Concordatorum.

Pacta, quæ Natio nostra iniit cum sancta Sede, circumferuntur Varia: velut illa HADRIANI * cum CAROLO M. & LEONIS VIII. ** cum OTTONE I.

* Nempe sub hoc Pontifice habita fertur Synodus Romæ, quæ in hoc consenserit; a) *ut Archiepiscopi & Episcopi per singulas provincias recipiant investituram à CAROLO M.* b) *ut quoque à nemine Episcopus consecretur, nisi qui à rege laudetur & investiatur.* Conf. famosum can. 22. D.63.

Additio. Circa pactum illud duplicem è diametro sibi oppositam opinionem lego: una idem nihil prorsus falsitatis continere prætendit, uti *Schilterus*, *Goldastus* aliique asserunt; altera simpliciter inter merces suppositit ias seponit. Inter ceteros Cardinalis BARONIUS ad an. 773. pluribus pactum hoc argumentis impugnat. Posterioris sententiæ patroni asserunt, synodum istam sub *Hadriano* habitam esse fi-

ɛti-

ctitiam, eò quòd subterfugiat notitiam & calamum celeberrimorum *Rheginonis*, *Adonis*, *Ottonis Frisingensis*, *Lamberti Schaffnaburgensis*, *Mariani Scoti*, *Ursbergensis*, quorum aliqui *Sigeberto* (quippe qui unus synodum istam primò asserit, non probat) longè anteriores, *Otto* etiam *Henricis* Impp. sanguine junctus, IVti nepos, Vti sororius: reliqui omnes gesta *Caroli* accuratissimè descripserunt: fefellit id porrò *Eginhardum* & *Anastasium* Bibliothecarium, aliósque historiographos iis temporibus coævos... latuit id quoque FLORUM magistrum, siquidem hic in *tractat. de elect. episcop.* circa annum 822 consensum regis in electionibus Episcoporum soli consuetudini tribuit ... pressus argumento isto GOLDASTUS Baronii criticus mirè desudavit in accersendis veterum testimoniis: sed quantæ authoritatis & fidei testes produxerit, ostendit *GALLADE Diss. ad cap. Hadrianus* D. 63.. Heidelb. 1755... altissimo pariter silentio synodum istam Romanam involvit FLEURY H. E. ad. an. 773.... quid igitur hocce historiographorum celeberrimorum silentium aliud indicat, quàm synodum istam unà cum decreto sua authentia destitui, atque merum SIGEBERTI præeuntis commentum esse... usus quoque contrarius *Caroli* & ejus successorum velut *Ludovici pii*, *Lotbarii* &c. longè quid diversum insinuat..

nuat.. *Carolus* ipſe l. 1. c. 84. decrevit apertè: *Epiſcoporum electiones ſecundùm ſtatuta canonum liberas eſſe.* Unde pluribus aliis argumentis ductus NATALIS ALEXANDER tom. 6. f. 32. inquit: *reclamare PETRUM de MARCA ſed BARONII argumentis non reſpondere.* hoc illi. Plura ſi deſideres, *adi VICTORELLUM in addit. ad Ciaconium in vita Hadriani I. LUDOVICUM THOMASSIN.* de V. & N. D. E. D. p. 2. l. 2. c. 20. & 25. SANDINI *Diſſ.* 19. *de falſa ſynodo ſub Hadriano I. circa jus eligendi Romanum Pontificem & inveſtituras concedendi Epiſcopis.*

** *Leo* videlicet VIII. in ſynodo Romana an. 963. celebrata in favorem *Ottonis I.* hujusque ſucceſſorum, Idem, quod ſub *Hadriano* ſtatutum fertur, repetiiſſe legitur.. quid? quod eò usque *Leo* iſte progreſſus dicitur, ut eodem decreto Imperatori conceſſerit poteſtatem Pontificem ipſum nominandi atque eligendi. *Conf. alterum famoſum canonem* 23. *D.* 63.

Additio 1. In diverſa hìc rurſus ſenſa authores abeunt: Pluribus conſtitutio iſta æquè ac prior commentitia videtur. Sufficiat hìc præter alios ſupra citatos teſtimonium celeb. *Fleury*: (quem in contrariam trahit ſententiam Author recentior *Concord. nat. germ. integra.* T. II. ſed quo jure? non video) hic H. E. T. XIII. ad a. 964. ità ſcri-

ſcribit:- „ occurrit hìc Concilii iſtius decre„ tum, in quo *Leo* (octavus) Papa cum to„ to clero populóque Romano *Ottoni* ejus„ démque ſucceſſoribus concedit, confir„ mátque facultatem deligendi ſucceſſo„ rem in regno Italiæ Papam conſtituen„ di, Epiſcopos inveſtiendi, ità ut nec „ patricius, nec Papa, nec Epiſcopus abs„ que ejus conſenſu eligi poſſit, addita ex„ communicationis, perpetui exilii & ul„ timi ſupplicii pœna, ſed in ſcriptoribus „ NB. illius temporis hujus rei mentio non „ fit" ad quæ verba ità notat *BRUNO PARODE*: *Natalis Alexander* pag. quâ ſupra, de hoc ità inquit: *hancce conſtitutionem, quam refert Gratianus D. 63. c. 23. doctiſſimus Cardinalis BARONIUS ſuppoſititiam eſſe probat.. reclamat vir pariter doctiſſimus Petrus de Marca l. VIII. de conc. ſac. & imp. ſed Baronii argumentis non reſpondet, petitis* 1) à falſitate ſimilis conceſſionis, quam ab *Hadriano I. Carolo M.* factam ait. 2) Quòd abſurdum ſit *Leonem VIII.* conceſſiſſe *Ottoni* jam Imperatori, ut eſſet patricius & Rex, quod in ea conſtitutione habetur. 3) Quòd hujus conſtitutionis violatoribus non modò excommunicatio, ſed ultimum etiam ſupplicium irrogetur, quod a ſtylo pontificiarum conſtitutionum omnino alienum &c. plura tibi ſiſtent auth. cit.

Criſis propria. Ut ùt in vindicando utro-

que canone laboret recentiùs Author concord. nat. germ. T. III. de an. 1773. p. 53. & seqq. id tamen ùt certum mihi non demonstrat, ut ambo canones Legibus germaniæ adscribi promereantur: non primus, utpote ex Concilio vel fictitio vel (quod certum habeo) saltem dubio. . neque alter, utpote ex Concilio illegitimo & à Leone VIII. tum Pseudo-Papa celebrato desumptus. Conf. *Zallwein* T. III. p. 220.

Scholion. Minùs rectè initium Juris publici Imperio-Romanici deducitur à pactis istis inter Leonem VIII. & Ottonem M. quod complures Recentiores faciunt. Conf. *BENED. SCHMIDS*: Erweiß, wie daß sich die Reichs-Historie a. 843. mit dem Verdunischen Vertrag, die Kaiser-Historie a. 964 mit Pabst *Leone VIII.* und Kaiser *Ottone I.* anfange.

Additio 2. Id ad minimum inde consequi existimem, a) temporibus istis Imperatori firmatum esse sanctissimum jus advocatiæ & protectionis Ecclesiæ Romanæ, b) atque post tempora Caroli M. ad ordinandum Pontificem Imperatorum consensum fuisse necessarium. *Fleury* l. cit. quod & *Van Espen* T. III. supplem. J. E. U. p. 14. latè probat.

II. No-

II. Notorium est pactum illud CALLIXTINUM, quod interventu Laicorum Impp. in electionibus Episcoporum, atque jure hos investiendi per baculum & annulum in abusum degenerante * post tentatam sutrii a. 1110 ** & Romæ a. 1112 *** Concordiam, inter Callixtum II. Pontificem & Henricum V. Imperatorem a. 1122. percussum stabilitumque fuit. ****

* Nempe grandia incommoda & dissidia in Ecclesiam invexerat interventus Laicorum Impp. in electionibus Episcoporum, atque jus eosdem investiendi per annulum & baculum ab Imperatoribus usurpatum; ut uno quasi obtutu singula ob oculos cadant, adducere hic satis sit verba Cl. *BARTHELII op. II. Diss.* 1. *de concord. germ. p.* 183. ità inquientis: „ nunquam Henrico IV. Germaniæ Regi abjudicatæ extortæque fuissent investituræ, si præire illis passus fuisset ELECTIONES LIBERAS, „GRATUITAS atque eorum, quorum „moribus non sordesceret sanctissima „dignitas: id illi certè probro datum est „apud *Gregorium VII.* Papam teste *Helmoldo* chron. Sclav. l. 8. c. 28. quòd om„nem in statuendis Episcopis canonicæ „electionis libertatem adimeret, ponens „per violentiam Episcopos, quos vo„luisset... Id ipsum Germaniæ Præsules

 Im-

„Imperatori filio ejus *Henrico V.* expro-„brârunt, teste eodem *Helmoldo* l. cit. c. 32. *meministi, qualiter Episcopatus, Abbatias, & omnia ecclesiæ Reginina fecisti venalia, nec fuit in constituendis Episcopis illa electionis legitimæ facultas, sed sola pecuniæ ratio...* *inoleverat enim consuetudo*, ait WILHELMUS TYRIUS l. 1. c. 13. *præsertim in Imperio, quod defungentibus Ecclesiarum prælatis annulus & virga pastoralis ad dominum Imperatorem dirigebantur, unde postmodum ununquemlibet de familiaribus & Capellanis suis investiens ad Ecclesiam vacantem dirigebat, ut ibi pastorali fungeretur officio non expectatâ cleri electione...* Ex eo tandem coacti erant pontifices & Concilia ad investituras toleratas hactenus, quousque religiosissimi principes hoc jure non abuterentur, penitus proscribendas... quapropter duo Concilia Romana sub *Gregorio VII.* celebrata annis 1078 & 1080 investituras prohibuerunt, damnatis Episcopis, qui suscipiebant, damnatis quoque principibus qui dabant manu laica sacræ potestatis insignia: pro uberiori notitia consule *FLEURY. H. E. T. XV. p.* 400 & 426. GREGORII vestigiis inhæsit VICTOR III, qui in synodo Beneventana a. 1087. cum Episcopis Apuliæ, Calabriæ & Principatuum habita in sequentem modum decrevit: „constituimus etiam, ut siquis deinceps „Epis-

„ Episcopatum vel Abbatiam de manu „ alicujus laici susceperit, nullatenus „ Episcopus vel Abbas habeatur, neque „ ulla ei Episcopo vel Abbati exhibea„ tur reverentia... tali gremium & in„ troitum Ecclesiæ B. Petri interdici„ mus, quousque locum, quem usurpa„ vit, non deserat; idem de inferioribus „ in Ecclesia dignitatibus jubemus, &c. *Fleury* l. cit. p. 556. quibus decretis authoritate omnium Episcoporum in Concilio præsentium confirmatis, descripta exemplaria in Orientem & Occidentem transmissa fuêre... Interdictum hoc repetiit *Urbanus II.* an. 1095. *in Conc. Claromontano*, quod càn. 15. ità statuit: *Nullus princeps investituram ecclesiasticam concedat.* PASCHALEM quoque II. eadem fovisse sensa cum antecessoribus, patet ex gestis in conventu Catalauni an. 1107. habito, ubi Rmo *Brunoni* Archiepiscopo quondam nostro Trevirensi tanquam primario Imperatoris Legato pro principali suo strenue peroranti respondit Archiepiscopus Placentinus in hæc verba: *Contumelia Deo infertur, si princeps investituram det per virgam & annulum, quæ sunt insignia sacerdotis ad aram sacris operantis, & præsules unctionis suæ Sacramentum profanant, si manus suas contrectatione corporis & sanguinis Domini consecratas, Laici manibus, quas gladius humano cruore infecit, obli-*

ligando supponunt. FLEURY T. XVI. p. 167 & 168.

** Quæ ibi pro obtinenda felicius concordia sibi invicem promisere *Paschalis II.* & *Henricus V.* FLEURY l. cit. pag. 204. BARONIUS & CHRON. CASSIN. ad an. 1110. exhibent: nempe promisit Imperator se cessurum investituris, atque electiones liberas permissurum, si præsules quoque feudis & dominiis cederent, quæ beneficio Imperatorum obtinuerant, cui conditioni annuit Papa, si Rex, quæ juraverit, impleat.

*** Cùm Concordia ista inanis & vacua permansisset, eò quòd Episcopi Germaniæ se feudis abdicare nollent: resiliens quoque Imperator ab eo fœdere, vim intulit Pontifici, atque novam ab eo extorsit investiturarum concessionem: Bullam concessionis refert *Fleury* l. cit.

Additio. 1. Non deerant hìc, qui carpsêre Paschalem II, quasi hæreticum quid concedendo investituram Imperatori admisisset, quemadmodum ex literis Brunonis Episcopi Segniensis ad *Paschalem* II. dat s palam est. Vid. *Chron. Cassin.* IV. c. 42. Verum horum accusationem exarmat *Baronius* ad an. 1112. §. 18. *non est hæresis*, inquit, *ipsas investituras dispensando concedere*

(quod

(quod unum *Paschalis* II. fecit) *sed asserere atque defendere, de jure esse & debere fieri per laicos investituras* (quod nunquam asseruit *Paschalis* II.) *id hæresis est, cùm id sit falsum dogma, bonis moribus & sacris Patrum institutionibus repugnans in Ecclesiam introducere.* . . Imo animadvertente LAMBERTINO l. *de serv. Dei beatif. & beat. Canon. c.* 41. §. 10. *n.* 28. *p.* 244. „Si dominii ipsius ecclesiastici constituendi à laicis usurpata facultas hæresis absolutè & simpliciter fuisset, non eam *Greg. VII.* aliique Pontifices in sola Ecclesia Occidentali reprobâssent, sed eandem reprobationem ad Ecclesiam etiam Orientalem, in qua illa vigebat, sine ulla dubitatione extendi voluissent."

Additio 2. Neque hæc transactio diu stetit, siquidem eadem concessio à Synodo Lateranensi an. 1112. nulla & irrita declarata fuerit.

Additio 3. Sunt, qui eodem anno inter *Paschalem* II. & *Henricum* V. concordatum esse volunt: *D. Papa penitus in personam Regis nunquam anathema ponet. Author anonym. Concord. Nat. Germ. integra an.* 1772. tom. 2. p. 9. atque idem, utpote mediante concordato noviori non sublatum, hodie in vim Pacti obtinere.

Crisis. Id mihi penitus non videtur: equidem *Fleury.* H. E. ad an. 1111. ità refert:

„Paſchalis Papa ab Henrico Rege nec ob inveſtituram conceſſam, nec ob injurias vel ipſi vel ſuis illatas pœnam repoſcet; NUNQUAM ANATHEMA IN REGEM PRONUNTIABIT &c. Huic pacto quoque Cardinales ſedecim & primo loco Epiſcopi Portuenſis ac Sabinenſis ſubſcripſere: at quisquis, ſepoſito quovis præjudicio temporis iſtius circumſtantias, Pontificis in Vinculis Paciscentis extremas anguſtias, ipſamque pacti inſtabilitatem attentiùs penſaverit, alia longè ſenſa fovebit. Accedit, per Conc. Lateranenſe ſubſequens, quidquid in pacto iſto per Pontificem ceſſum ſtatutúmque fuerit, irritum & inane declaratum eſſe, *vide ſuprà Adit.* 2. Quanquam tamen vix hodie tempora emergent, ubi ad concordatum hoc provocandum foret: ſed ſapientiſſima ſemper opus eſt œconomia in ferendis cenſuris juxta regulam S. *Auguſtini* contra Parmenianum c. 2. *Cùm quisque FRATRUM id eſt Chriſtianorum, intus in Eccleſiæ ſocietate conſtitutorum, in aliquo tali peccato fuerit deprehenſus, ut anathemate dignus habeatur, fiat hoc, ubi periculum ſchismatis nullum eſt.*

**** Profectò id maximè de ſe memorandum reliquit *Calixtus* II., quòd controverſiam de inveſtituris ſacerdotium inter & imperium, advocato Lateranenſi œcumenico Concilio poſt funeſta utrim-

que

que certamina compofuerit... Pontifex id conceffit Imperatori, ut electiones Epifcoporum & Abbatum Regni germanici finè fimonia & aliqua violentia fierent eo præfente, electique regalia feu feuda & hujusmodi bona alia à principibus olim Ecclefiæ conceffa per fceptrum aliudve fignum externum ab eo reciperent... Ex alia verò parte Imperator dimifit inveftituram omnem per annulum & baculum: conceffit in omnibus Ecclefiis, quæ in Regno vel Imperio funt, canonicam fieri electionem & liberam confecrationem.... Tabulas hujus fœderis exhibent *OTTO Frifingenfis Chron. l.* 7. *c.* 46. *RIEGGER in Corp. J. E. G. BARONIUS ad hunc annum.*

Additio 1. Quanquam Concordia hæc tantâ tum temporis lætitia excepta fuerit, ut diplomata haud defint, quæ ab ea tanquam re ad felicitatem Ecclefiæ & Imperii æquè memorabili epocham ducant: Conf. SCHATEN *annal. Paderb.* T. . l. 6. fègetem tamen lamentorum pactum hoc expreffit Proteftantibus, quafi dimidium Majeftatis Imperatoriæ eo deperditum ierit... *Schilterus* de Libert. Ecclef. germ. l. 4. c. 5. §. 11. & feqq. transactionem iftam planè nullam afferit, eò quod jus conftituendi Magiftratus Ecclefiafticos inter jura Majeftatica referendum fit: verùm lamenta ejus ne ab ipfis quidem

protestantibus, attento eorum systemate moderno, exaudiuntur... humaniùs loquitur cl. Jo. Christ. Wilhem. STECK *in suis Vindiciis Libert. Eccles. germ. edit. Halæ Magdeburg. p. 7.* ità inquiens: *inter transactiones* (Ecclesiarum germaniæ) eminet illa CELEBRIS CONVENTIO, *quam HENRICUS V. Imperator cum CALLIXTO II. P. M. percussit; per eam Imperator quidem suorum jurium haud levem diminutionem perpessus est* (sed neque hoc, vide Schmid. Inst. J. E. p. 72.) *sed libertati ipsius Ecclesiæ nil detractum, sed consultum magìs fuit...* & infra n. 3. *Ecclesia germanica suæ libertatis accessionem magìs quàm detrimentum cepisse videtur.*

Additio 2. Refert quidem OTTO *Frisingensis* l. cit. pacem integram pacto isto restitutam esse: non fuit tamen omnis post transactionem anni 1122. in Diœcesi nostra Trevirensi sublata rixarum ansa: mox enim recruduit difficultas sub *Alberone* Archiepiscopo, de quo *Cæsarius* Heisterbacensis homil. in Evangel. Matt. 22. in fine notat: *quia Dominus ALBERO Archiepiscopus Trevirensis electus, à Papa consecratus est, antequam accepisset regalia, Conradus Rex Romanorum eidem postea regalia negavit, cui cum multa difficultate reconciliatus est*: Transactionem itaque istam apud Treviros seriùs effectum suum fuisse sortitam inde liquidò eruitur; imo turbas ex investiturarum concessione

natas

natas in Metropoli noſtra duraſſe ad annum usque 1183; tradunt geſta Trevirenſia p. 215. apud Illmum ab HONTHEIM H. D. T. 1. p. 467. ibi: *Deſtituto Rudolpho, quia de manu Imperatoris inveſtituram acceperat, Urbanus III. electionem Folmari confirmavit, atque confirmatum in Archiepiſcopum Trevirenſem conſecravit...* Quid in Eccleſia Magdeburgenſi vacante, contra pactum iſtud attentatum fuerit, legere eſt apud *Barthelium*. T. II. p. 189.

III. Concordia iſta ſarta tectáque ſtetit, quousque pretioſa electionum Libertas ſub Impp. OTTONE IV. FRIDERICO II. RUDOLPHO I. Eccleſiis Germaniæ firmata * illæſa permanſit, atque nativa Ordinariorum poteſtas conferendi beneficia ſuæ Diœceſeos vacantia ** infracta perſtitit; ex quo verò utraque per ſuccedaneas reſervationes, mandata de providendo, & gratias exſpectativas lædi & vix non planè interverti cœpit *** nova diſcordia & querelarum Origo penes nationem noſtram nata fuit. ****

* Renuntiationem *Ottonis IV.* refert Raynald. ad an. 1209. ibi,, illum volentes abolere abuſum, quem quidam prædeceſſorum noſtrorum exercuiſſe dicuntur in electionibus Prælatorum, concedimus & ſancimus, ut electiones Prælatorum

torum liberæ & canonicæ fiant, quatenus ille præficiatur Ecclesiæ viduatæ, quem totum capitulum vel major pars vel sanior duxerit eligendum, dummodo nihil ei obstet de Canonicis institutis,, eâdem sponsione sese obligavit *Fridericus II.* teste eodem Raynaldo ad an. cit. *Rudolphum I.* quoque id ipsum in se recepisse & promisisse testatur idem Rayn. l. cit. n. 38.

** ORDINARIOS enim non tantùm per quinque prima sed per undecim adeò priora Ecclesiæ sæcula fuisse omnium officiorum & beneficiorum ecclesiasticorum collatores, nemo inficiabitur, qui eorum sæculorum historiam perscrutatus fuerit: adeò quidem, ut nemo Romanorum Præsulum extiterit unquam, qui sese immiscuisset *extra devolutionis casum* liberæ ordinariorum collationi.

Corollarium. Sententiam igitur, *potestatem conferendi singula totius orbis Christiani beneficia jure divino summo Pontifici esse reservatam*, non amplector: tum, quia antiquissima stat disciplina & possessiò penes Ordinarios, radicata in solida jurisdictione gubernandi suam diœcesin in spiritualibus, quam illis immediatè contulit Christus: tum, quia de initio constat, quo beneficia Papæ reser-

ſervari primò ceperint, utì ex ſequentibus in propatulo erit.

*** Videlicet

A) Poteſtas eligendi Epiſcopum in capitulis duràvit usque ad tempora *Bonifacii VIII.* utì conſtat ex *Tit. de elect. in 6. & clem.* Primò Cathedrales Eccleſias, quæ apud Romanam tantùm Curiam vacare contigiſſent, ſuæ diſpoſitioni reſervavit *Clemens V.* extrav. *etſi in temporalium* inter comm.... Deinde verò idem *Clemens V.* earum quoque Eccleſiarum proviſionem, quæ clero & populo Chriſtiano carerent, Romani Pontificis diſpoſitioni reſervavit, *Clement.* 5. *de elect.*.. Poſtea *Benedictus IX.* extrav. *ſancta Romana Eccleſia.* de elect. inter comm. ſtatuit de quatuor patriarchalibus Eccleſiis vacantibus: *illis non poſſe provideri Romano Pontifice inconſulto.* .. Hinc *Joannes XXII.* extrav. *ex debito* eod. tit. inter comm. proviſioni ſuæ reſervavit Epiſcopales, & earum ſuperiores Sedes, quæ apud Sedem illo vivente vacare contigerint.... At *Benedictus XII.* in extrav. *ad Regimen* de præb. inter comm. diſpoſitioni apoſtolicæ reſervavit omnes Patriarchales, Archiepiſcopales & Epiſcopales Eccleſias tunc apud Sedem Apoſtolicam quomodocunque vacantes, impoſterum vacaturas. .. Denique ſequentes Romani

Pon-

Pontifices reservationem istam extenderunt ad omnes Ecclesias Episcopales tam apud Sedem Apostolicam, quàm extra curiam vacantes in *Reg. II. cancell.* his itaque reservationibus ad nihilum redactum est jus eligendi prælatum, quod habebant Capitula cathedralia, uti post alios Canonistas observat *FAGNANUS ad c.* 1. *de elect.*

B) Reservationes beneficiorum inferiorum 1) SPECIALES (certi alicujus beneficii in individuo vacantis vel vacaturi) natæ sunt sub *Hadriano IV.* sæc. XII. quem subsecutus est Alexander III. totam hujus rei seriem synopticè sistit *Espenius* J. E. Un. P. II. tit XXIII. n. VI. ibi „ De *Alexandro* „*III.* legitur; quòd præbendam petierit ab „ Abbate S. Remigii pro certo clerico: *devotionem vestram*, ait ep. 43., *per apostolica Scripta rogantes attentiùs, monentes, atque mandantes, quatenus eidem clerico, divini amoris intuitu & pro reverentia B. Petri & nostra, in aliquo beneficio ecclesiastico sibi competenti, unde vitæ necessaria in vestra semper devotione possit honestè percipere, liberaliter provideatis.* „ Pro „ alio clerico eidem Abbati scripserat ep. „ 7. eâdem penitus servata forma. .... „ Ex his literis colligitur (pergit Espenius) „ quòd tempore *Alexandri III.* preces Pon„ tificum pro obtinendo beneficio alicui „ Clerico adjunctum haberent mandatum, „ MONENTES atque MANDANTES

„ ait:

„ ait:. Cùm verò nec his obfequerentur collatores ordinarii junctæ poftmodum fuêre literæ EXECUTORIALES, queis EXECUTORES nominabantur, qui ipfos collatores authoritate apoftolica ad obfequendum mandatis, interdum quoque per cenfuras urgerent ... rectiùs hæc obfervat *Franciscus Florens*, vir eruditus, & in canonibus atque hiftoriis admodùm verfatus: *ab initio*, inquit, ne collatores ordinarii graviùs conquererentur, imminui jura fua Pontifices non ftatim & primis literis vel mandato compellebant eos ad conferendum vacans vel proximè vacaturum beneficium: primò *monitorias* fcribebant; quibus fi non obtemperabatur, *præceptorias*; fi perftarent in contumacia *executorias* dedere ... procedenti verò tempore, ubi cœpit huiusmodi mandatorum authoritas invalefcere, non ampliùs *tres* literas diverfis temporibus, fed *unam* tantùm dederunt, *peremptoriam* appellatam, feu *unam pro omnibus*. Conf. c. 30. 37. 38. & 40. de refcript.

2) Refervationes GENERALES (omnium regni vel certi loci beneficiorum vel perfonarum) invaluêre primò fub *Clemente IV.* qui Sedi apoftolicæ generaliter refervavit beneficia, quæ apud eandem Sedem vacare contigerit *c. 2. de præb. in 6.* quod falso infcribi *Clementi III*, prout habet Lectio communis, demonftrat *Barthelius* Diff. 3. p. 82.

82. Hanc constitutionis sententiam expressiùs retulit simúlque extendit *Bonifacius VIII.* c. 34. de præb. in 6. declarans, per beneficia apud Sedem apostolicam vacantia intelligenda esse ea sola & omnia beneficia, *non tantùm in ipsa curia Romana*, *sed in locis eidem curiæ vicinis sive ultra duas diætas legales non distantibus*, nisi, dum defunctus curialis est, locus ejusmodi vicinus proprium defuncti domicilium extiterit, subsecutum vacare contigerit... Immediatus *Bonifacii VIII.* successor *Clemens V.* idem renovavit, addita insuper hac. Clausula: *hâc reservatione nostrâ & decreto ligari volumus ignorantes.* extrav. 3. de præb. inter comm. Successor *Clementis Joannes XXII.* non tantùm eandem reservationem renovavit, & ampliavit *extrav.* 4. *eod.* sed insuper aliam addidit. extrav. EXECRABILIS. eod. cui dein generaliorem adjecit *Benedictus XII.* in in extrav. AD REGIMEN eod. Queis reservationibus ultra modum invalescentibus primævum jus ordinariorum in conferendis beneficiis non leviter læsum fuisse, nemo inficiabitur.

**** Aliarum Nationum querelas & cum Pontifice diffidia hìc missa facio. queis enim ignorat querelas *Eduardi III.* Regis Angliæ ad *Clementem VI.* delatas apud *Raynald.* ad an. 1343. Neque ad reservationes istas siluisse Concilium Eccle-

clesiæ Gallicanæ 1399. testis est HERICOURT *Loix Ecclesiast. de la reserve des benefices Chap. XI.* adde edictum *Caroli M.* Regis Galliæ apud *Barthelium* op. II. p. 235. quid in Hispania contra reservationes motum fuerit, recitat *Fleury* H. E. ad an. 1399... Sed querulantem nationem nostram unicè audiamus. Sanè hanc amarissimè conquestam esse de gravibus abusibus, qui in disciplinam Ecclesiasticam irrepserant, testatur Clerus Moguntinus in unione quadam de an. 1372. apud GUDENUM *Cod. Diplom.* T. III. p. 507 seqq. ubi hæc notabilia occurrunt: " propter exa-"ctiones Papales quam plurimas in his ter-"ris Clerici ad magnam paupertatem reda-"cti... à laicis perniciosam audaciam su-"mentibus non solùm Clerici & Presbyteri, "sed & Prelati majores & Episcopi quasi li-"citè capiuntur, & in vinculis immitè de-"tenti enormiter exactionantur, ipsorum "bona diripiuntur, & ignibus devastantur; "ipsáque sancta Sedes, & nomen Apostoli-"cum, quæ semper in hac terra reverentiæ "fuerant, & honoris, adeò vilipensa diffa-"mantur, quod proinde fides Catholica "magna vacillat in parte, laicis videntibus "Clericos & Prælatos majores per Sedem "apostolicam & ejus diversarum imposi-"tionum modos, videlicet servitiorum "communium decimarum Papalium, & Im-"perialium procurationum, Annatarum...

"ECCLESIASTICARUM RESERVATIONUM affligi" &c. Singulas Nationis nostræ querelas exhibent notissima illa AVISAMENTA, SIGISMUNDI Imperatoris & communium S. Imperii Ordinum concepta apud *Goldastum* Constit. Imp. p. 391.

a) Aufferantur & revocentur reservationes omnium & singulorum beneficiorum tam *majorum* quàm *minorum*, quæ saltem in corpore juris non clauduntur, ... quòd hujusmodi reservationes futuris temporibus nullatenus per quemcunque Pontificem fiant sinè declaratione Concilii generalis.

b) Statuat Conc. generale (Constantiense) quòd Domini Cardinales habentes Ecclesiastica beneficia de facto, illa obtineant, si saltem velint, quamdiu vivunt, sicque ipsis decedentibus, vacare censeantur ipsis Ordinariis collatoribus, non obstante *C. licet. & C. præsenti. de præb. in* 6. sicut si ipsi ex Romana curia discessissent.

c) Statuatur & ordinetur, quòd in omnibus beneficiis electivis, sive sint Patriarchatus, Archiepiscopatus, Abbatiæ, Præposituræ, Primicæriatus, Prioratus, Archidiaconatus, Archipresbyteratus, Decanatus, aut alia beneficia electiva inferiora, serventur jura de electione & postulatione in corpore juris contenta, cum omnibus eorum Capitulis prout posita & ab antiquo per sanctos Patres practicata sunt;

sunt; quæ etiam beneficia electiva sub quacunque gratia expectativa cadere non debeant, sic tamen quòd illæ electiones, quoties occurrunt faciendæ, postquam factæ sunt, per immediatos superiores secundùm formam juris examinentur, & canonicè factæ confirmentur, & quòd nullo modo liceat summo Pontifici quidpiam in contrarium attentare, præterquam in electis sibi immediatè subjectis, de quibus habebit prohibere: vel nisi contingat quidquam in præmissis contra formam juris factum, aut esse quomodolibet attentatum, quo, sicut ad id tenetur, ità sibi liceat taliter acta vel attentata retractando sive in melius ordinando reformare cum potestate corrigendi vel puniendi transgressores. Conf. *VAN DER HARDT act. Conc. const. T. I. p.* 999. Querelæ aliæ nationis nostræ de Gravaminibus è medio tollendis motæ sunt in Avisamentis Moguntinis de an. 1440. prostant in der neuen und vollständigen Sammlung der Reichs-Abschieden P. 1. p. 166. seqq. Confer quoque Tractatum: Rechts- und geschichtsmäßige Erörterung einiger die Concordata Nationis Germanicæ betreffender Fragen. Q. III. was für Klagen und Beschwerden seynd gegen die dardurch aufgebrachte Neuerungen geführet worden. apud L. B. de Cramer Nebenstunden T. 97.

IV. Reservationes istas exasperârunt superinductæ ANNATARUM * exactiones

potiſſimùm ſub CLEMENTE V. ** JOANNE XXII. *** & BONIFACIO IX. **** atque alias Nationi noſtræ extorſerunt querelas. *****

* Annata generatim denotat certam portionem vel fructuum vel illorum valoris juxta canones & pacta ex beneficiis Romano Pontifici pendenda; quaquatuor Annatarum ſpecies obſervat VAN ESPEN P. II. T. XXIV. c. IV. n. 13. ſeq. videlicet 1) *propriè dictam*, 2) *Servitium Commune*. 3. *Servitia minuta*. 4. *Quindennium* pro quorum intellectu eundem conſule. Item ZALLWEIN T. III. p. 242. aliam diviſionem notat THOMASSINUS P. 3. l. 2. c. 58. in *antiquiſſimas*, *novas*, & noviſſimas. ZALLWEIN l. cit. p. 244..... Hìc potiſſimum Annatarum origo inveſtiganda venit: ſunt, qui eam à *jure regalium* deducunt', utì de LUDEWIG *Diſſ. de annat. c.* 1. alii ab *Inthroniſtico* ſive *Emphaniſtico* Juſtiniani, de quo *Nov.* 123. & *Nov.* 56. recentiores plerique ad ætatem JOANNIS XXII. reducunt. ESPENIVS l. cit. n. 18. inquit. Annatarum originem plures referunt ad JOANNEM XXII. *in extrav.* 11. *de præb. inter comm.* ubi reſervat Sedi apoſtolicæ fructus & proventus primi anni beneficiorum vacantium inferiorum Episcopatibus & Abbatiis in verbis: *Præſertim cùm Archiepiſcopales & Epiſcopales Eccleſiæ*

ac

ac regulares Abbatiæ ab bujusmodi solutione fructuum in dictis literis eximantur.... ob hanc exceptionem, & quia suam reservationem ad triennium restrinxit, credunt alii, huic Pontifici *originem Annatarum* tribui non posse, sed earum Authorem esse BONIFACIUM IX. qui an. 1392. durante schismate, ingravescentibus rei pecuniaræ difficultatibus, ob continuos armorum fragores sanxit: *ad redigendorum ex omnibus sacerdotiis, quæ à Sede apostolica conferrentur, vectigalium, quæ primo labente anno obvenirent, dimidia pars in fiscum pontificium inferretur.* Conf. RAYNALD ad an. 1392. qui & ad an. 1399. refert verba THEODORICI A NIEM, quibus testatur hunc Pontificem primos fructus unius anni omnium Ecclesiarum Cathedralium & Abbatiarum vacantium suæ Cameræ reservâsse... Id mihi omnino indubium est, occasionem Annatarum Pontificiarum extitisse sic dictas *Annatas Episcopales* testante id ipsum THOMA DE WALSINGHAM *in Hypodigmatibus Neustricæ* ad a. 1305. qui de CLEMENTE V. itâ scribit: „ Dominus Papa attendens, quòd charitas incipit a se ipsa, „ primò fructus sibi per totam Angliam „ reservavit, inductus per avaritiam „ Episcoporum Regni Angliæ postulantium primas vacationes per annum in „ suis Diœcesibus sibi concedi; nempe

„ summus Pontifex advertens, quia, „ quod petit inferior, postulare potest „ & superior, appropriavit sibi ipsi om- „ nes proventus de primo anno vacan- „ tibus Ecclesiis per totam Angliam &c.“ Conf. cl. DüRR *diss. de annis carentiæ p.* 31. & seq.

** Nemo ante CLEMENTEM V. fructus vacantium Ecclesiarum sibi reservavit, nec ulla in Decretalibus GREG. IX. & BONIFACII VIII. earum fit mentio, quin potiùs posterior clarè edixerit, proventus Ecclesiarum vacantium successoribus reservandos, aut Ecclesiæ illiúsque necessitatibus impendendos: sed neque CLEMENS V. añatas universales statuisse legitur, quia pro Ecclesia Anglicana tantùm, & quidem ad biennium.

*** Hic ad subveniendum Ecclesiæ Romanæ necessitatibus ulteriùs processit, ac per universam Ecclesiam fructus primi anni omnium intra triennium vacaturorum beneficiorum, non electivorum, scilicet Præbendarum canonic. Ecclesiarum Parochialium & Capellarum sibi reservavit; prout patet ex *c. 2. de præb. inter comm.*

**** A tempore hujus Pontificis qui Annatas non tantùm sancivit perpetuas, sed & ad Episcopatus & Abbatias extendit. (vide suprà) usque ád tempora Concilii Constantiensis Prælati & Canonici Ec-

Ecclesiarum Cathedralium & Collegiatarum debebant solvere Annatas pontificias, seu medias primi anni fructus. Conf. cl. *Dürr* l. cit. p. 36. Ill. ab HONTHEIM H. D. T. II. p. 525. & 526.

***** Velut videre est ex unione Cleri Moguntini apud GUDENUM l. cit. n. III. patet quoque ex avisamentis Constantiensibus apud GOLDASTUM l. c. confer quoque relationem JOANNIS DE BACHENSTEIN facta coram EUGENIO IV. apud *Harduin.* p. 1509. testatur porro de querelis JACOBUS WIMPHELINGIUS *in replicis ad Æneam Sylvium apud Goldastum* alter Reichs = Abschied und Handlungen *p.* 57. ità inquiens: *Germaniam ergo benignissima nostra mater & sacrosancta Sedes apostolica (apud quam summa constantia, summa veritas; summa religio) hac saltem pietate largitionúmque moderatione dignetur, ut Archiepiscopis nostris & Episcopis intra paucos Annos è vita hac misera sublatis mitiùs clementiúsque cum successoribus agatur. Quod enim illi præstant, idipsum plerumque à miserrimis agricolis & civibus, cleroque (maximè rurali) corraditur & emungitur, quo persæpe Patres familias pro liberis educandis, ipsique sacrificuli, quorum beneficia nonnunquam opulentissimis incorporata sunt, pro vita sustentanda opus haberent: ne seditio tandem vulgi*

 sæpè

sæpè hâc de re murmurantis (ut his auribus Deum testor audivi) in ecclesiasticos suboriatur. Plus tamen æquo gravamina ista exaggerant protestantes, uti GEORGII Tr. de grav. Nat. germ.: quos refutat BARTHELIUS *opus II. Diss. de auth. Pallii.*

V. Convocato itaque Concilio Constantiensi * Præsules Germaniæ in eo præcipuè laborarunt, ut querelis suis salutare daretur remedium; * * quare placuerunt tandem a. 1418. inter Martinum V. & Nationem CONCORDATA QUINQUENNALIA * * * per quæ Nationi datum fuit aliquod querelarum remedium. * * * *

* Equidem in Concilio Pisano ad reformationem disciplinæ attentè oculos suos convertebant Patres, ceu in sess. 16. palam declarant; iis conformiter etiam neo-electus ALEXANDER V. quoad aliquot saltem capita abusuum medelam sess. 22. & 23. proposuit: Verùm quia hic neò Pontifex non ab omnibus, & præcipuè non à Rege Germaniæ in hac qualitate agnoscebatur, hinc initium hoc reformationis disciplinæ ad aliud Concilium remitti oportuit continuandum: Concilium itáque Constantiense erat illud, in quo maximò cum studio hoc in negotio laborandum videbatur.

* * Sanè

** Sanè quærendi remedii ergo Deputati Nationis noſtræ inſigni cum profectu abuſus, eorúmque remedia enucleabant, & ad ſanctionem generalem Concilii dirigebant gravamina ſua una ſerie complexa in AVISAMENTIS CONSTANTIENSIBUS ſub initio an. 1418. exhibitis. vid. ſupra n. III.

*** Nempe MARTINUS V. integræ reformationis executionem ob cauſas quas PLATINA in vita ejus refert, in aliud tempus diſtulit: uſus itaque fuit idem Pontifex proviſorio & interimiſtico modo, ut ad tempus ſatisfaceret Nationis noſtræ querelis: quare cum eâdem iniit quandam Concordiam in quinque annos, Pontificatûs ſui anno primo. Conf. *FLEURY ad hunc annum.* Eorum Concordatorum duplicem formam refert editor Diplomaticus *DUMONT Corps Diplom. Tom. II. P.* 2. *p.* 109. unam ex MS. Cæſareo Vindobonenſi: alteram ex LEIBNIZIO per Joannem Cardinalem Oſtienſem bullariter extenſam.

**** Articuli ibi conventi inter alia quoad ſubſtantiam hæc continent:

a) In Eccleſiis Cathedralibus & Mona-

ſteriis apoſtolicæ Sedi immediatè ſubjectis inſtituendas electiones Canonicas, factásque ad apoſtolicam Sedem deferendas, ab eaque confirmandas: ſin minus canonicè fiant, aut infra tempus in conſtitutione NICOLAI III. quæ incipit: *cupientes*, definitum non præſententur, Eccleſiis à Papa providendum.

b) In reliquis monaſteriis apoſtolicæ Sedi non ſubjectis, nec Romam eundum, nec confirmationem Romani Pontificis expectandam.

c) De ſolis monaſteriis Monialium exemptis Papa diſponere poſſit, ſed per commiſſionem in partibus.

d) Pontifex beneficia eccleſiaſtica alternis duntaxat vicibus cum legitimis collatoribus diſtribuat.

e) Niſi ſpatio trimeſtri à die notæ vacationis Papa vacans beneficium contulerit, diſpoſitio ejus Ordinario Collatori vindicanda ſit.

f) In Metropolitanis & Cathedralibus Eccleſiis Nationis Germanicæ ſexta Canonicatuum & Præbendarum pars Doctoribus, Licentiatis, artiúmque liberalium Magiſtris aſſervetur.

g) Ec-

g) Ecclesiæ parochiales, in quibus duo communicantium millia numerantur, solis itidem Doctoribus & Licentiatis Theologiæ, Jurisve Canonici vel Civilis aut Baccalaureis Theologiæ committantur.

h) Negotium Annatarum examini Commissariorum subjiciatur, ut taxæ fiant justæ.

i) Nullæ causæ Romam devolvantur, nisi quæ naturâ suâ & jure ibi ventilandæ.

k) Simoniæ Crimen omnino proscribatur. &c. Conf. VAN DER HARDT T. I. p. 1055.... Ceteri interim abusus ad futurum Concilium reservati fuêre.

VI. Ut pax tandem ex integro inter Nationem nostram & Sedem apostolicam efflorescere, atque è medio tollerentur abusus singuli, novum BASILEÆ * coaluit generale Concilium ** tum à novis ejus occasione exortis turbis *** tum à Decretis suis famosissimum. ****

* Equidem quinquennio designato ad exitum vergente aperiebatur Concilium *Papiæ*, quod mox ob pestem ad *Senarem* civitatem translatum, ibidem negotium reformandæ disciplinæ volebat assumere; verum ob impedimenta varia Concilium

cilium hoc *Senense* sperato caruit successu; unde reformatio Ecclesiastica ad Concilium aliud Basileæ intra septennium celebrandum debebat remitti. Conf. Bulla MARTINI V. apud RAYNALD. a. 1424. n. 4.

** Concilium hoc pluribus Theologis malè audit, sunt enim, qui illud de serie generalium Conciliorum planè expungant: sunt, qui illud partim approbatum partim reprobatum esse volunt: dum edita fuit Romæ an. 1608. Collectio Conciliorum calenter disputatum fuit, an inter ea sit locus dandus Concilio Basileensi... Fuêre in Concilio Tridentino, qui indignabantur authoritatem ejus allegantibus... qui nigrè magis notari amat hoc Concilium, adeat *Anti-Febronium Italum* editum a. 1772. T. II. Diss. IV. c. IX. p. m. 281.

Additio. Quanquam Oecumenicitatem hujus Concilii pro totâ Ecclesia, approbationem & acceptationem Universalem non agnoscam: ubi enim locorum apertè constat de positiva approbatione omnium decretorum vel ab EUGENIO vel à NICOLAO facta? Germanis tamen refricatio memoriæ quoad certa decreta hujus Concilii, atque diligens actorum ejus perlectio est prorsûs commendanda: tum pro-

propter intimum eorum nexum cum Nationis noſtræ Concordatis, tum propter ſolennem eorundem acceptationem atque Sedis apoſtolicæ pro Natione noſtra approbationem, agnoscente id pridem Rmo ZALLWEIN O. S. B. T. II. p. 310. ubi inquit: „in ea ſynodo actum fuit de regendis finibus jurisdictionis & jurium Pontificiorum, de tollendis gravaminibus ab omnibus fere nationibus contra Pontifices propoſitis & oblatis, de gratiis expectativis abolendis, reſervationibus reſtringendis, annatis prorsùs caſſandis, appellationibus ad Curiam Romanam coercendis, ex quibus maxima ſanè ſequi debuit immutatio in jure Eccleſiaſtico... ex hac ulteriùs ſynodo Originem traxit Sanctio pragmatica Gallicana, inde ſecutum Concordatum Gallicum: huic potiſſimùm ſynodo debemus noſtra Concordata Germaniæ... quod alibi jam monuimus, iterum iterúmque monemus, nempe ut in pervolvendis hujus aliarúmque mox præcedentium & ſubſequentium ſynodorum actis ſimus ſolliciti, quia ex his præcipuè jura ſingularia noſtræ Germaniæ ſunt addiſcenda„ hucusque ille.. utcunque vir iſte eruditiſſimus evolvenda cupierit ac monuerit ſynodi hujus acta & decreta: ea tamen inter Germaniæ noſtræ Concordata referre hæſitavit. *ſed de hoc in ſequentibus.*

*** Juvat

*** Juvat hic celebris hujus Concilii fata & natas tum temporis turbas brevi synopsi dare: Prima sessio habita 14. Decemb. 1431. ubi prælectis statutis variis, videlicet decreto Concilii Constantiensis sess. 39. de celebratione Conciliorum atque Decreto Martini V. unà cum ejusdem bulla, quibus civitas Basileensis pro Concilio mox celebrando destinabatur, propositæ sunt causæ sex suadentes hujus Concilii celebrationem. 1) Ut hæreses extirparentur. 2) Ut omnes Christiani populi ad unionem Ecclesiæ Catholicæ reducerentur. 3) Ut ea, quæ Orthodoxæ fidei veritates spectant, edocerentur, 4) ut bella inter principes Christianos exorta sedarentur, 5) ut Ecclesia reformaretur in *capite* & *membris*. 6. Denique ut vetus Ecclesiæ disciplina, quantum fieri posset revocaretur. Verum EUGENIUS non multo post variis de causis illud dissolvere meditatus est, aliúdque Concilium indicere Bononiam, cui ingenti sese æstu opposuêre PP. Basileenses, eóque sunt progressi, ut 30 April. 1432. sess. 3. Eugenium & Cardinales ad causam coram ipsis dicendam evocarent: post multas gravésque utráque ex parte concertationes ad annos circiter duos protractas tandem EUGENIUS SIGISMUN-

DI

DI Imperatoris operâ cum Concilio in gratiam rediit a. 1534. sess. 16... Concordia hæc per annos fermè quinque perstitit, quorum intervallo Concilium legitimè continuatum fuit: verùm cùm in sess. 25. sat multi Patres Conc. Basileense concluderent approbante summo Pontifice, alii verò Patres sese huic conclusioni opponerent, nova erupit discordia; Basileenses denuò in jus vocârunt EUGENIUM, atque ad electionem novi Pontificis, deposito Eugenio, procedere non dubitabant. vide FLEURY H.E. T. XXVII. per totum.

Additio 1. Hic præterire vix potui quid sub finem a. 1439. præstiterit celeb. PANORMITANUS proprio nomine *Nicolaus Tudescus* natione Siculus, olim Abbatiæ Ordinis S. Benedicti Panormi Abbas, postea ejusdem civitatis Archiepiscopus: is tractatum scripsisse atque triplicem quæstionem adfirmâsse ac probâsse dicitur. 1) *An Basileense Concilium verè fuerit Oecumenicum?* 2) *An Basileense Concilium potestatem legitimam ipsum Eugenium citandi, & processum contra eundem faciendi usque ad depositionem inclusivè habuerit?* 3) *An de facto Basileense Concilium contra Eugenium justè processerit tam citando quàm deponendo?* & præfatus scriptor synodum in nullo justitiæ leges violâsse tenet, de hoc tractatu *BELLARMINUS* L. *de script.*

ſcript. Eccleſ. hæc habet: *Ego certè inter ejus opera variarum editionum Librum illum nusquam reperi.* Verùm tractatum iſtum lego in ejusdem operum ultimo Tomo editionis Lugdunenſis. a. 1531. vidi quoque illum in alia editione Lugdunenſi de a. 1547. GERBAISIUS quoque Doctor ſorbonæ tractatum iſtum ſumma integritate ac inſigni prorsùs fide & ſermonis puritate Gallicè reddidit a. 1697. argumento quoque à ſtyli ſimilitudine criticis uſitato conſtat verum *Panormitani* partum eſſe. quid ergo de eo ſentiam? ℞. Fuiſſe ſummæ inconſtantiæ virum, qui poſtquam trinâ vice defenſionem EUGENII contra PP. Baſileenſes ſuſcepiſſet, teſte FLEURY T. 27. p. 489. 502. 509. tandem ad PP. Baſileenſium caſtra politicis de cauſis tranſiit: mutâſſe tamen ex poſt mentem ſuam inde liquet, quòd ad calcem ſuorum operum diſertis verbis contrarium afferat.

Additio 2. Quid verò inter enatas iſtas multiplices turbas egit Germania noſtra? placuit eidem neutralitatis via, neque EUGENII neque PP. Baſileenſium ſectando partes: „Edicimus & proteſtamur, verba „ ſunt compromiſſæ unionis S. R. J. Principum Electorum apud MüLLER im „ Reichs-Tags Theatro p. 31., ac invicem bonâ fide promittimus, quòd nullam partem adverſus alteram de præſenti

„ ti quomodolibet fovere proponimus,
„ quinimo, siquæ mandata, processus
„ vel edicta, tam ab ipso Domino nostro
„ Papa, quàm à S. Basileensi Concilio ad
„ nos aut subditos nostros emanare con-
„ tigerit, quascunque pænas continentia,
„ nos propter dubium probabile & ad
„ præsens indiscussibile animos nostros
„ suspensos retinebimus, ne ulli parti ad-
„ versùs alteram favere videamur, & in
„ sola ordinaria jurisdictione citra præfa-
„ torum tam Papæ quàm Concilii supre-
„ mam potestatem, Ecclesiasticæ politiæ
„ gubernacula per Diœceses & territoria
„ nostra sustentabimus, donec Romanum
„ Pontificem eligemus, nósque una se-
„ cum de viis & mediis aptioribus pertra-
„ ctemus, quibus supradicta discordia in-
„ ter præfatum Dominum nostrum Papam
„ & sacrum Basileense Concilium tollatur
„ è medio. FLEURY l. cit. p. 360. &
380.

**** Quam plurima in eodem edita fuisse decreta reformatoria, salutaria, pro abolendis gravaminibus perquam idonea, nemo abnegabit, qui acta ejusdem Concilii evolverit. Etsi tamen Natio nostra eadem decreta sibi summè proficua agnosceret, ne latum tamen unguem eapropter à Neutralitate sua se dimoveri sivit, qualitercunque Patres Basileenses eandem sollicitarent.

VII. Germania nostra suæ erga Sedem apostolicam obedientiæ memor à partibus Basileensium stare nolens, perspexit utilitatem imo necessitatem recipiendi *nonnulla Basileensia Decreta*; Hinc an. 1439. die 26 Martii Moguntiæ, erecto solenni Instrumento publico eadem acceptavit cum nonnullis moderationibus. *

* Instrumentum acceptationis Decretorum in elencho Conciliorum Mog. an. 1761. appromissum, ann. demum 1763. editum est in libello sub rubro: *Concordata Nationis Germaniæ integra.* an. 1771. cum additamentis recuso & hoc an. 1773. continuato. Inter decreta autem Basileensia à Germania acceptata sunt ista: Primo: Decretum per sacrum Constantiense Concilium factum, & per sacrum Basileense Concilium renovatum, *de auctoritate & potestate sacrorum generalium Conciliorum, temporibusque & modis eadem convocandi & celebrandi*, quod est primæ Sessionis. & incipit *Frequens generalium Conciliorum celebratio agri dominici præcipua cultura est.* Item Decretum de *Electionibus* duodecimæ Sessionis, quod incipit: *Sicut in constituendo domo præcipua est Architectoris cura.* Sed quia lex sic clare condi non potest, quin aliquam possit recipere dubitationem, petimus quatenus sacrum Concilium declarare dignetur, quod electiones Pontificum & Abbatum fiant servata forma in hoc

hoc decreto tradita, quod in cæteris inferioribus dignitatibus electivis quibuscunque sufficiat modus & forma juramenti in eodem decreto expressi, cæterum statuere dignetur sacrum Concilium, quod promovendus per Papam secundum quandam clausulam hujus decreti, quæ incipit: *nisi ex magna* &c. remittatur consecrandus, aut benedicendus ad suum superiorem immediatum, nisi forsan talis promovendus fuerit præsens in Romana Curia, quo casu nihilominus remittatur, ut hujusmodi suo immediato superiori præstet debitum juramentum, quodque etiam confirmatio electionum fiat per immediatum superiorem, ad quem spectat jus confirmandi, & si ipse sine causa rationabili confirmare distulerit, seu recusaverit, mediatus superior desuper adiri poterit; insuper, quod etiamsi contingat provisionem per sacrum Concilium Domino Papæ non fieri, nihilominus electiones secundum formam hujus decreti, & supra declaratam valeant fieri, & robur obtineant, neque propterea, quod sibi per sacrum Concilium provisum non fuerit, quovis modo valeant impediri. Item decretum decimæ quintæ Sessionis DE CONCILIIS SYNODALIBUS & PROVINCIALIBUS observandum, quod incipit *Pridem hæc sancta Synodus quodam*

 &c.

&c. Item decretum decimæ nonæ Sessionis *de Judæis & Neophytis*, quod incipit: *Salvatoris nostri Jesu Christi sequens vestigia* &c. Item omnia saluberrima decreta vicesimæ Sessionis, quorum primum disponit de *publicis Concubinariis*, & incipit: *Quicunque Clericus cujuscunque status, conditionis, religionis*, &c. Secundum de *modo communicandi his, qui dicuntur excommunicati, suspensi vel interdicti*, & incipit: *Ad vitanda scandala* &c. Tertium de *modo & forma ponendi interdictum in loco, & divina resumendi*, & incipit: *Quoniam ex indiscreta* &c. Quartum de *modo appellandi vel non appellandi ante sententiam*, & incipit: *ut lites citius terminentur* &c. Similiter omnia Decreta vicesimæ primæ Sessionis quorum primum tollit ANNATAS: circa hoc tamen decernentes sacrum Concilium declarare, quod non intendit per hoc Decretum prohibere, quin licitè exigatur & solvatur, si quid tempore receptionis beneficiati solitum sit solvi Fabricæ, vel pro Ornamentis Ecclesiæ vel simili casu, ad usum tamen divini cultûs, & non ad privatum commodum personarum convertendum. Secundum Decretum vicesimæ primæ Sessionis disponit de *pacificis possessoribus non molestandis*, & incipit: *Quicumque non violentus* &c. Tertium docet, quomodo divinum officium sit in Ecclesia celebrandum

dum, & incipit: *Si quis Principem ſæculi* &c. Quartum oſtendit, *quo tempore debet quisque eſſe in choro*, & incipit: *Qui in matutinis* &c. Quintum, *qualiter extra chorum horæ Canonicæ ſunt dicendæ*, & incipit: *Quoscunque etiam* &c. Sextum *de his, qui tempore divinorum vagantur per Eccleſiam*, & incipit: *Quicunque in Eccleſia* &c. Septimum, *quod tabula pendeat in choro*, & incipit: *Ut cuncta in domo Dei ordinate* &c. Octavum, *quod in Miſſa compleatur Credo, & quod non baſſe legatur Miſſa*, & incipit, *Abuſum aliquarum Eccleſiarum.* Nonum *de pignorantibus cultum divinum*, & incipit: *Abuſum illum cultui div.* Decimum *de Capitulis tempore Miſſæ non tenendis*, & incipit: *Probibet hæc ſancta Synodus.* Undecimum *de ſpectaculis in Eccleſia non faciendis*, & incipit: *Turpem etiam illum.* Similiter *decretum de numero & qualitate Cardinalium*, de quo in viceſima tertia Seſſione, & incipit: *Cum ſummo Pontifici.* Item Decretum ejusdem viceſimæ tertiæ Seſſionis *de electione caſſanda, ex qua turbari poſſet Eccleſia*, & incipit: *Licet dudum hæc ſancta Synodus.* Item Decretum ejusdem Seſſionis, per quod *reſervationes tolluntur*, & incipit: *Et quia multiplices.* Circa hoc tamen dignetur ſacrum Concilium jus Commune renovare, quod Papa hujusmodi beneficia in dicto Decreto ſibi reſervata conferat infra ſpa-

L 3 tium

tium unius menſis, alioquin ordinarii conferre valeant, quodque proviſi à Papa infra quatuor menſes ordinariis ſuam proviſionem ſub pœna amiſſionis juris inſinuare debeant. Item Decretum ejusdem Seſſionis *tollens Clementinam. litteris, de probatione*, & incipit: *Licet in Apoſtolici.* Inſuper Decretum triceſimæ Seſſionis *de Communione Sacramenti Eucbariſtiæ*, & incipit: *Ut lucidius videatur pro declaratione.* Item Decretum *de Collationibus beneficiorum* in triceſima prima Seſſione, & incipit: *Placuit divinæ pietati*; cum aliis Decretis *de qualificationibus & ordine promovendorum* loquentibus. Supplicatur tamen ſacro Concilio, ut declarare dignetur, quod vigore horum Decretorum non intendit tollere inferioribus ordinariis tempus Lateranenſis Concilii quodque ante ipſius lapſum non habeat locum præventio; cæterum, quod in natione noſtra in gratiis, quas Dominus Papa adhuc facere habet, præferatur Theutonicus non Theutonico in Eccleſia Theutonicali, præſertim Parochiali. Similiter ultimum Decretum triceſimæ primæ Seſſionis diſponens *de cauſis & appellationibus* &c. quod incipit *Eccleſiaſticæ ſollicitudinis ſtudium* &c. Cæterum Decreta, quæ ſimpliciter ſunt acceptanda, ſimpliciter acceptamus, alia cum ſuis modificationibus & declarationibus ſub ſpe,

ſpe, quod per ſacrum Concilium approbentur & decretentur, acceptamus ſic modificata & declarata.

VIII. Neutralitate iſtâ ad ſex annos usque protractâ, ne malefauſti contra centrum unitatis prodirent effectus, Electoralis unio Francofurti de an. 1446. oſtium redeundi ad poſitivam obedientiam aperuit, Eugenium nempe pro legitimo Pontifice agnitura, dummodo decreta Baſileenſia ſervaret, & nonnulla alia Nationi indulgeret. *

* Petitum nempe fuit 1) ut in uno ſex Germaniæ nominatorum locorum mox Concilium convocaretur. 2) Ut profeſſio poteſtatis, authoritatis &c. generalium Conciliorum militantem Eccleſiam repræſentantium per Oratores apoſtolicos facta literis apoſtolicis approbaretur. 3) Ut nationi Germanicæ ſuper ſuis gravaminibus opportunè provideatur. 4) Ut quæ in præjudicium duorum Principum Electorum *Colonienſis* Theodorici Comitis à Mœrs, & Trevirenſis Jacobi à Sirck acta ſunt revocentur & in priſtinum ſtatum redigantur. FLEURY ad an. 1446.

IX. Quare anno 1447. Germani Legationem ad Eugenium IV. Romam diſtinârunt, Nationem ad ejus obedientiam redituram eſ-

se, ubi petitis suis & acceptatis annueret: audita quoque Legatione EUGENIUS postulata concessit * atque specialibus constitutionibus desuper editis approbavit. **

* Id potissimùm factum fuit operâ *Æneæ Sylvii* S R. E. Cardinalis atque *Joannis de Lysura a*) Præpositi B. M. V. ad Gradus Moguntiæ teste *GOBELLINO Comment. Lib.* 1. Pii II. pag. 13. apud *MüLLER* Reichs Tags *Theatro* p. 347. Confer quoque *HÆBERLIN* allgemeine Reichs-Historie achter Band p. 10. & seqq.

(*a*) De hoc Cl. Dürr Diss. de annis carentiæ pag. 48. ite refert. Hic JOANNES DE LISURA pro more ævi ita dictus, quia Lisuræ ad Mosellas, quæ est in Territorio Trevirensi Præfecturæ Witliacensis pagus, erat oriundus, fuerat inter viros Germanicæ eruditos tempore Concilii Basileensis celebris admodum, & strenuus ab initio Jurium & libertatum Ecclesiæ germanicæ vindex, Theodorico ab Erbach Archiepiscopo & Electori Mogunt. à Consiliis Ecclesiasticis, & ejus in Spiritualibus Vicarius generalis: a. 1434. Romam ad Eugenium IV. Pontificem missus ad petendum pallium Archiepiscopale testante Bullâ papali in L. B. DE GUDENUS *Cod. Diplom.* T. IV. p. 216. n. XCIII, ad tollendum dis-

sidium

ſidium inter Eugenium IV. & Patres Concilii Baſil. enatum a. 1438. ab eodem Electore deſtinatus fuit legatus ad Concilium Baſil. teſtantibus litteris Electoralibus eodem Anno ad Capitulum Collegiatæ B. V. ad Gradus Moguntiæ datis apud alleg. GUDENUM l. c. 239. & quidem ea ex cauſa, *quòd hucusque in hujusmodi negotiis pro nobis in ſacro Baſilienſi Concilio orator extitit, ſibique materia diſſenſionis hujusmodi competenter nota ſit.* Habuit Joannes de Liſura partem præcipuam *Aviſamentorum Mogunt., acceptationis Decretorum Concilii Baſil. à Germanis factæ, Neutralitatis Germanorum tempore ſchismatis, ſtabilitæ Unionis Electoralis de a.* 1446., *Concordiæ cum Eugenio IV. Pontifice initæ, & denique Concordatorum Aſchaffenburg. de a.* 1448. Conf. *ſumma Conciliorum Baſil., Florent.* &c. authore AUGUSTINO PATRITIO a. 1480. conſcripta in HARTZHEMII *Conc. Germ.* T. V. p. 852. notatu autem digna ſunt, quæ de illo ſcribit AENEAS SYLVIUS *in Hiſtoria Friderici III. Imper. in KOLLARII Anecdotis Vindob.* T. II. col. 114. *Joannes de Liſura fœderis* (ſcilicet quod inter 6. Electores excluſo Bohemo initum fuerat, ſeu *Unionis Electoralis* de a. 1446., quæ legi poteſt in MüLLERI Reichs-Tags *Theatro Friderici V.* p. 248.) *& Auctor & Defenſor Moguntinum in ſententia tenebat, cùmque res diù inutiliter tractare-*

 tur,

tur, ad pecuniam tandem recurrere oportuit, cui raræ obediunt aures, hæc domina curiarum est, hæc aures omnium aperit, huic omnia serviunt, hæc quoque Moguntinum expugnavit, non quòd ipsi quicquam promissum fuerit, sed inter quatuor ejus consiliarios duo millia florenorum rhenensium erogata sunt, quæ bono animo Cæsar (Frid. III.) *solvit, ne se spreto Electores ad partes Concilii* (Basil.) *Felicisve declinarent, quam summam Nicolaus* (scilicet *quintus* Pontifex) *postea per Æneam Friderico remisit.* Deinde describit ÆNEAS SYLVIUS, quâ ratione legatio ab Imperatore & Electoribus Romam missa fuerit ad Eugenium IV. Pontificem eo fine, ut si Notulas ab Ænea Sylvio compositas acceptaret, obedientiam nomine Nationis german. præstarent, ac pergit: *Joannes de Lisura jam mutatus erat, & in Legatione Moguntini venit.* nec defuit liberalitas Pontificia erga Joannem de Lisura post condita Concordata Aschaffenburg., dum non solùm creatus fuit Præpositus Collegiatæ ad Gradus B. M. V. Moguntiæ, cujus antea saltem erat Canonicus, sed & dum obiit a. 1453. in craftino S. Catharinæ (26. Nov.) in mense Papali Moguntiæ D. Joannes Flach de Schwartzenberg Cantor Ecclesiæ Cathedr. Spirensis, & Custos Metropolitanæ Moguntinæ, huic ex collatione Apostolica in Præbenda Spirensi, in Cantoria autem, cujus

cujus collatio ad Episcopum Spirensem pertinet, dubio procul accedente Episcopali consensu successit. a. 1455. uf Sanct Jörgen Abend (22 Aprilis) unâ cum Swicardo de Sickingen Præfecto Brettheimensi in causa quadam arbitrum egit, & laudi hæc sunt initialia: Ich Johan von Lisuer in Geistlichen Rechten Doctor, Probst zu unser Frauen zu Menge und Senger der merern (Cathedralis) Stiffts Spier ꝛc. in Codice antiquo Ecclesiæ Cathedr. Spir., cui *novarum Regularum Chori* nomen est inditum, legitur: *ad prandium in propinatione Episcopi Presbyterorum Joannis Evangelistæ* (qualis Moguntiæ adhuc est in usu, diciturque *Chorepiscopus*) *legavit Magister Joannes de Lisura Cantor* 1 *flor.*, *qui comparatus est cum XX. Florenis a. MCCCCLXV.* obiit vir hic memoriâ dignus a. 1459. die 27. Augusti, prout testatur NECROLOGIUM Ecclesiæ Cath. Spir., ubi hæc sunt annotata: *Anno Domini MCCCCLIX. die S. Ruffi* (XXVII. Aug.) *obiit Magister Joannes de Lysura Cantor hujus Ecclesiæ.* Tumulum sibi elegit in Carthusia Moguntina, dubio procul ex ratione, quòd per tempus inclinârit in partes Felicis V., qui Eugenio IV. fuerat oppositus à Concilio Basil. & more Cathusianorum eremiticam duxerat vitam & lapis sepulchralis, qui tegit ejus cineres adhuc hodie conspicitur in Ecclesia Carthusianorum Mogunt. & quidem in

in Capella B. V., ubi legitur hæc inſcriptio: *An. Dni MCCCCLIX. die XXVII Auguſti obiit Venerabilis Pater Dominus Joannes de Lyſura Præpoſitus B. M. ad Gradus Moguntiæ.* Biographia hæc, ad quam per tranſennam deducti ſumus, cum Anekdotis relatis de præcipuo noſtrorum concordatorum artifice eò gratior erit litteratis, cum exinde aliquod Concordatorum Ænygma luce quàdam perfundatur; de cœtero quia Joannes de Lyſura opem litterariam præſtitit Nicolao Cuſano Cardinali & Episcopo Brixinenſi origine pariter Trevirenſi in nota controverſia cum archiduce Auſtriæ Sigismundo, ſic adverſarii de illis lepidum illum compoſuerant verſum: *Cuſa & Lyſura pervertunt ſingula.*

** Bullam reſtitutionis duorum Archiepiscoporum vide in *Lib. Concord. Nat. Germ. T.* 1. *p.* 138. Bulla confirmationis Decretorum acceptatorum ſequens eſt: Eugenius Episcopus, ſervus ſervorum Dei ad futuram rei Memoriam. Ad tranquillitatem & commoda omnium Chriſti fidelium, & præſertim Nationis Germanicæ quam apoſtolica Sedes ſingulari affectione proſequitur, diligendi ſtudio intendentes, ea libenter concedimus, per quæ ipſius Nationis perſonarum quieti & commoditatibus conſulatur. Sanè ad inſtantiam Chariſſimi in Chriſto

Christo Filii nostri Friderici Rn. Regis, illustris & venerabilis fratris nostri, Theodorici Archiepiscopi Moguntinensis, ac dilecti filii nobilis Viri Friderici Marchionis Brandenburgensis, per alias nostras Litteras, nonnulla circa Concilium Constantiense, ejusque Decreta, nec non futuri convocationem Concilii mentem nostram concernentia declaravimus, prout in ipsis litteris plenius continetur. Super aliis autem Decretis Basileæ editis, & per claræ memoriæ quondam Albertum Rnum Regem acceptatis. ex quorum observantiâ Natio Germanica præfata ex pluribus gravaminibus dicitur relevari; contenti sumus, volumus, ac decernimus, quod omnia & singula vigore Decretorum hujusmodi cum suis modificationibus acceptatorum, per eos, qui illa acceptârunt, vel acceptantibus in Natione præfatâ adhæserunt, usque in præsentem diem, quomodolibet gesta vel acta sunt, cum omnibus inde secutis rata, firma & inviolabilia persistant, nec in posterum à quoquam quavis auctoritate cassari, annullari aut irritari quovis modo valeant, vel revocari; quodque omnes & singuli, qui usi sunt illis, ac in vim dictorum Decretorum, à die acceptationis eorundem quidquam consecuti

ſecuti ſunt, ſecuri ſint & quieti, nec propterea impeti, turbari aut moleſtari poſſint, quomodolibet in futurum. Super obſervatione vero & modificatione Decretorum eorundem cum nonnulli Prælati nationis præfatæ ex eisdem Decretis gravatos ſe fore conqueſti ſint, cumque in illis Apoſtolicæ Sedi, quæ multum in ſuis Juribus ex ipſis Decretis gravata dignoſcitur, recompenſatio promiſſa ſit, decrevimus, Legatum noſtrum ſufficienti poteſtate ad partes Germaniæ hujusmodi transmittere, qui mediantibus Rege, Archiepiſcopo, & Marchione præfatis ac aliis ejusdem nationis Principibus & Prælatis, cum quibus fuerit opus, ſuper obſervantiâ & modificatione Decretorum hujusmodi, nec non ſuper proviſione Sedi prædictæ faciendis tractare poterit, & finaliter concordare. Permittentes interim & indulgentes, quòd omnes & ſinguli, qui præfata Decreta receperunt, vel recipientibus, ut præmiſſum eſt, adhæſerunt in præfatâ natione, illis ſimiliter cum modificationibus, quibus recepta ſunt, libere & licite uti poſſint, quas etiam circa ſingula præmiſſa manuteneri & defenſari volumus, donec per Legatum hujusmodi, ut prædictum eſt, concordatum fuerit, vel per Concilium, quod ad

ad prædictorum Regis, Prælatorum & Principum exhortationem convocare proponimus, aliter fuerit ordinatum; non contraventuri, nec contravenientibus consensuri quovis modo. Speramus autem, & à certo tenemus, dictos, Regem, Archiepiscopum, Marchionem & alios Principes & Prælatos tanquam devotos ipsius Sedis non passuros, medio tempore Romanam Ecclesiam remanere in suis juribus spoliatam. Hanc autem concessionem ad eos, qui declarationi vel obedientiæ per suos Prælatos vel Superiores nobis factæ, aut infra sex Menses faciendæ se opponerent, nullatenus extendi volumus, vel eis opitulari. Nos enim ex nunc irritum decernimus & inane, si secus super his, à quoquam, quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo omnino homini liceat, hanc paginam nostræ constitutionis, permissionis, concessionis & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud S. Petrum, anno incarnationis dominicæ millesimo quadringentesimo quadragesimo septimo, nonis Februarii, Pontificatûs nostri anno sexto decimo.

Spe-

Specialem Bullam concessit Pontifex tum temporis Archiepiscopo Moguntino sequentis tenoris: *Eugenius* Episcopus servus servorum Dei venerabili Fratri nostro *Theodorico* Archiepiscopo Moguntino salutem & apostolicam Benedictionem. Tuæ fraternitatis, quam ad nos, & Sedem Apostolicam habere dignosceris, & nuper operum ab effectu dum per oratores tuos te sub obedientiâ & devotione nostrâ, firmiter stare, & permanere velle alios ad similia facienda per hoc alliciendo, quamvis de illâ nunquam dubii fuerimus, declarâsti, promeretur, ut petitiones tuas his præsertim, per quas Concordata & inita inter nos Carissimum in Christo filium nostrum Fridericum Romanorum Regem illustrem te Principes & Prælatos plures Nationis Germaniæ manuteneantur, ne super illis difficultates inter contendentes oriantur, ad exauditionis gratiam admittamus. Sane pro parte tua nobis nuper exhibita peticio continebat, quod licet nos nuper super acceptatione certorum decretorum per dive memorie Albertum Regem Romanorum illustrem te & alios Principes Electores illisque adhærentes acceptatorum ac illorum, qui in vim illorum quidquam consecuti sunt, nec non pacificatione possessorum ad certam cum iisdem concordiam, prout in di-

diversis aliis litteris nostris, quarum tenoris præsentibus ac si de verbo ad verbum hic insertæ forent, devenerimus, nihilominus quia provisio circa illa in genere loquitur, nec poterant omnes, quorum interest, specificari, cupis tales in tuis provincia civitate & Diœcesi Moguntinensi specificare ac de illis attestari, nec non ubi petitum seu opus visum fuerit declarationes facere posse *tempore procedente.* Quare pro parte tua nobis fuit humiliter supplicatum, ut tibi super his opportunè providere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur, qui tales, quorum interest, ad præsens specificare non valemus supplicationibus tuis hujusmodi inclinati tibi, quoties opus fuerit, super acceptatione decretorum ac possessorum pacificatione juxta concordiam præfatam litteras tuas testimoniales tuo, ac dilectionem filiorum Decani & Scholastici maiores ac sancti Petri extra & beatæ Mariæ ad Gradus intra muros Moguntinensium Ecclesiarum Præpositos pro tempore existentes appensis sigillis sigillatas & per notarium publicum subscriptas dandi concedendi & an sub concordia & generalitate præfatis hic quorum interest contineantur & & per easdem intelligantur seu comprehendantur ac si præsentibus ipsi & adversarii seu competitores eorum in dictis lit-

teris nostris nominatim expressi forent ita & taliter quod eis in judicio & extra fides adhibeatur declarandi & attestationes faciendi auctoritate apostolica plenam & liberam tenore præsentium concedimus facultatem. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno incarnationis dominicæ millessimo quadringentesimo quadragesimo sexto, id. Februarii Pontificatûs nostri anno sexto decimo.

De Curia
L. DE CASTILIONO.

X. Cùm per Concordata ista per Eugenium IV. approbata Natio nostra obtinuerit gravaminum suorum remedium: restabat, ut sanctissimæ Sedi redhostimenti loco quidquam concederetur * quare in Dioeta Aschaffenburgensi a. 1448. recompensatio in puncto reservationum & annatarum Concordatis finalibus feliciter conclusa fuit ** anterioribus de cætero in suo esse conservatis. ***

* Recompensatio ista appromissa fuit EUGENIO IV. si annueret petitis, ceu ostendit Bulla confirmatoria Decretorum Basileensium §. 3.

** Concordata ista cum suo Originali collationata exhibent Concord. Nat. Germ. integra. l. cit.

*** Id clarè loquitur ipsa Concordatorum litera versu „ *in aliis autem, quæ per felicis recordationis EUGENIUM Papam IV. pro Natione præfata usque ad tempus futuri generalis Concilii permissa, concessa, indulta, atque decreta, & per memoratum sanctissimum D. Papam NICOLAUM confirmata fuêre, in quantum illa concordiæ præsenti non obviant, istâ vice nihil extitit immutatum.*

Additio. Salvum itaque & illæsum perstat Principium á viris Celeberrimis NELLERO, SCHLOER, utque AUTHORE MOGONO *Concord. Nat. Germ.* adoptatum: *Nihil Vi Concordatorum Germaniæ summo Pontifici reservatum manet, nisi quòd per Concordata Aschaffenburgensia eidem redhostimenti loco EXPRESSE cessum & additum*: Fluit hoc liquidò ex allatâ Clausula Nicolai V. Concordatis Aschaffenburgensibus *expressè* insertâ: nititur Concordatorum historiæ, atque sanæ in puncto occurrentis collisionis pacta anteriora inter & posteriora hermeneusi: est equidem author novissimus, id ipsum principium evertere conaturus, prætendens Consecrationem Suffraganeorum S. Pontifici per Concordata reservatam, de quâ nulla expressa in Concordatis Aschaffenburgensibus mentio: verùm quam parum ista ex Concordatis summo Pontifici reservata manet, quin potiùs ex Decretis Basileensibus à Germania acceptatis Metropo-

 litis

litis jure poſtliminio expreſsè & per literam reſtituta ſit: tam parum ex allato exemplo hoc principium corruit: ſed de materia iſta ſpecialis diſquiſitio ad aliud tempus reſervetur.

Diſſertationis Pars altera exhibens Themata Juridica Concordatorum.

I. Stabilitâ Concordatorum Hiſtoria, *indubitatum* eſt, Sedem Romanam cum Natione noſtra ſuper certis quibusdam juribus tractare & potuiſſe* & decuiſſe ** ſalvo jurisdictionis Primatu Romani Pontificis divinitus inſtituto. ***

*Sunt, penes quos vox Concordatorũ peſſimè audit, quaſi Pontifex ſe in vim pacti cum exteris ligare nequeat, eò quod jurisdictionem aliáque jura non ab Eccleſia, multo minus ab Imperatore aut proceribus germaniæ habeat, hisce proin juribus in præjudicium tum proprium tum ſucceſſorum ſuorum renuntiare ne in minimo quidem poſſit: verùm inanis eſt, atque hodie exploſa illa opinio, poſt ſe trahens ſequelas abſurdas, bono utriusque reipublicæ nocivas, ipſis adeò Pontificibus injurioſas: vel enim Pontifices ità ſpondere potuêre vel non? quidquid alterius opinionis patroni velint, labyrintho ſe implicabunt, & Catholicæ Religionis & Sedis Pontificiæ hoſtibus non

unam

unam cavillandi ansam præbebunt, quod rimanti patebit ... quanquam non diffitear, siquid concederet contra unanimem doctrinam Ss. PP. contra vera & genuina privilegia Cathedræ Romanæ, eaque certa & indubitata, siquid irremisibile juris a se abdicaret, cessio corrueret; at num omnia, quæ prætenduntur esse privilegia vel authoritates S. Sedis, sunt re certa juris Divini & inabdicabilis? ubi Christus vetuit Pontifici, ut de juribus suis secundariis aliquid in bonum ipsum Ecclesiæ atque ad dissidia tollenda per modum etiam transactionis remittat? sanè Christus in Ecclesia non instituit regimen politicum, despoticum, sed legibus prudentiæ, mansuetudinis & charitatis temperatum, & eo ipso tale, quo pax & tranquilitas publica, intimus nexus inter Imperium & Sacerdotium conservetur. Conf. ZALLWEIN T. III. p. 301. SCHMID T. I. p. 85.

** Hoc ipsum ex anterioribus palam est: ea enim est benignissimæ Matris Ecclesiæ Romanæ indoles, ut Oves suas balantes decenter exaudiat, ut eas conservet in suo sinu, maximè remedio amicabilis Concordiæ.

** Ecquid enim de isto per Concordata remisit Pontifex? Salva manent ea sin-

gula, quæ Primatus iste in complexu tenet: Intacta manet

1) *Suprema & Generalis omnium Ecclesiarum cura atque sollicitudo* tum *intuitu fidelium*, ut fides Catholica per universum Orbem sit eadem, & servetur immaculata, ut unam sanámque doctrinam profiteantur singuli; tum *intuitu pastorum*, omnibus totius Orbis Episcopis invigilandi, devios ad muneris sui executionem revocandi, eorum negligentiam & absentium quacunque ex causa defectum supplendi, insufficientes ac impotentes adjuvandi, oppressos tuendi & confirmandi: Incolumis perstat

2) *Custodia atque vindicta Ss. Canonum.*

3) *Judicium saltem provisionale in rebus fidei & morum.*

4) *Potestas pro omnibus Ecclesiis condendi leges*, *etiam*, ubi opus fuerit, *coercitivas.*

5) *Primaria cura & opera, ut ex universo orbe Pastores & Episcopi congregentur*, sub ipsius hierarchico præsidio ortas in fide moribùsque controversias ultimato & inerrabili judicio decisuri, definituri, subscripturísque... Nihil in his per Concordata detractum legimus: hìc enim agitur tantùm de juribus secundariis, de reservatis, quæ suc-

ſucceſſu temporis eidem acceſſerunt, queis extendebatur uſus & exercitium ejusdem poteſtatis, querulantibus contrà Nationibus. Conf. Cl. SCHLOER *Diſſ. ad Concord. Germ. Mogunt. a.* 1771. ubi hanc in rem ſequentia adfert: „ NATIO GERMANICA IN VERO GENERE SUBJECTIONIS ROMANO PONTIFICI EJUSQUE POTESTATI CLAVIUM SUBORDINATA EXISTENS, in adiaphoris circa collationes beneficiorum, cauſásque particulares cum Sede romana conflictata fuit, juſta habens gravamina, pro quibus ſopiendis tandem amicabilis prodiit compoſitio, quam CONCORDATA dicimus: conſequenter in hypotheſi juſtæ colliſionis ſecutæ inter caput Univerſale & ejus membra, remanet quidem Imperium univerſale, ſed nexus laxatus in tantum, ut quæ deinceps in cauſis hiſce controverſis utrimque aguntur, cenſeantur ſaltem quoad præſens NEGOTIUM INTER PARTES geri, ceſſante tantisper vinculo Imperantium & parentium, hic non eſt locus authoritati vel Imperio, ſed æquitati prudentiæ & moderamini, non enim verſamur in iis, quæ ad cauſas univerſales v. g. fidei, aut quæ ad jus & officium univerſalis primatûs pertinent; ſed in iis, ad quæ ſummi Pontifices ſeriùs manus ſuas extenderunt poſt Decretales Iſidori, tempore Calamitatis, cauſa & caſu

 par-

particulari, ubi summi Pontifices post excessivas reservationes suas potuerunt & voluerunt sibi moderamen injicere. „

II. Cùm constet summum Pontificem cum Natione nostra concordare ità potuisse ac decuisse; Erúntne Concordata ista mera gratia, privilegium, aut nudus favor intuitu Nationis nostræ? *

* Affirmant id ex Germanis *veteres* CHOKIER, BRANDEN, NICOLARZ, qui p. 283. §. *6.* inquit; Concordata summi Pontificis cum aliquo rege non tam habent vim pacti quam cujusdam privilegii; Itali ferè omnes innitentes Decisioni Rotæ Romanæ in una Leod. Canonicatus 15 Martii 1610. his verbis: „& quæ aliàs dicuntur, quòd Germaniæ Concordata habent vim contractus, vel non sunt vera, quia spiritualia non cadunt in commercium, sed expediuntur per viam gratiæ: vel Papa per hujusmodi Concordata nihil de novo acquisivit, sed multum de jure suo remisit, unde remanent privilegium merum„ *hactenus Rota.*

III. Argumentis id affirmantium inattentis, Concordata ista tum Principum * tum Aschaffenburgensia sortiuntur veram indolem

lem & naturam pacti ** atque Legis fundamentalis Imperii *** obligantis omnes Germaniæ & Imperio subjectas Ecclesias. ****

* Solidè & eruditissimè id ostendit consultissimus NELLERUS Diss. de certis S. Concilii Basileensis Decretis maximè hierarchicis à Germania & Gallia an. 1438 & 1439. acceptatis. edit. 1764. denuo recusa in Thesauro J. E. opera Antonii Schmid Professoris Heidelb. a. 1772. pag. 270. qui c. 1. §. XV. ait: *Sunt itaque Decreta Basileensia in quantum ab inclyta Natione nostra acceptata & modificata neque per Concordata an.* 1448. *variata, adhucdum vera pars eorundem Concordatorum utpote relatum insigne & practicum istius referentis* : *recedens à Cl. Barthelio*, quin ullus eruditorum id ei succensere possit.

** Irrefragabilis hujus asserti ratio petitur ex ipsis diplomaticis principiis; quis enim non videt iis manifestè adversari, privilegium aut gratiam superioris in scriptis impertitam ab ipso privilegiato subscribi? In Concordatis verò tale quid intervenisse extra dubium est. . . docet id apertus Concordatorum tenor: *ex una*, ait Bulla NICOLAI V., *& alia partibus Romanæ Ecclesiæ & dictæ Nationis nominibus. . . hinc inde approbata, conclusa, acceptata, & Concordata fuerunt. JULI-*

 US

US III. porro conſtit. de 14 Sept. 1554. inquit: *Nos attendentes Concordata dicta vim* NB. *PACTI inter partes habere, & quæ ex pacto conſtant absque partium conſenſu abrogari non conſueviſſe, neque debere.* Accedit Clemens VIII. conſtit. de an. 1603. inquiens: *quæ jam pridem inter hanc Sedem & Nationem Germanicam PACTA ſunt & conventa, quæ Concordata appellantur.* Argumenta in contrarium diſſolvit BARTHELIUS Diſſ Generali p. 294. ubi & palam fit, quid ad deciſionem Rotæ Rom. reſpondendum; unde contra tam clara legis verba (inquit P. WOLFGANGUS SCHMID Inſt. J. T. I. p. 223.) & manifeſtam paciscentium mentem profectò haud prævalent quæcunque ideatæ racionationes quorundam Doctorum Curiæ Romanæ favere nimis volentium, attendant amabo, ità eosdem hortatur prælaudatus BARTHELIUS l. cit. p. 299, & feriò conſiderent Doctores ejusmodi, ne, dum Sedis apoſtolicæ tuitionem ex nudis animi præjudiciis parare volunt, ea, quæ ab ipſis proferuntur, pari licentia ab adverſariis Catholici nominis explodantur.., ecquid enim reſpondebunt illi ad hoc iſtorum dilemma: vel poteſt Pontifex nomine Sedis apoſtolicæ contrahere, ſe ſuósque ſucceſſores ſub conventionali pœna nullitatis & attentatorum

per-

perpetuò obligare, vel non poteſt? Si poteſt ergo concluſiones veſtræ aſſentatoriæ, quæ hoc inficiantur, contradicunt veritati, & vos malè reſpondetis Pontifici. Si non poteſt, ergo dum Pontifex ſe poſſe palam dicit... Illuſor & impoſtor eſt. Abſit hoc: Cordatè hujusmodi Doctores redarguit MELCHIOR CANUS de Loc. Com. l. 5. c. 5. *Non eget*, inquit, *Petrus mendacio noſtro, noſtrâ adulatione non eget tot veris & realibus à Chriſto inſtructus & inſignitus prærogativis divinus ſummi Pontificis primatus... quibus aſſentatoribus meritò diceret Romanus Pontifex, quod pacificus Jacob filiis ſuis Simeoni & Levi poſt Sicbemitarum cladem* Gen. 34. „odioſum feciſtis me Chananæis & Phe-„rezæis, habitatoribus terræ hujus.„ Ità illi. Conf. in rem præſentem ea, quæ fuſiùs n. VI. deducuntur.

*** Id inſinuant *Aviſamenta* MAXIMILIANI I. 1510. *Sicut Regnum Franciæ pragmaticam habet Sanctionem, ſic Imperium Romanum Concordata Principum...* docet id quoque edictum FERDINANDI I. Ord. Jud. Imp. aul. in fine: ubi inter alios libros judiciales, ex quibus controverſiæ decidendæ, etiam hæc Concordata commendat... repetiit id quoque MATHIAS Imp. verbis: „So ſollen auch unſere Kaiſerliche Wahl-Capitu-

pitulation, alle Reichs-Abschied, Cammer-Gerichts-Ordnung, Münster- und Osnabrugischer Friedens-Schluß, Reichs-Matricul, CONCORDATA NATIONIS GERMANICÆ, Corpus Juris Civilis & Canonici und der Reichs-Stände Privilegia auf der Reichs-Hof-Raths-Tafel, damit sich deren in zweifelhaftigen Fällen gebrauchen könne, stäts vorhanden seyn. Pariter per CAROLUM V. *literis* ad Cameracenses datis Bruxellæ 1554 9 Febr. iis mandatum fuit sub pœna indignationis & mulcta, ut servent Concordata... Ejusdem porro capitulatione §. 16. in fine cautum est, „Auch sollen und wollen wir darob und daran seyn, daß die vorgemeldte CONCORDATA PRINCIPUM und aufgerichtete Verträge, auch Privilegien und Freyheiten gehalten, gehandhabt, denen vestiglich nachgelebt und nachgekommen werde. Quod idem usque ad modernum Imperatorem Augustissimum JOSEPHUM II. in Capitulationibus repetitum: unde literæ collegii Electoralis ad Augustissimum JOSEPHUM II. in Capitulationibus repetitum: unde literæ collegii Electoralis ad Augustissimum nostrum die 19 Martii a. 1764. datæ: *Paterna pro salute Imperii vigilans sollicitudo Majestati vestræ Cæsareæ sinè hoc Leges, & Sanctiones Imperii* (Concordata) *continuo ob oculos sistit,*

eas

easque omnes decimus quartus Capitulationis Cæsareæ articulus. . . complectitur. . . In vim quoque Concordatorum tanquam Legis fundamentalis Imperii emanârunt varia conclusa Jud. Imp. aulici: de quibus vide Part. III. n. II. quæ omnia abundè probant Concordata attendi tanquam pacta vera & Legem fundamentalem Imperii.

**** Quæ enim publicæ tranquillitatis & unionis intuitu communi omnium nomine approbata sunt, sinè contradictione ab omnibus sunt admittenda; Sedi igitur apostolicæ onus probandi haud incumbit, has vel illas Ecclesias fuisse de numero consentientium, quas Concordatis teneri cupit, sed pro ea stat ratio & præsumptio universalis: enumerat Ecclesias Concordatis adstrictas Cl. BARTHELIUS Diss. generali C. II. p. 321. quomodo intelligenda vox NONNULLI vide infra n. VI.

Additio. Exceptio est in alternativa mensium testante ZYPÆO L. 3. Consult. Canon. consult. 3. „ quatenus Concordata tangunt punctum alternativæ, hæc pro tota Natione Germanica non per totam Nationem acceptata sunt „ multi siquidem, inquit, per Germaniam eadem Concordata

ta non acceptârunt, ùt *Herbipolenses Bambergenses* aliique, qui vel ampliora privilegia, vel fortè sibi convenientiora obtinuerant: sic neque alternativa obtinet in Metropoli nostra Trevirensi: siquidem Capitulo jus conferendi præbendas & in *specie* per promotiones capitularium *vacantes*, vel nomine Capituli Turnario vi consuetudinis quietissimæ tam ante quam post Concordata Nat Germ. à multis *sæculis* competit, ità ut nullus existat *casus*, *quo* à Sede Pontificia provisus ad possessionem & fructus istiusmodi præbendæ admissus fuisset, quemadmodum id testatur rescriptum Cæsareum FRANCISCI I. apud L. B. *de CRAMER systema processus Imperii P. III. p.* 679. puncto turbationis in possessione conferendi vacantes præbendas: ibi „ Bey uns hat der Dohmpropst, Dohmdechant und Capitul zu Trier in Unterthänigkeit angebracht, was gestalten sie sowohl vor als nach denen Concordatis Germaniæ von vielen hundert Jahren her in quietissima consuetudine & possessione gewesen und noch seyen die in ihrem Dohmstift zu Trier vacirende Præbenden, und besonders auch diejenige, welche durch Erhebung Mit-Capitularen zu Erz- und Bischöflichen Dignitæten sowohl als per obitum mit Trierischen Dohm-Præbenden versehener Cardinal- Erz- und Bischöfen erlediget werden, jedesmahl zu con-

conferiren 2c. als befehlen wir... hiermit gemessen von der erhaltenen päbstlichen Provision... ohnverweilt abzustehen. 2c.

IV. Quia porro Concordata vera pacta sunt, summus Pontifex solus nec eadem authenticè & legaliter interpretari* multo minùs iisdem derogare poterit. **

* Sicut enim Romana Curia contradiceret, si solum Judicium Imperiale aulicum Viennæ, aut Ratisbonensia totius Germaniæ Comitia vellent interpretem Concordatorum agere; ità quoque Germania hac in parte apud alterius Compaciscentis curiam vim solam interpretandi deprecatur; versamur enim, in materia pacti communis erecti inter eos, qui judicem alium non agnoscunt, nisi vel *claram Concordatorum literam vel amicabilem utriusque paciscentis conferentiam* aut *arbitrum communiter electum?* Unde Bullæ seu constitutiones à solo summo Pontifice emanatæ contra Concordata nullatenus prævalere possunt: eâ de causa ruit sat noto interpretatio GREG. XIII. circa versum: *Quoties autem aliquo vacante beneficio* &c. veluti testatur Concluſ. Jud. Imp. aul. de an. 1753. apud B. de Cramer. l. cit. p. 687. Zu Essen und Thorn Frau Fürstin und Abtißin contra Carolum Raimont in puncto Præbendæ Ecclesiæ

clesiæ Thorensis ibi „ Nachdem bey Ihro Kaiserliche Majestät glaubhaft angezeigt worden, daß der Raimont sich beygehen laßen, die impetrantische Frau Abtißin, indem Ihr aus denen CONCORDATIS NATIONIS GERMANICÆ nach Verfluß derer drey Monaten à die notæ vacationis in loco beneficii ohne die Original-Bullen gebührend überreichet, ja nicht einmahl die Päbstliche Provision über das vacante Beneficium erhalten zu haben, so klar gebührenden Collations-Recht zu stöhren: so befehlen Ihm hiermit Ihro Kaiserliche Majestät allergnädigst von der anmaßlich erhaltenen aber NB. verspäteten päpstlichen Provision ohnverweilt abzustehen ꝛc. ... Magis perniciosum exemplo fore arbitror, Legem fundamentalem Imperium inter & Sacerdotium novis interpretationibus & æquivocationibus in altercationem pertrahi & ad sensus peregrinos detorqueri.

** Ubi nulla justa causa derogationem suadens adfuerit, res ista vix difficultatem patitur: pacta enim & fidem datam exactissimè & indispensabiliter à quolibet, etiam summo Pontifice, qui neutiquam superior Juris naturæ audit, servari debere, necessitas juris naturalis & gentium postulat: neque aliud principia Jurs publici loquuntur, quàm ut

pax

pax servetur, pacta custodiantur vel maximè inita inter summos paciscentes ad restaurandam pacem publicam: ecquis enim deinceps populus, quæ natio vellet pacisci cum Pontifice Romano, nisi illibatam pactorum custodiam fidémque servandam respectu summi Pontificis sibi polliceri posset? nemo suâ se obligatione invito altero, cui est obligatus per pacta? liberare potest, nequidem *ex plenitudine potestatis*, quippe hæc semper restricta est *ad plenitudinem justitiæ*, *ad Jus divinum naturale* & *gentium*: sobriè ac justè secundùm regulas prudentiæ plenitudo potestatis (ne summum jus sit summa injuria) accipienda est, maximè in Germania post inita Concordata, ubi Ordinariè adest præsentissimum periculum impingendi contra jus naturæ & gentium, contra sanctimoniam pactorum, liberrimáque ansa tribuitur protestantibus carpendi & ad invidiam trahendi summi Pontificis potestatem... At verò num justis de causis summus Pontifex Natione nostrâ invitâ Concordatis derogare possit? Certatur argumentis utrimque probabilibus; negativam suadet Concordatorum litera in verbis „*nisi in futuro aliquo Concilio de consensu Nationis germanicæ aliter fuerit dispositum*, utique ex justa urgentique causa vel utilitatis vel necessitatis.

V. Neque adversus Concordata prævalebit præscriptio aut favore summi Pontificis, aut favore Nationis nostræ. *

*Quod si favore summi Pontificis contra Concordata præscribi non possit, quod facilè mihi concedent Germani plurimi: Cur favore tamen Nationis præscribi possit, non video: quod uni parti paciscenti justum est, cur alteri sit injustum? Sicut Pontifices romani spondent sese inviolabiliter inhæsuros esse Concordatis: ità & Natio nostra non prætendit unquam sua verba promissoria temporis præscriptione aliqua fuisse obliterata: quemadmodum Natio nostra prætendit pacta custodiri à Curia Romana absque ullo præscriptionis obice: ita nec eâdem unquam adversus Sedem romanam uti voluit: animum hunc suum sæpiùs professa est in actis publicis, quæ sola manifestant mentem Nationis communem: utì *Recess. Imp. de a.* 1500. *tit.* 44. §. 3... *Capit. Ferdinandi I.* §. 15. *Rudolph. II.* §. *eod. Mathiæ* §. 17. *Ferdin. II.* §. 15. *Ferdin. III.* §. 18. *Ferdin. IV.* §. 16. *Leopoldi I.* §. 19. *Josephi I.* §. 18. *Caroli VI. art.* 14. *Caroli VII. art. eod.* §. 3. *Francisci I. art.* & §. *eod. Josephi II. art.* & §. *eod.* In omnibus istis actis publicis perenniter dicitur: *vivendum, & standum esse firmiter Concordatis, contraventiones tollendas*

das: quomodo ergo his salvis CONTRA CONCORDATA locum teneat præscriptio alterutrâ ex parte, non video.

VI. Concordatis igitur tanquam pactis publicis & Legi fundamentali Imperii sanctissimè insistendum esse, contra Protestantes & quosdam Catholicos intrepidè assero, donec vel aliter inter partes conventum sit, vel in futuro Concilio de Consensu Nationis aliter ordinatum. *

* Nimium itaque dicunt 1) Protestantes qui cum ANONYMO: Kurze Abhandlung von dem Rechte des Kaisers über geistliche Personen §. 26. clamant: Hinweg mit den durchlöcherten und ihrer Natur nach an sich selbst ohnehin unkräftigen Concordaten, weil sie ohne der gesammten Reichsständen Vorwissen und Einwilligung zwischen Friederich dem IIIten und Nicolaus dem Vten errichtet worden. Errant, qui cum PFEFFINGERO in not. ad Vitr. Illust. L. 1. t. 15. asseverant: *Concordata malis artibus Germaniæ esse obtrusa*, vel cum HYPPOLITO de rat. stat. p. 3. c. 2. ElectoremMoguntinum & alios paucos *de rasa Cohorte*, uti loquitur, velut paciscentes agnoscunt; aut cum MOSERO Loquelam Comitiorum prætendunt, penitus tollendi è medio Concordata, ac restituendi ex integro synodum Basileen-

 sem.

ſem. Ut ſilentio prætercam CONRINGIUM, LEHMANNUM aliosque Concordatorum hoſtes. . . . Nimium quoque dicunt B) Catholici, qui cum FEBRONIO T. I. c. 18. Injuriam temporum & ignorantiam paciſcentium, cauſam efficientem eſſe Concordatorum volunt; qui ex nuda litera Bullæ Nicolai V. *nonnulli dilecti filii eccleſiaſtici & ſæculares Principes inclytæ Nat. Germ.* concludunt: Concordata Aſchaffenburgenſia univerſam Germaniam non obligare, qui cum Cl. DAHM *Diſſ.* von der Chur = Verein Mog. 1754. p. 55. notant: *Concordatorum hic mentionem non fieri, perperam enim id à Doctoribus pro Lege fundamentali reputatur, quod à ſolo Cæſare diſſentientibus ſtatibus fuit approbatum; Hoc verum eſt, quod integra Germania ſæpiùs inſtiterit, ne Curia Romana plus, quam in Concordatis ipſa optaverat, ſibi arroget; inde verò minimè ſequitur, quòd eo ipſo ſe Concordatis obligatam agnoſcat:* Singulis his, quamvis ex deductis refutati maneant, reſpondet Author ſtrittiger Staats = Schriften, IIIter Theil p. 148. ... „ Wie will man die Pacten heimlich oder hinkend nennen, wenn man die Acten der Rheiniſchen Geiſtlichkeit vom Jahr 1479. einſehet. Wenn man die Verhandlungen zu Freyburg von 1498, zu Augspurg 1500, zu Worms 1522, zu Nürnberg 1524, auf den Reichstägen erwegt, wenn

wenn man die Schreiben Maximilian des I. vom 11 Jenner 1518. nach Lüttich, Carls des V. nach Cämmerich 9. Febr. 1559., Ferdinands des I. und des Kaisers Mathias Verordnungen für den Reichs-Hof-Rath durchliest? Wenn man des W. Friedens art. V. §. XX. *a*) und XXVI. *b*) mit einem Blicke besiehet? Wie will man die Verträge erschlichen heißen, deren Schutz im Angesicht des Reichs gleich von Anfang der Wahlen Capitulation durch des Chur-Collegium Namens aller Ständen von Carl dem Vten bis hieher allen Reichs-Oberhäuptern durch eidliche Sicherstellung anvertrauet ward? Wer kan die Concordaten der Nation als wiedersprechend ansehen, wo die ganze Nation mehrmalen wegen deren Uebertrettung auf den Reichs-Tägen Beschwerde geführt hat? Wie würde sie Nicolaus der V. ohne allgemeinen Widerspruch in seiner Bulle habe nennen können: *à partibus ipsis approbata & Concordata*? Wie würde die ganze Nation und jeder Theilnehmer insbesondere sich dargegen verwahrt haben? Wo ertönet jemahlen eine Klag wegen der Nichtigkeit? Wo ist ein gesetzlicher Widerspruch über das Ganze vorfindlich? Wer siehet nicht jährlich so viele Kaiserliche Judicata, welche der Concordaten Gültigkeit zum Grunde legen, welche die Stände ansehen, vollziehen. . . . Hat gleichwohl Æneas Sylvius ein

Meisterstücke seines Scharfsinns gemacht, seynd gleichwohl die Aschaffenburger Verträg der Nation nicht so vortheilhaft, wie die Baseler Decreten, so kan man sie doch weder mit PFEFFINGER malis artibus obtrusa, weder mit FEBRONIUS per injuriam temporum ignorantiamque extorta angeben. Die Deutsche Nation, die immer redlich und deutsch war, hatte ein Redhostimentum versprochen, und mußte es halten. Die Beschwerden, so den 18 April 1703. die protestantische Stände bey dem Kaiser führten, giengen nach Zeugnüs Faber - Canzley t. 9. freylich dahin: „ sich mit den Kurfürsten, Fürsten und Ständen des Reichs dahin zu verstehen, daß die allso genannte Concordaten bey so gestalten Sachen, da der Römische Hof denselben immerhin zuwider handlet, aufgehoben werden mögen, „ dieweil man aber von keinem Reichsschluß weiß, und die Sprache einiger Reichsglieder unmöglich für die Sprach des ganzen Reichs anhören kan; so ist vielmehr schließlich, daß die Concordaten Rechts beständig seyn müßen. . . . welche das einzige Wörtlein NONNULLI irre macht, müßen hier die Comitial-Verfassung zu Augen nehmen, wo, wenn alle zum Schluß einstimmen, es gut ist, wenn aber auch nur die mehrere wollen, so vertretten die Majora den Willen von allen. . . .

Wei-

Weiters auch kan einigen die Stimme von den meisten übertragen seyn, und können diese jene vollkommen vorstellen... Die Zeitläufe haben die Zusammenkünften damals selten anderst gefunden. Das folgende Betragen der Nation ist eine Prob hievon. . . . Vielleicht hat auch der Pabst, wie andere meinen, auf einige Provinzen der Niederlanden dabey Rucksicht gemacht: und da er mehrere dilectos filios ecclesiasticos hat, kan er die Deutsche wohl nonnullos in Ansehung vieler anderen nennen, besonders da das *nonnulli* nicht bey den sæcularibus principibus wiederhohlet ist. ꝛc. ꝛc.

a) In quorum autem bonorum ecclesiasticorum immediatorum Capitulis utriusque religionis Capitulares & Canonici, vigore præfati termini, certo utrinque numero admittuntur, mensésque papales id temporis in usu fuerunt, porro quoque obtineant, immediatè à Curia romana, & tempore legitimo insinuetur.

b) Conferant etiam Archiepiscopi, & quibus aliis id juris competit, beneficia mensium extraordinariorum.

Dissertationis Pars tertia, exhibens Themata salvativa Concordatorum.

I. Ut eò sanctior sit Concordatorum Custodia, remedia esse oportet, inter quæ primum magísque opportunum esse reor, RECURSUM ad S. Sedem meliùs informandam quæ justæ de læsis Concordatis querelæ medicamen feret. *

* Remedium hoc suadet IVO Carnotensis ep. 159. iis, qui se à Sede apostolica gravatos conqueruntur, *ut ab ipsa ad ipsam confugiant, & inde expectent Levamen, unde se conqueruntur accepisse gravamen*: nam, ùt ait S. Bernardus ep. 108. *Apostolica Sedes hoc solet habere præcipuum, ut non pigeat revocare, quod à se forte deprehenderit fraude elicitum non veritate promeritum*... sic GREGORIUS VII. L. 9. ep. 31. scribit non solùm multa tanquam à nobis deferuntur & scripta & dicta nobis nescientibus, sed multa etiam subripi possunt minùs an singula attentis utpote divisis ad plurima... quibus vehementer arctamur; adde *c.* 7. *de fide Instrum.* & *c.* 41. *de sent. excom.* ubi Pontifex denuò inquit aut veritate pressa, aut falsa quâdam narratione fraudi in Curia quoque suâ locum esse... Candidè id profitetur CALLIXTUS III. ep. ad Frid. III. Rom. Regem: *non sumus memores, aliquid á nobis esse concessum con-*

contra Concordata prædicta, quod siquid tale factum, UT SÆPE IN MULTITUDINE LITERARUM ALIQUA TRANSEUNT, *non est intentionis nostræ Concordatis ipsis contravenire.* ! . Et quidni primitus ad ipsum Pontificem recurramus, atque, ut ipse legem revocet, aut emendet, supplicemus? Provocatio ad Potestatem sæcularem sit refugium alterum. . . Exigit hoc authoritas Pontificis honor ei debitus, bonum Ecclesiæ, ne authoritas Pontificis vilipendatur, honor Ecclesiæ illiúsque potestas periclitetur, & potestas sæcularis ultra suos limites quàm longissimè protendatur. Hoc principium & medium ostendit Author Protestanticus in Orbe literario novissimus L. B. DE SENCKENBERG Consil. Imp. Aulicus. in sua methodo Jurisprud. excusa Francofurti a. 1756. Addit. IV. p. 172. Cujus doctrinam ut Catholici omnes, illi præcipuè, qui erga Pontificem illiúsque potestatem minùs æqui sunt, altè impressam teneant, illius verba utut longiora adducere lubuit. „Videlicet, inquit, Ecclesia Romana Mater Christianorum, & Orbis imprimis Germanici benignissima, data sua in sacra authoritate semper benignè tulit, siquis jura sua eâ, quâ par est modestia conservare niteretur. Non opus ergo, nec con-

 ducit

ducit etiam, ut convellantur omnia, ut nexus & Ecclesiæ & Imperio utilis ac necessarius dissolvatur... Oportet Ordinem aliquem esse inter Christianos, oportet esse caput, quod eum regat. Non alius huic regimini magis aptus, quàm Christi Vicarius, B. Petrum continuâ successione referens. Is ab omni ævo ea fuit æquitate, ut Oves suas balantes exaudiret, ut gravaminibus, mederetur. Non renixum certè novimus HADRIANUM P.M. cùm CAROLUS. M. non omnia ejus postulata admitteret. Transactionem de investituris conflavit CALLIXTUS II, in quam pluribus FRIDERICO I. cessit ALEXANDER III. Nec in cunctis obstreperos Pontifices experti PHILIPPUS & FRIDERICUS II. donec ultimus planè ab ipsa fide degenerâsse videretur. Summa quæque consecuti sunt Rudolphus I. & Henricus VII. usurus erat æquo Pontifice LUDOVICUS IV., si sua tantùm vindicatum ivisset, & ni mala illorum temporum intervenissent. Certè, quòd ille tantopere cupiebat, obtinuit Carolus IV. ut Italiæ dominaretur, & regia potestas penderet à sola Principum electorum authoritate. Nec Wenceslaus, Sigismundus, Albertus II. aut reliqui Germaniæ libertatis assertores, ne ipse qui-

quidem Maximilianus primus, aut Carolus V. Majestatis suæ & Libertatis Nationis statores summi iniquum hactenus experti sunt Pontificem. Semper gravaminum, imprimis per Hadrianum VI. oblata medela. Et si promissa in plurimis irrita mansêre, res in modo hæsit, aut turbæ intervenêre, ut de cardine quæstionis cogitari haud posset. Hæc omnia eo, ut evincamus, nihil hactenus sanctæ Sedi, aut Nationi, quæ jura sua nunquam deseruit, imputari posse, si per injuriam sæculorum usque nunc fieri non potuit id, quod aliàs lubens admisisset summus Orbis Pontifex. Cives nostri gens bello assueta, rerum novandarum cupida, in se ipsa discors habet, quod sibi in cessando imputet, nunquam refragantem Ecclesiam experte, cui potiùs media præstandi ipsa subtraxit. Et jure affirmari poterit, ne exemplum quidem esse in omni rerum memoria, ubi Pontifex processerit adversus eos, qui juribus suis intenti, ultra limites vagari in animum non induxerunt suum „ hucusque SENCKENBERGIUS, num testimonium in rem præsentem majus ex Calamo atque adeò Protestantico adferri posset? animum contraveniendi nunquam CONCORDATIS professus est CLEMENS XIII. in Brevi ad Sereniss. Elect. Palat. de an. 1764. verbis „

id

id justitiæ consentaneum existimavimus (videlicet, Controversiam Spirense Capitulum inter & Decanum remittendam esse ad Moguntinam Curiam in prima instantia cognoscendam) *cùm Decanus bonum jus & æquum orare videatur tum A CONCORDATO GERMANICO non abborrens. . . &* infra „ *inde autem argumentum capere potest nobilitas tua, non ita nos tueri authoritatem, ut de inferiorum Ecclesiarum juribus quidquam velimus detractum.* Neque minimum detracturum esse *particularium Ecclesiarum* & *Nationum* juribus, libertatibus, pactis, aut Concordatis modernum Pontificem CLEMENTEM XIV. non ità pridem docuit Breve ejusdem ad Regem Galliæ christianissimum emanatum... Primò quoque recurrendum esse ad summum Pontificem testatur *resolutum Universitatis Lovaniensis* de an. 1763. in causa Spirensi citata: extat apud *de Cramer* Nebenstunden 43. Theil *p.* 123. ibi „Primò recurrendum ad summum Pontificem, ut eam causam tanquam inappellabilem & contra jura constituta & „Germaniæ Concordata interpositam à „se suisque tribunalibus dimittat, causamque principalem judicandam remittat ad Metropolitanum, coram quo „bis fuit inchoata & instituta, manente interim Decano in possessione conformiter ad decretum redintegrandæ pos-

„possessionis à judice metropolitico re-„laxatum. *Collegium* quoque *Jurium Göttingense* in eadem causa respondit apud „*de Cramer* 48 Theil *p*. 98. & apud PüTTER auserlesene Rechts-Fälle zweyter „Theil p. 314. in hæc verba„ „æquitatis. . . & modestiæ rationes jubent ante omnia IPSUM supremum adire „PONTIFICEM sub eâ spe, fore, ut „de novo repræsentata verâ rei facie, „sepositis. . . fallacibus argumentis, IPSE adhuc vulneratæ causæ remedium „adferat, præcisisque ulterioribus, quæ „evitari aliàs haud poterunt, ambagibus „motibúsque causam ad judicium metropoliticum remittat„ &c.

II. Quodsi summus Pontifex de rei veritate ac statu certior factus executionem Rescriptorum gravatoriorum urgere pergeret, AUGUSTISSIMI CÆSARIS tutelam & protectionem tunc implorare, nemo nefas putabit. *

* Specialem quippe Concordatorum tutelam solenniter pollicetur AUGUSTISSIMUS in auspicali sanctione art. 14. capit. Cæsareæ §. 1. & 3. ibi „ Wir sollen und wollen auch bey dem heiligen Vater dem Pabst und Stuhl zu Rom unser bestes Vermögen anwenden, daß von demselben, gleich wir ohnehin des Vertrauens

trauens seynd, die Concordata Principum, und die zwischen der Kirchen päpstlicher Heiligkeit, oder dem Stuhl zu Rom, und der deutschen Nation errichtete Verträge „ ꝛc. allerdings beobachtet ꝛc. & art. 3. auch darob und daran seyn ꝛc. Corp. recess. noviss. T. IV. Zugabe. p. 18. Augustissimum quoque hanc supremam Concordatorum & Ecclesiarum protectionem in effectu sæpiùs ostendisse evincunt varia conclusa J. Imp. aulici;

1) Senatus Imperii aulicus irritam jussit executionem in conferrendâ parochia Grandifontana in principatu Basileensi *adversus Concordata*, *concluso* 23. *Jun.* 1760. in der neuesten Staats-Canzley T. 2. p. 491.

1) Conclusum 20. Octob. 1752. puncto collati *contra Concordata Germaniæ* Vicariatûs parochialis in Cheveney apud DE CRAMER *procesf. Imp.* P. III. p. 675. ibi „ *Sacram Cæsaream Majestatem suis & Imperii subditis deesse non posse, suas esse Germanicis Ecclesiis leges, suam libertatem, quæ proprio jure dijudicari debent.* &c.

Adde hìc 3) conclusa J. Imp. aulici *in und Trevirensi, & alterâ in puncto præbendæ Ecclesiæ Thorensis.* n. III. & IV. Part. II. hujus Diss. vide quoque *rescriptum Caroli VI.* die 25. Jan. 1729. ad Ecclesiam S. Gereonis Coloniæ apud

apud L. B. de Cramer Nebenst. 61. Theil 2. Abhandlung. ibi „! Als findeten allerhöchst Ihro Kaiserl. Majestät, als obrister Schutz- und Schirm- Herr deren deutschen Stifter und Kirchen, auch ihrer wohl- hergebrachten Rechten, Freyheiten und Gewohnheiten sich unumgänglich bemüßiget: rc. Item conclusum 31. Jan. 1730. *Callenberg* Casparus Rudolphus Canonicus ad S. Martinum Monasterii, contra Bernardinum Henricum *Lenferding in puncto violatorum Concordatorum Germaniæ*, apud *de Cramer* l. cit. *Imperatorum* (læsis Concordatis & juribus particulabus Germaniæ) adiri posse clarè loquitur resolutum *Lovaniense* l. cit. Secundò „*Quod si huic partis & Serenissimorum Electorum petitioni non satisfiat, ad Augustissimum Imperatorem, uti primarium CONSERVATOREM CONCORDATORUM GERMANIÆ* (servata summo Pontifici debita reverentia) *habendus erit recursus &c.* Consonat aliud *resolutum Parisiense* in eadem causa de an. 1763. „ Si ex insita Curiæ romanæ adulatoribus opinione, quam ipsi „ ex falso suppositiarum „ Decretalium jure conceperunt, *posse unamquamquam causam Romam trahi & ibi partibus etiam invitis judicari*, causam hanc Romæ retinere velint: cùm ea res Germanicæ Ecclesiæ liberati vim inferat, PACTIS inter germanicam Nationem & summos Pontifices initis deroget, *recurren-*

„ *rendum est ad Augustissimum Imperatorem*, jure
„ Imperii sui Canonum & Ecclesiasticæ li-
„ bertatis per totum Imperium Germani-
„ cum *custodem vindicem & protectorem* „ acce-
dit cit. *responsum Göttingense* l. cit. „ Quod-
„ si verò hancce viam (recursum ad sum-
„ mum Pontificem) jam iniverit Decanus,
„ nec è re forsan fuerit repetitis molesta-
„ re Pontificem, aut siquid obfuerit fortè,
„ quominus ad summi Pontificis notitiam
„ deferri vera rei conditio possit, aut si de-
„ nique omnia ista incassum tentata fue-
„ rint: satis certè & IMPERATORIS &
„ ELECTORUM & UNIVERSI IMPE-
„ RII totiúsque Germaniæ, imprimis Ca-
„ tholicæ, intereft, ut non sinè fiducia eo-
„ rum omnium intercessio, eáque, quantum
„ fieri potest, efficax peti ac sperari queat,
„ quantumvis enim pro indole Hierarchiæ
„ Catholicæ non pertineat ad sæcularem re-
„ gum Principúmque potestatem, ut se im-
„ misceant iis, quæ sunt fori Ecclesiastici, ne-
„ mo tamen sanæ mentis statuerit, id vel
„ eò planè procedere, ut manifesti etiam
„ abusus potestatis Ecclesiasticæ ab Impe-
„ rantibus tolerandi sint „ &c

Additio. Patrocinium isthoc læsis Concordatis à Cæsare imploratum aut effectivè præstitum, nullo jure prohibitum extat, imo ne probiberi quidem potest, ne aliàs supervacaneum fiat supremum protectionis munus in Augustissimo ... neque id contra-

rium

rium esse Ss. Canonibus quis asseret: placita Ss. Canonum uno ore velant causas Ecclesiasticas ad tribunalia judicum sæcularium pertrahi; rectè: sed Principem tanquam Advocatum requirere, ne Ss. Canonibus, sanctionibus pretiosis & Concordatis vis inferatur, omnino iis conforme est. *Regum officium est*, ait can. 23. caus. 23. q. 5. *proprium facere judicium & justitiam*, & *liberare de manu Calumniatorum vi oppressos*: unde inquit *Franciscus Salgaldus* Hispanus in Epilogo proemiali Lib. de protectione regia: *Regnum propter protectionem vi oppressorum non protectio propter regem & regnum creatum est à rege regum & Domino dominantium Deo*: protectionem subditorum idem vocat *proprium regis officium* & *attributum naturale* inhærens visceribus regiminis, & *qualitatem infixam* ossibus & substantiæ diadematis: *Cognoscant Principes sæculi* (statuit Concilium *Parisiense* 6. habitum an. 829. ex evocatione & præcepto *Ludovici Pii* Imperatoris & regis Galliæ, quod proinde ad nos *Germanos* æquè ac Gallos pertinet) *Deo se debere reddere rationem propter Ecclesiam, quam à Christo tuendam suscipiunt: nam sive augeatur pax & disciplina Ecclesiæ per fideles principes, sive solvatur, ille ab iis rationem exiget, qui eorum potestati Ecclesiam suam credidit.* In *Capitulari Suessionensi* an. 744. quo plurima de rebus ecclesiasticis edicta & constituta sunt, recursus iste ad supremam Principis authoritatem à *Pi-*

pino rege Patre *Caroli M. cap. ult.* expreſsè ſancitus eſt, ait enim *Pipinus*: *Siquis contra hoc decretum, quod viginti tres Episcopi cum aliis Sacerdotibus vel ſacris Dei, unà cum conſenſu Principis Papini vel optimatum Francorum Conſilio conſtituerunt, transgredi vel legem irrumpere voluerit vel deſpexerit, judicandus ſit ab ipſo Principe vel Episcopis vel Comitibus*: notandum hic cum Illmo Petro de Marca l. 4. de Conc. Sac. & Imp. cap. 5. particulam *vel* ibi non ſumi pro disjunctione ſed pro conjunctione *&*, quod apud ſcriptores ejusdem ætatis frequentiſſimum eſt. Inde arguitur de legis hujuſce obſervatione agendum coram ipſo Principe unà cum Episcopis & optimatibus, id eſt in Concilio regni, quod poſteri apud Gallos & in Anglia *Parlamentum* dixere, apud Germanos *Diætæ Imperialis* nomine cognoſcitur . . . addi poteſt *canon.* 6. Concilii Francofordienſis ſeu *cap.* 4. *Capitularis Francofordiæ* habiti à Carolo M. an. 794. ibi ſtatutum legitur à Domino rege & ſanctâ Synodo, *ut Episcopi juſtitias faciant per Parochias ſuas*, quodſi aliqua perſona ſubjecta non audierit, *litigantes veniant ad Metropolitanum & ille cauſam judicet cum Suffraganeis ſuis: Comites quoque veniant ad judicium Episcoporum.* Quodſi litem dirimere Metropolitanus non poſſit, *neque eos ad pacem redigere tunc*, inquit *Carolus*, *tandem veniant accuſatores cum accuſato*,

to; ut sciamus veritatem rei. Conf. *Petrum de Marca* & *Salgaldum* l. c. *Espenium* tract. *de recursu ad principem* c. 5. §. 5. ex quo constat Germaniæ Principes *Josephum I.* & *Carolum VI.* libertatem Germaniæ suæ deperire passos non esse, imo & diplomatibus & mandatis ostendisse, censere se causas subditorum suorum in suâ & Imperii jurium tutela repositas, neque ad extraneæ atque omninò alienæ jurisdictionis cognitionem pertinere.

III. Auxilium hoc à supremo Concordatorum Protectore præstitum, non obest, sed prodest potiùs sanctæ Sedi; Cùm idem Augustissimus protectionem firmam S. Sedi apertis verbis sit pollicitus. *

* Videlicet Capit. Cæs. art. 1. §. 1. quodsi quoque ad Concordatum Callixtinum redeamus, Protectionem istam ab AUGUSTISSIMO S. Sedi impendendam esse vi specialis pacti, inde patefiet: §. 4. enim ejusdem Concordati HENRICUS V. Imp. *sequenti modo* spondet: *Do veram pacem Domino Papæ CALLIXTO Sanctæque Romanæ Ecclesiæ, & omnibus quæ in parte ipsius sunt vel fuerunt; & in quibus sancta romana Ecclesia auxilium meum imploraverit, fideliter juvabo, & in quibus mihi querimoniam fecerit, debitam sibi*

justitiam faciam: pactum verò istud etiam hodie suos effectus obtinere docet *Anon. Concord. Nat. germ. integra Tom. 2. a.* 1773. Et profectò quod inter paciscentes uni parti justum est, alteri non sit iniquum. Æquum nemini videbitur à Pontifice exigere velle, ut Concordatis faciat *satis*: neque tamen eidem ea omnia præstare velle, quæ eadem pacta verbis tam solennibus summo Pontifici adjudicant: media & æquissima tenenda via est, nempe ritè exigitur ab Aula romana, ut fidem Concordatis datam servet illibatam: sed & idem omnino præstetur ipsi, donec aliter paciscentes inter se convenerint, aut in futuro Concilio de consensu Nationis aliter ordinatum.

IV. Utì vero Augustissimus Imperator tutelam Concordatorum pollicetur, ita & statuum Imperii ac Comitiorum Curæ jure optimo in idem objectum feruntur * quanquam remedio hoc opus non sit, regnante Augustissimo Josepho II. pro Imperii incolumitate & Concordatorum rectâ observantiâ sollicitè excubante.

* Interest quippe totius illustris Nationis Germanicæ, ab antiquo parta Ecclesiis privilegia ac jura sarta tecta servari, nec à quopiam infringi; sed Imperio per religionis dissidia in duas partes

tes ſciſſo in Comitiis ſuarum quævis pars Eccleſiarum jura præcipuè tueri ſolet. Cujus rei illuſtria Catholicorum Exempla quoad præſens adducere inutile non erit: contulerat INNOC. XII. cuidam illuſtri familia nato, ſed corpore vitiato præbendam Eccleſiæ Cathedralis Conſtantienſis, additâ diſpenſatione in eodem vitio corporis & quidem ex poteſtatis plenitudine: conqueſti ſunt Epiſcopus & Capitulum Conſtantienſe non tantùm hoc modo in jure communi diſpenſari, ſed & Concordatis germaniæ contraveniri: non tantùm CÆSAR per Oratorem ſuum Comitem de Martiniz apud Pontificem interceſſit, ſed & ſtatuum Catholicorum Legati Comitiales hâc ſuper re literas de 5. Junii an. 1696. ad S. Pontificem exarârunt; extant in Fabri Staats-Canzley T. II. Idem INNOCENTIUS Capitulo Cathedrali Wormatienſi receptionem Jacobi de Boville ſub Excommunicationis & interdicti pœna præceperat: cauſabatur Capitulum, prædictum de Boville non eſſe nobilem Germanum, adeóque ſe recipere candidatum non poſſe: itaque non ſolùm Eminentiſſimi Electores LOTHARIUS FRANCISCUS Moguntinus, & JOANNES HUGO Trevirenſis, ſed & Legati Catholici Comitiales apud S. Pontificem interceſſere;

extant literæ an. 1699. & 1700. apud Fabri l. cit. & Cortreji observ. ad Concord. germ. c. 1. conf. quoque H. D. Trev. ad hunc annum. . . . quanquam igitur non passim in causis quibusvis privatis recurrere ad Comitia permissum sit Legibus Imperii; id tamen jure potest fieri in iis, ubi per consecutionem ineluctabilem præjudicium ipsis statuum juribus infertur.

V. Serenissimum quoque Electorale Collegium cum Imperatore pro tuendis Ecclesiæ Germanicæ juribus præcipuam conjungit operam: unde Augusti hujus Collegii protectio implorari jure poterit. *

* Præcipuum quoddam jus circa concordata sarta tectáque servanda mansit penes Senatum istum regium: Capit. noviss. art. 14. §. 3. promittit Imperator „Darob und daran zu seyn, daß die vorgemeldte Concordata Principum &c. gehalten, jedoch, waß für Beschwerung darin gefunden, daß dieselbe abgeschaft: und hinführo ohne BEWILLIGUNG DER CHURFüRSTEN nicht zugelaßen werden. . . quo ipso palam est, quòd sicut sacra Cæsarea Majestas, ita & speciatim Electores Imperii pro conservatione Concordatorum vigilare teneantur. Ostendit quoque in effectu hoc Seren. Ele-

Electorale Collegium suam vigilantiam pro Concordatis in literis Collegialibus ad Imperatorem 1764. apud L. B. DE CRAMER Nebenst. 48. Theil: ubi inter alia ab Imperatore petit: Daß der hierunter (adversus Concordata) betroffene Theil sich jedesmal zu allerhöchst Ihro gerechtesten Thron wenden, und NB. besonders auf dieses allerunterthänigste Gesamt-Schreiben beziehen dörfe. Maximam igitur interpositio Electorum Imperii non tantùm quà compaciscentium, sed & quà legalium conservatorum Concordatorum de jure & secundùm constitutiones publicas meretur attentionem.

VI. Stantibus his efficacissimis, Concordata nostra sarta tectáque conservandi mediis, non video: Cur exosum nec non periculosum illud SUBTRACTIONIS OBEDIENTIÆ medium arripi jure possit. *

* Subtrahi posse obedientiam summo Pontifici debitam, si spectes jura primigenia & essentialia, quæ ejus primatui annexuit Christus, Catholicorum nemo, sine injuria fidei asseret: quodsi verò jura consideres secundaria quæ successu temporis eidem accessere, quæ legitimis de causis in eum tanquam Patriarcham Occidentis translata existunt: quæ à tanto tempore quietissimè ac ju-

ſtè exercuit: quæ per Concordata ei ſpecialiter adjudicata ſunt: ea à ſummo Pontifice abſtrahi iterum poſſe per violentum ſubtractæ obedientiæ medium, principiis juris publici univerſalis omnino adverſum arbitror poſt ſe trahens ſequelas ſummis Imperantibus ipſis perniciosas, uti vel obiter conſideranti principiis J. publici tincto patet: ut ſit igitur ſalva ſubordinatio Imperantium & obedientium, ut ſit diſcordiarum & querelarum finis, PAX SERVETUR PACTA CUSTODIANTUR.

XV.

P. Eliæ Van Der Schüren, Minoritæ Conventualis Trevirenſis Diſſertatio de jure Conſecrandi Suffraganeos Metropolitis Germaniæ vindicato ex Concordatis Principum 1774.

§. I.

Jus ſubditos Episcopos Suffraganeos canonicè electos confirmandi àc conſecrandi potiſſimum penes Metropolitanos ab horum primordio reſediſſe, indubitatum eſt. *

* Confirmationem ac conſecrationem Episcoporum per plura ſæcula actus omnino indiſtinctos extitiſſe, cuilibet hujus

rei

rei historiâ vel parum tincto in aprico est. Quis autem in historiæ limite non deprehendit, Metropolitanos suæ Provinciæ Episcopos semper confirmasse? *Canone* 4. *Conc. Nicæni* expressè definitur: *Episcoporum oportet, maximè quidem ab omnibus, qui sunt in provincia, constitui ... eorum autem, quæ fiunt CONFIRMATIONEM in unaquaque provincia à METROPOLITANO fieri.* Non moror hìc *Guilielmum Beveregium* presbyterum anglicanum, qui secutus nonnullos interpretes græcos credit in not. ad hunc canonem, hìc tractari de electione solùm; sequor post plurimos Latinos versionem Dionysii & antiquissimum codicem ecclesiæ Romanæ, ubi ultima hujus canonis Clausula separatum conficit canonem cùm hâc inscriptione: *de potestate Metropolitani*: textus, qui ibidem legitur, ad literam consonat cum versione Isidori, quæ apertè significat, tractari ibi de Potestate Metropolitani in confirmandis ac consecrandis episcopis suæ provinciæ; dicit enim: *potestas sanè vel confirmatio pertinebit per singulas provincias ad Metropolitanum episcopum.* Ipsa occasio ac ratio, cur canon iste à Synodo Nicæna fuit editus, evidenter docet, eundem intelligendum esse de Confirmatione episcoporum Metropolitanis competente: nemo enim ignorat contentio-

nem illam *Meletii* adversùs jura Metropolitæ Alexandrini, quam *Sozomenus L. 1. hist. C.* 24. aliique historici referunt ad ordinationes episcoporum, quas sibi temerariè usurpaverat *Meletius* contra *jura Alexandrini Metropolitæ*; has ordinationes episcoporum à Meletio factas, Synodus Nicæna hìc reprobavit; atque Metropolitanis addixit. Confer. ESPEN T. 3. *p.* 89 atque *ejusdem Diss. in syn. Nicæn.* §. 5. *FLEURY T.* 3. *p.* 194. *Canon* porro *sextus ejusdem Concilii* inquit: *illud generaliter clarum est, quod, siquis PRÆTER SENTENTIAM METROPOLITANI factus fuerit episcopus, hunc magna Synodus definivit, episcopum esse non oportere.* Hoc canone iterum agi de jure Metropolitico, & de Metropolitanis, non autem de jure Patriarchico aut Patriarchis, probat ipse canonis contextus, & ipsa temporis circumstantia, quo hic canon fuit editus; eruitur quoque ex cit. antiquo codice ecclesiæ Romanæ, ubi canon iste tres distinctos conficit canones, quorum *primus* præfert Tit. *de privilegiis primarum sedium*, alter: *ne, SINE VOLUNTATE METROPOLITANI, quis ordinetur episcopus*; tertius: *de sequendo majori numero in electione. Synodus* quoque *Antiochena* c. 19. statuit: *episcopus, PRÆTER SENTENTIAM METROPOLITANI, nullatenus ordi-*

ordinetur: ubi rectè ad hunc canonem notat cum *Balsamone* ESPENIUS l. cit. p. 152. præsente Canone idem præcipi, quod Can. 4. Nicæno circa ordinationes episcoporum statutum est. Consentit *Can.* 12. *Synodi Laodicenæ*, ubi edicitur, ut episcopi JVDICIO METROPOLITANORUM .... *provehantur ad dignitatem ecclesiasticam*: hìc provectio episcoporum *Metropolitano* potissimùm attribuitur, indubiè, *ob approbationem & confirmationem electionis.* Addi hìc possent alia Concilia tum generalia tum provincialia, queîs, utì confirmationis, ità & consecrationis jus METROPOLITANIS in suos Suffraganeos palam addicitur, nempe, ut *episcopi*, prout loquitur Canon 2. Conc. *Taurinensis* apud du Mesnil T. 1. H. Eccl. p. 80. *Titulo missionis & consecrationis specialem unionem cum suo Metropolitano retinerent*, *ac subordinationem*, tum etiam propter decantatam t. t. regulam; *qui habet jus ordinandi, habet & judicandi*, Conf. Syn. VII. Can. 2.

§. II.

Jus hoc confirmandi & consecrandi episcopos in suâ provinciâ prioribus sæculis summi Pontifices non tantúm non interturbârunt, sed & pro eo in Metropolitanis conservando solicitè vigilârunt. *

* Exemplo sit Epistola INNOC. I. ad Victricium episcopum an. 404. apud *Fleury*

Fleury T. 5. p. 355 relata Can. 5. D. 64. ubi ità legitur: *extra conſcientiam METROPOLITANI EPISCOPI nullus audeat episcopum ordinare ... hoc enim & ſancta Nicæna Synodus conſtituit atque definivit.* ZOSYMUS Papa ep. ad Epiſcopum Arelatenſem apud *Fleury* l. cit. p. 717. *JUS METROPOLITICUM ſalvum eſſe debere*, aſſerit, *tam in Ordinationibus epiſcoporum, quàm in judiciis.* S. LEO in ep. ad *Ruſticum Narbonenſem epiſcopum* ità ſcribit: *inter epiſcopos recenſeri non poſſunt, qui ab epiſcopis illius provinciæ, CONSENTIENTE METROPOLITANO conſecrati non ſunt.* Vid. *Fleury*. T. 6. p. 355. *Idem Pontifex* in alia ep. ad *Anaſtaſium* Theſſalonicenſem epiſcopum, in ſequentem modum reſcribit: *cùm de ſummi Sacerdotis* (Epiſcopi) *electione tractabitur, ille omnibus præponatur, quem clerus & populus concorditer poſtularunt*; *ità ut, ſi in aliam fortè perſonam ſe vota partium diviſerint, METROPOLITANI JUDICIO is alteri præponatur, qui majoribus & ſtudiis juvatur & meritis.* & infra „ *quia METROPOLITIS JUS competit, ſuarum Provinciarum EPISCOPOS ORDINANDI.* Fleury l. cit. ad an. 444. p. 375. Tertia ejusdem S. *Leonis* epiſtola ad epiſcopos Provinciæ Viennenſis C. 5. ità habet: *Ordinationes epiſcoporum Metropolitanis reſerventur: pacatè & tranquillè fiant*: & C. 9. ejusdem epiſt. *ſalvâ in omni METRO-*

PO-

POLITARUM jurisdictione. Fleury. l. cit. p. 391. GELASIUS I. in ep. ad Episcopos universos per Dardaniam constitutos relat. Can. *6.* D. 64. iis sollicitè inculcat, quòd *meminerint se sub Metropolitanis suis esse, & ab iisdem substitui.* JOANNES VIII. an. 882. *Optandum* ecclesiæ Genevensis episcopum consecravit quidem, sed expressis *Otramo* Archiepiscopo Viennensi verbis rescripsit ep 288. apud *Fleury* T. XII. p. 768. *nolle se, ut hæc CONSECRATIO PRÆTER ORDINEM peracta METROPOLITÆ JURISDICTIONI noceret.* STEPHANUM VI. hoc jus Metropoliticum in consecrando episcopos provinciæ & agnovisse & conservâsse, patet ex iis, quæ refert *Baronius* ad an. 885. in causa consecrandi episcopi Lingonensis: nempe hunc electum Metropolita Lugdunensis consecrare renuit: quare pro obtinenda consecratione Stephanum Papam imploravit: sed hic eum consecrare recusavit, atque secundâ vice ad Lugdunensem Archiepiscopum remisit, monens illum, *ut ipse suo munere in hujus consecratione fungeretur.* LEO IX. an. 1051. in literis ad Joannem Archiepiscopum Salernitanum datis apud *Baron.* ad h. an. ,, *jus Metropoliticum consecrandi episcopos secundùm regulam sanctorum Patrum in ipsa integritate Salernitani Archiepiscopatûs*, eidem Metropolitæ firmat atque confirmat,

mat, *& non habeant potestatem successores nostri*, inquit, *in cunctis episcopatibus deinceps in perpetuum, episcopos consecrare.* Accedit exemplum GREGORII VII. qui in ep. ad Synoniensem Metropolitanum inquit: *de ecclesia Carnotensi Canonicam electionem in aliquam personam facere admonuimus, admonemus & vos, ut eidem electioni, eam, quam oportet, aut per vos, aut per idoneos nuntios vestros, diligentiam adhibentes, quem electum canonicè cognoveritis, & MANUS IMPONERE, & in EPISCOPUM CONSECRARE nulla ratione recusetis.* Adduci quoque posset pactum Callixtinum, ubi utrimque Callixtus II. & Imperator spondent, se *liberas* electiones ac *consecrationes* in ecclesiis permissuros. Conf. *Gonzalez in not. ad C. 7. de Temp. Ordin.* ubi plura summorum Pontificum exempla hanc in rem adducit.

§ III.

Disciplina isthæc suos Suffraganeos consecrandi in Metropolitanis salva & illæsa perstitit ferè ad sæc. XIII. usque. *

* Hoc jus Confirmandi ac CONSECRANDI Suffraganeos Episcopos, exercuisse Metropolitas Germaniæ nostræ totiúsque orbis Christiani, imò in eodem conservando omnes intendisse nervos sæc. XI. XII. ac XIII. patet ex iis quæ

quæ refert H. D. T. 1. p. 555. Cùm Conradus Salicus Imp. *Brunonem Tullensem Romæ* à summo Pontifice episcopum *consecrari* vellet, id à *Poppone* Trevirensi interpositione *sui juris Metropolici* impeditum testatur *Wibertus* in vita Brunonis Lib. 1. Cap. 12. In causa *Caroli* Constantiensis episcopi an. 1071. in synodo Moguntina definita scripserat *Moguntinus Metropolita* ad Alexandrum II. *relatum est nobis, quia regia legatio eundem designatum episcopum ad vos consecrandum deducat. In quâ re quid æquitatis & justitiæ sit, discretionis vestræ libra rectè dijudicat. Rogo autem excellentiam vestræ Paternitatis, quodsi ita verum est, ne ipse hoc à vobis accipiat, quod mihi, QUI HOC CANONICE FACERE DEBEO, autboritas vestra interdixerat.* Colligitur id quoque (aliorum enim sæculorum gesta & exempla hìc prætereo, & tantùm hìc ea, quæ sæc. XII. & XIII. circa Consecrationes episcoporum acta sunt, adjicio) ex literis TURSTAINI *Archiepiscopi Eboracensis* ad Archiepiscopum Cantuariensem an. 1120. datis, queis huic inhibuit, ne episcopum S. Andreæ, utpote suæ provinciæ subjectum consecraret, atque desuper ad regem Scotiæ, ne id fieri pateretur, postulavit. Edocent hanc Episcopos consecrandi disciplinam querelæ ab ALBERTO *Archiepiscopo Salisburgensi* a. 1174. in Germania

Al-

Alexandro III. factæ, quòd RICHERIUS episcopus Brixinensis suus Suffraganeus absque consensu suo in conventu Ratisbonensi electus atque ab *Episcopo Gurcensi* præter Ordinem CONSECRATUS fuerit; nec non rescriptum Alexandri III. ad Conradum Archiepiscopum Moguntinum desuper datum, quo huic tanquam Legato suo præcipit, ut Episcopis Gurcensi & Brixinensi diem præscribat, intra quem Metropolitæ suo omnem obedientiam præstare compellerentur. Idem ALEXANDER III. anno 1161. ad SAMSONEM *Archiepiscopum Remensem in Gallia* Bullam transmisit, quâ eidem narrat, se quidem MILONEM II. *Episcopum Ecclesiæ Tervanensis* consecrâsse, sed *salvo* ejusdem *jure Metropolitico*. Eandem consecrationis disciplinam sæc. XII. ad finem vergente adhuc viguisse *in Anglia*, constat ex iis, quæ recitat *Fleury* ad an. 1175. nempe postquam in Conc. Londinensi *Godefridus* Episcopus Ecclesiæ S. Asaf. in Cambria Episcopatum suum in manus Richardi Archiepiscopi Cantuariensis dimiserat, hic jure Metropolitico, alium in ejus locum episcopum præfecit ac consecravit, absque ullâ à Ss. Pontifice in hoc casu dependentia. Idem patet ex rescripto Innoc. III. a. 1199. ad Archiepiscopum Cantuariensem relat. C. 20.

de

de elect. in verbis: *cujus* (Vigorienſis episcopi) *confirmationem usque in adventum ipſius diſtuliſti.* Accedit aliud ejusdem Papæ reſcriptum in Galliam relat. *cap.* 32. *de elect.* quo eadem Diſciplina ſæc. XIII. ineunte adhuc firmatur: nempe in verbis „ *Metropolitanus. . . electionem factam ſolemniter confirmavit.* Idem aſſeritur in Conc. Lateranenſi ſub eodem Pontifice an. 1215. habito relat. C. 44. *de elect.* §. 1. verbis: *munus conſecrationis recipiant ſicut hactenus recipere conſueverunt*, nempe à Metropolitanis. Sæc. XIII. Metropolitam Trevirenſem hoc conſecrationis jus adhuc exercuiſſe, patet exemplo Dni Henrici à Vinſtingen, qui ſucceſſorem Episcopi Metenſis t. t. conſecravit: equidem reſtitit tunc Pontifex, ſed aliis de cauſis, quemadmodum liquet ex Bulla relaxatoria ſuſpenſionis ejusdem data à *Gregorio X.* a. 1272. in H. D. T. 1. p. 799. ubi Pontifex ità loquitur: *Tu verò quadriennio & amplius generaliter à ſpiritualium & temporalium adminiſtratione ſuſpenſus, nec ſucceſſorem Epiſcopi Metenſis ordinare, nec alium* (PROUT AD TREVIRENSEM SPECTAT, en jus Metropoliticum Trevirenſe in conſecrando Suffraganeos evidenter aſſertum) *Præſulem potuiſti.* Aliud quoque exemplum, quòd Rdmus Metropolita noſter Trevirenſis hoc ſuum conſecrandi jus an. 1280. ad-

 huc-

hucdum exercuit, referunt FLEURY Tom. 22. p. 258. WADINGUS in suis annal. ad an. 1279. & *Hist. Eccles. de Toul.* p. 455. nempe CONRADUS Minorita Germanus, Minister provincialis vir cognomento *Probus*, Deo atque negotiis aulicis Rudolphi regis militare benè gnarus, (eligentibus in discordia binâ vice DD. Canonicis ejusdem ecclesiæ) à *Nicolao* III. obtinuit Tullensem Episcopatum; sed nihilominus ad Metropolitam Trevirensem remissus, atque ab eodem, *potestate Metropolitica*, episcopus consecratus fuit. Constans inde atque unanimis est omnium Historicorum & Canonistarum opinio, CONSECRATOREM ORDINARIUM EPISCOPORUM in Provincia ad hæc tempora EXTITISSE METROPOLITAM.

Additio 1. Equidem S. *Leo* in *Ep. ad episcopos Siciliæ*, quæ est inter ejusdem epistolas decima sexta, ait: *eos sequi oportere Disciplinam S. sedis, utpote cui consecrationem episcopalem deberent*: verùm id de episcopis in provinciis Suburbicariis nempe in parte Italiæ ad meridiem sita, atque de episcopis Siciliæ id intelligendum esse, rectè notat *Fleury* in not. ad hanc epist. quos à Papa velut illorum supremo Metropolita consecrari oportuit.

Addi-

Additio 2. In nonnullis quoque aliis casibus (qui tamen hoc jus Metropoliticum nullatenus imminuunt, sed potiùs stabiliunt) exterarum Provinciarum episcopos à summó Pontifice consecratos fuisse legimus; videlicet *primo*: ubi idem ùt Ss. Canonum vindex & executor universalis suam authoritatem interposuit aut non permittens semel Canonicè electo sinè causâ surrogari alium, aut irritans electionem neò episcopi tanquam Ss. Canonibus inimicam. 2dò: Ubi necessaria fuit Pontificis dispensatio ad dandam confirmationem episcopo electo. 3tiò: Quando ipso jure ad Papam devolvebatur consecratio, scilicet, ubi Metropolita consecrare Suffraganeum injustè renuit, aut ob temporum fata ac injurias consecrare non potuit. 4tò: Cùm partium dissidia circa electionem componi vix potuêre absque interventu sedis Apostolicæ; præter exempla supra §. 2. & 3. hanc in rem allata, hoc ipsum apparet ex Bulla duplici, quam refert HAHNIUS *in sua collectione monumentorum inedit.* Tom. 1. p. m. 119. & seq. Una inscribitur URBANO P. II. *ad clerum & populum Halberstadiensem* in causâ consecrationis STEPHANI ejusdem ecclesiæ episcopi electi, in quâ se eundem consecrâsse idem Pontifex ait, sed *quia à S. sede Moguntina, tanquam Metropolitica consecrationem suscipere in*

 tanta

tanta Schismaticorum tempestate non posset. Alteram eidem inscribit URBANO II. * ad Ruthardum Archiepiscopum Moguntinum de consecratione Ottonis episcopi Bambergensis in qua idem Pontifex *se benedictionis episcopalis manum eidem contulisse* asserit, *sed salva debita suæ Metropolis reverentia*: id autem à se factum ideò, inquit, *quoniam ecclesia per diuturna jam tempora episcopalis officii sollicitudine caruit, & propter præteriti schismatis ultionem in Teutonici regni partibus perpauci episcopali funguntur officio.* In H. quoque. D. T. T. 1. p. 439 alia ejusdem Urbani epistola legitur ad Primicerium Metensem duósque Abbates data, super consecratione neo - electi ejusdem ecclesiæ episcopi, quâ obtinuerunt hanc gratiam Sedis Apostolicæ, *ut sui esset arbitrii facere consecrari neò - electum suum, à quocunque episcopo Catholico*: sed *propter impedimentum, quod in Metropolitano Trevirensi tunc supponebat Romanus Pontifex.* Uti ibidem notat ILLMUS AB HONTHEIM loc. cit. Quæ singula in Metropolitis jus consecrandi episcopos suæ provinciæ potiùs firmant, quàm infirmant.

* Undecunque HAHNIUS celeb. in Academia Julia Ictus atque historiarum professor hoc suum Diploma *Urbano* II. inscriptum hauserit, eò vix adduci queo, ut credam epistolam illam genuinum Urbani

Urbani II. partum esse. Quis enim ille Otto episcopus Bambergensis, quem à se consecratum in illa epist. affirmat Urbanus? Sanè non alius, quàm qui successit Ruperto Bambergensi episcopo an. 1102. fatis functo; qui Henrico IV. Imperatori ab officio Cancellarii extitit: qui anno 1103. nondum consecratus episcopus primò ad Papam Paschalem II. tunc existentem dedit literas, deinde personaliter eundem Anagniæ residentem accessit, atque ab eodem 17 Maji eodem anno episcopus ùtùt reluctans consecratus fuit. Quis verò ignorat dudum tunc supremum obiisse diem *Urbanum* II.? quem jamjam mortem oppetiisse an. 1099. omnes referunt historiographi. Conf. *Sandini* vit. pont. p. 447. *Fleury*. *Du Mesnil*, *Baronium Brietium* ad an. C. 1103. *Paschalem* itaque II. similes dedisse literas verisimiliter auguror ex eo, quòd idem Pontifex, prout allati referunt historici, ejusdem tenoris dederit epistolam ad clerum & populum Bambergensem: ubi ait: *nos tanquam B. Petri manibus*, *SALVO METROPOLITANI JURE*, *vobis per Dei gratiam*, *Ottonem episcopum ordinavimus*. Sed & hìc, se jus Metropoliticum in consecrando episcopos Suffraganeos intactum relinquere velle, ostendit Pontifex Paschalis.

§. IV.

Ex quo verò promiscuè invaluerunt summ. Pontificum RESERVATIONES ECCLESIARUM CATHEDRALIUM* CONFIRMATIO EPISCOPORUM in tota Germania ad Sedem Apostolicam devolvi coepit ** una cum consecrationis jure. ***

* Videlicet sæc. XIV. Pontifices Romani à minorum beneficiorum reservationibus ad reservandas sibi pariter *Episcopales* ecclesias progressi sunt: quarum reservationum quasi præludia extiterunt, Translationes & Resignationes episcoporum variis de causis factæ in manus summi Pontificis. Initium earum reservationum coepit sub CLEMENTE V. qui in *extrav. etsi in temporalium. de præb. inter Com.* suæ dispositioni reservavit eas ecclesias Cathedrales, quas apud Curiam Romanam vacare contingeret: In *Clem. in plerisque. de elect.* idem Papa provisionem illarum ecclesiarum sibi reservavit, quæ *in partibus* dictæ, clero & populo Christiano carerent. Reservationes istæ *Clementinæ* circa Cathedrales ecclesias facile incrementum sumpsêre in Gallia, quò primus Clemens V. sedem suam transtulit. Etenim teste *Baluzio* Tom. 2. vit. Pap. Avenionens. p. 64. & Tom. 1. p. 616. postquam anno 1305. vacaverat

rat Cathedralis ecclesiæ Lingonensis per deceſſum episcopi Joannis Rupefortini, ejus collationem *Clemens* V. ſibi reſervavit, & poſtea *Bertrandum Degotum ſuum patruum*, episcopum Aginnenſem illuc transtulit: ut patet ex literis commendatitiis ad regem *Philippum pulchrum* ſcriptis Lugduni 22 Jan. 1306. Sedem verò Aginnenſem *Bernardo Iargio* nepoti ſuo Archidiacono Bellovacenſi tribuit, cùm ei feciſſet legis Gratiam, ut ad episcopatum promoveri poſſet viginti quinque annos nondum natus. *Baluz* l. cit. p. 154. Eodem anno vacaverat per translationem eccleſia Lingonenſis, atque eandem contulit *Guilielmo Abbati* Muſciacenſi, in cujus gratiam ad regem ſcripſerat eodem anno 15. Nov. Baluz. l. cit. p. 178. *Petro Croſio* episcopo Claromontano mortuo, eccleſiam vacantem contulit *Alberto Ecelino* Archidiacono Carnutino, atque regem ut ſolutis jure regio bonis epiſcopalibus fruendi copiam illi faceret, imploravit per epiſt. datam 11. Aug. 1306. *Fleury* ad h. an. Neque, has reſervationes adeò in Gallia fuiſſe exceptas, mirum videri debet, tum, quia increbeſcens canoniſtarum opinio excepit conſtitutionem *Clem.* 1. *ut lite pendente:* ubi ſtatuitur ſub generali clauſula, *quòd ad Romanum Pontificem pertineat plena-*

ria omnium beneficiorum & dignitatum per totam ecclesiam dispositio: tum, quia Rex Galliæ non tantùm non refragatus fuit huic doctrinæ novæ, atque inductis reservationibus, sed & ipse Clementis V. authoritatem adhibuit, ut haberet episcopos quos cupiebat, sicut liquet ex regis Epistola ad Papam data, quâ gratias egit, quòd Pontifex *Petro de Bella pertica* sedem Antisiodorensem, *Guilielmo Barneto* Bajocassinam, & *Nicolao Lusacrano* Abrimensem destinâsset. *Baluz.* l. cit. p. 587. Ad ecclesiam quoque Senonensem an. 1309. vacantem idem Rex à Papa transferri petiit *Philippum Marrenium* tunc Cameracensem episcopum utpote *personam suis desideriis gratam & de qua fiduciam gereret pleniorem*. *Baluz.* T. 2. p. 144. & 146. Reservationes has clementinas confirmavit & auxit *Joannes XXII.* extrav. *ex debito* inter comm. *de elect.* qui provisioni suæ reservavit omnes episcopales ecclesias apud sedem illo vivente vacantes. *Benedictus XII.* extrav. *ad regimen* dispositioni apostolicæ reservavit omnes episcopales ecclesias tunc apud Sedem apostolicam quomodocunque vacantes & imposterum vacaturas... Denique sequentes Romani Pontifices reservationem istam extenderunt ad *omnes ecclesias Episcopales*, tam apud Sedem apostolicam, quàm

quàm extra curiam vacantes in *reg.* 2. *Cancell.*

** Poſtquam per reſervationes iſtas generales Eccleſiarum Cathedralium Capitulis nobile electionis jus ademptum fuit, eadem quoque recens diſciplina METROPOLITANIS poteſtatem confirmandi ſuos Suffraganeos, quæ per tredecim facilè ſæcula, tum intra tum extra ſynodos inconcuſſa manſit, & quam jus Commune Decretalium apertiſſimè ſupponit & confirmat, ademit, & Sedi apoſtolicæ reſervavit. Neque mirum: cùm enim ſæc. XIV. proviſiones Cathedralium eccleſiarum ad ſumm. Pontificem generaliter fuêre devolutæ, indignum credebatur, ut à Romano Pontifice de Epiſcopatu proviſus à METROPOLITANO confirmationem peteret, & accipere juberetur; quid enim id aliud, quàm collationem Pontificiam Metropolitani judicio ac ſententiæ probandam vel improbandam ſubjicere?

*** Jure Confirmationis ſemel ad ſummum Pontificem devoluto, fieri non potuit, ut neque jus Conſecrandi hoc ſæculo ad eundem tranſiret: quare ex hoc tempore ulla *epiſcoporum* à Papa proviſorum *Conſecratio* peracta fuit independenter à ſummo Pontifice; ſed vel Papa

ipse hoc consecrationis munus obivit, episcopis rescribendo, ut suo se conspectui repræsentarent consecrandos, Conf. C. 33. *de test.* & *Fleury* H. E. ad an. 1306. vel faciendo eos, ubi personaliter comparere non potuerunt, consecrari per alios, consecrandi facultatem tribuens per literas Apostolicas, ceu ex horum temporum historia apertò liquet.

Additio. His temporibus confirmatio à consecrationis actu secerni coepit, atque trina illa consideratio matrimonii spiritualis invaluit, quod episcopum inter & ecclesiam intercedit: nempe *electio* instar sponsalium, *confirmatio* instar matrimonii rati, & *consecratio* consummati ad instar habetur, *Cap. 4. de translat.*

§. V.

Subortis contra Reservationes istas Cathedralium Ecclesiarum atque ablatum inde à Metropolitis jus Confirmandi ac Consecrandi variis querelis inter omnes ferè Nationes*, tandem Nationi nostræ Germanicæ sæc. XV. per Concordata Jus liberum eligendi in Cathedralibus Ecclesiis restitutum fuit **, relicto nihilominus jure Confirmandi episcopos in manibus summi Pontificis. ***

* Sanè *Eduardus* III. Rex ANGLIÆ à senatu regis edoctus duas ad Clementem VI.

VI. dedit literas, queis acerbè conqueritur *electiones liberas* Cathedralibus ecclesiis præripi, atque episcopos à Papa ordinari non absque levi præjudicio Nationis & Archiepiscopi Cantuariensis (*Joannis Stretfordii*) quem inter Præsules Ecclesiasticos Angliæ authorem fuisse ità resistendi Papæ, refert *Fleury* ad an. 1344. non alia de causa, quàm ut electiones in Cathedralibus ecclesiis liberæ permitterentur, atque Metropolitanis jus Confirmandi ac consecrandi episcopos inconcussum permaneret. Literas querelantes regias refert *Fleury* l. cit. Similes querelæ tum temporis natæ sunt in GALLIA, utì edocemur per edictum Caroli VI. in cujus initio Rex asserit „ *salubriter institutum esse statutis Conciliorum generalium, quòd Prælati ad ecclesias Cathedrales per electionem assumantur, atque Cathedralium ecclesiarum EPISCOPI per suum METROPOLITANUM CONFIRMENTUR*,, ex post verò conqueritur, *hæc electionum ac confirmationum jura per reservationes Pontificias non leviter infringi*: quare Conc. Nationale Parisiense an. 1408. celebratum, inter alia Decreta Can. 4. statuit: *episcoporum electiones à METROPOLITANIS CONFIRMENTUR, ad quos etiam pertineat EPISCOPOS CONSECRARE, utì etiam ABBATES sibi immediatè subjectos*

CON-

CONFIRMARE, *iisque BENEDICTIONEM conferre. Fleury ad h. annum.* Neque reges Poloniæ deſtiterunt ſuis edictis Papales infringere reſervationes episcopatuum in ſuis regnis teſte *Raynaldo* ad an. 1427. & 1429. Querelas in Hiſpania contra reſervationes & læſa inde Metropolitanorum jura exortas recenſet *Fleury* ad an. 1399. Nationem quoque noſtram Germanicam eo tempore deſuper conqueſtam eſſe, teſtis eſt *Gudenus Cod. Diplom.* T. III. p. 507. ſeq. teſtis eſt *Conringius Diſſ. de Conſtit. ep. Germ*, ubi Ludovicum IV. Imperatorem ejusmodi Romani Pontificis Proviſionibus ac Ordinationibus ſeſe oppoſuiſſe, aſſerit. Teſtatur *Fleury* H. E. T. 22. p. 391. & T. 26. p. 365 & 371. Omnium loco ſufficiant notiſſima illa *Aviſamenta* ſub Imperatore Sigismundo concepta & à Natione noſtra in Conc. Conſtantienſi exhibita, quæ inter alia poſtulata hæc continent: *Petimus, quatenus Sedes apoſtolica contenta ſit reſervationibus clauſis in corpore* juris, & ...., CONFIRMATIONES EPISCOPORUM per METROPOLITANOS fieri liberè, permittat. Conf. *Goldaſt*. Conſt. Imp. T. 1. p. 391. ſimiles querelæ motæ ſunt *in Aviſamentis Moguntinis* de an. 1440. tempore Conc. Baſileenſis. *Fleury* ad h. an.

** Id manifeſtum eſt tum ex *Concordatis Principum*, ubi acceptatum à Natione noſtrâ fuit Decretum Conc. Baſil. de *electionibus* ab *Eugenio* IV. ejúsque ſucceſſore *Nicolao* V. approbatum & confirmatum, tum etiam ex *Concordatis Aſchaffenburgenſibus*, §. *Item in eccleſiis Metropolitanis* &c.

*** Equidem Rdmi Germaniæ noſtræ Præſules pro reſtituendo Confirmationis jure Superioribus immediatis ſeu *Metropolitis* in Conciliis tum Conſtantienſi tum Baſileenſi laborârunt multum; quid? quod ſtante neutralitate tempore diſſidii inter PP. Baſileenſes in Conventu Moguntino an. 1439. inter alia Decreta Conc. Baſileenſ. etiam hoc acceptârunt: *ut confirmatio electionum fiat per ſuperiorem immediatum, ad quem ſpectat jus Confirmandi, quodſi verò ipſe ſine cauſa rationabili confirmare diſtulerit, mediatus ſuperior deſuper adiri poterit*: ceu loquitur inſtrumentum acceptationis in Lib. Concord. Nat. Germ. T. 1. p. 53. ſeq. Verùm in Concordatis Aſchaffenburgenſibus huic Decreto acceptato derogatum fuit, §. cit. *Item in Metropolitanis.* atque jus Confirmandi episcopos Germaniæ (quanquam præter canones & ſtatuta Ss. Conciliorum) Sedi apoſtolicæ reſervatum.

Ad-

Additio. Unicum in Germania ſupereſt antiqui juris Metropolicici in confirmando epiſcopos provinciæ exemplum. *Archiepiſcopus* nempe *Salisburgenſis* quatuor ſuos Suffraganeos, *Chiemenſem*, *Gurcenſem*, *Seccovienſem* & *Lavantinum* inſtituit & ordinat in hunc usque diem, independenter ab omni Sedis apoſtolicæ promotione. Cauſam hujus relicti primigenii juris refert *Böckn* ad Tit. de præb. n. 118. nempe *Nicolaus V.* in Bulla an 1447. ac eccleſiam Metropolitanam Salisburgenſem data declaravit: *juri Archiepiſcoporum Salisburgenſium ob merita ſingularia in dictas eccleſias nihil fuiſſe detractum.*

§. VI.

An verò ipſum JUS CONSECRANDI SUFFRAGANEOS à Rdmis Germaniæ noſtræ Metropolitis unà cum confirmationis jure abdicatum quoque fuit? *

* Contendunt id *Espenius* T. 1. J. E. U. *Tit. de Conſec. Ep.* aliique ejusdem ævi ſcriptores. *P. Wolfgangus Schmid.* Diſſ. *de Reſerv. Pontif.* a. 1773. emanata ait, *conſecrationem Suffraganeorum à Metropolitis TACITE per Concordata* Aſchaffenb. *ablatam atque Sedi apoſtolicæ reſervatam eſſe. Schrod.* in ſuis Inſtit. *Tit. de elect.* inquit. *conſecrationem non per Concordata quidem Sedi apoſtolicæ reſervatam eſſe*, ſed quòd *hæc tan-*

tanquam accessoria confirmationem ipsam sequeretur; hi omnes provocant ad usum & praxin: quare haberetur in Pontificali Romano sub Tit. *de consecratione electi in episcopum*: *nemo consecrari debet, nisi priùs constet consecratori de commissione consecrandi sive per literas apostolicas, si sit extra curiam, sive per commissionem vivæ vocis Oráculo à summo Pontifice consecratore factam, si Consecrator ipse sit Cardinalis.* Negant è contra duo Rdmorum Germaniæ nostræ Metropolitarum, Consiliarii Ecclesiastici intimi, alter Serenissimi ac Rdmi Archiepiscopi nostri Trevirensis Cl. NELLERUS Diss. de certis S. Conc. Basil. Decretis &c. C. 2. §. 2. ubi notat: *de Reservata superioribus immediatis consecratione... nihil est immutatum in Concordatis Aschaff. hinc, istis non obstantibus Metropolitani suorum episcoporum Suffraganeorum consecrationes prætendere possunt, licèt omnes confirmentur Romæ.* Alter Rdmi Archiepiscopi Moguntini Cl. SCHLöR Diss. de nat. & indol. Concordatorum ùt sunt pacta p. 102. ubi inquit: *nihil Ss. Pontifici hodie reservatum, nisi quòd in Concord. Aschaff. illi EXPRESSE addictum: inter illud verò non est consecratio Suffraganeorum, consequenter non est Ss. Pontifici reservata.*

§. VII.

IPSA CONCORDATORUM Principum

*LIT

* LITERA apertiſſimè addicit METROPOLITANIS Germaniæ JUS CONSECRANDI ſuos Suffraganeos. **

* Omnino hìc ſuppono ex receptiſſima in pluribus Academiarum Germaniæ Cathedris ſententia : Concordata Principum etiam hodie tanquam pacta publica & legem fundamentalem imperii attendenda eſſe : quemadmodum id inſinuat 1) ipſum acceptationis Inſtrumentum ſub Alberto Romanorum rege. 2) Diploma generale Friderici Alberti Succeſſoris, quod reperitur aſſervatum in Abbatia ad S. Jacobum Moguntiæ. 3) Inſtrumentum Facultatis, quod Eugenius IV. dedit ſuis legatis ad Diætam Francofurdenſem, ut confirmarent Germaniæ noſtræ nomine Pontificis decreta ſub Alberto II. acceptata, quod extat apud Raynaldum ad añ. 1446. n. 3. 4) Ipſa Eugenii IV. Bulla quæ incipit: ad Tranquillitatem. præcipuè in verbis: *finaliter concordare.* 5) Bulla ſpecialis deſuper data Archiepiſcopo Moguntiño, cujus Originale extat in Archivio B. M. V. ad Gradus Moguntiæ. 6) Foedus initum inter Archiepiſcopum noſtrum Trevirenſem ac regem Galliæ 28. Julii an. 1447. extans in *Harzheim* Conc. Germ. T. 5. p. 385. & H. D. T. T. 2. p. 409. 7) Item clauſula Concordatis Aſchaf-

Aſchaffenb. inſerta: *in aliis autem.* Confer quoque 8) rationes pro firmitate eorum adductas à Cl. WüRDWEIN in *ſubſidiis Diplomat.* T. 2. docebunt quoque aliæ plures ab eo adducendæ in *hiſtoria ſua Diplomat. Concordatorum*, quam idem ſucceſſu temporis edendam ſpopondit nuperrimè *T.* 4. *ſubſid.* in præf. 9) Accedunt plura Concilia provincialia, inter cetera *Colonienſe* de an. 1536. quod ad Varia ejusmodi decreta acceptata provocat. Quies attentis compertum ſatis puto Concordatorum Principum robur obſervantiam.

** *Ad ipſam Concordatorum Principum literam* (quam exortis circa veram Concordatorum mentem Controverſiis Germania ſemper tenuit *cum obvio & naturali ejusdem intellectu*, quæ nunquam ſinit Legem hanc fundamentalem Sacerdotium inter & imperium novis vaníſque interpretationibus & æquivocationibus in altercationem pertrahi, atque ad ſenſûs peregrinos detorqueri) *hic provoco*: in Inſtrumento acceptationís, ubi acceptatur decretum: *de electionibus* ità legitur: PROMOVENDUS PER PAPAM.... REMITTATUR AD SUUM SUPERIOREM IMMEDIATUM CONSECRANDUS AUT BENEDICENDUS. Unico excepto caſu, *niſi forſan talis pro-*

movendus præsens fuerit in Curia romana, quo casu nihilominus remittatur, ut hujusmodi suo immediato superiori præstet debitum juramentum. Quis hìc ex literali & aperto Concordatorum textu non videt METROPOLITANIS CONSECRATIONEM SUORUM SUFFRAGANEORUM unà cum exactione debiti juramenti restitutam & confirmatam esse? Verùm cùm Concordata Principum robur haud obtineant in iis, quibus per Concordata Aschaffenb. derogatum aut immutatum extat, utì loquitur clausula iis inserta: *in aliis autem*, in præsenti dispiciendum venit, num *juri consecrandi Metropolitico* in iis quidquam derogatum aut immutatum fuerit. Utrumque Concordatorum Aschaffenb. schema ità habet: *proviso, quòd confirmati & provisi per Papam, nihilominus Metropolitanis & aliis præstent debita juramenta & alia, ad quæ de jure tenentur.* Conferamus nunc præsentem textum cum eo, quem retulimus ex Concordatis principum: quis mutationem quandam *circa consecrationis jus* deprehendit? Confirmatiónis jus à Metropolitanis abdicatum esse, ex iis palam est. Quid verò *de consecrationis jure* in Concordatis Aschaffenb. statuitur? Quid ordinatur, aut quid immutatur? nihil. Quodsi verò Concordata derogatoria nihil de eo statuant, quis sanæ men-

mentis *juri consecrandi Metropolitico* in Concordatis Principum, per verba, *remittatur Consecrandus ad suum superiorem immediatum*, definito quidquam detractum esse credet? *in quantum Concordata Principum Aschaffenburgensibus non obviant, nihil extitit immutatum*: ubi verò aut in quo *jus consecrandi Metropolitis* in Concordatis Principum addictum obviat allato Aschaffenburgensium textui? an jus exigendi debitum juramentum ab Episcopis excludit, & secum non compatitur jus consecrandi? Equidem obligatio debitum præstandi juramentum in Aschaffenburgensibus expressa tantùm fuit: sed propterea jus consecrandi in iis exprimi non oportuit, sufficienter enim Metropolitanis, ut iis salvum & integrum maneret consecrationis jus, cautum erat per Concordatorum Principum literam nempe *remittatur consecrandus ad suum superiorem immediatum*; & cùm Aschaffenburgensia erant tantum redhostimenti loco, queis sanctæ Sedi nonnullorum abdicatione compensatio fieret, consecrationem unà cum confirmatione exprimi oportuisset, si utraque abdicata & summo Pontifici reservata dici velit. Imo, si ipsum Aschaffenburgensium textum inspiciamus, non obscurè inde colligitur firmatum potiùs

de novo esse jus consecrandi in Metropolitis; ait enim: *provisi & confirmati* præter juramentum præstandum *præstent iis alia, ad quæ de jure tenentur*: ad quæ verò ex lege Concordatorum Principum, tempore, quo Aschaffenburgensia fuere condita, Suffraganei adstricti erant suis Metropolitanis? ad quæ eos obligavit jus nativum ac ordinarium in Metropolitis residens? redeamus ad Concordata Principum: nempe: *remittantur consecrandi ad suum superiorem immediatum* seu Metropolitam? ab hoc eorum consecratio de jure fiat, prout toties Conciliorum tum provincialium tum generalium statutis ordinatum, atque summorum Pontificum elogiis ac præceptis inculcatum extat. Conf. §. 1. 2. 3. Jus itaque Metropoliticum assertum potiùs quàm derogatum aut immutatum ex utroque Concordatorum textu credendum est, excepto unico casu, *ubi consecrandus præsens foret in Curia Romana.*

§. VIII.

Hoc jus Suffraganeos consecrandi Metropolitis per Concordata restitutum esse, suadet vera, pacta publica interpretandi, regula. *

* Ubi evidens est Concordatorum litera,

tera, nullam interpretationem admittendam esse, quâ vis Concordatis inferatur, alibi vidimus: quid hoc enim esset aliud, quàm pronam Pactis ac Concordatis sanctissimè servandis contraveniendi parare viam? quod neque de Natione nostra utpote integerrimæ semper ac germanæ fidei, neque de altero summo Paciscente præsumi oportet unquam: hìc autem omnino evidentem esse Concordatorum textum, nempe: *remittatur Consecrandus ad suum superiorem immediatum*, vel obiter inspicienti patet. In dubio verò, utrum in Concordatis Aschaffenburgensibus immutatio quædam facta fuerit circa Concordata Principum, interpretationem tunc fieri debere, facilè admisero. Sed quænam tunc interpretationis regula? *in dubio mutationis factæ*, ait *Schmid.* Diss. cit. p. 133. *nihil immutatum esse indubium est.* Dato itaque, neutiquam concesso, dubium hìc esse, num circa consecrationis jus in Concordatis Principum definitum, mutatio quædam facta fuerit, in *Concordatis exceptivis*, nihil immutatum esse in eo dicendum est. Quemadmodum enim unanimis est sententia, quòd lex certa eò usque obliget, donec mutatio legis æquè probetur certò: quia correctionem contra jus clarum præsumere omnino nefas est, ità & illa lex quam sibi summi imperantes

per pactum solemne seu Concordata Principum circa consecrationis jus dixêre; *nempe remittatur consecrandus* &c. manebit certa & indubitata, donec mutatam fuisse certò appareat. Ubi autem mutatam fuisse consecrationis legem in Concordatis Principum stabilitam, apparet certò? audiamus, quid hac in re edisserat Cl. *Schrod.* in suis Instit. Tit. 6. p. 202. nempe per Concordata Aschaffenburgensia consecrationem *non esse reservatam summo Pontifici, utpote quæ de illo tacent.* Sanè immutationem quandam esse factam in Aschaffenb. circa consecrationis jus neque hic intuetur: quodsi ergo nulla immutatio facta sit, subintrat regula Concordatorum Principum: nempe, *remittatur consecrandus ad suum superiorem immediatum.* Accedit, quòd in dubio an per Concordata Aschaffenb. quidquam immutatum fuerit, conditio Nationis germanicæ teste eodem *P. Schmid.* l. cit. longe melior illâ summi Pontificis esse debeat. Apud omnes verò in confesso est, Metropolitanos extitisse Consecratores ordinarios suorum Suffraganeorum, atque in casu violati hujus juris metropolitici sæpiùs contradixisse vid. §. 3. hujus Tract.; hinc in dubio an contra jus nativum Metropoliticum consecrandi, jure postliminii in Concordatis Principum re-

restitutum & pacto publico firmatum, in Concordatis Aschaffenb. pro sum. Pontifice facta sit mutatio, nihil immutatum, atque jus Metropolitarum in Consecrando Suffraganeos salvum semper & integrum esse, præsumi debet; unde ait Celeb. *Barthelius* Diss. 2. ad Concord. german. p. 345. *Regula, Concordata in favorem Ordinariorum interpretanda esse, statuitur puriori Ecclesiæ Disciplinæ, primigenio Metropolitarum & Episcoporum juri ac Ecclesiarum utilitati innixa.* Conf. Cl. ZALLWEIN. qui T. III. p. 316. ità inquit: *Cùm ordinarii* (ac Metropolitæ) *habeant pro se jus antiquissimum, & continuatam per XII. sæcula* (consecrandi Suffraganeos) *possessionem; & è contra reservationes à Pontifice factæ & in Concordatis germaniæ eidem stabilitæ sint contra jus commune: hoc ipso pronuntiandum est IN DUBIO in favorem ordinariorum ac Metropolitarum.*

§. IX.

Idem jus Metropoliticum circa CONSECRATIONEM firmat ipsa tum *Principum* tum *Aschaffenburgensium Concordatorum indoles* *

* Ea nempe est utriusque Concordati indoles, ut Concordata Principum velut *pactum regulativum*, Concordata verò Aschaffenburgensia velut *pactum exceptivum* habenda sint: Conf. *Ant. Schmid* In-

 stit.

ftit. & *Wolfgang. Schmid.* Diff. cit. p. 116. *quodfi Concordata Afchaffenburgenfia*, ait, *in fe fpectentur, & quatenus reftringunt Concordata Principum etiam EXCEPTIO à REGULA*, *hoc eft à Decretis Bafileenfibus modificatis dici poffunt, & confequenter fub hoc refpectu nonnifi ftrictam interpretationem recipiunt.* Duo itaque ex agnita hac utriúsque Concordati indole confideranda veniunt: primum eft: *plus juris Concordata Afchaffenburgenfia utpote exceptiva fummo Pontifici non attribuunt, quàm quod excipiunt ab iis, quæ per Concordata Principum Epifcopis ac Metropolitanis literaliter jure poftliminii reftituta funt*: alterum eft: *Concordata Afchaffenburgenfia tanquam exceptiva à Concordatis Principum ftrictæ interpretationis fore.* Jam verò ad noftrum jus Confecrationis Metropoliticum: hoc in vim pacti regulativi feu Concordatorum Principum reftitutum effe Metropolitanis, docet eorum manifefta litera, nempe *remittatur confecrandus*, quid verò ab hoc jurè excipitur in Concordatis Afchaffenburgenfibus ceu exceptivis? fanè nulla hujus juris mentio in Afchaffenburgenfibus apparet. *Exceptum autem non cenfetur in contractu id, quod non apparet. Calvin.* Lexic. jurid. ad h. vocem *exceptum.* quemadmodum itaque attentâ iftâ Concordatorum indole itâ argumentari fas eft: in

Con-

Concordatis Afchaffenburgenfibus *tanquam exceptivis* nihil prorfus exceptum atque expreffum fuit *quoad refervationes per regulas Cancellariæ aliásque conftitutiones apoftolicas introductas*, ideóque quoad has nihil immutatum eft in iis contra nationem, ergo iis fublatis per Concordata Principum *velut regulam*, jus liberæ collationis Nationi germanicæ manet refervatum, feu potiùs jure poftliminii reftitutum. Vid. *Schmid.* Diff. cit. p. 128. & 129. ità quoque idem de jure confecrandi Metropolitico afferi omnino debet: nempe, in Concordatis Afchaff. *utpote exceptivis* nihil prorfus expreffum atque exceptum fuit *quoad jus confecrandi* per refervationes Cathedralium Ecclefiarum ad Sedem apoftolicam devolutum; Ergo eo per Concordata Principum reftituto in verbis „*Remittatur confecrandus* &c. jus Confecrandi Metropoliticum Suffraganeos Epifcopos manet Metropolitis refervatum feu potiùs jure poftliminii reftitutum. Præfertim cùm *Concordata exceptiva* ftrictam interpretationem fortiantur, adeoque ultra exceptionis literam non fint extendenda. Unde rectè ait Author ftrittiger Staats-fchriften 3. Theil. p. 136. So oft ift in der Strenge den Concordatis Principum ein gefäzmäßiger Plan einzuraumen, fo oft man die ächten bafeler Decreten vor fich

 hat

hat, denen durch die aschaffenburger Verträge nichts entzogen ist.

§. X.

Huic juri Metropolitico in Concordatis Aschaffenburgensibus TACITE derogatum esse, nullâ ratione asseri potest. *

* Tacitam fors immutationem aut derogationem factam esse, ex eo videretur, quòd in textu Concordatorum Aschaffenb. nonnulla sint omissa, nempe: *remittatur consecrandus* &c. At quæro: num rectè ea omnia, quæ in Concordatis Aschaffenburg. reperiuntur omissa, *tacitè* immutata dici eo ipso possint: plura in his non sunt expressa, quæ tamen in Concordatis Principum expressè definita suum adhuc hodie obtinere effectum dici debent, utì liquet ex iis quæ supra §. IX. deducta sunt *de reservationibus* Profectò plura alia eo ipso, quòd in Concordatis Aschaff. non fuerint expressa, seu omissa, è contra in Concordatis Principum expresse in pactum deducta sint, adoptat uterque Cl. *Schmidt*, Heidelbergensis in suis Instit. v. g. Tom. 1. p. 83. 161. & T. 2. *de decimis Papalibus*. alter *Fuldensis*. Diss. supra cit. C. V. *de negotio finali in Concord. Aschaffenb.* per totum. Non ergo potior ratio pro Consecratione afferri potest, cur hæc utpote omissa refer-

ſervata nihilominus Ss. Pontifici dici poſſit, cùm apertiſſima *ejusdem Metropolitanis reſervatæ* mentio fiat in Concordatis Principum. Accedit *tacitas immutationes*, *derogationes*, *exceptiones* in pactis publicis jure naturæ ſervandis, item in jure nativo ordinario ac communi Metropolitanis competente, velut *odioſas* omni jure reprobari: unde notiſſimum illud, *ſpecialiter in odium juris communis ac ordinarii conceſſa, & excepta, ſpecialiter exprimi debere.* Ubi autem expreſſa legitur immutatio aut exceptio in pactis ſubſequentibus circa jus Conſecrandi in Concordatis Principum Metropolitis definitum, atque iis jure ordinario ac nativo competens? nullibi. Qua ergo ratione *tacita* hic *immutatio* aut exceptiolo cum habere queat, non video. Rectiùs itaque ratiocinatur Cl. SCHROD. in ſuis Inſtit. T. I. Tit. VI. p. 202. *Concordata Aſchaffenburgenſia de Conſecratione Suffragan. tacent, ergo in vim earum non eſt ſummo Pontifici reſervata* Ex quo verò in contrarium infero: *Concordata Principum apertè & literaliter Metropolitis jus conſecrandi Suffraganeos reſtituunt ergo iisdem in vim eorum manet reſervatum, quia Aſchaffenburgenſia, tanquam ab iis exceptiva, de eodem tacent....* Præterea *exceptionem obſcuram*, in pactis nullius momenti eſſe, patet ex *L. I. §. Labeo ſcribit. ff. de flumin. l. Tit.*

l. Titiæ textores in pr, ff. de Legat. 1. Bartol. *in l.* 1. *ff. de exception.*Item, obscurè excipere: *argum. l. re ætate. §. nihil interest. ff. de interrog.* ergo *tacita* illa immutatio aut *exceptio* hic circa consecrationis jus tanquam *obscura*, adeoque tanquam in Concordatis Aschaffenburgensibus *non apparens*, locum habere non videtur. Quanquam non diffitear, Nationis nostræ Metropolitas tractare ità *finaliter potuisse* cum Sede apostolica, ut & ipsum consecrationis jus cum jure confirmandi à se in pactis finalibus abdicatum esse vellent: verùm ubi eos *ità tractare voluisse* constat? si tacita eorum abdicatio ità facilè præsumi queat, quorsum tot Germaniæ nostræ Metropolitarum querelæ super læsis suis juribus Metropoliticis, præsertim, *jure confirmandi & Consecrandi episcopos Suffraganeos* in Conc. Constantiensi exhibitæ apud Goldast. T. 1. Const. Imp. p. 391. & an. 1440. repetitæ in Avisamentis Moguntinis, quæ prostant in der neuen und vollständigen Sammlung der Reichsabschieden P. I. p. 166. & seqq.? quorsum expressa eorum petitio in Conc. Basil. Sess. 12.: *Ceterum statuere dignetur sacrum Concilium, quòd promovendus per Papam secundùm quandam clausulam hujus Decreti*(de electionibus) *REMITTATUR CONSECRANDUS AUT BENEDICENDUS AD SUUM SUPE-*

PERIOREM IMMEDIATUM? quorſum eorum conſtantiſſima declaratio, quâ jura ſua Metropolitica ſibi reſtituenda urgebant in Comitiis Francofurtenſibus an. 1446. atque in notulis illis per Germaniæ legatos Eugenio IV. transmiſſis? Profectò hæc omnia tacitam illam præſumptámque abdicationem circa conſecrationis jus penitus elidunt. Neque plus Metropolitanos de juribus ſuis Metropoliticis abdicâſſe credendum eſt, quàm in Concordatis Aſchaffenburgenſibus expreſſum extat, præcipuè cùm jus Conſecrandi Suffraganeos ſit eſſentialis quaſi qualitas inhærens viſceribus ac oſſibus Metropolitanorum ab horum primordio. Conf. RIEGER *Inſtit. P. I. de poteſt. Metrop.* Salvus itaque & incolumis ſtat Concordatorum textus: REMITTATUR CONSECRANDUS AD SUUM SUPERIOREM IMMEDIATUM SEU METROPOLITAM, *quod enim non eſt immutatum cur ſtare prohibetur? L. 27. Cod. de Teſtam.*

§. XI.

Neque jus Conſecrandi Metropoliticum ex eo corruit, quòd CONSECRATIO velut *conſectaria* ſequeretur ipſam confirmationem Ss. Pontifici ex Concordatis reſervatam, prout contendit Cl. SCHROD. *in ſuis Inſtit. loc. cit.* *

* Ità deduci posse, cuidam videretur ex eo quòd ex arg. C. 3. *de Constit. de connexis eadem sit habenda ratio*: nemo autem ignorat, consecrationem velut consectariam semper annexam extitisse Confirmationi; consecratio itaque ab eo de jure fieri debet, cui competit jus confirmandi; Sed utut hæc valde speciosa appareant, pro præsenti tamen casu nihil evincunt. Prioribus quidem sæculis, ubi confirmatio ac consecratio actus fuêre indistincti, ab eo consecratio contigit, qui habuit jus confirmandi, vid §. 1. 2. at postquam sæc. XIII. confirmatio à consecratione secerni coepit, nova invaluit disciplina, consequenter alia utriusque actûs erat habenda ratio, nempe factæ ab invicem divisionis tempore, illud *connexionis vinculum* inter utrumque *dissolutum* esse, adeò, ut alius tunc extiterit, qui confirmavit, & alius, qui consecrationis manum imposuit: confirmavit plerumque Ss. Pontifex; confirmatos nihilominus remisit ad Metropolitanos, ut consecrarentur: manifestè hoc eruitur ex C. 44. *de elect.* ubi episcopi ultra Italiam constituti *Confirmationem sui offcii* à Papa percipere jubentur, *Munus vero consecrationis recipiant, sicut hactenus recipere consueverunt*, nempe à Metropolitanis. Conradus Tullensis Episcopus à Nicolao III. provisus

visus ad Metropolitam Trevirensem remissus fuit; non pro confirmando, sed ut ei consecrationis manum imponeret; *Fleury* ad an 1279. manifesto indicio, quod jus confirmandi ac consecrandi jam eo tempore velut jura distincta haberi coeperint. Verùm ad tempora Concordatorum transeamus: Postquam occasione confirmationis episcoporum reservatæ, etiam consecratio tandem ad Ss. Pontificem devoluta fuit, Metropolitani Germaniæ in utroque jure sibi restituendo laborârunt; vid. §. 5. at quænam eorum mens ac intentio extitit circa *jus consecrandi*, casu, quo confirmatio aut provisio Romæ fieret? ea palam eruitur ex Concordatis Principum: PROMOVENDUS PER PAPAM, inquiunt, REMITTATUR AD SUUM SUPERIOREM IMMEDIATUM, CONSECRANDUS AUT BENEDICENDUS: quid aliud hæc insinuant, quàm quòd Metropolitæ jus confirmandi ac consecrandi non tanquam jura *connexa*, sed *separata* considerari vellent, atque ubi à Ss. Pontifice jus confirmandi exerceri contingeret, jus consecrandi propterea ab eodem ex ratione *connexionis* exerceri non oporteret? cùm itaque Concordata Aschaffenburgensia ex mente Cl. SCHROD de jure con-

confecrandi taceant, & propterea illud Ss. Pontifici non refervent: neque afferi poteſt, confecrationem tanquam *connexam* aut *confectariam* ſequi ipſam confirmationem, eò quòd Metropolitæ in Concordatis Principum expreſsè ſibi velint reſervatum eſſe jus confecrandi, caſu, quo proviſio aut confirmatio à Ss. Pontifice fieri contingeret.

§. XII.

Neque juri Metropolitico ex Concordatis Principum Metropolitanis reſervato obeſt contraria praxis & obſervantia. *

* Hæc enim eſt aut ex Metropolitanorum diſſimulatione, qui jus conſecrandi nativum in ſuos Suffraganeos ſibi competens non urgent; aut nuda tantùm facta ſunt, quibus Metropolitani non contradicunt: porro praxin & obſervantiam non tollere jus ex Concordatis Nationi noſtræ quæſitum, etiam præſcriptionis viâ, apparet ex conſtanti mente nationis, quæ ſua verba promiſſoria nulla praxi aut præſcriptione contraria obliterari ſinit unquam: quæ in actis publicis ſæpiſſimè profitetur *vivendum & ſtandum eſſe firmiter Concordatis, contraventiones eſſe tollendas. Receſſ. Imp. de an.* 1500. *tit.* 44. §. 3. *capit. Ferdin. I.* §. 15. *Rudolph. II.* §. *eod. Mathiæ* §. 17. *Ferdin.* II.

II. §. 15. *Ferdin. III.* §. 18. *Ferdin. IV.* §. 16. *Leop. I.* §. 19. *Josephi I.* §. 18. *Caroli VI. art.* 14. *Caroli VII. art.* 14. §. 3. *Francisci I. art. &* §. *eod. capit. noviss. Josephi II. gloriosè regnantis art. &* §. *eod.* In specie verò quoad *jura Metropolitica* non tantùm an. 1455. & 1457. ab electoribus & reliquis statibus Imperii, in specie Ecclesiasticis, sed & ulteriùs an. 1563. ab ipso Imperatore nomine nationis fuit reclamatum *Conf. observat. historico-jurid. in Concord. Nat. germ.* p. 15. unde an. 1587. Archiepiscopus Coloniensis, Ecclesiæ Mindensis episcopum *constituit ac consecravit*, absque ulla à Sede apostolica dependentia. Conf. *easdem observ.* p. 82. Quid? quod, si ad novissima attendamus tempora, *praxin universalem* saltem, quoad consecrationem reservatam Papæ non obtinere, ex eo patet, quòd an. 1754 ambo Episcopi, *Tullensis* de Drouas, & *Virduniensis* de Nicolay petita & impetrata à Rdmo Metropolitano Trevirensi FRANCISCO GEORGIO speciali commissione in Archiepiscopum Parisiensem, ab hoc ex illius delegatione Episcopi ordinati sint. Vid. ILLMUS ab HONTHEIM H. D. T. 1 p. 555.

§. XIII.

Neque sententiæ nostræ obest, Authoritas ESPENII aliorúmque ejusdem temporis scriptorum. *

* Equidem *Espenius* J. E. U. P. I. T. XV. C. I. n. 13. ità inquit: *bodie verò sicuti Episcoporum confirmatio, ità & consecratio ad Pontificem devoluta est.* Verùm, quanquam virum hunc in materia canonica magni habeam, in hoc tamen casu ipsi parum deferendum esse arbitror, quia (quod & de aliis sentiendum velim) præ oculis tantum habuit Concordata Aschaffenburgensia exceptiva, utì ex subsequentibus, quæ ibidem adducit satìs colligitur; *Concordata* autem *Principum*, in quibus jus consecrandi Metropolitanis addicitur, ipsi tum temporis erant incognita, neque historiam Concordatorum Principum, quantum Germaniam nostram concernit, penitiùs inspexisse credendus est. Neque mirum; cum pro juribus Belgii potissimùm se vigilâsse scriptis suis palam faciat.

Ex his deductis in aprico esse satìs, puto, jus consecrandi Suffraganeos Episcopos Rdmis Germaniæ nostræ Metropolitanis ex litera Concordatorum Principum hodie adhuc vindicari. Hæc tamen à me eo fine relata nequaquam sunt, ut Sedis apostolicæ reservata jura contra expressum Concordatorum tenorem irreligiosè impugnem, cùm pacta publica maximè pro veneratione & authoritate ejusdem Sedis apostolicæ germana fide servanda

&

& custodienda esse omnino censeam: sed ut reservationes, quas ab omnibus & ab ipsismet Doctoribus curiæ odiosas reputari constat, in dubio Concordatorum sensu restringendas, neque ultra eorundem literam extendendas esse, *per tacitas* adeóque in Concordatis non existentes reservationes, solidè concludam; præcipuè, cùm summ. Pontificum intentio sit, Nationem Germanicam, ultra reservationes in Concordatis aschaffenburgensibus expressas, nullatenus gravandi.

XVI.

Joannis Henrici Thiery J. U. L. Clerici Spirensis Ss. Theol. Baccalaur. Dissertatio de Libertate Ecclesiarum Germaniæ Concordatis vindicata.

§. I.

I. Libertatem Ecclesiarum Germaniæ Concordatis vindicatam dum discutiendam, & publico Literatorum judicio exponendam sumimus; *internam* intelligimus, non eam quidem, quæ ad dogma, ad religionem, & cultum divinum animarumque sanctificationem proxime pertinet, sed quæ Jura Ecclesiarum & Prælatorum publica ad disciplinam & poli-

tiam ſtatus publici Eccleſiaſtici ſpectantia reſpicit. Idcirco proinde interna dicitur, quod Jura hæc Eccleſiæ propria ſint, hierarchica & immanentia, atque ad ſolum Pontificem Romanum ſupremum Eccleſiæ univerſæ caput & catholicæ unitatis centrum, non vero directe ad Rempublicam profanam & Magiſtratum politicum veluti externum relativa. Hæc ſi altius ex ipſa origine ſua repetantur, CHRISTUM ipſum ſanctiſſimæ Eccleſiæ ſuæ fundatorem authorem habent. Ipſe enim poſt glorioſam reſurrectionem apparens diſcipulis ſuis ait: *Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo, & in terra. Euntes ergo docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti: Docentes eos ſervare omnia, quæcunque mandavi vobis a). Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos. Accipite Spiritum ſanctum: Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt b).* Ex hac verborum CHRISTI conſideratione perſpicuum apparet, (1) quod Salvator noſter per hanc miſſionem, Apoſtolos ſuos tanquam veros miniſtros & diſpenſatores myſteriorum inſtituerit. Et quamvis (2) in his textibus CHRISTUS loqui videatur de duobus tantum Sacramentis, Baptiſmo ſcilicet & Pœnitentia, ad ſalutem humani generis maxime neceſſariis; hoc tamen miniſterium & adminiſtratio Sacramentorum non ſolam poteſtatem

a) MATH. 28. v. 18. — 20.

b) JOANN. 20. v. 21. — 23.

tem Ordinis, sed & Jurisdictionis secum involvit: non tantum potestatem convertendi panem & vinum in Cchristi corpus & sanguinem, & a peccatis absolvendi; sed & alia Sacramenta administrandi, docendi alios sibi socios & pastores eligendi, judicandi, leges sanciendi, & ab his absolvendi, quotiescunque necessitas vel utilitas fidelium simile quid suaserit. Quare juxta mentem divi Pauli c) ministerium, & potestas Episcoporum consistit in Jure regendi Ecclesiam Dei: *Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo.* Indubitatum est autem quod potestas hæc regendi Ecclesiam, sine potestate judicandi, Ministros constituendi, leges ferendi, & ab his quoque pro temporum circumstantiis dispensandi nullatenus subsistere possit.

II. Apostoli velut Rectores, supremi legislatores in electis sibi Provinciis varias tulerunt constitutiones, quæ adhucdum hodie sub nomine *Apostolicarum* passim audiunt. Neque in controversiam vocari potest, S. Paulum de hujuscemodi institutis loqui, quando rescribit d): *Cætera, cum venero, disponam.* Idem in suis ad Timotheum & Titum Epistolis d) certos quosdam ad Episcopatus vel Presbyteratus gradum incapaces declaravit,

 &

c) Actorum 20. v. 24.

d) 1. ad Tim. 3. & ad Tit. 1.

& in Epist. ad Corinthios, se incestuoso pœnæ Canonicæ partem remisisse scribit, sicque illum denuo in communionem Ecclesiæ recepit, a qua per excommunicationis declarationem fuerat segregatus. Non minus certum est, concessam a CHRISTO Apostolis in Provinciis quantum libet dissitis regendi Ecclesiam potestatem summam extitisse, quæ super quosvis rerum eventus sese extenderet, ut satis innuunt verba superius allata. Et certe viri, quos in remotissimas orbis regiones quasi Legatos a Latere emissurus erat, viri inquam, quos ipse Dominus velut Patres noviter fundatæ Ecclesiæ constituerat, procul dubio amplissimæ potestatis plenitudine non instructi esse non potuerunt.

III. Apostolis autem Episcopos in hac potestatis & jurisdictionis provincia successisse, unanimi SS. Patrum suffragio evincitur. S. CYPRIANUS M. ad CORNELIUM Papam Epist. 42.: *Hoc vel maxime frater & laboramus, & laborare debemus, ut unitatem a Domino & per Apostolos* NOBIS SUCCESSORIBUS *traditam, quantum possumus, obtinere curemus.* Et Epist. 69. CHRISTUS *dicit ad Apostolos, ac* PER HOS AD OMNES EPISCOPOS, *qui Apostolis vicaria ordinatione succedunt: Qui audit vos, me audit, & qui me audit, audit eum, qui misit me; inde enim schismata & hæreses obortæ sunt, & oriuntur, dum Episcopus qui unus est & Ecclesiæ præest, superba quorundam præ-*

præsumptione contemnitur, & homo dignatione Dei honoratus indignus hominibus judicatur. S. HIERONYMUS Epist. 54. de Montanistis: *Apud nos Apostolorum locum Episcopi tenent.* Et Epist. ad EVAGRIUM 85.: *Cæterum omnes* (Episcopi) *Apostolorum successores sunt.* S. AUGUSTINUS Tract. in Psal. 44. versum illum: *Pro patribus tuis nati sunt tibi filii: constitues eos principes super omnem terram*, eleganter ita exponit: *Quid est? pro patribus tuis nati sunt tibi filii: Patres missi sunt Apostoli, pro Apostolis filii nati sunt tibi, constituti sunt Episcopi... non ergo te* (sancta Ecclesia) *putes desertam, quia non vides* PETRUM, *quia non vides* PAULUM, *per quos nata es: de plebe tua tibi crevit paternitas; pro patribus tuis nati sunt tibi filii.* S. GREGORIUS M. de Apostolis loquens Hom. 26. in Evangel. ait: *Horum profecto nunc in Ecclesia Episcopi locum tenent, ligandi & solvendi authoritatem suscipiunt, qui gradum regiminis sortiuntur.* Constantis hujus & antiquissimæ Traditionis Ecclesiæ, Sanctorumque Patrum vestigiis inhæsit Concilium Tridentinum Sess. 23. Cap. 4. de Sacram. Ord. *Proinde sacrosancta Synodus declarat, præter cæteros Ecclesiasticos gradus, Episcopos, qui in Apostolorum locum successerunt, ad hunc hierarchicum ordinem præcipue pertinere, & positos, sicut Apostolus ait, a Spiritu sancto, regere Ecclesiam Dei.* Ex quibus necesse est sequi duo præcipua Corollaria; (1) Potestatem Episcoporum immediate provenire a CHRISTO, & consequenter non a summo

Pontifice *e*). (2) Hanc poteſtatem in ſe, & inſtitutione divina ſpectatam ut ſummam, & intuitu cujusque Diæceſeos quaſi illimitatam conſiderari; ita tamen, ut ad conſervandam in Eccleſia unitatem quivis Epiſcopi Summo Pontifici, tanquam Primati, & *centro unitatis* canonice ſint ſubordinati. Hoc ſenſu etiam intelligenda ſunt illa verba S. CYPRIANI L. de Unit. Eccleſ.: *Epiſcopatus unus eſt, cujus in ſolidum pars a ſingulis tenetur*, & paulo poſt ſubjungit: *Hoc erant utique & cæteri Apoſtoli, quod fuit* PETRUS, *pari conſortio præditi & honoris & poteſtatis; ſed exordium ab unitate proficiſcitur, Eccleſia ut una monſtretur.*

§. II.

I. In confirmationem ſummæ hujus poteſtatis & jurisdictionis ad primæva tempora, eorundemque politiam ſacram paululum aſcendere juvat, ex qua illimitatum illius exercitium per octo prima ſæcula ſatis eluceſcit, & præter debitam illam ſecundum canones ſubordinationem reliqui, quibus hodie authoritas Pontificia vel in conſtitutione Epiſco-

e) Vid. LUDOV. THOMASIN de vet & nov. Eccleſ. Diſcipl Tom. 2. Lib. 1. Cap. 50. VAN ESPEN Jus Eccleſ. univ. P. 1. Tit. 16. cap 1. num. 6. Conf D. IGNAT. KALES Diſſertatio de poteſtate Epiſcoporum primigenia & ſolida ſuas regendi Diœceſes Cap. 2. & 3. Recuſa extat in Theſauro Juris Eccleſ. P. ANT. SCHMIDT S. J. Tom. 2. pag. 586.

coporum, vel in eorum Diœcesium regimine se exerit, modi penitus erant incogniti. Nec quidquam vero de *Causis* illis *Majoribus* hic obmovere licet, quæ tempore Collectionis Decretalium in sæculo XIII. sub GREGORIO IX. admodum infrequentes erant, & multo rariores adhuc extiterunt ante falsas Epistolas Decretales. Sic Canones Nicæni, Antiocheni, Laodiceni, aliorumque, tum orientalium, tum occidentalium Conciliorum clarissime demonstrant, Metropolitanis competiisse Jus confirmandi electiones suorum Suffraganeorum *f*), quibus ad sui consecrationem mandato Apostolico haud opus fuerat; sola namque Metropolitani confirmatio tunc temporis sufficiebat. Quinimo certum est, Jus novum Decretalium Epistolarum GREGORII IX. hanc potestatem Archiepiscopis intactam reliquisse *g*). Ad hoc jam pridem provocarunt PETRUS DE MARCA *h*), VAN ESPEN *i*), & celebris ille Sæculo XVI. *Lutheri* impugnator JOANNES ECKIUS *k*). Episcopis ita confirmatis liberum erat fideles suos instruere circa fidem, & ejusdem quæstiones decidere, decretaque edere. Inde

 sunt

f) Vid. Institutiones Juris Eccles. ANT. SCHMIDT Tom. 1. Cap. 1. Sect. 4. §. 96.

g) Conf. Cap. *Innotuit* 20. & Cap. *Cum dilectus* 32. de Elect.

h) De Concord. Sacerd. & Imp. L. 6. Cap. 3. N. 12.

i) In Jure Eccles. univ. part. 1. Tit. 14. N. 4.

k) L. 3. de Primatu PETRI Cap. 40.

ſunt diverſa unius ejusdemque licet fidei Symbola, Romanum, Aquileenſe, Hieroſolymitanum, Neocæſareenſe, Alexandrinum, aliarumque Eccleſiarum; de quibus fuſius agunt BINGHAM *l*), & JAC. USERIUS *m*).

II. Epiſcopis Provinciæ integrum erat, pro temporis neceſſitate celebrare Concilia, quin propterea licentia Summi Pontificis fuerit requiſita *n*). Nihil tunc audire licuit de Diſpenſationibus aut Abſolutionibus aliunde, quam ab Epiſcopis impetrandis *o*). Lites tum Cleri, tum populi ad primam inſtantiam Epiſcoporum delatæ, & ab hac, ſed raro tamen, permittebatur appellatio ad Concilium Provinciale ſub præſidio Metropolitani celebrari ſolitum *p*). Beatiſſimis illis Eccleſiæ temporis penes ſolum Epiſcopum ſtabat, omnia Eccleſiæ beneficia conferre; unde Reſervationum, Exſpectativarum, Mandatorum, Præventionum, & in Curia Vacantium nullibi veſtigia proſtant, de

l) Tom. 4. Orig. Eccleſ. L. 10. Cap. 4.

m) In Diſſertat. de Symbolis.

n) Vid. FLEURY Diſſertat. 4. in Hiſtoriam Eccleſ. §. 2.

o) Conf. VAN ESPEN Tractat. de Diſpenſat. Cap. 1. §. 7. BARTHEL. in Annotat. ad Jus Canon. L. 4. Tit. 16. GIBERT. Tract. de Eccleſ. Tit. 7. de Præl. nec non ANT. PEREIRA Tractatus von der Macht der Biſchöfe pag. 51. & ſeq.

p) FLEURY in Inſtitut. Juris Eccleſ. Part. 3. Cap. 23. §. 2. & Ejusdem Diſſert. 4. in Hiſt. Eccleſ. §. 5.

de quibus per omnium sæculorum epochas disserit Doct. THOMASINUS q), & Cl. BARTHEL r).

§. III.

I. Nullus est hodie inter Eruditos, qui spurias ISIDORI Epistolas a NICOLAO I. in praxin deductas, basin atque fundamentum substruxisse nesciat, quibus Disciplinæ antiquæ mutatio inducta ac totius Hierarchiæ Ecclesiasticæ ordo insignes vicissitudines subiit. Ex his falsis Decretalibus postea BURCHARDUS WORMATIENSIS, & IVO CARNOTENSIS Episcopi pro suis Canonum Collectionibus plurima hauserunt, ex quibus porro GRATIANUS Monachus Sæculo XII. Decretum suum maxima ex parte compilavit s). Celebris in hoc Decreto extat Canon ex L. 2. S. AUGUSTINI de doct. CHRIST. (sed male) desumptus t) ubi dicitur, decretales Epistolas eam habere authoritatem, quam habet Scriptura sacra. Ignorantia tamen Historiæ & artis criticæ negligentia hoc Decretum ita demum sublimarunt, ut quasi Co-

q) De vet. & nov. Eccles. Discip. Part. 2. L. 1. Cap. 33. n. 18. & Cap. 45. n. 14. & seq. ibid. sub rub. *Benef.*

r) In Differt. prælimin. de Concord. German. Cap. 2. Tom. 2. Opuscul.

s) Vid. PAULI RIEGGER Dissertatio de Decreto GRATIANI §. 25. & extat nunc in prædicto Thesauro Juris Eccles. Tom. 1. Pag. 129.

t) Distinct. 19. Can. 6. de Canonicis.

Codex universæ jurisprudentiæ Sacræ passim ab omnibus adoraretur.

II. Noviter adinventis hisce principiis innixi Romani Pontifices adoptarunt illud principium; quod Episcopi *a Papa vocati sint in partem solicitudinis*, non vero *in plenitudinem potestatis*; quare nonnisi velut *vicarios delegatos*, aut sic dictos *officiales Papæ* fore considerandos: hunc econtra concurrentem cum Episcopis exercere quarumlibet diæcesium potestatem & Jurisdictionem, atque in Ecclesia universali independentem, adeoque illimitato pro lubitu gaudere dominio *u*). Exinde sequebantur (1) missiones ordinariæ Legatorum, tanquam species visitationis Episcopo in sua Diœcesi competentis. (2) Arbitraria avocatio causarum a tribunalibus Episcoporum, promiscua acceptatio recursuum, & appellationum ad suam curiam, in qualibet etiam vel minima causa. (3) Constitutiones Ss. Pontificum, earundemque ad Ordinarios locorum ablegatio, ita, ut in vim promulgationis *Romæ* factæ obligationem inducere Episcopi sibi persuaderent. (4) Dispensationes ad quosvis Episcopos Diœcesanos directæ. (5) Infinita exemptionum privilegia sine consensu Ordinariorum indulta.

II. Concilia Provincialia quod attinet, duo hæc principia stabilita leguntur, (1) ne sine

u) Conf. Can. 6. 11. & 12. Causa 2. Q. 6.

fine præcepto aut saltem licentia Papæ Concilia celebrarentur *x*), (2) Nec Decreta in his Conciliis lata absque prævia revisione, emendatione, & approbatione ejusdem obligarent; quemadmodum (3) a Sæculo XI. plerisque Synodis præsidebant Legati Pontificis, & sub proprio nomine Constitutiones in iisdem decretas promulgarunt. (4) Causæ majores tum Episcoporum, tum Conciliorum & Metropolitanorum jurisdictioni penitus subtractæ, & soli Sedi Apostolicæ reservatæ, cujus insigne testimonium suppeditat famigerata illa discordia Nicolaum I. & Hadrianum II. inter, & Episcopos Galliæ ratione depositionis Hincmari Laudunensis Episcopi. (5) Sublata jamdum a Legatis potestas Metropolitica Archiepiscoporum, in Concilio Provinciali olim unice exercita, in nihilum fere redacta fuit, solum Jus confirmandi & consecrandi Suffrageneos suos usque ad Reservationum papalium introductionem illæsum remansit; (6) Potestas autem judiciaria Episcoporum per appellationes ad Romanam Curiam plus detrimenti patiebatur.

§. IV.

I. Quamvis a sæculo IX. usque ad XII. magnus suppositarum Decretalium numerus lucem aspexerit; non sine speciali tamen divinæ providentiæ dispositione factum fuisse me-

x) Distinct. 17.

merito creditur, ut antiqua Acta Conciliorum & Canones, una cum Operibus SS. Patrum integra semper & inviolata persisterent. Eadem Viros sanctitate æque ac eruditione clarissimos excitavit, qui inveteratum disciplinæ collapsæ malum & depressam Episcoporum authoritatem altius animo meditantes, justoque desuper dolore tacti acerbissimas querelas ad Summos Pontifices detulerunt. Hos inter S. Ivo Carnotensis in Gallia Episcopus, qui in Epist. ad HUGONEM Lugdun. Archiep. Sedis Apostol. Legatum ita scribit y): *Petendo itaque consulimus, & consulendo petimus discretionem vestram, ut parcius de cetero nos Apostolicæ obedientiæ vinculo adstringatis, ne humeris nostris importabilia imponendo, in inobedientiam labi, prohibente aliqua impossibilitate, vel imperante aliqua necessitate faciatis. Nos tamen interdicta, seu mandata pro fidei defensione, pro fidelium correctione &c. &c. sic volumus observare, ut parati simus Deo cooperante quælibet adversa pro eorum defensione tolerare; cum vero ea, quæ indifferenter se habent, tam enixe servanda sancitis: vel cum ea, quæ antiquitas sanxit, consuetudo servavit, & venerabilium authoritas Patrum sacrata firmavit, prout vultis, minuitis aut mutatis, attendere debet prudentia vestra, qui saluti eorum, quibus per omnia prodesse debetis, conferatis, vel quorum institutio sit potius tenenda, vel quibus obedientia potius sit exhibenda; an illis sanctis Patribus*

y) Apud GOLDAST. in Replicat. pro S. Cæs. & Reg. Majest.

bus, qui adhuc nobis in ſcriptis ſuis loquuntur, an vobis, quibus nihil eſt aliud propoſitum, niſi priorum ſequi & honorare veſtigia.

II. Hildebertus Turonensis Archiepiſcopus Sæculo XII. de appellationum frequentia, & Epiſcoporum depreſſione in Epiſt. 82. ad Honorium II. conqueritur: *Quaslibet appellationes in Romana vigere & ſuſcipi Eccleſia cis Alpes auditum non eſt, nec in ſacris traditum inſtitutis. Quodſi forte bujusmodi emerſit novitas, ut placeat omnem indifferenter appellationem admittere, pontificalis cenſura peribit, & omnino conteretur, Eccleſiaſticæ robur diſciplinæ. Quis autem raptor ad ſolam anathematis comminationem non ſtatim appellabit? quis Clericus aut Presbyter fruſtratorio appellationis refugio non putrebit, aut etiam ſepelietur in ſtercore ſuo? quis Epiſcopus babebit in promptu non omnem dico, ſed aliquam ulciſci inobedientiam? ejus virgam quævis appellatio quaſſabit, ſolvet conſtantiam, ſeveritatem emolliet, adducens & illi ſilentium, & reis impunitatem delictorum... Dilatione nempe cenſuræ facinora fovebuntur, & venient in profundum iniquitatis impune delinquentes.*

III. Præ cæteris audiatur S. Bernardus L. 3. Conſid. ad Eugenium III. Cap. 4.: *Murmur loquor & querimniam Eccleſiarum. Truncari ſe clamitant ac demembrari. Vel nullæ vel paucæ admodum ſunt, quæ plagam iſtam aut non doleant, aut non timeant: quæris quam? Subtrahuntur Abbates Epiſcopis, Epiſcopi Archiepiſcopis, Ar-*

Archiepiscopi Patriarchis sive Primatibus. Bonane species hæc? mirum si excusari queat vel opus. Sic factitando probatis vos habere plenitudinem potestatis, sed justitiæ forte non ita: facitis hoc, quia potestis; sed utrum & debeatis, quæstio est. Honorum ac dignitatum gradus quibusque suos servare positi estis, non invidere. Et paulo post num. 17. *Tune tibi licitum censeas, suis Ecclesias mutilare membris, confundere ordinem, perturbare terminos, quos posuerunt Patres tui? Si justitiæ est, jus cuique servare suum, aufferre cuiquam sua, justo quomodo poterit convenire? Erras, si ut summam, ita & solam institutam a Deo vestram potestatem existimas. Si hoc sentis, dissentis ab eo, qui ait: Non est potestas, nisi a Deo. Denique idem ait: Omnis anima sublimioribus potestatibus subdita sit. Non ait: Sublimiori, tanquam in uno, sed sublimioribus tanquam in multis. Non ergo tua sola potestas a Domino, sunt & mediocres, sunt & inferiores.... Monstrum facis, si manui submoveas digitum, facis pendere de capite, superiorem manui, brachio collateralem. Tale est, si in* CHRISTI *corpore membra aliter locas, quam disposuit ipse.* Recte exinde concludit Cl. & Illust. FLEURY z): Si S. BERNARDUS *tanto vigore in hosce abusus invectus est, præsumens Jura illa recentiora Pontifici necessario competere; quid non dicturus fuisset, si hoc Jus Spuriis inniti Epistolis scivisset?*

§. V.

I. Post subsecutas postea GREGORII IX. & BONIFACII VIII. Decretalium Collectiones nihil

z) Dissert. 4. in Hist. Eccles. Pag. 203.

hil est, quod majus disciplinæ Ecclesiasticæ antiquæ vulnus intulit, quam infelix illud in Ecclesia occidentali Paparum Avenionensium schisma *a)*. Cum enim Pontifices Avenione sedentes *b)* debitis ex Italia destituerentur subsidiis; necesse erat, ut alia remedia excogitarent, quibus tum ipsi, tum Curialistæ sustentarentur. Hunc in finem dominium quoddam omnium beneficiorum Ecclesiasticorum sibi asserere, & immediatam eorundem dispositionem a se faciendam sensim putarunt. Reservationes & gratiæ exspectativæ ex Episcoporum conniventia primum indultæ in debitum quoddam degenerarunt, utpote quas præter *Jus præventionis* & concursus per modum legis *sibi* constituerunt. Eo usque progessus fuisse legitur CLEMNES V., ut spreto Capituli Metropolitani *Trevirensis* Jure anno 1307 BALDUINUM Comitem Luxemburgicum Antistitem dictæ Sedi præficeret. Nequid dicam de Præsule Moguntino per eundem Pontificem constituto, & de cæteris dignitatibus & beneficiis minoribus per eundem collatis. Cum itaque Canonicæ electioni contraveniretur a Ss. Pontificibus, tandem in consuetudinem abiit, ut, quicunque ad dignitates & præbendas

a) Cujus Historiam edidit THEODORICUS DE NIEM, & MAIMBOURG. PUTEANUS in Hist. Templariorum. Conf. RAYNALDUS in Continuat. annalium BARONII ad annum MCCCLXXVIII. & seq. NAT. ALEXANDER in Hist. Eccles.

b) Vid STEPH. BALUZIUS in Vitis Paparum Avenion.

das Ecclesiasticas aspirabant, Avenionem properarint, ibidem ad Cancellariæ regulas gratias impetraturi. Exactiones pecuniariæ velut in recognitionem dominii directi adinventæ sunt; quas summo cum rigore ad excommunicationes usque exequebantur. Idipsum in se ipso expertus est PETRUS *Archiepiscopus Moguntinus c)*. Huc spectant permulta exactionum genera, videlicet Servitiorum communium, minutorum, quindenniorum, Decimarum Papalium, Annatarum; Subventionum, Nunciorum Apostolicorum &c. quibus Ecclesiastici præsertim Germani sine intermissione se gravari conquerebantur; adversus has propterea exactiones unionem inter se iniit Clerus Moguntinus Anno MCCCLXXII., quam exhibet L. B. DE GUDENUS *d*).

II. Luctuosum totius Ecclesiæ statum ante tempora Concilii Constantiensis describit Cel. Ille JOANNES GERSON Univers. Paris. Cancell. *e*) his verbis: *Coactivam potestatem multi Summi Pontifices per successiones temporum, & contra Deum & justitiam sibi applicarunt, privando inferiores Episcopos potestatibus & authoritatibus eis a Deo & Ecclesia concessis..... Potestas & authoritas Episcoporum & Prælatorum inferiorum, quasi videtur exhausta, & totaliter diruta: ita, ut jam in Ecclesia non videantur esse, nisi simulacra depicta, & quasi*

c) Cujus insigne documentum exhibet Cl. STEPH. ALEX. WÜRDTWEIN in Subsidiis diplomaticis ad selecta Juris Ecclesiastici Germaniæ & Historiarum Capita elucidanda Tom. 1. pag. 403.

d) In Codice Diplomat. Mogunt. Tom. 3. pag. 507.

quasi frustra; jam enim Papa Romanus reservavit omnia beneficia Ecclesiastica, jam advocavit omnes causas ad Curiam suam, jam voluit pœnitentiariam haberi ibidem, jam legitimationes Clericorum, jam Ordinationes sacras quorumcunque sine differentia vult fieri in ejus Curia; & illi, qui in terra propria non possunt, in eadem Curia ordinantur de facili. Jam monasteria Ordinum quorumcunque, in quibus Monachi vivebant in religione & multitudine, dantur in Commendas Cardinalibus, qui vix habent in quolibet decimam partem Monachorum ibidem olim existentium, aut paucos vel nullos omnino: unde videbis aliquos nepotes aut consanguineos laicos Cardinalium in ipsa Romana Curia otiose vacare, & nisi luxuriis & deliciis inhærere, atque tot vestes pompatas & pretiosas habere, quæ alicui magno Principi merito sufficere possent: & pauperes Religiosi, de quorum fructibus talis pompa fit, in curia grandi semper rerum penuria laborant, nec aluntur pauperes de patrimoniis Jesu Christi, *quod tam inutiliter per alios dissipatur.... Et quis unquam legit, vel in veritate audivit, quod antiquis temporibus indultum a quoquam Papa fuerit, ut Reservationes Cathedralium & aliarum Ecclesiarum ac monasteriorum faceret? f)*

§. VI.

In his rerum circumstantiis communis & publica Ecclesiæ necessitas postulabat, ut pro

 in-

e) Tom. 2. Operum edit. per Eliam Dupin pag 174.

f) Conf. Petri de Alliaco Tractat. de Reform. Eccles. in Concil. Constant. oblatus Tom 2 Cap. 2. Pag 906. nec non præcedens Opuscul. de Difficultate Reformat. ad Gersonium Pag. 867 in edit. operum Gersonii per Dupin.

ſtauranda Diſciplina Eccleſiaſtica in capite & membris ſuam Epiſcopi operam adhiberent. Quapropter ipſemet GREGORIUS XII. & Cardinales Anno MCCCCIX. in Comitiis Francofordienſibus Imperatorem ſupplices rogarunt, ut pro incumbente ſibi advocatia Imperiali ſeſe interponeret. Celebratum itaque fuit eodem adhuc anno Concilium Piſis, in quo vel maxime urgebant Patres Seſſ. XVI. g), qua ratione tot gravamina Nationum & Curiæ Romanæ abuſus reſtringerentur h). His quoque Patrum & Nationum votis ſatisfacere cupiebat neo-electus Pontifex ALEXANDER V., & in Seſſ. XXII. & XXIII. medelam ferre intendebat. Aſt nullo cum ſucceſſu; cum enim RUPERTUS *Palatinus* Imperator GREGORIUM XII. in dignitate Pontificia conſervare ſtuderet, novus autem Pontifex eligeretur a Cardinalibus; factum eſt, ut nova fieret ſciſſio, dum neo electus hic Pontifex ab Imperatore, multisque aliis in hac qualitate nequaquam agnoſcebatur. Quare ſaluberrimum hoc Reformationis initium hac vice ſperato caruit ſucceſſu, atque ad proximam Concilii celebrationem opportebat differri. i)

§. VII.

g) Conf. HARDUIN. Tom. VIII. Concil. pag. 87.

h) Exhibentur apud VAN DER HARDT Tom. I. 2 pag. 151. - 156.

i) Conf. Hiſtoria Conc. Piſani, quam edidit L'ENFANT. Acta illius refert DACHERIUS in Spicil. Tom. 6 & HARDUIN. Tom. 8. Concil. Add. RAYNALD. ad An. MCCCCIV. & MCCCCIX.

§. VII.

I. Concilium generale *Constantiæ* celebrandum indicit Joannes XXII. Anno MCCCCXIV., in quo magnum hoc Disciplinæ Ecclesiasticæ negotium conficiendum fore sperabatur. Summo studio ac fervore hæc res à Patribus & Nationum deputatis urgebatur, inter quos præcipui erant Joannes Gersonius, Petrus de Alliaco, & Nicolaus de Clemangiis, qui recensitis abusibus remedia contra eosdem enucleantes sanctionem Concilii generalem implorabant *k*). Inter alias & sua, quæ habebat, gravamina proposuit Natio Germanica XVIII. Articulis comprehensa *l*), quorum brevem synopsin ob insignem illius in sequentibus Paragraphis usum exhibere juvabit. Articulus I. agit *de numero, qualitate & natione DD. Cardinalium*; ubi Natio nostra nonnisi XVIII., vel XXIV. imposterum creandos postulabat, qui sint docti, prudentes & virtuosi, & *ex omnibus Nationibus* eligendi. Art. II. IV. & V. *de Reservationibus Sedis Apostolicæ, de Collationibus beneficiorum, Gratiis exspectativis, & Confirmationibus Electionum*: illas Reservationes tantum Papæ relinquendas, quæ in Jure Canonico sunt expressæ: Ordinariorum, Ecclesiæ Patronorum Ju-

k) Vid. Avisamenta in Reformat. & Decret. Reformat. pro Concil. Constant. in Van der Hardt Actis Concilii Constant. Tom. I. part. 4.

l) Apud eundem loc. cit. pag. 999.

Jura in vocandis & constituendis Personis Ecclesiasticis salva fore servanda ; Reservationes vero Papales in Regulis Cancellariæ stabilitas repudiandas. Art. III. & XVI. *de Annatis , communibus servitiis & minutis , de Provisione Papæ & Cardinalium* ; Annatæ quousque sint indulgendæ , & minuta Servitia quæ Curialibus Papæ concedenda , communia Servitia quandonam solvenda. Art. VI. *de Causis in Romana Curia tractandis , vel non.* Causas civiles ad Curiam Romanam non esse trahendas : quæ causæ pecuniariæ ad hanc non spectent, causas matrimoniales, nisi raras , ad Romanam Curiam non pertinere. Art. VII. *de Appellationibus ad Curiam Romanam* ; has appellationes esse restringendas Art. VIII. *de Officiis Cancellariæ & Pœnitentiariæ* ; lites in Curia Rom. esse abbreviandas , de Confessionalibus non indistincte multiplicandis, & casibus Sedi Apostolicæ reservatis in Episcopos transferendis. Art. IX. *de Exemptionibus, & Incorporationibus tempore schismatis factis* ; exemptiones tempore schismatis ante Concilium Constantiense indultas omnino revocandas , neque novas facile admittendas; Uniones Ecclesiarum ex simoniæ studio, ambitione concessas tollendas; damna demum ex frequentibus Ecclesiarum incorporationibus orta enumerat. Art. X. *de Commendis restringendis.* Art. XI. *de Fructibus medii temporis, & iisdem ex vacante beneficio pro usu*

Ec-

Ecclesiæ reservandis. Art. XII. *de non alienandis & dissipandis bonis Romanæ Ecclesiæ.* Att. XIII. *quod propter hæresin, Simoniam, & quodlibet notorium crimen grave Papa possit deponi.* Art. XIV. *de simoniæ extirpatione, & ejusdem medelis.* Art. XV. Improbantur *Dispensationes super incompatibilibus, super defectu ætatis & natalium.* Art. XVII. de indulgentiis exorbitanter concessis penitus revocandis. Art. XVIII. de Decimis imposterum non imponendis

II. Licet Natio Germanica Sess. XXXVIII. contra electionem Papæ reformationi præmittendam solemniter protestaretur *m*); hoc tamen efficere haud potuit, quominus ad eandem properarent reliqui Patres *n*), quo factum est, ut nonnisi quædam reformationis capita fuerint promulgata *o*); per Concordata autem Nationis Germanicæ cum MARTINO V. inita, quædam pariter tantum

 gra-

m) Hanc protestationem stylo satis acerbo conceptam refert HARDUINUS Tom. 8. Concil. pag. 852. ex Manuscripto *Berolinensi*; hinc eandem valde suspectam dicit idem Author l. c.; ex præcedenti tamen Nationis *Italicæ*, *Gallicæ*, & *Hispanicæ* protestatione adversus *Germanicam* non obscurè liquet, Nationem nostram paulo vehementius desuper fuisse commotam, *apud eundem loc. cit. pag.* 847.

n) Vid. GOBELINUS (Decanus Bielefeldensis) vulgo PERSONA dictus in Cosmod. Aetat. 6. Cap. 96. apud MAIMBOM Tom. 3. Rerum German. pag. 344.

o) Sess. 43. Anno MCCCCVIII. in HARDUIN. Tom. 873.

gravamina, sed ad quinquennium duntaxat, remedium suum invenerint *p*); qui vero adhuc supererant abusus, in Concilio Papiæ proxime congregando abolendi reservabantur. Qinquennio hoc ad exitum vergente aperiebatur quidem Concilium, sed propter pestem ad civitatem Senarum mox fuit translatum, ubi & Disciplinæ reformandæ negotium iterato assumptum; verum ob varia impedimenta *q*) ad Concilium aliud Basileæ celebrandum remittebatur *r*).

§. VIII.

I. Indictionem Concilii Basileensis a MARTINO V. factam ad Senense Concilium continuandum confirmavit Successor EUGENIUS IV. anno MCCCCXXXI., eidem nomine Romani Pontificis præsidendi Legato suo *Cardinali* JULIANO facultatem concessit *s*). Præparatos jam in Concilio Constantiensi reformationis Articulos ad effectum perducere sibi præfixerant Patres, hinc per XXIV. Sessiones,

p) Vid. apud VAN DER HARDT Tom. 1. pag. 1055. HARDUIN Tom. 8. pag. 888. & Collect. Recess. Imp. noviss. p. 1. pag. 111.

q) Conf. THOM. GREBNER Compend. Hist. univ. Tom. 3. pag. 713.

r) Conf. Bulla MARTINI V. apud RAYNALD ad Ann. MCCCCXXIX. n. 5.

s) Vid. HARDUIN. l. c. pag. 1112. & 1590. RAYNALD. ad An. MCCCCXXXI. num. 17. ad An. MCCCCXXXII. & MCCCCXXXIII. n. 8.

nes, per quas citra omne dubium pro œcumenico & legitimo censeri debet *t*), varia ad tollendos disciplinæ abusus Decreta provide sancivit *u*). Præ reliquis Speciali attentione notari merentur, quæ cum statu publico Hierarchico, & prædictis gravaminibus intimam habent connexionem. (1) Decretum Sess. I. *Frequens*, in quo diligentior Conciliorum generalium celebratio, & major eorundem reverentia Sedi Apostolicæ commendatur. (2) Decretum Sess. XII. *sicut in construenda*, ubi libera Capitulis Electio vindicatur, omnes reservationes (exceptis illis in Corpore Juris clausis) abolentur, & summo Pontifici quævis attentio adversus liberas Electiones interdicitur, *nisi magna*, *rationabilis ac evidens causa*, *in Literis Apostolicis nominatim exprimenda*, contrarium forte postulaverit; Metropolitanis tamen confirmatio & consecratio relinquitur; quorsum etiam spectat Decretum Sess. XXIII. *Licet dudum*, quo mox dicta Clausula angustioribus adhuc limitibus circumscribitur, & necessitas remittendi ad idem Capitulum pro nova electione perficienda necessitas injungitur. (3) Decretum Sess. XV. *Pridem hæc S. Synodus*, vi cujus annua Synodorum Diœcesanarum, Conciliorum vero Provincialium singulis saltem trienniis celebratio statuitur. (4) Decretum Sess. XX. 4tum:

t) Conf. RAYNALD. ad Ann. MCCCCXLVI. & BELLARMINUS L. 3. de Eccles. milit. Cap. 16. ad 6.

u) Vid. apud HARDUIN. Tom. 8. Concil.

Ut lites appellationes concernit, ut eædem a ſententia definitiva tantum, vel definitivæ vim habente, nec tamen immediate ad Romanam Curiam, ſed ſervato medio, admittantur; quoad exemptos autem Epiſcopos, ſicut in caſu ultimæ appellationis quoad alios ſuffraganeos, commiſſiones vel delegationes in partibus decernantur. (5) Decretum Seſſ. XXI. *In nomine Spiritus S.* omnes Annatas abrogat. (6) Decretum Seſſ. XXIII. *Et quia multiplices*, omnes Reſervationes, ſive per Extravagantes *ad Regimen* & *Execrabilis*, ſive per Regulas Cancellariæ, & alias Conſtitutiones Apoſtolicas (exceptis iis, quæ ſunt Juris communis) omnino ſuſtulit.

II. In Seſſ. XXV. anno *MCCCCXXXVII.* deliberatum fuit de loco celebrandi cum Græcis Concilii, & acriter idcirco diſceptatum. Rejecta urbe Avenionenſi confirmavit Eugenius IV. Decretum de Synodo Florentiæ, vel Utini congreganda ex placito Græcorum; verum hoc Decretum Patres Concilii Baſileenſis Seſſ. XXVI. pariter rejecerunt; quin imo eo uſque progreſſi ſunt, ut anno *MCCCCXXXVIII*, in Seſſ. XXXI. Eugenium Pontificem ex capite contumaciæ ab omni Pontificatus adminiſtratione ſuſpenderent, & Seſſ. XXXIX. ad electionem novi Pontificis procedere non dubitarent x).

IX.

x) Vid. Harduin. Tom. 8. Conc. pag. 1278.

§. IX.

Hac ratione novum in Ecclesia schisma revixit, paci ac tranquillitati tum Ecclesiæ, tum Imperii summe periculosum. Sequioribus itaque malis obviam ituri S. R. I. Electores, prævia matura deliberatione neutralitatem quandam inter dissidia Papæ & Concilii ineunt *y*); qua pendente per sex menses se deliberaturos dicunt, utrum EUGENIO IV. Pontifici, an vero S. Concilio Basileensi adherendum esse expediret *z*). Hanc deinceps neutralitatem renovarunt *a*); verum hæc neutralitas pro sex tantum mensibus conclusa, ultra sex annos protracta fuit, quibus ipsi nec Romana, nec Basileensia Decreta respexerunt, solis de Natione Prælatis Ecclesiam Germanicam regentibus, ideoque ab EUGENIO IV. æque ac Basileensibus summopere reprobata *b*). Causa tamen fuit hæc Germanorum neutralitas, ut FELICI Antipapæ a multis non obediretur; cum Germani illum non susciperent, & EUGENIUM IV. non negarent *c*).

§. X.

y) Vid. MÜLLERI Theat. Comit. Tom. 1. Cap. 4. pag. 80. & GUDENI Cod. Diplom. Mogunt. Tom. 4. pag. 232.

z) GOLDAST. Polit. Imp. P. 8. pag. 214. & GUDENI Cod. Diplom. Tom. 4. pag. 235.

a) MÜLLER l. c. pag. 48. & GUDENUS l. c. p. 249.

b) Hanc Germanorum neutralitatem politice excogitatam ait AUGUSTINUS PATRICIUS Canon. Senen. in Hist. Concil. Basileensis, Florentini, &c. inserta HARDUINI Tom. 9. Concil. pag. 1146.

c) Sunt ipsissima verba cit. Authoris.

§. X.

Neutralitas hæc Germanorum nequaquam tamen efficere potuit, ut Basileenses idcirco ad mitiora capessenda flecterentur. Nova enim potius & varia adversus EUGENIUM IV., & ipsius Curiam, præcipue vero ad tollenda Germaniæ gravamina decreta conficiunt *d)*, ut hac ratione scilicet pellicerentur Germani, eoque facilius ad suas partes transirent. Verum propterea a stipulata neutralitate se dimoveri neutiquam patiebantur. Perspexere tamen, per hoc commune bonum Ecclesiæ nullatenus fore negligendum, quin potius ob utilitatem & necessitatem decreta disciplinæ reformatoria cum certis quibusdam modificationibus recipi opportere. Hinc Anno MCCCCXXXIX. sub ALBERTO II. Romanorum Rege Moguntiæ in Conclavi Capitula Ecclesiæ Cathedralis publicum acceptationis instrumentum *e)*, cum nonnullis ta-

d) Huc spectant præcipue (1) Decretum Sess. 31. *Ecclesiasticæ solicitudinis* de Appellationibus. (2) Decretum 2dum ejusdem Sess. 31. *Placuit divinæ pietati*, de collationibus beneficiorum & sublatis exspectativis. (3) Decretum Sess 33. *Sicut una est Christi Ecclesia* de potestate Concilii generalis supra Papam.

e) Acceptabant ALBERTUS Rex pro se & tota Germania, cunctisque suis Principibus, & subditis ecclesiasticis & sæcularibus, cujuscunque status, gradus, conditionis & præeminentiæ fuerint; *Moguntinus* pro se ac Ecclesia, & cunctis Comprovincialibus & Clero, nec non pro *Marchione Brandenburgico*, cujus Procuratorem egit.

tamen moderationibus *f*), erigebatur *g*).

§. XI.

I. Iteratam Electorum unionem Francofurti habitam anno MCCCCXLVI. promoverunt novi tumultus ex depositione duorum Archiepiscoporum *Trevirensis* & *Coloniensis* per EUGENIUM IV. facta resuscitati anno MCCCCXLV.; eoquod excessis neutralitatis suae finibus adhaererent FELICI V. Antipapae, & tanquam acriores Basileensium defen-

Trevirensis pro se, ac Ecclesia Trevirensi & Clero suis; *Coloniensis* pro se ac Ecclesia sua; *Salisburgensis*, *Magdeburgensis*, & *Bremensis*, etiam pro suis Provinciis ac Suffraganeis; *Ambasciatores* & *Procuratores* pro suis Dominis ac Ecclesiis, Provinciis & Clero, suis. Verba autem acceptationis haec sunt: *Decreta S. Basileensis Concilii acceptamus cum omni honore, reverentia, & devotione, qua decet.*

f) Quas pro exigentia territoriorum faciendas sibi reservarunt: *salvis in quibusdam ex eis declarationibus, modificationibus, & limitationibus nostrae Germanicae Nationi, ac cuilibet nostrum singulariter in suis Provinciis, Dioecesibus seu territoriis congruentibus & accommodis factis & fiendis, suis, loco, & tempore opportunis, exprimendis ac per Concilium decretandis.*

g) Qua ratione id factum sit, exponit equidem RAINALDUS ad Annum MCCCCXXXIX. n. 19. & FLEURY Tom. 22. Hist. Ecclesf. ad hunc Ann. n. 51. & seq.; ipsum vero Instrumentum acceptationis integrum exhibet Cl. Author Concordat. Nationis German. integ. Tom. 1 pag. 38.

fenſores ſe exhiberent *b*). In hac unione declararunt Principes, ſe Eugenio IV. ſub certis conditionibus, ipſo vero nolente Concilio Baſileenſi acceſſuros; ſi (1) Papa Bullis confirmaret Decreta Concilii Conſtantienſis & Baſileenſis de authoritate Conciliorum œcumenicorum. (2) Concilium in Germania mox convocandum promitteret. (3) Decreta Concilii Baſileenſis, prout Moguntiæ anno MCCCCXXXIX. fuerunt acceptata, ratificaret & approbaret. (4) Contra innovationes tempore neutralitatis factas, & *Gravamina* Nationis Germanicæ proſpiceret *i*). Legationem itaque deſtinarunt S. R. I. Electores ad Eugenium Pontificem *k*); & quamvis huic unioni non accederet Fridericus III. Imperator *l*), Legatum tamen miſit ſuum Aeneam Sylvium, qui ſuaderet Pontifici, ne Principes Electores contemneret, maxime vero, ut depoſitis Archiepiſcopis priſtinam redderet dignitatem; ſic enim

b) Vid. Illuſt. Honthemii Hiſt. Diplom. Trevir. Tom. 2. pag. 396. & 406. Müller Theat. Comit. Part. 1. pag. 277.

i) Intelliguntur hic Aviſamenta tempore Concilii Baſileenſis ab Electoribus Imperii Anno MCCCCXL. Moguntiæ in publico Conventu concepta, apud Müller loc. cit. pag. 52.

k) Vid. Müller l. c. pag. 340.

l) Procul dubio ab hac unione illum retinuit Aeneas Sylvius, qui in Hiſt. Europ. Cap. 42 de Principum Poſtulatis ſic ait; *Poſtulabant autem res prorſus negandas.*

enim futurum, ut Germani omnes, deposita neutralitate, ad ejus gremium redirent: quod si durior in sententia perseveraret, timendum esse, ne scandalum perpetuæ divisionis oriretur *m*).

II. Per id effecit tandem imperator, ut ad petitionem Legatorum Electoralium Nuncios suos ad diætam *Francofordiensem* 1. Sept. habendam se missurum promitteret Pontifex, ut ibi prævia informatione & deliberatione concluderetur, quod possibile foret. In frequentissimo hoc Legationis Cæsareæ & Principum Conventu *n*) res Papæ sub initium non videbatur succedere, quoniam oratores Principum retulerant, se Romæ a Pontifice asperius fuisse exceptos *o*). Verum AENEAE SYLVII dexteritas per majoritatem votorum mitiorem & Papæ magis honorificam petitorum Nationis formulam procuravit *p*). Post Concordata hæc præliminariter

m) Conf. GOBELINUS L. 1. Comment. de rebus PII II., cujus erat Secretarius.

n) Acta hujus Conventus pluribus describit COCHLAEUS in Hist. Hussit. L. 9.

o) Vid. ANONYMI Observationes Hist. jurid. in Concord. Nationis German. edit. in 4, pag. 21. circa finem.

p) Quemadmodum eandem ex Oratione Legati Cæsarei AENEAE SYLVII habemus. Primum Germania petiit: *ut generale Concilium in tempore, locoque designando convocetur*: alterum: *ut professio potestatis, authoritatis, & præeminentiæ generalium Con-*

nariter conclusa decreta ibidem extitit nova ad EUGENIUM IV. Legatio obedientiæ, quam S. Pontifex gaudens excepit; & postquam sibi promissio de recompensatione quadam obtinenda facta fuerat, Legatis sibi morbo decumbenti filialem reverentiam ac obedientiam spondentibus, quatuor Bullas *q*) præliminaria Concordata Principum confirmantes, propria manu extradebat, exultante festivis ignibus, aliisque lætitiis Roma *r*). Sic ergo Concordata Principum Francofurti cepta, Romæ consummabantur.

§. XII.

ciliorum, Catholicam militantem Ecclesiam repræsentantium, per Oratores EUGENII *facta, literis ejus approbetur*; tertium: *ut Nationis Germanicæ super suis Gravaminibus opportune provideatur*: quartum: *ut, quæ in præjudicium duorum Principum Electorum, Trevirensis & Coloniensis acta sunt, revocentur.* His praclare subjunxit AENEAS SYLVIUS: In prima *petitione communis versatur utilitas*, in secunda *tua humilitas*, in tertia *æquitas*, in quarta *benignitas*, *& tua desideratur humanitas.*

q) Quarum prima incipit: *Ad ea, quæ ad reductionem*, & agit de restitutione Archiepiscoporum *Trevirensis*, & *Coloniensis*. Altera: *Ad ea ex debito*, de celebratione novi Concilii. Tertia: *Ad tranquillitatem*, de concessione Decretorum Basileensium usque ad aliud Concordatum vel Concilium futurum: Quarta: *Inter cætera desideria*, de diversis indultis ac concessionibus FRIDERICO III. & Principibus Germaniæ datis, qui deposita neutralitate obedientiam præstiterunt. Extant in Concordat. Nat. German. integ. supra cit. Tom. I. pag. 135.

r) Vid. eadem l. c. pag. 20.

§. XII.

Prædictæ quatuor Bullæ una cum Instrumento acceptationis Decretorum Basileensium *Moguntiæ* MCCCCXXXIX. confecto hodie constituunt proprie sic dicta Concordata Principum; ex quibus singularia Germaniæ nostræ Jura derivare opportet, sicut bene advertit GREG. ZALLWEIN s); a plerisque vero Canonistis hactenus fuisse neglecta merito conqueritur Cl. NELLER t). Bullam equidem salvatoriam de non præjudicando eadem adhuc die edidit Pontifex u), quod propter ægritudinem non omnia cum ea integritate judicii & consilii examinare & ponderare valuerit, quam rerum magnitudo & gravitas exigebat. *Non intendimus*, ait, *in aliquo derogare Doctrinæ SS. Patrum, aut præfatæ Sedis privilegiis & authoritati, habentes pro non responsis, & non concessis, quæcunque talia a nobis contigerit emanasse.* Verum hæc protestatio nihil omnino in rei veritate operatur adversus

s) In Principiis Juris Eccles. German. Tom. 2. pag. 310.

t) In Dissertatione de certis S. Concilii Basileensis Decretis maxime hierarchicis, a Germania & Gallia Anno MCCCCXXXVIII. & MCCCCXXXIX. acceptatis, Germaniæ ab EUGENIO IV. S. P. specialiter indultis, per harum Nationum cum S. Sede Concordata Anno MCCCCXLVIII. & MDXVI. immutatis vel non.

u) Vid. MÜLLER. l. c. pag. 352. & Collect. Recess. Imp. P. I. pag. 78.

ſus ea, quæ tanquam ad ſolam Politiam & Diſciplinam verſatilem ſpectantia circa Electiones, Collationes beneficiorum, Annatas, Appellationes ab eodem conceſſa fuerant. In his enim Decreta Baſileenſia ad primævum Eccleſiæ ſtatum, ad antiquam Ss. Patrum doctrinam & Diſciplinam priſtinam propius acceſſiſſe, ex præmiſſis in propatulo eſt. De cætero non omnia, quæ jactitantur, privilegia & authoritates S. Sedis, ſunt Juris divini & inabdicabilis, prout indies apertis oculis a Germanis conſpicitur x). Quidquid vero adhuc dubii ſupereſſe potuerat, id omne ſuſtulit ſuccedens in Pontificatu NICOLAUS V., qui mox Concordata hæc Principum denuo ratificavit y); imo & per ac poſt Concordata Aſchaffenburgenſia, ſicut Bulla de An. MCCCCXLIX. oſtendit z), eadem iterato confirmavit.

§. XIII.

Per Concordata hæc Principum Natio Germanica obtinuit, quæ in Gravaminum ſuorum qualecunque levamen ſibi concedenda expetiit. Supererat nunc, ut ſtipulata Ro-

x) Conf. NELLERI Diſſert. cit. Cap. 1. §. 10.

y) RAINALDUS ad Annum MCCCCXLVII. num. 17. MÜLLER l. c. pag. 355. & 357. GUDENUS in Cod. Diplom. Mogunt. Tom. 4. pag. 304.

z) RAYNALDUS ad Annum MCCCCXLVIII. n. 3. ubi Stylum Cancellariæ obſervare juvat.

Romanæ Curiæ recompensatio *a*) pariter stabiliretur. Missus est itaque vi prædictæ *Bullæ tertiæ* ad Diætam Aschaffenburgensem Legatus Pontificius, quam FRIDERICUS III. indixerat. In hac pro retinendis & dimittendis Decretis Basileensibus certatum *b*); post multas demum concertationes die XVII. Feb. MCCCCXLVIII. adnitente potissimum AENEA SYLVIO, posthabito plurium Statuum consensu *c*) inita sunt altera Concordata *d*), quæ Nationi Germanicæ minus erant favorabilia, in Curiam vero Romanam admodum prodiga *e*); in multis enim Decretis Basileensibus hinc illic detractum, ita tamen, ut reliqua speciatim non immutata vel correcta in plenissimo vigore conservarentur, quod ipsum diserte eloquitur Bulla NICOLAI V. circa finem: *In aliis autem, quæ per felicis recordationis* EUGENIUM *Papam IV. pro dicta Natione*, USQUE AD TEMPUS FUTURI CONCILII *permissa*,

T 2 *con-*

a) Hanc vel maxime urgebat EUGENIUS IV., ut patet ex Literis credent. Legatorum ad Diætam Francof. ablegatorum. Conf. NELLERI cit. Differt. Cap. 1. §. 8.

b) Vid. AENEAE SYLVII Apologia ad MARTINUM MAYERUM Cancellarium Mogunt. in mox cit. Differt. §. 14.

c) Conf. MÜLLER Theatrum Comit. FRIDERICI V.

d) In SCHMAUSII Corp. Juris Publ. German. pag. 47. Conf. Observat. histor. jurid. in Concord. German. Observ. 19. pag. 39.

e) Vid. J GEORG. SCHLOER Dissertatio ad Concordata Germaniæ Cap. 1. §. 6.

concessa, indulta & decreta, ac per nos confirmata fuerunt, in quantum illa concordiæ præsenti non obviant, ista vice nihil volumus esse immutatum. Quod ergó circa Decreta Basileensia, prout ipsa a Germanis sunt acceptata, Anno MCCCCXLVIII. aliter fuit concordatum, hoc servatur juxta posteriorem hanc NICOLAI V. Bullam Concordati Aschaffenburgensis acceptatoriam & ratificatoriam. Quod vero aliter concordatum non fuit, eadem teste salvum, confirmatumque remansit, donec in futuro Concilio ulterius ordinabitur. Duo quippe solummodo erant, quæ receptis Decretis derogare potuissent: *Concordata* scilicet, & *Concilium*; quibus itaque nec Concilium, nec Concordata derogarunt, quid obstabit, quo minus & ipsa hodiedum firmata persistant?

§. XIV.

His præmissis jam demum intelligitur, Decreta Concilii Basileensis, in quantum a Natione Germanica fuerant acceptata, nec per Concordata cum NICOLAO V. Anno *MCCCCXLVIII.* variata, veram Concordatorum partem constituere, quæ sine dubio & hodiedum, saltem potissima ex parte suum possunt habere usum *f*). Porro juxta vers.: *In aliis autem*, mox cit. proprie dicta Concordata non solum in illa Transactione Aschaffenburgensi *MCCCCXLVIII.*, sed præcipue in con-

f) Conf. NELLER Dissert. cit. Cap. 1. §. 15.

concessis sibi ab EUGENIO IV., & NICOLAO V. confirmatis Decretis Basileensibus consistunt. Hinc ulterius patet, Decreta Basileensia Nationi adsecurata tanquam pro regula communi, Jura econtra Romanæ Curiæ vicissim a Natione remissa pro exceptione ab hac regula debere considerari; ita, ut stabilita in his Decretis contra omnes Reservationes Papales sacrarum Electionum libertas, collatio beneficiorum, abrogatio Annatarum, & exactionum &c. &c. communem regulam efficiant, atque fundatam pro se intentionem habeant; Reservationes vero in favorem Curiæ Romanæ ad tempus duntaxat indultæ, Annatæ &c. &c. exceptionem faciant, strictissimæque sint interpretationis, & ultra claram literam Concordatorum nullatenus extendi possint, quin potius eandem ipsam menti paciscentium, qui modificationem intenderunt, accommodari opporteat.

§. XV.

I. Concordatis Aschaffenburgensibus adjiciebatur Clausula salvatoria: *nisi in futuro Concilio de consensu Nationis aliter fuerit ordinatum*; vi cujus Nationi Germanicæ integrum remansit, diversam dispositionem a Concilio proxime celebrando g) exspectare. Satis propter-

g) Quod propter abolenda reliqua adhuc Germaniæ Gravamina intra X. menses habendum fore promiserat EUGENIUS IV. per Bullam; *Ad ea*

pterea sibi prospectum fuisse existimabat Natio Germanica, quod onera per Concordata sibi superimposita in Concilio mox celebrando posset abjicere. Verum non solum menses præfiniti, sed & plures anni erant elapsi, quin de Concilio in Germania convocando tantum cogitaretur. Unde contra intentionem ipsius Imperatoris & paucorum assentientium ea, quæ tantum usque ad hoc determinatum Concilii celebrandi tempus fuerant indulta, perpetua reddebantur. Querelæ ergo iterato exortæ sunt, & antiqua Gravamina novioribus potius multiplicabantur, quorum memorabilem admodum recensum exhibet WALCHIUS *b*); ubi post enumeratas Nationis querelas concluditur: *Certe si Domnus Apostolicus & sua Curia se reformaret, vel per Concilium Generale fieret reformatio generalis, facile membrum Ecclesiæ unumquodque in suo statu reformaretur. Necessarium ergo, & optimum videtur, ut fiat Concilium generale per Papam, prout juravit se velle tenere.* Mortuo NICOLAO V. Anno *MCCCCLV.* Principes persuaserunt Imperatori, ne Pontificibus amplius obtemperaret, nisi quædam ad Sanctionem pragmaticam tendentia ab ipsis prius impetrasset: conquerebantur enim, Germanis longe deteriorem conditionem esse, quam Gallis vel Italis, quo-

ex debito, in uno de quinque locis, Constantia, Argentina, Moguntia, Wormatia vel Treviri.

b) In Monumentis ævi medii Vol. 1. Fasc. 1. pag. 101.

quorum servi merito dicebantur; nec procul aberat, quominus Imperator suadentibus obsecundaret *i*). Ipsi Electores Ecclesiastici *MCCCCLVII*, varios tum inter se, tum aliis cum Archi- & Episcopis Germaniae Conventus celebrabant, atque de Constitutione pragmatica in Imperio condenda meditabantur.

II. Notatu digna est Epistola MAYERI *Cancellarii Moguntini* ad neo-electum Cardinalem AENEAM SYLVIUM *k*): *Illud mihi molestum, quod in eá tempora incidisti, quae Sedem Apostolicam afflictura videntur: nam Domino meo Archiepiscopo frequentes afferuntur de Romano Pontifice querelae, qui neque Constantiensis, neque Basileensis Concilii Decreta custodit, neque se Pactionibus Antecessoris sui teneri arbitratur, Nationemque nostram contemnere & prorsus exhaurire videtur. Constat enim, Electiones Praelatorum passim rejici, beneficia, dignitatesque cujusvis qualitatis & Cardinalibus & Protonotariis reservari; & tu quidem ad tres provincias Teutonici nominis sub ea formula reservationem impetrasti, quae hactenus insolita est, & inaudita. Exspectativae enim gratiae sine numero conceduntur. Annatae sive medii fructus absque ulla di-*

i) Conf. PLATINA de Vit. Pontif. in PIO II. pag. 296. & GOBELIN. in Comment. de Gestis PII II. L. 1. pag. 25.

k) Vid haec Epist. in JAC. FRID. GEORGI Tractatu de Gravaminibus Nationis Germanicae adversus Sedem Romanam L. 1. Cap. 6. §. 7. & in ipsius AENEAE SYLVII Opere de Moribus German. pag. 1035.

dilatione temporis exiguntur, & plus etiam, quam debeatur, extorqueri palam est: Ecclesiarum regimina non magis merenti, sed plus offerenti committuntur; ad corradendas pecunias notæ indulgentiæ indies conceduntur. Decimarum exactiones inconsultis Prælatis nostris Turcarum causa fieri jubentur: Causæ, quæ tractandæ terminandæque in his partibus fuerant, ad Apostolicum Tribunal indistincte trahuntur: excogitantur mille modi, quibus Romana Sedes aurum ex nobis, tanquam ex barbaris subtili extrahat ingenio. Ob quas res Natio nostra, quondam inclyta, quæ sua virtute suoque sanguine Romanum Imperium coëmit, fuitque mundi Domina ac Regina, nunc ad inopiam redacta, ancilla & tributaria facta, & in squallore jacens suam fortunam, suam pauperiem multos jam annos mæret: nunc vero quasi è somno excitati Optimates nostri, quibus remediis huic calamitati obviam pergant, cogitare cœperunt, jugumque prorsus excutere, & se in pristinam vindicare libertatem decreverunt. Paucis ab hac Epistola diebus convenerunt Legati Electorum, *Moguntinus*, *Coloniensis*, *Saxonicus* & *Brandenburgicus*, nec non Archiepiscopales, *Salisburgensis*, & *Bremensis*, Deputati insuper Ecclesiarum Metropolitanarum *Magdeburgensis*, *Trevirensis* & *Coloniensis*, & Avisamenta quædam de abrogatione Gravaminum Nationis compilarunt. Conclusum quoque fuit: se in Conventu *Norimbergensi* mox sequenti deliberaturos *l*): utrum magis expediat pro ho-

l) Vid. Collect. Recess. Imp. P. I. pag. 189. Conf.

honore Principum & Nationis, Decreta Concilii Constantiensis & Basileensis simpliciter admittere, sive qua via Germaniæ consuli queat *m*). Hisce querelis respondere conatus est Aeneas Sylvius *n*); ast contra eundem insurrexit celebris hoc ævo Scriptor Jac. Wimpheling *o*).

§. XVI.

Verum quousque Fridericus III. in vivis erat superstes *p*), omnes isti conatus Principum in vanum cecidêre. Aulicismi enim versatissimus Aeneas Sylvius, postquam Cæsaris & Romanæ Curiæ emolumentum dexterrime inter se copulasset *q*); integrum hoc negotium in nihilum detorquere studuit *r*): quemadmo-

Franckii Epist. de Gravaminibus Nationis Germanicæ Norimbergensibus.

m) Qua ratione id perficere conati sint Principes, vid. in Concord. integ. Tom. 3. pag. 167.

n) In suo Opusc. de Ritu, Situ, Moribus & Conditione Germaniæ.

o) In Replica de Gravamin. Nat. German. & l. p. contra Sedem Romanam, adversus Aeneam Sylvium apud Freher. Tom. 2. Script. Rerum Germanic. pag. 381.; cujus alia præclara Opera recenset Thom. Grebner in Compend. Hist. Univ. Tom. 3. ejusque Historia literaria pag. 666.

p) Conf. Estor Freyheit der deutschen Kirchen pag. 360. §. 409.

q) Conf. Concord. integ. Tom. 3. pag. 168.

r) Vid. Epist. in Raynald. ad Annum MCCCCLVII. & Aeneae Sylvii ad Cancell. Mogunt. Tractat. de Moribus Germanorum.

modum & poſtea clarius manifeſtabat, quod ſtante Imperatoris acquieſcentia Romana Curia parum eſſet ſolicita, utrum aliqui, vel plures Imperii Status male contenti, & Clerus Germaniæ querelas moverent s). Nec deſtiterunt ideo Eccleſiaſtici, quominus jura ſua ea, qua poſſent, conſtantia adverſus injurias defenderent. Sic Præpoſiti ex Provinciis, *Moguntina*, *Trevirenſi* & *Colonienſi* de his Gravaminibus inter ſe communicaſſe leguntur t), & contra mandatum Collectarum unionem inierunt Anno *MCCCCLXXIII.*, ita, ut ſiquem propterea excommunicari contingeret, nec tanquam beneficio privatum vel excommunicatum vitare intenderent, aut pro privato haberent. Omnium præcipua eſt *Unio Confluentina* nomine totius Eccleſiaſticorum Status de Anno *MCCCCLXXIX*, in qua XXVI. Gravamina adverſus Curiam Romanam, eidemque offerenda concepta ſunt, quorum *primum* generaliter dicit: *quod Concordata Nationis Germanicæ, per pactum cum S. Sede Apoſtolica non ſine legitima cauſa inita, & gravibus dictæ Nationis laboribus obtenta; plurimum infringantur & violentur*; id quod per plures caſus particulares, præcipue ratione Regularum Cancellariæ, deducitur *u*). Ipſemet tandem

s) Varia hujus exempla vide in Concord. integ. l. c. §. 6.

t) Vid. JOANNIS Rerum Mogunt. Tom. 2. pag. 288.

u) Extant. in GEORGI Gravaminibus Nationis German. L. 1. pag. 254. & LEIBNIZII Cod. Juris Gent. Diplomat. Tom. 1. pag. 439.

dem FRIDERICUS III. Imperator *in Comitiis Norimbergensibus MCCCCLXXXVII.* Gravissime conquestus est, de præjudiciis sibi, & Imperio a Pontifice hactenus illatis. Quam ob rem Legationem ad ipsum direxit; minus tamen, quam exspectari poterat & decebat, humaniter exceptam *x*).

§. XVII.

I. Sub MAXIMILIANO I. libertati Ecclesiarum Germaniæ magis impolterum prospiciendum iri videbatur. In Comitiis enim *Wormatiensibus* Anno *MCCCCXCV.* *y*), & mox sequenti Recessu *Lindaviensi MCCCCXCVII.* de tollendis Gravaminibus cum Statibus Imperii deliberatum fuit. In Comitiis *Friburgi in Brisgovia* habitis Anno *MCCCCXCVIII.* instructio Legatorum hæc continebat *z*): Item daß mit der Heiligkeit auch der Clausularum Derogatoriarum wegen geredet, mit Anzeige Schadens und Beschwerung, so teutscher Nation dadurch zugefüget werden &c. mit Bitte, teutscher Nation Statuten und Privilegien der Kirchen nicht derogiren, sondern in ihren Kräften bleiben zu lassen. Item wie Dignitates, und Be-

x) Vid. LUNIGII Reichs - Archiv Part. gen. cont. pag. 130.

y) Vid. Neue Sammlung der Reichs - Abschiede. Part. 2 pag. 24.

z) Conf. MÜLLER Reichs - Tags - Theatrum sub MAX. I. P. 2. pag. 232. & LUNIGII Reichs-Archiv. l. c. pag. 213.

Beneficia teutscher Nation Personen aus fremden Landen geboren, teutscher Zungen unkündig, auch den, so nach Innhalt der Kirchen-Statuten nicht gebührlich qualificirt seyn, geliehen werden; daß auch beschwerlich und ungebührlich sey, ꝛc. mit Bitte, solches zu übersehen, ꝛc. Item nachdem den Concordaten täglich allenthalben derogirt werde, zu schwerer Last deutscher Nation, mit Bitte, daß die Heiligkeit verfügen solle, concordata zu halten, und den nit zu derogiren; angesehen, daß sie der Nation sonst zuviel nachtheilig und beschwerlich seynd ꝛc., wohl zu extendiren. Item auch anderer Beschwerung halber, so der teutschen Nation von dem römischen Hof begegnen ꝛc.

II. In Comitiis Augustanis MD. Tit. 45. iterata Legatio sequentis tenoris fuit conclusa: Item soll auch ein Botschaft zu unserm heiligen Vater dem Pabst geschickt werden, Se. Heiligkeit des löblichen Fürnehmens wider den Türken, und andre Anfechter der Christenheit und des Reichs, des dann Se. Heiligkeit ein Verwandter sey *a*), allhie aufgericht, zu berichten, und Se. Heiligkeit zu bitten, daß er, als der H. Vater, sein treu Hülf und Rath mittheil, und sonderlich, daß er die Annata der teutschen Nation, so darzu sonderlich zu geben verordnet sind *b*), darzu geben und folgen lasse. Item

a) Vid. Concord. integ. Tom. 3. pag. 177. sub Lit. a.

b) Conf. Observat. hist. jurid. pag. 40.

Item dieselb Botschaft soll auch Befelch haben, mit Sr. Heiligkeit der Concordata und anderer Beschwerung halber, so der teutschen Nation vom Stuhl zu Rom mannigfaltiglich aufgelegt werden und begegnen, ernstlich zu handlen, alles nach laut einer Instruction, so unser verordnet Reichs = Regiment in vollkommlicher Form wohl wird wissen nothdürftiglich zu stellen. Vi hujus Regimentum Imperii Instructionem talem adornabat c): Nachdem nun etwa viel Jahr her von Annata, seit der Zeit die geben, zu Widerstand des Türken, und den Anfechtern des Heil. christlichen Glaubens zu geben angesehen, auch durch päbstliche Indulgentz und Ablaß merklich Geld, unter Namen, daß wider die Feind Christi zu gebrauchen, in teutscher Nation erlangt, und gen Rom kummen und gebracht, dadurch die Stände in dem Heil. Reich an Geld erarmt und erschöpft; sey der Königl. Majest. und des Heil. Reichs Bitt und Begehren, dieweil sie sich ungezweifelt versehen, daß die päbstliche Heiligkeit solches jetztberührten Gelds eine große Anzahl (daß nachmals zu dem, darzu es, als obstehet, zu erlangen fürgenommen, nicht gebraucht worden) beyeinander hab, daß Se. Heiligkeit darvon Sr. Majestät und Heiligen Reiche jährlich eine Summa Gelds reiche, und folgen lasse, damit sie den obberührten Widerstand der Heiligen Christenheit zu Gut vollenden und daß statlichen unterhalten und vollstrecken

c) In MÜLLERI Theat. Comit. pag. 117.

strecken mögen. So seyn auch von den Ständen des Heiligen Reichs allerley merkliche Klagen, damit sie von dem Stuhl zu Rom belästiget werden, angezeigt: Nemlich, wie die Concordata, so zu Basel zwischen dem Stuhl zu Rom und der teutschen Nation aufgericht und beschlossen *d*), in mannigfeltig weg gebrochen, und nit gehalten, und die obberührten Annatæ merklich und jemehr gehöhet, und also mit solcher Merung gefordert und genommen, auch was Schadens und Beschwerung deutscher Nation durch Clausulen Derogatorien zugefüget. . . . . so werden auch den Unterthanen und Verwandten des Heil. Reichs ihre Lehnschaft an denen Beneficien, die ihnen de Jure Patronatus zustehen, wider Billigkeit genommen und derogirt, das beschwerlich und unleidentlich sey.

III. Anno MDI. nova proferebantur Gravamina adversus Legatum Pontificium in Germania, de quo in Recessu Regimenti Imperii *Norimbergensi e*) dicitur: Item das Regiment und Versammlung langt auch an, wie sich der Legat der päbstlichen Heiligkeit etwas weit seines Gewalts gebrauch, sonderlich daß

d) Ex hoc & aliis pluribus locis satis elucet, Regimentum Imperii Concordata Aschaffenburgensia studio præteriisse, atque de illis tantum Concordatis per Decreta Basileensia confirmatis voluisse mentionem facere, utpote quæ ab universo Imperio ut talia fuerunt agnita.

e) In Lunigii Archiv. Imp. Part. spec. cont. pag. 255.

daß sein Würdigkeit in mensibus Ordinariorum zulasse und gebe, Gratias, Reservata, auch ander mehr Provisiones, dergleichen ad Jus Patronatus Laicorum &c. &c. Cum Julius II. Anno MDIII. Concilium aliquod generale a se convocandum fore promitteret; Bertholdus Archiepiscopus Moguntinus Articulos in eodem reformandos & abolendos præparabat *f*); ex quibus patet, Concordata Germaniæ a Ss. Pontificibus vel non attenta, vel saltem pro lubitu violata fuisse. Excitati desuper Imperii Principes MDX. persuaserunt Imperatori, ut exemplum Sanctionis pragmaticæ Gallorum sequeretur, atque prævia illius informatione similem pro Germania confici curaret *g*). Post Coocilium *Lateranense* (in quo demum toties repetitæ Nationis nostræ querelæ abolendæ fuissent) antiqua audiebantur lamenta; & finito Concilio Romano MDXVII., in Comitiis Augustanis MDXVIII. non sine scandalo decem Gravamina publicis Typis evulgabantur. Ex his omnibus apparet, nequaquam postea difficile fuisse Luthero & aliis, Germanorum animis jam alias exacerbatis tantos addere stimulos, ut deserta Religione antiqua nova placita amplecterentur, quibus non tantum universa Germania, sed & ipsius Ecclesiæ

f) Vid. in Concord. integ. Tom. 3. pag. 190.

g) Conf. Concord. integ. Tom. 3. pag. 195.

clesiæ facies misere fuit dilacerata, & ad hodiernum usque diem afflicta ingemiscit *b*).

§. XVIII.

I. Capitulationi Caroli V. inserebatur sequens articulus Num. 16. Und als über und wider die Concordata Principum, auch aufgerichtete Verträg zwischen der Kirchen, päbstlicher Heiligkeit oder dem Stuhl zu Rom, und teutscher Nation, mit unsäglichen Gratien, Rescripten, Annaten, der Stift, so täglich mit Mannigfaltigung und Erhöhung der Officien am römischen Hof, auch Reservation, Dispensation und in andre Weg zu Abbruch der Stift, Geistlichkeit und andren gegebenen Freyheiten, darzu zum Nachtheil Juris Patronatus, und der Lehenherren, stetigs und ohne Unterlaß offentlich gehandelt. In comitiis deinde Wormatiensibus Anno MDXXI. Conquesti sunt status Ecclesiastici super evocationibus ad Curiam, excessibus delegatorum Papalium, præjudiciis Juris Patronatus, exactionibus pecuniarum per Annatas, dispensationes, absolutiones, indulgentias &c. &c. In mox sequentibus Comitiis Norimbergensibus MDXXII. Imperator ex Concilio Statuum Annatas e Germania ad Romanam Curiam distractas expetiit; S. Pontifex vero Hadrianus VI. hanc petitionem alto quidem silentio præteriens, in mandatis tamen legato suo reddi-

tis

b) Vid. eadem l. c. pag. 216.

tis ad justa & æqua omnia promptum se paratumque exhibuit. Hoc eodem tempore famigerata illa centum Gravamina delata sunt ad S. Pontificem *i*), quibus procul dubio medelam tulisset laudatissimus & ingenti Religionis Zelo flagrans Pontifex, nisi præmatura morte fuisset abreptus. In Comitiis Augustanis MDXXX. anteriora gravamina in Comitiis Wormatiæ MDXXI. exhibita reassumebantur, & cum præsente Pontificis Legato, quæ spectant Romanam Curiam, transigi expetierunt Status. Verum æquas hasce pacis conditiones prætextu politico abalienavit, atque hac vice nihil aliud effici potuit, quam ut in Recessu §. 132. hæc res apud Pontificem urgenda decerneretur.

§. XIX.

Capitulatio Ferdinandi II. in Articulo Gravaminum adversus Romanam Curiam insignes nanciscebatur additiones, quas silentio, ut optaremus, præteriri systematis nexus non sinit: **Und als über und wider** Concordata Principum &c. ut supra. **Am römischen Hof, auch** Reservation, Dispensation, **und sonderlich** Resignation, **an solche** Præbenden, Prælaturen, Dignitæten **und** Officien, **die sonsten** per obitum ad Curiam Romanam **nicht** de-

i) Vid. in Georgi Gravamin. Nat. German. pag. 501.

devolvirt werden, sonder jederzeit; ungeachtet in welchem Monath sie auch ledig oder vacirend werden, den Erz- und Bischöffen, auch Capitulen, und andren Collatoren zu vergeben heimfallen, wie wenigers nicht per Coadjutorias Prælaturarum Electivarum & Præbendarum, oder in andre Wege, zu Abbruch der Stift, Geistlichkeit, und anders gegebenen Freyheit zum Nachtheil, darzu des Juris Patronatus des Lehenherren stetigs und ununterläßig gehandelt. rc. Cum Anno MDCLXIII. projectum Capitulationis Cæsareæ perpetuæ adornandum esset; prædictus Articulus eidem inserendus inter Status Imperii convenerat. *k*) Capitulatio Josephi I. variis denuo additamentis illustrabatur, ex quo patet, novas pariter querelas fuisse agitatas *l*). Circa Annum MDCCIII. plurimæ Ecclesiæ, & sic præcipue Capitulum Cathedrale Monasteriense sua Gravamina exposuerunt, quorum causam & ipsi Status A. C. Addicti in se postmodum suscepere *m*). Paucis absolvam; antiqua Gravamina quasi perpetua reddebantur, & toties, quoties occasio se obtulit, in sessionibus præliminaribus Electionum Cæsarearum innovabantur *n*).

§. XX.

k) Conf. Moser teutsches Staatsrecht Tom. 1. pag. 382.

l) Idem l. c. §. 54.

m) Vid. Fabri Europäische Staats-Kanzley Tom. 9. pag. 769.

n) Exinde quidem commotus dicitur Legatus S. Pontificis in electione Caroli VII. Imper., ut

§. XX.

I. Quamvis Summi Pontifices sæpius declaraverint, intentionis suæ nullatenus esse, ut vel in minimo concordatis derogaretur o); justissimæ tamen huic Ss. Pontificum voluntati hactenus obstitere præjudicia Curialistarum. Hi quippe de juribus S. Pontificis ad summos apices, ultra justos Concordatorum limites extendendis, ampliandisque supra modum soliciti, Jura & Libertates Nationis nostræ contra sanas interpretationis regulas ita restrinxerunt, ut summæ gratiæ & privilegii a S. Pontifice concessi loco a Germanis reputari vellent, quidquid per

U 2 Con-

summopere laboraret, quatenus querulosi hujusmodi Articuli deinceps omitterentur. Verum hoc ipso tempore contigit, ut nova de Concordatorum transgressione Gravamina ex Diœcesi Leodiensi ad S. R. I. Electores deferrentur, quo factum est, ut hic Articulus denuo renovaretur; ne scilicet, quæ jam a trecentis annis imminerent, essentque posthac juste metuenda, pericula recrudescerent, & sic antiqua redirent dissidia, ac restaurata tantis curis concordia noviter dissolveretur. Conf. BARTHEL Dissert. 3. de Concord. Germ. Tom. 3. Opuscul. pag. 33. Quæ vero ex Actis Imperii publicis ad hujus materiæ elucidationem forsan desiderabuntur, continuanda promittit Cl. Author Concord. Nat. Germ. integ. Tom. 3. pag. 300.

o) Vid. Cl. SKHLOER Dissert. de Concord. Germ. Cap. 1. §. 3. & Concord. integ. Tom. 1. pag. 25. sub lit. tt.

Concordata Ecclesiis eorundem fuerat restitutum. Quod si vero in ipsos fontes penitius inquiramus, is præprimis illorum nævus se prodit, venerandam scilicet historiæ Ecclesiasticæ, & SS. Canonum antiquitatem ab his parum in subsidium fuisse vocatam: qua deficiente necessario induci debuerunt, ut antiqua sæcula ex praxi sequentium metirentur, sibique persuaderent, omnia & singula, quæ hodie Germanis obtrudunt, semper ita fuisse practicata. Antiquorum Canonum & historiæ Ecclesiasticæ duce ac luce non instructi, aut saltem neglecto usu, recentiora illa, Sæculi IX. & XII. Decretalium Principia *p*) promiscue & sine ulla discretione adoptarunt, &, præsertim cum in suos favores essent, pro studiorum suorum fundamento ac regula posuere.

II. Exinde descenderunt illa Curialistarum principia: (1) S. Pontificem Concordatis cum Nationibus initis posse derogare. (2) Papam esse Dominum omnium bonorum & Beneficiorum Ecclesiasticorum, eundemque vi primatus & ex plenitudine pote-

sta-

p) His accedunt Regulæ Cancellariæ, aliæque circa materiam & praxin beneficiorum & dignitatum tempore Paparum Avenionensium & subsecuti schismatis Constitutiones, Declarationes, Bullæ, indulta, Rescripta, & eorundem Clausulæ.

ſtatis *q)* de omnibus totius mundi Beneficiis libere & immediate poſſe diſponere. (3) Concordata velut indulta ordinarie in favorem Germaniæ conceſſa continere meram gratiam, non tam vim pacti, quam privilegii, ita ut in libera Pontificis facultate remaneat, an iisdem ſtare, vel ab iisdem recedere placeat *r*). (4) Licet demum fateantur, ea habere vim contractus, intelligendum tamen hoc eſſe ex parte Germanorum: quod videlicet hi non ſolum ex Jure Divino ſint obligati, ût Chriſtiani, ad parendum Summo Pontifici, ſed etiam ex ſpeciali Concordia, *quaſi in* vim contractæ pacificationis inita, *ut in* omni judicio Germani Sedi Apoſtolicæ rebelles minus forent excuſabiles, ſi obedientiæ *ſuavi jugo* excuſſo, etiam pacta violare præſumant, adeoque Concordata dicunt ſaltem negotium ex pacto & privilegio mixtum (5) Id confirmari etiam ex eo, quod S. Pontifex ſuam ſummam & abſolutam poteſtatem, quam a Chriſto accepit, de rebus Eccleſiæ, officiis & beneficiis Eccleſiaſticis diſponendi, a ſe abdicare non poſſit, quin ſemper penes ſe majorem adhuc retineat.

U 3 (6)

q) Conf. hic Cl. Barthel Diſſertat. gener. Tom. 2. Opuſc. pag. 213. Cap. 1. Sect. 1. §. 2. 3. 4. 12. & 13. ubi bina illa de dominio & plenitudine poteſtatis Pontificiæ principia in examen vocat.

r) Rebuff, Suarez, Laymann Theol. Mor. L. 4. Tom. 9. n. 3.

(6) Successores succedere Jure singulari, non universali, nempe Jure Electionis, novo Titulo, novo Jure, & sic NICOLAUM V. non potuisse suis successoribus legem imponere, quam ipsi de omnimoda necessitate tenerentur servare. (7) Multoties jam & defacto S. Pontificem derogasse Concordatis *s*), expresse concedendo novis Imperatoribus *primas preces*, quæ tenerent tam in mensibus Papalibus, quam Ordinariorum ad instantiam ipsius FRIDERICI III. *t*). Verum hæc minime procedunt, & meræ sunt Romanæ Curiæ adulationes, in præjudicium libertatis Ecclesiarum nostrarum excogitatæ *u*). §. XXI.

s) Hoc ipsum est, quod dolenter retulerunt Comitiis & Diætæ sup. relatæ.

t) Vid. Indulta Pontificia Imperatoribus concessa apud AYRER de Prim. Prec. in Append. Docum. 6. pag. 14. Hæc derogatio meri est styli, absque re & effectu, cum Jura Cæsaris antehac usu & observantia firmata in controversia non fuerint. Unde nec transactio inter Curiam & Nationem inita eadam comprehendit, adeoque nec derogatione ejusmodi iis prospici necesse est. Præstaret de cætero, hanc derogationem, sicut in multis aliis similibus rescriptis, omitti, ne in totius Imperii conspectu Pontifex non tantum respectu sui, sed & respectu Ordinariorum hanc derogandi potestatem sibi asserere videatur.

u) Vid. BARTHEL in tribus Dissert. de Concordatis German. Conf. SCHLOER Dissert. sup. cit. C. 1. §. 1. & 2. C. 2. §. 1. & 4. Cui addantur Anonymi Observat. hist. jurid. Observ. 20. ubi

§. XXI.

I. Præmiſſis jam iis, quæ propter ſyſtematis nexum præmittenda fuerant, ad ipſius Diſſertationis ſcopum propius accedo; qua ratione ſcilicet poſt tot ſæculorum decurſus, initas transactiones, & pacta cum Sede Romana, vi Concordatorum Principum & Aſchaffenburgenſium Libertas Eccleſiarum Germaniæ fuerit ſtabilita. Cum vero immenſa ejus amplitudo tenuium harum, quas publico Literario exponendas duximus, pagellarum anguſtias longe excedat; ſumma tantum ejus capita indicaſſe ſufficiat, quorum ſingula plenam deductionem aut merentur, aut in variis jamjam Clariſſimorum Virorum elucubrationibus pro merito ſuo magna ex parte nacta fuerunt.

II. *Authoritas ſacra Archi- & Epiſcoporum* primo loco commemoranda venit, quibus velut præcipuis columnis & baſibus Eccleſia Germanica innititur x). Ac primo quidem, quod *juridictionem* eorum *contentioſam* attinet, Concilium Baſileenſe agitatis hactenus circa apellationes & avocationes cauſarum ad Curiam Ro-

fucus ſiniſtræ interpretationis a Curialiſtis paſſim adhiberi ſolitus multis oſtenditur.

x) Hac phraſi utuntur PP. Baſileenſes in Decreto Seſſ. XII. de Electionibus in verbis: *qui tanquam columnæ & baſes ipſam Eccleſiam doctrinæ et meritorum viribus firmiter ſuſtentent.*

Romanam Gravaminibus per duo faluberrima Decreta, a Germania acceptata, nec in aliis Concordatis Afchaffenburgenfibus immutata, fatis profpexit. Difciplina enim Juris Canonici recentioris, quæ adverfus difpofitionem Juris Civilis amplas admodum ante fententiam definitivam appellationum inftantias admifit, non potuit non retardare juftitiæ adminiftrationem. Hinc in Decreto quarto Seff. XX. *de modo appellandi vel non appellandi* fic ftatuit: *ut lites citius terminentur* (1) *fuper eodem gravamine, aut fuper eadem interlocutoria, vim definitivæ non habente, nullatenus liceat fecundo appellare.* (2) *Quodque ante definitivam frivole, vel injufte appellans, ultra condemnationem expenfarum, damnorum & intereffe in quindecim florenis auri de Camera parti appellatæ per appellationis Judicem condemnetur.* Ubi quidem adhuc una appellatio ante definitivam a Gravamine, vel ab interlocutoria admittebatur.

III. Verum in Decreto poftea Seff. XXXI. *De caufis & appellationibus*, quod incipit: *Ecclefiafticæ folicitudinis*, omnis appellatio a Gravamine reparabili fuit fublata: *Et ne fub umbra appellationum, quæ nimium & nonnunquam frivolè interponi confueverunt, atque etiam in eadem inftantia ad prorogationem litium fæpe multiplicari, injuftis vexationibus materia præbeatur; volumus, ne a Gravamine in quacunque inftantia ante diffinitivam fententiam quomodo libet appelletur, nifi forfitan tale Gravamen extiterit, quod in diffinitiva reparari*

ne-

nequiret, *& eo casu nonnisi ad immediatum superiorem liceat appellare.*

IV. Quòd vero ad conservandam immediatorum Judicum sive Ordinariorum primæ instantiæ authoritatem eadem Synodus primario in hisce respexerit, & idcirco magna ex parte avocationes causarum arbitrarias una cum præmaturis appellationibus sublatas voluerit, causales eidem Decreto præmissæ, quibus sequelæ earundem maxima cum energia describuntur, enuntiant. *Ut enim justitia* ORDINE DEBITO *cuilibet ministretur.... & quies ac* TRANQUILLITAS RECTORUM *non facile perturbetur*, sacra synodus abusus evocationum & appellationum inolitos emendare cupit, quos inter præcipuum quoque hunc animadvertit, *confundi exinde Ordinem Ecclesiasticum*, DUM ORDINARIIS JUDICIBUS SUA JURISDICTIO MINIME SERVATUR..... *Et*, *quod universo Ecclesiastico Ordini admodum noxium existimabatur*, *eos quos ad summa negotia Christianæ Religionis sublimitas dignitatis evocabat*, *minus illis reddi intentos*, *dum ipsorum mentes nimium occupet assidua causarum multitudo. Hæc attendens*, prosequitur Synodus, & *pro reformatione Ecclesiæ Dei in Capite & membris*, *juxta potestatem sibi a Domino concessam evigilans*, *ut omnia deinceps* ORDINE CONGRUO *peragantur*, *ad salutem animarum*, *& pacem ac quietem cunctorum*, statuit, ac decernit, Quod *in partibus ultra quatuor diætas a Romana Curia distantibus omnes quæcunque causæ*,

exceptis majoribus in Jure expresse enumeratis & Electionum Ecclesiarum Cathedralium, & Monasteriorum, quas immediata subjectio ad Sedem Apostolicam devolvit, apud illos Judices in partibus, qui de Jure aut Consuetudine præscripta vel Privilegio cognitionem habent, terminentur & finiantur. Quam justa porro fuerint salubria hæc Patrum Basileensium desideria, indubitate Oecumenica postmodum Synodus Tridentina agnovit, & suo calculo approbavit, dum decrevit *y)*, ut *causæ omnes Ecclesiasticæ ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiamsi beneficiales sint, in prima instantia coram Ordinariis locorum duntaxat cognoscantur, nec antea aliis committantur, nec avocentur, neque appellationes ab eisdem interpositæ, per superiores quoscunque recipiantur, eorumve commissio, aut inhibitio fiat, nisi a definitiva, vel a definitivæ vim habente, & cujus gravamen per appellationem a definitiva reparari nequeat.* Atque ne sub quocunque prætextu jurisdictio hæc Episcoporum interturbaretur, potestatem avocandi causas, recipiendi appellationes præmaturas, ante definitivam Ordinariorum interpositas, omnibus aliis Judicibus, Tribunalibus intermediis, sive superioribus, aut Nuntiaturis penitus interdixit *z)*.

II.

y) Ss. Concil. Trident. Seff. XXIV. Cap XX. de Ref.

z) *Legati quoque etiam de Latere, Nuntii, Gubernatores Ecclesiastici; aut alii quarumcunque facultatum vigore, non solum Episcopos in prædictis causis impedire, aut aliquo modo eorum jurisdictionem iis præripere, aut turbare non præsumant; sed nec etiam contra Clericos,*

II. Quantum vero ad Sedem Apostolicam attinet, potestatem quidem avocandi nullatenus attingit, aut in controversiam vocat; ejus tamen usum certis limitibus moderatur, ut nec voluntatem ipsius solam in his normam esse voluerit, sed prudens ad urgentes & rationabiles causas adstrictum judicium, de quo etiam per speciale rescriptum signaturæ Sanctitatis suæ, manu propria subscriptum, omnino constare debeat: *Ab his excipiantur causæ, quæ juxta Canonicas sanctiones apud Sedem Apostolicam sunt tractandæ; vel quas ex urgenti rationabilique causa judicaverit Summus Romanus Pontifex per speciale rescriptum signaturæ Sanctitatis suæ manu propria subscribendum, committere, aut avocare.* Quæ verba sane non aliam patiuntur interpretationem, præter eam, quæ in Decreto Basileensi mox allegato quoad appellationes a sententia Judicis vel Ordinarii Sedi Apostolicæ immediate subjecti interpositas Romæ retinendas adjecta fuit.

III. Sed & illud nondum colligitur, quod generalis Ss. Concilii Tridentini sanctio limitatam hanc causarum avocationem statuens Germanos quoque Ordinarios comprehendere voluerit, utpote quibus specialia hæc cum Sede Apostolica Concordata suffragantur. Nec

aliasve personas Ecclesiasticas, nisi Episcopo prius requisito, eoque negligente, procedant: alias eorum processus, Ordinationesve nullius momenti sint, atque ad damni Satisfactionem partibus illati teneantur.

Nec enim iis specialiter derogatum fuit, imo nec de iis cogitatum, prout debuisset, cum generalis Juris Communis sanctio non comprehendat specialia particularium Nationum & Ecclesiarum Jura, consuetudines, privilegia pacta. Unde Germania non aliter hanc limitationem generalem recepisse censetur, quam quatenus particularibus ipsius juribus & Concordatis haud adversatur. Neque Concilium Tridentinum hoc illud fuit, quod aliter quidpiam contra Concordata ordinare intendit; neque consensus ille Nationis accessit, qui disertis verbis ad diversam a Concordatis dispositionem, sive Ordinationem, in futuro Concilio sanciendam, fuit præservatus.

§. XXII.

I. Ita nimirum Episcoporum tanquam immediatorum superiorum jurisdictioni in prima instantia Concilium Tridentinum in Thesi saltem, & generali lege, ad Concilii Basileensis placita propius accedente, prospexerat. Metropolitanorum vero, tanquam mediatorum superiorum & judicum, ulteriori instantiæ non æque disertis verbis succurrit. Eminentissimis tamen ac Celsissimis Germaniæ nostræ Metropolitis idem argumentum ad avocationes Ordinariis primæ instantiæ præjudiciosas antea applicatum hic quoque pro superiori sua instantia suffragatur. In Decretis quippe Basileensibus supra allegatis ob-

observandi præscribuntur gradus appellationis, ut causæ ad normam Juris communis, quod quidem omnibus, non tamen Summo Pontifici positum existimabatur *a)*, in præjudicium jurisdictionis Metropoliticæ, hac prætermissa, in Romana Curia non admittantur. *Siquis*, ait in §. Et ne sub umbra, *offensus coram suo judice justitiæ complementum habere non possit*, AD IMMEDIATUM SUPERIOREM *recursum habeat*, *nec ad quemcunque*, *etiam ad Papam*, *omisso medio.* Aeque parum Metropolitanis in Concilio Tridentino derogari aut detrahi ex iis voluit, quæ per synodum Basileemem tantis ut præmisimus munimentis firmatam perample iisdem stabilita demonstrantur.

II. Si vero plura appellationum ejusmodi omisso medio, post exhaustam primam Episcoporum instantiam, ad tribunalia vel Nunciaturæ vel Curiæ delatarum exempla exhiberi possint; in spontaneam mutuo utriusque partis consensu factam prorogationem desinunt, ubi nec ipse judex superior, recursuum ejusmodi plerumque ignarus, contradixit.

a) Juxta Cap. 66. ✕. de Appellat. Cap. 3. §. 1. eod. in 6. gradatim erat appellandum; verum ab hac obligatione se ipsum excepit S. Pontifex, ita, ut omisso Tribunalis Metropolitici medio, appellationes ab Episcoporum sententiis ad se factas admitteret, atque in appellantem unam partem ad Metropolitanum, pro contumacia non comparentis in Curia Romana, censuris animadverteret. Conf. Cap. 7. & 54. cit. tit.

dixit. Aſt ubi primum vel alterutra pars, vel ipſemet intermedius ſuperior ſua intereſſe putavit, & contradictionem obmovit; admodum illuſtria proſtant alia, quæ & Nationem ſui Juris tenacem, & Curiam ejusdem in contradictorio memorem omnino fuiſſe oſtendant. Ne infinitus ſim, duo tantum domeſtica inſtar omnium hic allegaſſe ſufficiat, id eſt, Eccleſiam & Diœceſin Spirenſem concernentia. *Prius* contigit *ſub Eminentiſſimo Cardinale* Hugone *ex illuſtriſſima familia Comitum de Schœnborn Epiſcopo Spirenſi.* Cum enim Menſe Julio Anni *MDCCXXVII.* per obitum D. Adami Hoffmann in Eccleſia Collegiata S. Germani Decanatus ſimul & Canonicatus vacaſſet, proviſionem Canonicatus ab Eminent. Cardinale factam in vim indulti Pontificii Capitulum absque omni contradictione acceptavit. Sed cum Decanatum quoque vigore ejusdem alteri jam Canonico dictæ Eccleſiæ Capitulari contuliſſet; Capitulum rejecta indultarii proviſione ad novi Decani Electionem progreſſum, ad Curiam Metropoliticam Moguntinam recurrit, quæ ſub xviii. Septembris ejusdem Anni & appellationem admiſit, & Electum a Capitulo Decanum, intentatis adverſus indultarium ejusque proviſum cenſuris, manutenuit. Delata fuit ad notitiam Benedicti XIII. controverſia, qui Congregationem particularem ex quatuor Cardinalibus *Corradino*, *Origho*, *Belluca*, & *Petra* compoſitam deputavit. Agitatis

tis hinc inde utriusque partis rationibus prælaudata Congregatio die XIII. Augusti *MDCCXXX.* decrevit, collationem Decanatus factam ab Eminentissimo indultario sustineri. Verum absque effectu; Cæsarea enim Majestas CAROLUS VI., Articuli XIV. Capitulationis suæ ad Concordata Germaniæ relativi probe memor, jam antea seriis admodum literis ad Eminentissimum Cardinalem CIENFUEGOS suum in Curia Ministrum datis, & Jus metropoliticum, & libertatem in eligendo acerrime defendit *b)*, & non obstante Congre-

b) CAROLUS SEXTUS &c. &c. „ Si quem unquam „ Imperialium nostrarum intercessionum effe„ ctum, aut supremæ, qua Deo volente meri„ to gloriamur, universalis ac præcipue germa„ nicarum Ecclesiarum advocatiæ respectum a „ Curia Romana experiri licuit; in eo certe „ vel maxime gavisi sumus, dum exortis nuper „ Cardinalem & Episcopum Spirensem inter ex „ una, & Archiepiscopum Electorem Mogun„ tinum qua Metopolitanum, atque Capitula „ Spirensia ex altera partibus, diversis, nec „ minus gravibus circa vetera tam Curiæ Me„ tropolitanæ Moguntinæ, quam dictorum Ca„ pitulorum Jura ac Privilegia, & præsertim „ circa adeptam a sæculis liberam Decani ad SS. „ *Germanum & Mauritium* quocunque mense eli„ gendi potestatem, dissidiis, Summus Ponti„ fex interpositis Cæsarei nostri muneris parti„ bus Reverendissimæ Paternitatis vestræ com„ perto zelo jam Anno MDCCXXVII. die VIII. „ Octobris benigne demandatis æquam præbere „ aurem, ac propositas Curiæ Moguntinæ, Ca„ pitulorumque Spirensium indubias juris & fa-

gregationis supradictæ resalutione mandatis sine clausula Curiæ Moguntinæ judicatum suffulsit. Imo & acerbis literis per suum Vice-Cancellarium, Celsissimum quondam Bambergensem & Wirceburgensem Episcopum FRIDE-

„ cti rationes, informibus Cardinalis & Episco-„ pi Spirensis ausibus justa lance prævalere, „ causasque dissidii ad decisionem Curiæ Metro-„ politanæ pertinere, pro Decreto declarare „ voluit.

„ Neque de Pontificis hujus sententiæ con-„ stantia & firmitate dubitandi nobis fas esse „ credidissemus, nisi Archiepiscopi Electoris „ Moguntini querelæ novissimæ ad nos delatæ, „ quibus prædictam Decanatus causam, contra „ Decreti fidem, sub adinvento Cardinalitiæ cu-„ jusdam prærogativæ fuco, ad Curiam Roma-„ nam, ibique delectam Congregationem parti-„ cularem denuo retrotrahi amare queritur, „ longe a spe fiduciaque nostra aberrasse ad „ tædium usque perhiberent.

„ Cui promiscuo & ad libitum flexo Cu-„ riæ Romanæ agendi modo certe nihil aliud „ consequens esse potest, nisi ut provide statu-„ ta a Canonibus Metropoliticorum judicio-„ rum præeminentia impune spernatur; sum-„ tuosis inter Clerum litigiis ansa præbeatur, „ ac tandem quidquid infelici Germaniæ coæ-„ væ sibi libertatis, aut antiqui & integri mo-„ ris superfuit, neglecta Concordatorum & ju-„ risjurandi sanctitate, communi commixtorum „ heterodoxorum scandalo subvertatur: adeo-„ que cum Cæsarei nostri supremi muneris & „ adultæ in Germania Hierarchiæ, nec non illæ „ certis legibus cum sancta Sede conventæ ec-

DERICUM CAROLUM, ejusdem Cardinalis germanum fratrem datis, indignationem Cæsaream, & Eminentiſſimo Indultario, & ejus proviſo intentavit, ſi ab ulterioribus utriusque libertatis Germanicæ turbationibus haud deſiſterent. *Alterum* quanto recentius, tanto illuſtrius ſuppeditat ſeries Actorum illorum, quæ Reverendiſſimus quondam Eccleſiæ Cathedralis Spirenſis Decanus, nunc CELSISSIMUS EPISCOPUS PRINCEPS glorioſe & feliciter regnans, cui longævam per plurima luſtra vitam, & pacatum proſperumque omni ex parte regimen ſumma cum demiſſione precamur, in cauſa per univerſum Imperium notiſſima, inaudita fere alias, & ſibi prorſus ſingulari Juris non tantum communis,

„ cleſiaſticæ libertatis præſens ratio periculo
„ remedium a nobis expoſcat. Hinc non tan-
„ tum ea, quæ priori noſtro Cæſareo reſcripto,
„ cujus ſupra mentio facta eſt, hac ſuper re
„ fuſius expreſſa ac mandata ſunt, pro Reve-
„ rendiſſimæ Paternitatis veſtræ norma huc re-
„ petita volumus, ſed &, quo maxime ſerio
„ fieri poteſt, eo extendimus, ut nonniſi Ar-
„ chiepiſcopo & Electore Moguntino, Capitulo-
„ que Spirenſi ad SS. *Germanum* & *Mauritium*
„ omnimode in priſtinum Juris Metrpolitici
„ exercitium, liberamque Decani eligendi facul-
„ tatem reſtitutis, acquieſcat, imo ſi opus
„ fuerit, nomine noſtro Cæſareo, efficaciter
„ declaret, Nos ea, quæ ſecus fieri forte con-
„ tingent, pro non factis & irritis habituros
„ eſſe, &c.

nis, sed & patrii Germanici prudentia ipsemet deduxit *c*).

IV. Ulterius vero partim Judicum cujuscunque instantiæ Nationalium honori sive authoritati, partim litigantium compendiis simul in eo prospici voluit, quod causæ in ultima demum instantia ad Sedem Pontificiam per appellationem delatæ, non tamen in Curia Romana dijudicari deberent, sed Judicibus aliis Nationalibus in partibus delegandis committendæ decernerentur, qui & facilius a partibus adiri possent, & tanquam nationalibus imbuti principiis a præconcepto reformationis pruritu alieni eas tantum reformarent sententias, quas spectato etiam stylo, consuetudinibus, observantiis & statutis patriis gravatoriales & iniquas cum fundamento adinvenirent. Ita jam obtinuit Natio Germanica per Concordatum Constantiense Cap. 4. *de Causis d*).

Sy-

c) Vid. Estors Freyheit der deutschen Kirchen pag. 536. nec non Author Concordat. Nat. German. integ. Tom. 1. pag. 216. & seq ubi varias circa hujus facti circumstantias Juris quæstiones proponit ac resolvit. Breve Clementis XIII. ad Serenissimum D. Electorem Palatinum de Anno MDCCLXIV., quo contestatur, mentem Ss. Sedis esse, ut Concordatorum Articulus, qui de Appellationibus agit, rite servetur, exhibet idem Author Tom. 2. pag. 270.

d) *Cæteræ* (causæ scilicet de sui natura in Curia non tractandæ) *committantur in partibus; nisi forsitan pro causæ & personarum qualitate in commissione ex-*

Synodus vero Basileensis in sæpe allegato Decreto idipsum innovavit, & exceptionem Concordato Constantiensi conventam uberius declaravit *e*). Quam justa vero, quamque rationabilia hæc desideria fuerint, ipsummet quoque *Concilium Tridentinum* agnovit, eorumque executionem suggestis etiam mediis adjuvare & promovere intendit, dum scilicet Seff. XXV. Cap. 10 de Reform. Synodis Provincialibus aut Diœcesanis præcipit, ut judices idoneos designent, quibus præter Ordinarios causæ ejusmodi in partibus committi & declarari possent *f*).

primenda, illas tractare in Curia expediet, pro justitia consequenda, vel de partium consensu in Curia tractentur.

e) *Si vero quispiam a Sedis Apostolicæ immediate subjectis ad ipsam Sedem duxerit appellandum, causa per rescriptum usque ad finem litis inclusive in partibus committatur: nisi forte propter defectum justitiæ, aut justum metum, etiam in partibus convicinis, de quibus in commissione exprimendis legitimo prius documento, aliat quam per juramentum summarie constiterit, apud ipsam Sedem foret merito retinenda. Et quidquid in contrarium hujus saluberrimi Decreti attentatum, factum vel obtentum fuerit, sit nullum ipso facto.*

f) Saluberrimo hoc remedio hodiedum constanter utitur *Gallia* & *Belgium*, ubi omnes causæ appellatæ debent committi in partibus, id est in iis locis, ubi ortæ sunt. Vid. *Van. Espen Jus Eccles. univ. part.* 3. *Tit* 5. *cap.* 3 *num.* 18. *& Tit.* 10. *cap* 2. *n.* 9. Eadem Juris prærogativa gaudent Præsules Germaniæ, cum potestate genarali ex *Concilio Tridentino loc.* supra *cit.* in Conciliis pro-

§. XXIII.

Alterum, quod præter Curiæ Romanæ avocationes aut præventiones, aut simultaneum, uti putabant, concursum, authoritatem & jurisdictionem præcipue contentiosam Prælatorum immediatorum arctabat, vinculum

vincialibus aut diæcesanis designandi saltem quatuor, ac plures etiam *viros probatos*, & juxta cap *Statutum* 11. *de rescript. in* 6. *qualificatos*, quibus solis, nec aliis delegationes a quolibet *Legato* vel *Nuntio*, atque etiam *ab ipsa Sede Apostolica* committantur. Verum ut recte ait Cl. NELLER *in Dissert. cit.* supine admodum hoc negotium in Germania plerumque geri solet: personæ delegandæ non denominantur, per quod interdum fit, quod *Tridentinum* jam vidit, ut judicibus non usquequaque idoneis causæ in partibus delegentur. In arbitrio appellantium est, necessitate sequendi appellatis incumbente, quocunque ipsi velint appellatos pertrahere, *Romam* ad *Nuntiaturas*, an ad *judices in partibus*; & *Romæ*, porro, an ad *auditorem Cameræ*, an *ad Rotam*, an ad *aliquam Congregationem*? Id sane durissimum est appellatis, unicum vero remedium, *resuscitare hæc Concordata*, & curare, ut causæ juxta *Concilium Basileense* & respective *Tridentinum in partibus* debeant delegari, ne litigantes extra patriam evocentur. Idipsum jam Annis MDCCXLI. & MDCCXLII. Sub Capitulatione CAROLI VII. Archiepiscopi Electores, *Trevirensis* & *Coloniensis*, strenue hic quidem, ille vero, glor. mem. FRANCISCUS GEORGIUS *ex illustrissima prosapia Comitum* DE SCHOENBORN, per suum Officialem acerrime urgebant, ut nempe *omnes causæ*, sive *Romam*, sive *ad Nuntiaturam* appellatæ

culum exemptiones quoque injecerunt, five Jure communi, five fpecialibus Diplomatis extra Corpus Juris vagantibus pluribus five fæcularibus Ecclefiafticis, five regularibus præcipue indultæ. Sed his etiam per Concordata eadem relaxatis, magna ex parte priftina eidem libertas rediit Exemptiones quippe variorum tum Monafteriorum, quam maxime vero Capitulorum fæcularium jam tempore Concilii Conftantienfis impugnatæ, & a Martino V. revocatæ funt, eoquod absque confenfu Ordinariorum in præjudicium immediatæ jurisdictionis, Difciplinæ Ecclefiafticæ impedimentum, rectique ordinis turbationem, & continuarum litium fomentum in fchifmate conceffæ fuiffent, & ne pofthac fine confenfu eorum, quorum intereft, Ordinariorum videlicet concederentur, cautum fuit *g*). Peffimæ exinde fequelæ & generalis corruptela generalem quoque defiderabant medelam, & non tantum futuris repagulum, fed etiam anterioribus modum poni conveniebat. Unde in Concilio Bafileenfi, quod mitius fibi agendum, & temporum conditioni in multis indulgendum effe perfpexit, atque aliis opportunioribus aliquid pofteritatis

 curæ

per judices in partibus delegandos componerentur. Hanc rem illuftrat MOSERUS ad *Capitul. eand. part. 2. pag.* 435.

g) Concil. Conftant. Seff. XLIII. in fine: *Non intendimus exemptiones de cætero facere, nifi caufa cognita, & vocatis, quorum intereft.*

curæ ac providentiæ transmittendum credidit, Natio Germanica hactenus subsistentes non penitus intactas relinqui voluit. Ejus proinde Decretis a se acceptatis suum postulatum adjunxit: *Multa exorbitantia, per exemptos commissa, transeunt impunita in grave scandalum multorum, eoquod contra dispositionem Cap. Volentes. de Privil. in 6. per Sedem Apostolicam privilegia eis conceduntur.* Et EUGENIUS IV. ipsemet in Bulla sua: *Ad tranquillitatem*, dum Concilii Basileensis Decretorum a Natione acceptatorum observantiam eidem posthac conservandam spopondit, illis etiam modificationibus, quibuscum recepta fuerunt, Nationem libere & licite uti posse indulsit. De hujus quoque postulati & indulti justitia ac rationabilitate tanto minus potest superesse dubium, cum & Concilium Oecumenicum, nimirum Lugdunense Cap. mox allegato illud præeundo adinvenerit, & alterum posthac subsecutum, videlicet Tridentinum *h*), generali lege rursus innovaverit. Id quod præsertim Germaniæ nostræ congruit, utpote quæ ab extraneorum Judicium admissione æque, ac ab evocatione causarum maxime semper aliena, Conservatorum ita dictorum deputationem nunquam recepit *i*). Inde est, quod

h) Concil. Trident. Seff. VII. Cap. XIV.

i) De *Conservatoribus* vel *Defensoribus* privilegiatis dari solitis vid. Cl. NELLER Differt. sæpius cit. cap. 2. §. 18. num. 3.

quod in multis Germaniæ Diœcesibus antiqui Juris tenacibus quoad exercitium jurisdictionis contentiosæ adversus exemptos etiam plena Episcopalibus Vicariatuum Judiciis suffragetur observantia, & reapse exemptos inter & non exemptos notabilis nulla reperiatur in causis cognoscendis differentia, eaque exemptio in solis fere Claustralibus & Regularibus suum effectum exerat, alioquin Jurisdictioni tantum paternæ & œconomicæ aut pastorali commensuratis. Ad hæc enim Jus ipsum commune totam exemptorum potestatem & jurisdictionem restringit, & coarctat *k*). In his vero & ipsis non exemptis Superioribus sua servatur ubique authoritas, salva in utrosque suprema & eminenti, diverso tantisper modo, Episcoporum superinspectione & intendentia.

§. XXIV.

I. Ea porro Authoritatis Antistitum immediatorum pars, quæ Jurisdictio *voluntaria* vulgo dici amat, non inferius in sæpe laudatis Concordatis præsidium invenit, & præcipue in Jure confirmandi Electiones inferiorum Prælatorum in diœcesi existentium se exerit, utpote per quod Canonica & Hierarchi-

k) *Rigantius* Comment. in Reg. II. Cancell. §. II. Num. 120. in verbis: *De Jure communi Generalis habet subjectos Monachos solummodo in concernentibus disciplinam regularem, & in reliquis sive Civilibus sive criminalibus subjecti sunt Episcopo.*

ca inferiorum ad superiores subordinatio conservatur, & curam ac Regimen Ecclesiæ istis commissæ administrandi tam in spiritualibus, quam in temporalibus potestas ab Episcopis, tanquam Hierarchis Superioribus & Christum Summum animarum nostrarum Pastorem in sua diœcesi repræsentantibus, in inferiores quoscunque derivatur. Decretum enim Synodi Basileensis Sess. XII. luculenter testatur, disertam ejusdem mentem fuisse, ut hoc Jus confirmandi quascunque Electiones secundum Juris communis dispositionem iis superioribus immediatis restitueretur, ad quos ante inductas reservationes pontificias, quæ solæ obstaculum iisdem & compedem injecerant, alias spectabat. Unde tam Metropolitanis quoad Jus confirmandi Electiones suorum Suffraganeorum, quam Episcopis intuitu inferiorum Prælatorum æqualiter suffragabatur. Concordatum vero Aschaffenburgense temperamentum hoc adinvenit & constituit, ut Episcoporum Electiones ad Sedem Apostolicam intra tempus legitimum pro obtinenda confirmatione deferri deberent; adeoque restituta licet Capitulis eligendi libertate, non æquali tamen sorte gaudere poterant Metropolitani, ut de restituta quoque sibi insigni Juris confirmandi prærogativa similiter gratularentur. Quoad Prælatorum econtra inferiorum Confirmationem Decreta Basileensia ipsi quoque Juri communi plenissime confor-

mia,

mia, intacta prorſus & integra perſtiterunt, ut Epiſcopis hodiedum ſuffragentur, quouſque rurſus Concordatum Aſchaffenburgenſe claram quondam exceptionem concludenter non exhibet. Hæc porro ad ſola Monaſteria Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjecta, ex quibus ad Curiam Romanam pro obtinenda confirmatione vel proviſione haberi recurſus, aut veniri, atque mitti conſuevit, reſtringitur.

II. Non igitur quæcunque Exemptio mere paſſiva Ordini cuidam in ſolis clauſtralibus & diſciplinaribus ſuis competens, ad fundandam ejusmodi exceptionem ſufficit, utpote quæ immediatam ſubjectionem reſpectu S. Sedis Apoſtolicæ necdum importat. Unde eveniſſe etiam veroſimile eſt, ut conſuetudo, excluſis Epiſcopis, recurrendi ad Sedem Apoſtolicam pro obtinenda Electionum confirmatione, ad quam tanquam notam characteriſticam litera Concordati Aſchaffenburgenſis ſe limitat, & quæ proinde aſſerenti concludenter probanda incumbit, vix aliis Prælatis inferioribus ſuffragetur, quam iis, quibus exemptio quædam totalis, & uti dici amat, *activa*, ſive conjuncta cum Juriſdictione quaſi Epiſcopali in territorium quoddam ſeparatum ita dictum nullius & in proprium quendam Clerum quoque ſæcularem præter regulares ſibi ſubjectum & populum competit.

X 5 III.

III. Ulterius exinde consequitur, quod, quamvis Pontifices tempore Concordatorum posteriores certis Regularium Ordinum Generalibus per Bullas Extravagantes plerumque sub- & obreptitie exortas privilegia omnes suorum Ordinum Abbates confirmandi concesserint, ea tamen Episcopis Germaniæ præjudicare nec voluerint, nec potuerint. Quam Religiose enim Sedes Apostolica fidei semel datæ insistere velit, Anno MDCLXXIV. in Decreto Congregationis particularis sub Die XIV. Julii emanato, & Brevi Apostolico desuper expedito prodidit, quo erectionem Congregationis, in quam Monasteria Ordinis S. BENEDICTI in Bavaria sub nomine SS. Angelorum Custodum se redegerunt, approbavit, & privilegia aut indulta alias consectaria concessit; dum ad abundantiorem quoque cautelam Jus confirmandi Abbates Monasteriorum ejusmodi Ordinariis Germaniæ, quibus antehac competierat, disertis præservatum voluit *l*).

IV. A Jure confirmandi ad Jus quoque *benedicendi*, alioquin luculentis Juris Canonici communis atque ipsarummet Decretalium sanctionibus satis firmatum *m*), argumentum non incongrue derivatur, quamvis ad Jura or-

l) Vid. RIGANTIUS in Reg. II. Cancell. §. II. Num. 98.

m) Can. *Quoniam* §. I. distinct. 69. & cap. Statuimus I. X. de supplend. neglig. Prælat. cap. cum contingat 11. de ætat. qualit. & ordin. præfic.

ordinis, non jurisdictionis, pertineat. Sed & his Juribus Natio Germanica per Concordata in Appendice Instrumenti acceptationis Decretorum Basileensium subjecta prospici voluit, ne adeo in Curia Romana præsentes eorum subditi Diœcesani ipsis insciis & invitis ad Ordines promoverentur. Multo minus in ipsorum Diœcesi per extraneos & aliena authoritate ista obiri innocuum iis aut indifferens videri potuit. Quidquod generalis etiam Juris communis, novissimi præcipue Sacri Concilii Tridentini *n*) prohibitio intrat, nulli liceat, cujusvis privilegii prætextu, Pontificalia in alterius Diœcesi exercere, nisi de Ordinarii loci expressa licentia. In Dioecesi vero esse loca omnia ejusdem finibus comprehensa, indubitatum est eousque, dum territorium separatum cum qualitate ita dicta *nullius* tanto odiosius, quanto sacris Canonibus magis invisum, & vel ideo nulla prorsus Juris communis, ipsarummet adeo Decretalium recentiorum, imo & Extravagantium, quæ nunc in Corpore Juris Sedem habent, litera approbatum *o*) concludentissimis omnino argumentis fuerit evictum. Si vero extra Diœcesin actus ejusmodi Pontificalis obeatur; cessante licet Concilii Tridentini mox allegati prohibitione, alia tamen servandæ Episcopis Juris communis assisten-

n) Sess. VI. Cap. V. de reformat.

o) Gibert. prolegom. part. post. Tract. de Privil. Part. II. Sect. III. Q. II.

sistentia tutis authoritatis suæ ratio, & Nationis de interversa nimirum sacra Præsulum quoad functiones ordinis Pontificalis authoritate sæpissime querulantis *p*), & ejusdem Decreta Basileensia acceptantis mens atque intentio subintrat. Quod enim a S. Pontifice per se geri respectu extraneorum Diœcesanorum ægre admodum se ferre Natio testata fuit, & emendari obtinuit; id ab inferioribus vel ausu proprio attentari, vel, ut attentare possint, indultis & concessionibus sine consensu eorum, quorum interest, extortis fulciri multo minus ferendum existimabatur. Quid? quod expressa etiam litera ejusdem Ss. Concilii Tridentini huc non incongrue spectare videtur, dum generali lege facultates *de promovendo a quocunque* moderandas & restringendas esse duxit *q*).

§. XXV.

Quoad *dispensandi* potestatem, quæ Jurisdictionis voluntariæ Prælatorum præcipua quædam pars est, iisque ad regendam Ecclesiam suam necessaria, & Jure primævo a Christo per Apostolos solvendi non minus, quam ligandi potestate instructos in Episcopos eorum successores propagata, Natio Germanica similiter postulata sua Concilii Basileensis Decretis adjecit, & Eugenio dein IV. cum reli-

p) Conf. superius dicta §. V.

q) Concil. Trident. Sess. VII. Cap. XI. de reformat.

reliquo acceptationis Inſtrumento obtulit. Quæ vero petitio tum ad quartum duntaxat affinitatis vel conſanguinitatis gradum reſtricta fuit, utpote ſuper quo, licet leviter diſpenſari ſoleret, neceſſitas tamen recurrendi ad Sedem Apoſtolicam, Nationi ob ſuam ab Urbe diſtantiam, & ob expenſas taxasque perſolvendas gravis, injuncta fuerat; eadem dein Sedis Apoſtolicæ æquanimitate multo magis ſuperata fuit. Non enim in hoc ſolo gradu, ſed etiam in tertio, & in multis aliis impedimentis matrimonii, imo & in ætate Ordinandorum, & quam pluribus aliis ſimilibus facultas diſpenſandi iisdem ſingulis quinquenniis ordinarie concedi ſolet. Sacroſanctum quoque Concilium Tridentinum eam diſpenſandi facultatem ſuper omni irregularitate ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario, poſt peractam pœnitentiam ſuperaddidit *r*). Eæ præterea diſpenſationes, quæ a Sede Apoſtolica hodiedum privative impetrari debent & concedi ſolent, in forma commiſſoria concedendæ ſtatuuntur *s*). Imo quas Epiſcopus ſine ſcandalo & ſine diſciplinæ Eccleſiaſticæ detrimento executioni ſuæ dari non poſſe prudenter arbitratus fuerit, ſuo quoque effectu fruſtrare poterit *t*). Quibus omnibus & ſufficienter debita ſubditorum

r) Concil. Trid. Seſſ. XIV. Cap. VII. de reformat. & Seſſ. XXIV. Cap. VI.

s) Idem Seſſ. XXII. Cap. V.

t) Seſſ. XIII. Cap. V.

rum ſubordinatio, & integra Epiſcoporum tanquam immediatorum ſuperiorum Authoritas ſalvatur, & ipſa etiam origo ejus, qua Sedes Apoſtolica erga Nationis Germanicæ Epiſcopos uti ſolet, indulgentiæ aut facilitatis origo non in vero ſimiliter indicatur.

§. XXVI.

I. Nobilem præprimis & inſignem Germanæ Nationis & Eccleſiæ partem poſt Antiſtites & Epiſcopos conſtituunt Illuſtriſſima & Reverendiſſima tum Cathedralium, tum aliarum quoque Collegiatarum, ſive ſæcularium ſive regularium *Capitula*; quibus eximiam prærogativam defert Electionum ad Dignitates tam Pontificales, quam alias quascunque libertas, cujus eadem Natio uti adverſus intruſiones & inveſtituras Regias antehac, ita adverſus conatus dein Pontificios retinentiſſima fuit & propugnatrix acerrima. Idque feliciter e votis adeo ceſſit, ut unica ea ſit totius propemodum orbis Chriſtiani pars, cui de hac prærogativa ſingulari ſibi gratulari hodiedum liceat. Concordatis Germaniæ eandem deberi nemo eſt, qui diffiteri audeat. Atque ne anteriores querelas in memoriam revocare videamur; quid in Aviſamentis ſive *Conſtantienſibus* ſive *Moguntinis* deſuper actum fuerit, ſtudioſe præterimus. Decreta vero *Baſileenſia* duo, Seſſ. videlicet XII. prius, ac Seſſ. dein XXIII. alterum pleniſſi-

nissime ijs satisfecisse integramque libertatem restituisse indubitatum est. Et ipsum demum Concordatum Aschaffenburgense eandem in Thesi amplissime confirmat, permittendo scilicet ac sanciendo, ut in Ecclesiis Metropolitanis & Cathedralibus non minus, quam Monasteriis fiant Electiones Canonicæ.

II. Sicuti vero per hanc Electionis restitutionem Regula secunda *Cancellariæ* quoad Dignitates Pontificales & Abbatiales antehac iisdem maxime adversa penitus sublata, & cæteræ Regularum Cancellariæ reservationes intuitu Germanorum abolitæ fuerunt; ita eæ quoque, quæ in eodem Concordato Aschaffenburgensi aliquatenus adhucdum quoad Dignitates quoque Electivas retentæ & stabilitæ fuisse videntur, ut eæ præcipue, quæ in Extravagante: *ad Regimen*, verbotenus eidem Concordato Aschaffenburgensi inserta comprehenduntur, diversos prorsus a pristinis, eosque multo arctiores limites receperunt. Modificata quippe eadem Extravagans in Germania duntaxat obtinet post Concordata, dum antehac ibidem quoad literam obtinebat, & aliis in Regionibus speciali Concordato, aut privilegio haud tutis hodiedum obtinet. Quænam vero sit modificatio illa, ex litera sane haud colligitur. Substantialis quippe aut consideratu digna diversitas tenoris in Concordatis relati ab eo, qui hodie in corpore Juris intra Extravagan-

vagantes communes Tit: *de Præb*: refertur, vix ulla oftenditur, nifi in omiffione verborum: *Donec miferationis divinæ clementia nos univerfalis Ecclefiæ regimini præfidere conceſſerit*, & in adjectione plurium numerorum eadem reponi velit. Hæc utraque vero temperamentum vel modum ab Inclyta Natione noftra defideratum adeo non conftituit, ut potius ejus conditionem certa ratione duriorem reddiderit. Siquidem omiffio illa conftitutionem hanc ex temporali in perpetuam fuo modo & faltem ufque ad futurum Concilium commutavit; Numeri vero adjecti fua multitudine admodum graves evadunt. Ex mente igitur & intentione Summorum pacifcentium eam modificationem derivandam effe afferimus, ut Extravagans prædicta tum modo Electionis libertatem excludat, fi vel Romanus Pontifex Germanum quendam Prælatum immediate ad aliquam Ecclefiam folitariæ fuæ collationi addictam, & ratione directi feu utilis Dominii mediate vel immediate fibi fubjectam promoveret, vel, pendente alicujus electi aut poftulati proceffu, mutationem aliquam ex evidenti caufa de fratrum confilio, & cum cæteris cautelis per Concordata ftabilitis decernendam judicaret, eo videlicet cum effectu, ut libertas eligendi per Decreta Bafileenfia, præfertim illud Sefi. XII. reftituta, & per Concordatum Afchaffenburgenfe confirmata in regula femper & quocunque

que vacationis casu contingente obtinere debeat; Extravagans vero *Ad regimen* tanquam Exceptio tantum Decretum Sess. XXIII. Licet dudum submoveat, & Pontificem ab imposita ibidem in casu rejectæ vel cassatæ electionis necessitate remittendi ad idem Capitulum vel Conventum pro nova electione infra tempus Juris iteranda, eliberet & absolvat.

III. Ita sane exigit necessaria Concordati Aschaffenburgensis conciliatio cum Decretis Basileensibus a Natione acceptatis & a Sede Romana eidem adsecuratis, quibus, quanto minus potest, utraque pars compaciscens, tam Natio, quam Curia, detractum voluisse præsumi debet. Et Curia quidem Romana: quia Decreta eadem non tantum bis antehac Nationi confirmaverat, sed etiam in Concordato Aschaffenburgensi, quatenus iis expresse non derogavit, salva imposterum esse voluerat; Natio vero: quia, quamvis aliquam Sedi Romanæ compensationem reddere, non tamen plus, quam ratio exigebat, conditionem suam deteriorem facere intendit. Decreta quippe Basileensia eligendi libertatem integerrime & plenissime in omnibus omnino casibus restituerant, &, prout Decretum Sess. XXIII. *Licet dudum* enuntiat, omne obstaculum a canonicis Electionibus & Confirmationibus tollere intenderant, & idcirco duo inter se diversa com-

prehendunt: (1) Ut Electiones in dictis Ecclesiis sine impedimento aut obstaculo fiant; dein (2) Ut factæ Electiones suo non frustrentur effectu, sed juxta Juris communis dispositionem necessario confirmari aut saltem in casu denegatæ causa cognita Confirmationis apud Sedem Romanam, aut rejectæ ex causis urgentissimis vel cassatæ Electionis ad idem Capitulum denuo remitti, & nova Electio facienda relinqui deberet. Quoad primum in Concordia Aschaffenburgensi eadem Regula generalis affirmativa illimitate iisdem fere verbis, restrictionem nullam continentibus, repetita fuit, quod nimirum in Metropolitanis & Cathedralibus Ecclesiis fiant Electiones canonicæ. Quoad alterum vero, scilicet debitam Electionis factæ confirmationem, aliqua addita fuit exceptio, quæ tanquam strictissimæ interpretationis regulam salvam relinquit, & reservationes illæ antea enumeratæ ex natura sua potius ad exceptionem, quam ad regulam ipsam toties firmatam reduci debent. Sicut nimirum Jus confirmandi, exclusis Metropolitanis, Sedi Romanæ assertum compensationem ab ea desideratam constituit; ita quoque circa illam liberiores Pontifici manus reliquit, ne, si supposita jam una Electione idem Capitulum alteram, eodem adhuc durante vacationis casu, habere deberet, quod Decretum Basileense Sess. XXIII. mox allegatum deside-

ra-

raverat, nimium difficilis & ardua ipsi redderetur aliqualis illa denegandi confirmationem & de alia digniori & utiliori persona providendi facultas.

VI. Illustratur hæc positio exemplo resignationis, quæ certe non aliter reservationem in Germania operatur, nisi fiat ab electo vel postulato tempore pendentis adhucdum in Curia sui super electione processus, prout diserta verba Concordati Aschaffenburgensis eloquuntur: *Quorum Electio cassata, seu postulatio repulsa, vel per eos facta* RENUNCIATIO *& admissa Authoritate nostra extiterit, seu quorum Electorum, vel postulatorum, & in antea eligendorum & postulandorum Electionem cassari, seu postulationem repelli, aut* RENUNCIATIONEM *admitti per nos aut Authoritate nostra continget.* Idem proinde de aliis quoque modis ibidem commemoratis erit intelligendum.

V. Eandem mox assertam a nobis summorum Paciscentium mentem res antehac gesta luculentius illustrat. Contigerat quippe Anno *MCCCCXXXVI.* electis in discordia ad Trajectensem Ecclesiam SUEDERO & RUDOLPHO, Pontificem SUEDERO de alia providisse Ecclesia, ut in Trajectensi RUDOLPHUS esset quietus. Eam dispositionem ægre ferentes Trajectenses quidam Canonici Basileæ commorantes, WALRAMUM, Archi-Episcopi Coloniensis THEODORICI fratrem,

 Epis-

Episcopum designarunt, & permittentibus Patribus Basileensibus (vigore Decreti Sess. XII.) confirmationem a THEODORICO obtinuerunt. Voluit Archi-Episcopo Coloniensi aliisque gratificari SIGISMUNDUS Imperator, eaque propter Regalia contulit WALRAMO, renitente EUGENIO IV. P., qui jam pridem RUDOLPHUM DE DEPHOLD confirmaverat. Non tulit hanc, ut existimabat, injuriam EUGENIUS, literisque tum Imperatorem, tum Archi-Episcopum admonuit, ut tentatam pertinaciam deponerent. Sed prævaluit apud Imperatorem respectus Electoris, urgentibus maxime Basileensibus, qui confirmationes Episcoporum Summo Pontifici ereptas volebant. THEODORICUS porro & HENRICUS ejus frater Monasteriensis Episcopus non tantum gladio, verum etiam consilio WALRAMI causam tutabantur, quibuscum conjuncti Canonici illi supra dicti multa Basileæ moliebantur, ut inde demum facta fuerit confirmatio. Qnanquam vero tanta potentia niteretur WALRAMVS, ob resistentiam tamen reliquorum Canonicorum *Trajectensium* eum Episcopatum assequi haud potuit *u*). Cum igitur THEODORICUS Coloniensis tanquam præcipuus Basileensium non minus, quam hujus WALRAMI fautor ac respective frater, admodum invisus esset EUGENIO IV, qui hujus facti sui tantis antea ani-

u) KRANZIUS apud BZOVIUM ad An. MCCCCXXXVI. Num. 53.

animorum contentionibus hinc inde impugnati publice, fortiter, constanter, imo perpetuo sustinendi nedum studiosus, sed, uti rebus semel exasperatis fieri plerumque amat, ambitiosus fuerat; non incongrue casus hic percelebris tanquam ansa Extravagantis: *Ad Regimen*, in Germania certo modo rursus recipiendæ considerari poterit; ultra cujus tamen modi fines & contingentiæ casus illius analogiam haud extendenda venit.

VI. Ea quoque, quæ subsecuta sunt, tam ex parte Curiæ Romanæ, quam ex parte Nationis, hunc sensum fuisse Compacifcentium luculenter demonstrant. Innumera enim sunt exempla electionum perpetuo a Capitulis factarum contra literam Extravagantis sæpe dictæ crude intellectam *x*). Curia nimirum

x) Plurima vindicatæ Electionum libertatis Exempla exhibet ANONYMUS in den Betrachtungen über die Wahl eines Bischofs. Tom. 3. Concord. integr. Hæc inter præcipue ea speciali consideratione digna censentur, quæ a pag. 105. seqq. referuntur, & casus variarum translationum ab uno Archi-vel Episcopatu ad alium concernunt, in quibus tamen libertas a Capitulis Electiones perfectas fuisse demonstratur, easque obmotis quandoque Curiæ Romanæ contradictionibus prævaluisse; Imo cum Anno MDCCXXIX. Eminentissimi Domini FRANCISCI GEORGII Electoris Trevirensis, translato ad Sedem Moguntinam FRANCISCO LUDOVICO surrogati, electioni a Capitulo Metropolitano sollicite maturatæ postmodum a Curia Romana clausula sæpe usitata: *cassata*

rum Romana ad quietam provisionum immediatarum possessionem in casibus ejusmodi pertingere nunquam potuit. Natio vero Germanica perpetuo iisdem contradixit, & contradictionem ejusmodi post tot Gravamina in variis Comitiis, in unionibus Electoralibus, in Conventibus Cleri, præsertim Rhenensis obmota, publice in conspectu totius orbis per iteratas semper Capitulationes Cæsareas quotidie innovat y), & Reverendissima Capitula

Electione providemus ex integro, accommodata fuisset; deprecante hanc modeste eodem Reverendissimo Capitulo alia: *supplentes* super dubiis defectibus & hinc in omnibus fere Electionum Confirmationibus adhiberi solita non tantum substituta, sed etiam in ingressu Bullæ Confirmatoriæ Jus Electionis pro tempore vacationis Capitulo competens disertis agnitum fuit in verbis: *Dilecti filii Capitulum & Canonici Ecclesiæ Trevirensis, ad quos Electio personæ idoneæ eidem Ecclesiæ Trevirensi, dum pro tempore vacat, in Archiepiscopum præficiendæ, spectare dignoscitur.*

y) Conqueritur enim Præbendas & Dignitates eas tanquam reservatas velle immediate a Curia conferri, quæ tamen per obitum in Curia non vacent, ideoque ad ejus Collationem non sint devolutæ; præcipue per *resignationes & dispensationes*, quales in casu translationis concurrere solent, libero eligendi Juri præjudicium fieri. Articulus enim XIV. §. I. ita habet: Daß die Concordata principum.... allerdings beobachtet, und dargegen durch unförmliche Gratien, Rescripten ..... Reservation, Dispensation und sonderlich Resignation, dann darauf unternehmende Collation all solcher Præbenden, Prælaturen, Dig-

tula Ecclesiarum perpetuæ liberarum Electionum observantiæ in similibus casibus tenacissime institerunt.

VII. Siqua indulta quandoque a singularibus quibusdam Capitularibus ad abundantiorem cautelam impetrata, aut, quæ Curia Romana subinde sponte sua obtulit, acceptata fuerunt; ea sane nunquam ab Imperatore in Investiturarum concessione, aut ab Imperio agnosci voluerunt z). Et vel ipsa docent, quantum Curia hac liberalitate tutius sibi consulendum existimet, quam in mortificata Extravagantis litera confidat.

§. XXVII.

Quoad Præposituras porro Ecclesiarum, sive Cathedralium, sive Collegiatarum in Germania, eandem eligendi libertatē Capitulis per

Y 4 Con-

nitæten und Officien (welche sonst per obitum ad Curiam Romanam nicht devolvirt werden, sondern jederzeit, ohneracht in welchem Monat sie auch ledig und vacirend würden, denen Erz- und Bischöffen, auch Capitulen und andren Collatoren heimfallen) wie weniger nicht per Coadjutorias Prælaturarum Electivarum & Præbendarum .... Zu Abbruch der Stiffter, Geistlichkeit und anders wider gegebene Freyheit und erlangte Rechten..... in keine Weiß gehandelt werde.

z) Conf. Concord. integ. pag. 106. ibique præcipue exemplum Electionis Frisingensis post translationem sereniss. Clementis Josephi e domo Bavarica ad Episcopatum Leodiensem.

Cocordata restitutam & vindicatam prolixius demonstrare nobis nequaquam est animus. Abunde enim id præstiterunt Author Anonymus *Analyticæ Demonstrationis* Anno MDCCLTII. hoc super argumento editæ, Et, qui ejusdem nucleum extraxit, compilator Dissertationis III. de *Concordatis Germaniæ Specialis*; ad quos provocasse sufficiat, cum tenues nostras in laudando vires eorundem merita longe excedant. Argumenta vero ab iis deducta præsentis instituti angustiis includere, aut ponderare profundius supervacaneum esset, utpote quæ multo dulcius ex suo fonte haurientur. Sed certe nobis brevior via superesse videtur. Ita enim dilucidum est, per Decreta Basileensia reservationes omnes Dignitatum quarumcunque Electivarum, & Regulas Cancellariæ, atque inter has *tertiam* alias, sive hodie *quartam*, quæ Præpositurarum reservationem statuerat, sublatas penitus fuisse, ut nihil possit esse luculentius. In Concordato econtra Aschaffenburgensi Regula mox dicta minime resuscitata fuit. Ex generalibus proinde Principiis hæc eligendi ad Præposituras libertas in tuto collocatur. Observantia vero sive praxis, cum varia sit & dubia, certæ & claræ Decretorum Basileensium literæ, quæ ex Principiis sæpius deductis pro se præsumptionem habent & Regulam constituunt, prævalere nequit, quid? quod ex ea potius, in quantum præscriptionis le-

gitimæ

gitimæ vires assequi necdum potuit, reformari meretur. Prout Natio nostra jam inde ab initio Concordato Aschaffenburgensi non interrupta serie semper postulavit *a*).

§. XXVIII.

I. Idem argumentum ad Dignitates quascunque alias electivas tanquam ab alternativa quoque Mensium Papalium immunes pertinet, ut semper Capitulorum Electio libera locum habere debeat, in quocunque demum Mense easdem vacare contigerit. A postulatis Nationis si res ordienda esset, *Avisamenta*

a) Conf. supra §. 15. Epist. MAYERI Cancell. Mogunt. ubi ex reservatione duarum præpositurarum in *Cathedrali Wormatiensi*, & *Collegiata Xantensi* acerrimæ querelæ obmotæ fuerunt, ita, ut de hisce provisus AENEAS SYLVIUS ad pacificam possessionem nunquam pervenerit. Mens pariter & intentio Germanorum compaciscentium satis eruitur ex propositis *in diæta Cleri Confluentina* Gravaminibus, ubi §. V. hæc leguntur: *Dantur nonnullæ gratiæ Apostolicæ . . . . DD. Cardinalibus, & aliis personis ad excessivum valorem quandoque multorum millium florenorum, cum quibus acceptantur* MONASTERIA, PRAEPOSITURAE, DIGNITATES, DECANATUS. Reexhibita hæc fuerunt in *Comitiis Wormatiensibus* Anno MCCCCXCV. *sub* MAXIMILIANO I. celebratis, & in Gravaminibus eidem MAXIMILIANO Anno MDX. oblatis, quorum §. III. in præsenti materia noviter conquerebantur, & in centum illis *Gravaminibus Norimbergensibus* XIXNUM reservationi *Majorum* & *Principalium Dignitatum* energice contradixerunt.

ta Constantiensia Cap. 3. luculentum præbent testimonium, hanc eligendi libertatem quocunque vacationis casu in votis fuisse. Si vero aliquanto remissior-intuitu ejusdem in Concordato Constantiensi ad quinquennium, & futuri Concilii celebrationem usque fuerat; in Basileensibus Decretis eandem sibi restitutam plenissime gratulari potuit, quam quoque conclusa interim neutralitate per futuram concordiam conservari voluit, testantibus *Avisamentis Moguntinis* de A. *MCCCCXL.*, ubi §. 5. hæc ex laudato Decreto Basileensi excerpta proposuit: *Beneficiis autem & Dignitatibus Electivis in Corpore Juris non reservatis juxta dispositionem Juris communis debite provideatur.* Dum igitur Decretorum Basileensium observantia Nationi per Bullas Pontificias tam Eugenii IV., quam Nicolai V. adsecurata fuit; eandem in tuto positam fuisse usque ad futuram Concordiam, & stabiliendam recompensationis a Curia sibi stipulatæ retributionem nullus sane ambigendi locus superest.

II. In hac demum derogatio nulla disertis verbis ostenditur. Ubi enim de alternativa Curiam Romanam contingente, quoad Ecclesiarum provisionem disponitur §. *de cæteris* versu *quoties vero.* *Beneficii* duntaxat nomen adhibetur, quo tanquam generali, & nimium vago in materia odiosa, & strictam interpretationem exigente, qualis est reservationum tam solenniter antea sublatarum

nova

nova inductio, Dignitates Electivæ, speciali prorsus consideratione dignæ nunquam comprehensæ intelliguntur.

III. Atque hoc quidem abunde sufficere posset pro libertate Capitulorum, quæ & Juris communis præsumtione, & Decretorum Conciliarium favore, & data solenni Curiæ Romanæ fide nituntur, adeoque contrarii probationem, siqua sit, secure exspectare possent. Veruntamen & Concordati Aschaffenburgensis literam eidem suffragari docet Parenthesis, huic eidem §vo interjecta. Hæc equidem plerumque solis Præposituris, tanquam primis in Germania Ecclesiarum Dignitatibus accommodari solet; multo vero potiori jure ad omnes omnino dignitates electivas, tanquam jurisdictionem quandam, curam, aut administrationem Ecclesiarum, sive in temporalibus, sive in spiritualibus & disciplinaribus annexam habentes, & vel inde majores, extenditur. Majorum quippe dignitatum significatus multo latius patet, quam ut eundem ad solam Præposituram in singulis Ecclesiis unam, eamque principalem, sive absolute primam coarctari sanæ hermenevtices regulæ patiantur.

IV. Huic extensioni aut interpretationi adstipulantur eæ textus Concordatorum lectiones sive editiones, quæ loco *principalibus*, *principales* legunt, aut referunt, ita videlicet, parenthesin interjectam, de qua nobis sermo est, concipientes: *Majoribus dignitati-*

bus

bus post Pontificales in Cathedralibus & PRINCIPALES (subintelligendo *post*) *in Collegiatis Ecclesiis exceptis, de quibus Jure ordinaria providetur per illos inferiores, ad quos alias pertinet b*). Ita enim principales alioquin vigore §vi antecedentis de Electionibus agentis libertati eligendi addictæ supponuntur, eo cum discrimine quoad Monasteria ibidem notato, quod illi tantum electi, seu quibus providendum est, pro confirmatione vel provisione hujusmodi ad Curiam Romanam venire teneantur, a quorum Ecclesiis pro confirmatione vel provisione hujusmodi ad dictam Sedem alias consuevit haberi recursus. Sunt autem illi præcipue, qui simul immediati Status & Principes Imperii sunt, ut *Elvacensis*, *Berchtolsgadensis*, & quondam *Weissenburgensis*, ante unionem Mensæ CELSISSIMI EPISCOPI SPIRENSIS inde ab Anno MDXLVI. factam, quorum Præpositură vel inde principales dicuntur. Hanc vero lectionem multo magis connaturalem, & attentato Literarum Apostolicarum in forma Bullæ consueto abbreviandi stylo, admodum verisimilem esse, prudens quisque nobiscum facile conveniet. Ea porro supposita omnia illa argumenta, quæ a laudatis §vo antecedente Authoribus pro exceptione Præpositurarum ab alternativa Mensium Papalium afferuntur, ad libertatem eligendi quoad digni-

b) Ita pariter habet Editio Corp. Juris Pub. Academ. adornata a J. JAC. SCHMAUSSIO, quæ in manibus omnium versatur.

nitates quascunque electivas, sive majores, Capitulis restitutam, vel, quod idem & perinde est, ad earundem a dicta alternativa immunitatem applicantur.

V. Eo quoque iteratæ toties in Gravaminibus tum Comitiorum, tum Conventuum & Unionum Cleri de violato Electionum Jure querelæ adstipulantur. Et si nationales quandoque Indultarii sive Cardinales, sive Electores, quos præcipuos potius suarum libertatum protectores & conservatores Germanicæ Ecclesiæ desiderant, & jure merito exspectare deberent, ipsimet subjectis sibi Capitulis obstiterunt; propriæ potius convenientiæ, quod dolenter referendum, velificati sunt, & tanquam partes, privatis commodis intenti, Juribus Nationis publicis clam & per præpotentiam suis subjectis Capitulis merito formidandam, officere haud potuerunt. Imo & quotiescunque in judicium attentata ejusmodi deducta fuerunt, Cæsarem Libertatum Ecclesiæ Germanicæ tutorem & vindicem ultorem senserunt, ut inter exempla non pauca illud ex Diœcesi Spirensi superius relatum ostendit c). Alterum suppeditat insignis Collegiata ad SS. PETRUM & ALEXANDRUM Ecclesia Aschaffenburgi, dum vacante in Mense Papali Decanatu Eminentissimus Elector, re Facultatis suæ Juridicæ Moguntinæ consilio ponderata, ab immedia-ta

c) Conf. Epistola CAROLI VI. supra §. 21.

ta provisione abstinendum, & liberam electionem Capitulo sapientissime non minus, quam justissime relinquendam duxit.

§. XXIX.

I. Quoad beneficia inferiora mere collativa Natio Germanica tantisper remissior fuit, & præcipue ampliorem quandam horum reservationem posthac retinuit. Præter eas enim, quas ultra Jus commune amplissimæ illæ Extravagantes *Execrabilis* & *Ad Regimen* in casibus specialibus ibidem expressis induxerunt, alternativæ quoque Mensium æqualis posthac continuationem, usque ad futurum Concilium, in quo aliter cum consensu Nationis ordinatum fuerit, Sedi Apostolicæ loco redhostimenti illius in Bulla EUGENII IV. *Ad tranquillitatem* desiderati adconsensit. Unde licet quoad hæc vinculum aliquanto durius supersit; Ordinariorum tamen quorumcunque libertati aliquatenus etiam fuit prospectum, ne in deterius omnino prorueret, & adversus futuras quascunque alias reservationes non minus, quam contra jam extantes eo tempore, in Concordato tamen Aschaffenburgensi directe non comprehensas, abunde cautum fuit.

II. Germania quippe easdem acceptans, certas quoque limitationes & modos adjecit, sibique præservavit. Nam primo reservationem

tionem Juris ſcripti dictam, ſive clauſam in Corpore Juris communis licet Patres Baſileenſes adoptarint, Natio tamen duas limitationes adjecit: *Circa hoc tamen dignetur S. Concilium Jus commune revocare, quod Papa hujusmodi beneficia in dicto Decreto ſibi reſervata conferat intra ſpatium unius Menſis alioquin ordinarii conferre valeant; quodque proviſi a Papa infra quatuor menſes Ordinariis ſuam proviſionem ſub pœna amiſſionis Juris infirmare debeant.* In prima parte Germania ſibi præſervatum voluit Cap. *ſtatutum* III. *de Præb. in 6.*, ubi Gregorius X. facultatem conceſſit, ut ii, ad quos beneficiorum & dignitatum ſpectat collatio, demum poſt Menſem a die, quo ipſa vacaverint, numerandum, conferre valeant. Unde collationem beneficiorum ſic reſervatorum intra Menſem a die factæ vacationis a Summo Pontifice hodiedum maturari neceſſe eſt. Neque vero hic Menſis a die habitæ notitiæ, ſed a die factæ vacationis computari debet. Ita enim Gregorius ipſemet a die, *quo ipſa vacaverint*, id eſt, quo vacatio contigerit, non vero innotuerit, terminum hunc computandum ſtatuit. Nulla quippe hic ſuppletio vel pœna negligentiæ, quæ notitiam vacationis exigit, & ab ignorante non committitur, ſubintrat; ſed, ceſſante reſervatione ad certum terminum reſtricta, ordinaria poteſtas ab ipſomet Jure reſuſcitatur, & a Gregorio X. tanquam libera & ab omni vinculo expedita reſtituitur.

II.

II. Ex quo ulterius colligitur, intra eundem quoque Mensem legitimam insinuationem a Proviso perficiendam esse, sicut spectato Jure communi perfici debuisset. Cum ad nullum hic Impedimentum, utcunque justum, ex ratione mox allegata, & ex iis, quæ infra intuitu Mensium Papalium latius deducentur, respiciendum sit. Neque etiam trimestre ad apparendum Proviso per Concordatum Aschaffenburgense indultum huc pertinet, sed illam tantum provisionem Apostolicam concernit, quæ in vim alternativæ Mensium introducta fuit. Quoties vero diversa pro diversis casibus tempora & termini constituuntur, quivis casus suum terminum retinere solet, quin ideo, præsertim ubi evidentissima rationis disparitas militat, argumentum a simili recte procedat. Mense itaque hoc elapso, sive Collocatio a Pontifice omissa, sive legitima illius insinuatio a proviso neglecta, aut quomodocunque omissa fuerit, collocatio ad eos, ad quos alias pertinet, Ordinarios Jure postliminii revertitur, ut nimirum vel per se ipsos, vel quibus id canonice fuerit commissum, conferre valeant.

III. Luculentius id demonstrat altera limitationis adjectæ pars, *quod videlicet provisi a Papa infra quatuor menses suam provisionem Ordinariis sub pœna amissionis Juris insinuare debeant.* Quam erronee omnino aliqui ex

solo

solo arbitrario corrigendi pruritu immutant, verbo: *infirmare* aliud: *insinuare* temere substituentes, quod toto cœlo ab intentione Nationis acceptantis & modificantis aberrat. Nihil quippe in materia beneficiali insolitum & novum est, impetrantes æque ac litigantes ad certos temporum terminos, quantum possibile est, breviores sub pœna amissionis Juris quæsiti coarctari, & lites desuper plerumque cum scandalo, cum detrimento Ecclesiarum aliquo semper, siquidem hæ necessariis ministris diutius destitutas se videant, suscitatas maxime abbreviari. Cujus rei exempla quamplurima & Jus commune *d)*, & Regulæ ipsæmet Cancellariæ exhibent *e)*. Id quod intuitu reservationis clausæ

d) Sic Clement. un. de Concess. Præb. & Eccles. non vac. in verbis: *Ceterum, ut tam diuturnis vacationibus, quam fraudibus & litibus occurratur, prædictæ vacationis notitiam impetrantem interpretamur habere, ex quo ipsa vacatio in loco, vel Ecclesia hujusmodi Beneficii publice nota erit. Imputet quidem sibi, si hoc casu, quo de ipsius commodo agitur, id, quod per se, vel per alium scire potuerit, ignoravit.*

e) Vid. Regul. Cancell. XXXV. *de annali possessore*: Item SS D. N ut improbi lites exquirentium motus reprimantur, voluit, statuit, & ordinavit, quod .... *infra sex Menses* ipsum possessorem ad judicium evocari facere, causamque ex tunc desuper *infra* annum usque sententiam diffinitivam inclusive, prosequi debeat & teneatur. Alioquin impetratio prædicta, & quæcunque inde sequuta nullius existant firmitatis.

ſæ in Corpore Juris communis, ſive beneficiorum in Curia per obitum vacantium tanto efficacius obtinet, cum ejus introducendæ ratio præcipua maturior Eccleſiarum proviſio extiterit, & ex Jure præventionis Summo Pontifici alias aſſerto, quem vero rurſus Ordinarii per ſuos Agentes adeo in Curia Romana ad hunc effectum conſtitutos prævenire & ipſi contendebant, ſuam originem duxerit *f*). Ad hanc litium de reſervationibus foveri ſolitarum multitudinem ac diuturnitatem, tum ſubſequum exinde Eccleſiarum ſuis certis Miniſtris & Rectoribus carentium detrimentum, Ordinariorum ipſorummet ancipitem diu hæſitationem reſpexiſſe Baſileenſes, & Germanos iis innixos ex tenore Decretorum, præcipue Decreti *Placuit* g), ſatis conſtat. Ad has igitur avertendas, ſup-

f) Conf. Barthel Diſſert. 3. de Concord. Cap. 2. §. 6. 7. & 11.

g) *Lites innumeræ & contentiones inter ſervos Dei excitantur, rancores & jurgia nutriuntur, pluralitatis beneficiorum fovetur ambitio, facultates & pecuniæ regnorum & provinciarum mirum in modum exhauriuntur, pauperes diſcurrendo ad Romanam Curiam innumerabiles vexationes ſubeunt, & inter viarum diſcrimina nonnunquam ſpoliantur, occiduntur, ac variis affliguntur peſtibus: atque etiam ſuis patrimoniis ac parentum opibus exhauſtis gravi egeſtati ſubjacere coguntur . . . . Quæ omnia gravem confuſionem ſtatui Clericali & ſacerdotali in diſpendium Divini cultus & præjudicium publicæ ſalutis afferunt: poſſentque graviorem in futurum afferre ruinam, rebus his in deteriora prolabentibus, niſi provideretur in adverſum.*

ſuppoſita aliquarum reſervationum retentione, nihil magis neceſſarium fuit, quam & reſervationum retentione, nihil magis neceſſarium fuit, quam & reſervationes ſive reſervatorum beneficiorum impetrationes atque collationes, & lites deſuper orituras certis terminis includi, quorum transgreſſionem nulla prorſus excuſatio ſalvaret, ne videlicet novarum litium rurſus ampla ſeges alias ſuccreſceret.

§. XXX.

Sublata in Concilio Baſileenſi Extravagans: *Execrabilis*, per Concordata vero Aſchaffenburgenſia reintroducta ita limitata & modificata fuit, ut

I. Reſervatio unius tantum ex beneficiis incompatibilibus de facto ſimul retineri attentatis in Germania locum habeat. Nam quidquid antea ex amplitudine literæ dictæ Extravagantis, prout nunc in Corpore Juris exhibetur, pro aſſerenda utriusque beneficii reſervatione Interpretes in utramque partem etiamnum diſceptaverint; Germanis certe non illa, ſed Concordati Aſchaffenburgenſis tenor unica norma eſt. De utriusque vero beneficii reſervatione altum animadvertitur ſilentium, ſiquidem verba, in quibus dictæ Conſtitutionis retentio ſtabilitur, non alia deprehenduntur, quam iſta: *Nec non etiam per*

 aſſe-

assecutionem pacificam quorumcunque Prioratuum, Personatuum, Officiorum, Canonicatuum, Præbendarum, Ecclesiarum aut Beneficiorum aliorum, per nos seu Authoritate nostrarum literarum immediate collatorum seu conferendorum imposterum, præterquam si virtute gratiæ exspectativæ assecutio fiet, nunc vacantia, & in antea vacaturâ.... Ordinationi, dispositioni ac provisioni nostræ, reservamus. Quapropter Ordinarios Germaniæ utriusque Beneficii reservationi semper obstitisse experientia testatur *b*).

II. Altera quoque modificatio ex verbis subsequentibus: *per nos, seu Authoritate nostrarum literarum immediate collatorum, seu conferendorum imposterum* emergens Ordinariis Germaniæ apprime suffragatur, ut reservatio effectum suum tunc demum nanciscatur, quando secundum beneficium cum primo vere incompatibile *a Summo Pontifice*, non autem, si

b) Conf. BARBOSA *Collect. Doct. in Extrav.* IOANN. XXII. *de Præbend. & dignit. Tit. III. N.* 10. Ubi hanc utriusque Beneficii reservationem jam antiquatam esse & ita semper vidisse practicari, & nunquam de tali reservatione vidisse mentionem aut existimationem fieri testatur, allegans insuper REBUFFUM *in praxi Benefic. in forma signaturâ verbo : aut Constit. Execrabilis* idipsum de Regno Galliæ attestantem. Majus fundamentum suffragatur Germanis, dum Concordatum Aschaffenburgense solius & unius primi, cujus vacatio per pacificam & frugiferam assecutionem secundi incompatibilis immediate per literas Apostolicas obtenti inducitur, reservationem exprimit.

ſi Authoritate Epiſcopi Ordinaria fuerit collatum. Id ipſum quoque recte ſubintrat in caſu, ubi Epiſcopus, aut Cardinalis, vel quiscunque alius indulto quodam Apoſtolico munitus, atque ideo vi ejusdem beneficium alias reſervatum conferret. Nec enim tum immediate proviſus Authoritate aut vigore literarum Pontificis, ſed indultarii beneficium ſuum conſequitur; adeo, ut nec ipſa nova proviſio Romæ propter emolumentum Curialiſtarum recipi ſolita attentionem mereri ipſimet RIGANTIO videatur *i*); & praxin ipſam hujus aſſertionis veritati reſpondere idem locupletiſſime teſtatur *k*).

III. Ab hac demum porro reſervatione in Germania eximuntur illa beneficia, quorum plenaria & frugifera poſſeſſio nondum habetur. Quare in illis Germaniæ beneficiis, ubi per plures annos, ut vocari ſolent, *carentiæ*, & quousque nulli fructus, vel ſalem non integri, atque ad congruam insufficientes percipiuntur, ſub hac reſervatione comprehendi non poſſunt, neque primum per conſecutionem alterius Jure vacare cenſetur, adeoque Sedi Apoſtolicæ reſervatum eſſe ſuſtineri nequit, uſque dum demum exantlatis Carentiæ annis plenaria ſecundi beneficii, & ad congruam ſatis frugifera poſſeſſio obtenta fuerit

i) In Reg. I. Cancell. §. VIII. Num. 186. & 187.

k) Conf. idem RIGANTIUS Loc. Cit. ad Reg. Cancell. I. §. 9. Num. fin.

erit. Quemadmodum autem taliter provisus ad frugiferam beneficii possessionem non admittitur: a fortiori sane, si ex titulo primi beneficii ad Sacros Ordines admissus fuerit, contra sanam Concordatorum, & ipsius Tridentini mentem non sine manifesta injuria adigeretur, ut primo beneficio pacifice hactenus possesso, secundo solum, eoque adhuc sterili contentus, quamprimum renuntiet. *l*)

§. XXXI.

I. Reservationes in Extravagante *Ad Regimen* comprehensæ, quemadmodum quoad dignitates electivas modificatæ sint, jam supra deductum fuit. Quoad beneficia vero inferiora collativa in duas classes non incongrue dispescuntur. *Prior* ea respicit, quæ per promotionem in Curia vacare dicuntur. *Posterior* Beneficia a certis Curialibus possessa comprehendit, quæ per eorum obitum vacant, & ideo Curiæ Romanæ reservata statuuntur.

II. Quoad priorem classem libertas Ordinariorum superest, si (1) promovendi ante actua-

l.) Idipsum nihilominus jam sæpius Romæ practicatum fuisse, præcipue *in causa Spirensi inter DD.* LOTHARIUM FRIDERICUM DE WALD, & THEODORUM DE HORPHLAT desuper controversa, RIGANTIUS comment. in Reg. I. Cancell. §.8. num. 148. multis refert.

actualem promotionem eadem dimiserint. Sic enim, ne per promotionem vacent, nec sub conventam in Concordato Aschaffenburgensi legem cadant, contingit. Suo vero Jure renuntiantes Germani electi recte uti censentur, dum lex nulla eosdem prohibet. Regulæ enim Cancellariæ III. & XXVI., quæ respective ejusmodi renuntiationes prohibere videntur, utpote Concordato Aschaffenburgensi prorsus incognitæ ad Germanos quoque nullatenus attinent *m*). (2) Quæ vero ante promotionem dimissa non sunt, uti per ipsam vacant, ita Curiæ Romanæ collationi disceptari nequaquam volunt; una tamen collatione contentam eam esse merito Germani Ordinarii exposcunt, ut saltem post mortem eorum promotorum, qui una cum dignitate per Electionis confirmationem obtenta ex indulto Sedis Apostolicæ ejusmodi beneficia retinuerunt, libera Ordinariis collatio manere debeat, quam nulla quævis dispositio, multo minus Clausula dispositionum ejusmodi accessoria, & indultis similibus adjici solita: *Suspenso vacationis effectu usque ad tempus obitus*, impedire possit.

III Altera classis beneficia certorum Romanæ Curiæ Officialium solitariæ & privativæ

 Pon-

m) Conf. Zech. de Jure Rer. Eccles Part. poster. Sect. III. Tit. IX. § 134. Add. Espen. Jur. Eccles. Univ. Part. II. Tit. XXVII. Cap. IV. num. VI.

tificis dispositioni & collationi reservata comprehendens, salvam tamen & intactam Ordinariorum in conferendo libertatem ralinquit; (1) Si demortui ejusmodi Officiales beneficiorum possessores in certo numero per Concordata Aschaffenburgensia taxative & restrictive expresso, qui alioquin peramplus est, non sint comprehensi. (2) Si officia ejusmodi tanquam meri honorarii & titulares vel plane non, vel saltem non amplius *actualiter* tempore mortis tenuerint; sed deposita jam antea sua Curialitate obierint *n*). (3) Si extra

n) Vid. FABRI Staats-Canzley Tom. 9. pag. 769. Cap. 11. præcipue Copia literarum Electorum, Principum & Statuum Catholicorum Num. 2. *Cum autem, Beatissime Pater, hujusmodi narrativa, quod dignitates & Beneficia quæcunque Ecclesiastica per obitum olim familiarium, etiamsi ab officio, familiaritate aut vera commensalitate recesserint, & tempore obitus in ea amplius non extiterint, in locis ubi concordata Germaniæ vigent, in quocunque Mense Vacantia, solius sanctæ Sedis Apostolicæ provisioni, & dispositioni reservata esse debeant, toti Nationi Germanicæ, omniumque sub ea Natione Comprehensorum Collatorum, vel Jus eligendi vel præsentandi habentium, nimium quantum dispendiosa existat, totalemque Concordatorum prætactorum subversionem & destructionem involvat, probe considerato, quod in § III. Concordatorum hujusmodi reservationes personales modificatæ sint, adeoque expresse ac diserte quasi generali regula & pacto perpetuo cautum fuerit, quod ea sola duntaxat officialium, familiarium & verorum commensalium dignitates & beneficia Ecclesiastica absque ulla distinctione in Imperio, in quibuscunque mensibus, ubique extra Romanam Curiam vacantia, Sanctæ Sedis Apostolicæ dispositioni re-*

tra Curiam Romanam & in locis ultra duas diætas diſſitis mors eorundem ſucceſſerit. Nam de ſolis Legatis vel Collectoribus ſeu Rectoribus aut Theſaurariis ampliatio iſta ſtatuitur: *Ubicunque eos rebus eximi contigerit ab humanis;* & tanquam exceptio proinde regulam in oppoſitum firmat. Id quod intuitu beneficiciorum a Cardinalibus Germanis poſſeſſorum eorumque obitu extra Curiam ſecuto vacantium frequentem admodum in Germania uſum habere poterit *o*).

ſervata eſſe debeant, quæ obtinebuntur ab iis, qui tempore ſui obitus adhuc in actuali officio, ſervitio aut vera commenſalitate extiterint, non vero illorum, qui ab officio, familiaritate aut vera commenſalitate ante obitum jam pridem receſſerunt, & familiares eſſe deſierunt, uti in caſu præſenti memoratus WILHELMUS *ultra XXX. annos ante obitum ab omni officio, vera commenſalitate & familiaritate receſſit, & extra Romanam Curiam intra Imperii Romano-Germanici viſcera* SALISBURGI *in humanis eſſe deſiit, adeoque læſionem & ſuperverſionem Concordatorum ex ejus perſona, & illius jam dudum ante triginta & plures annos ceſſante actuali officio, familiaritate & vera Commenſalitate, aliquod gratiæ & proviſionis Apoſtolicæ fundamentum in Imperio nullatenus deſumi potuerit &c. &c.*

o) Inde novimus Capitula & Conventus Eccleſiarum Germanarum, quarum Epiſcopi aut Abbates Purpura Romana inſigniri meruerunt, non prius de impetrandis eligendi indultis ſollicita fuiſſe, quam cum iidem perſonaliter ad Curiam Romanam accedere intenderent. Sic PIUS II. ſub dato Mantuæ MCCCCLIX. Sexto Kalendas Novembris Pontificatus ſui anno 2do indulſit Capitulo Auguſtano, ut ad novi Antiſtitis

§. XXXII.

I. *Alternativa* demum *Mensium* alias vigore Regularum Cancellariæ inæqualis in favorem Ordinariorum Germaniæ in æqualem, eamque illimitatam, & a dura alias conditione continuo in Ecclesia sua residendi nunc absolutam per Concordatum Aschaffenburgense immutata, & a Natione alteram medietatem compensationis loco Pontifici retribuente, dimisso eatenus ampliori Decretorum Basileensium favore, acceptata fuit. In is proinde mensibus, qui Ordinariis indiscrimi-

Electionem devenire posset, si contigisset obitus Cardinalis DE STARENBERG apud Sedem. Clemens IX. anno primo sui Pontificatus nempe MDCLXVII. octavo Idus Julii indulsit Canonicis Ecclesiæ Tridentinæ facultatem eligendi, etiamsi Cardinalis DE HARRACH, qui eidem Ecclesiæ præerat, decessisset *in Curia*. Capitulum Argentinæ obtinuit a Ss. Mem. Clemente XI. Indultum eligendi, si Deo placuisset, quod Eminentissimus & Reverendissimus D. Cardinalis DE ROHAN ejus Præsul, qui Romam post Pontificis obitum accedere debebat, ibidem diem clausisset extremum. INNOCENTIUS quoque XIII. simile Indultum Capitulis Ratisbonensi & Frisingensi concessit, etiamsi hujusmodi Ecclesiæ in Curia vacassent juxta Decretum sub die XVII. Julii MDCCXXI. Quæ aliter aut superfluæ cautelæ causa anxie nimis impetrata aut acceptata fuerunt vel a singularibus quibusdam Capitulis, aut etiam integris particularibus Capitulis, integræ Nationis juribus ex litera Concordati Aschaffenburgensis relucentibus officere non potuerunt l.

minatim addicti fuere, exceptis reſervationibus mox allegatis & modificatis, reliquæ omnes ſive jam tum ex quibuscunque aliis conſtitutionibus Pontificiis, extravagantibus, vel regulis Cancellariæ extantes, ſive etiam poſthac conſtituendæ aut inducendæ efficaciſſime excluſæ, ſublatæ & peremptæ ſunt, ut in eorundem odium & præjudicium nunquam allegari queant. Ita enim ſancte appromittit, quod *per quamcunque reſervationem, gratiam exſpectativam, aut quamvis aliam diſpoſitionem, ſub quacunque verborum forma per eum, aut ejus auctoritate factam vel fiendam non impediturus ſit, quominus de beneficiis in his Menſibus vacantibus libere diſponatur per illos, ad quos collatio, proviſio, præſentatio, Electio aut quævis alia diſpoſitio pertinebit; reſervationibus aliis, aut promiſſis ac diſpoſitionibus Autboritate ejusdem Domini noſtri Papæ factis vel faciendis non obſtantibus quibuscunque.*

II. Unde (1) Regulæ Cancellariæ, quæ de reſervationibus Beneficiorum aliorum, quam quæ in extravagantibus ſæpe relatis comprehenſa ſunt, ſtatuunt, reſpectu Ordinariorum Germaniæ perpetuo mortificatæ dignoſcuntur.

(2) Conſtitutiones quoque variæ extant inter *Extravagantes communes* novarum reſervationum aut inductivæ aut ampliativæ, quæ licet nunc in Corpus Juris communis, retento

to priſtino nomine, irrepſerint; legis tamen vigorem adverſus Germanos Ordinarios eatenus haud exerunt tanquam Concordatis poſteriores *p*).

(3) Eadem ratio & poſthumum geneſis ſuæ tempus ea vi Bullas Pontificias quammultas in Bullario relatas *q*) deſtituit.

(4) Multo magis exſpectativæ omnes ceſſant, queis Ordinarii Germaniæ ſuis in Menſibus gravari nunquam poſſunt, utpote diſerta litera mox præmiſſa excluſæ.

(5) Jus præventionis, vel ſimultanei concurſus in Collationibus Beneficiorum in menſibus Ordinariorum vacantium eadem gene-

p) E C. Extrav. *Ad Romani.* XIV. de Præb. & Dignit. inter Commun.

q) Sic Bulla Pii V. quæ incipit: *Romanum Pontificem*, reſervantur beneficia recepta *in ſimoniacam confidentiam*. Ejusdem rurſus Bulla *In conferendis*, per quam reſervantur Parochiæ non collatæ per concurſum. Et altera, quæ incipit: *Sanctiſſimus in Chriſto*, vi cujus reſervantur omnia beneficia, Sede Epiſcopali vacante. Bulla Alexandri VI. *In eminenti*, qua reſervantur beneficia eorum, qui offendunt litigantes in Curia Romana, eorum Judices, Advocatos, Teſtes, Procurat. & Notarios. Gregorii XIII. *Humano vix judicio*, quæ reſervat beneficia reſignata, quorum reſignatio non eſt publicata juxta formam a dicta Bulla præſcriptam Germanos Ordinarios non obſtringunt.

generalitas verborum satis perimit. Hoc enim adhuc subsistente, sive non sublato, dispositio quædam pontificia contra disertam fidem datam Jus liberæ per sex Menses collationis Ordinariis assertæ vacuum omnino redderet, & stabilita tam sancte Mensium alternativa in nihilum rursus recideret, ac manifesta inter utrosque paciscentes inæqualitas induceretur. Specialis præterea Decretorum Basileensium acceptatio Germanis assistit. Nam cum Decretum Sess. XXXI. Jus præventionis, sublatis licet Reservationibus omnibus, intactum & salvum vellet in verbis: *Neque etiam collationes per præventionem fiendas intendit impedire.* Natio mox advertit, quanta quamque lata exinde porta rursus aperiretur Curiæ in beneficia Germaniæ denuo se ingrediendi. Unde supplicavit addita hac declaratione id mitigandum esse: *Quod vigore horum Decretorum non intenderet tollere inferioribus Collatoribus Ordinariis tempus Lateranensis Concilii, quodque ante ipsius lapsum non habeat locum præventio.* Et quamvis huic Germanorum supplicationi Concilium posthac, sublata per neutralitatem interim amplexatam arctiori utrinque communione, specifice detulisse, & Decretum mox allegatum sustulisse, limitasse aut declarasse non legatur; Ipsi tamen Pontifices Eugenius IV. & Nicolaus V. iterato Decretorum eorundem una cum modificationibus, quibuscum recepta fuerunt, observantiam adsecurantes, & se iisdem non

con-

contraventuros, nec contravenientibus consensuros quovis modo promittentes id amplissime cesserant & abdicaverant r) ; quod ut recuperarent, expressa certe stipulatione opus fuisset. Hac vero omissa, Jus pristinum Nationi quæsitum non mutatum, imo generali cujuscunque dispositionis Pontificiæ exclusione, tum per Clausulam: *In aliis autem* inferius Concordato Aschaffenburgensi denuo adjectam, expresse firmatum colligitur.

(6) Cessat proinde & omnis alia Pontificia beneficiorum Germaniæ diminutio, per quam invitis Ordinariis integræ, perfectæ, & in pleno vigore suo constitutæ eorum conferendi potestati sive dismembrando, sive uniendo, vel commendando, pensionibus & oneribus perpetuis post mortem provisi duraturis gravando quidpiam detrahitur. Quod enim Episcopis in præjudicium Patroni interdictum censetur, idipsum Pontifex omnimodam & plenissimam ab omni præjudiciosa dispositione Ordinariis inferioribus libertatem asserens a se abdicatum voluit.

(7) Verbo: tanta tamque exacta fuit solicitudo in hac saltem dimidia quoad Colla-

r) In Bulla: *Ad tranquillitatem* §. 4. *Permittentes interim & indulgentes, quod omnes & singuli, qui præfata Decreta receperunt, vel recipientibus, ut præmissum adhæserunt in præfata Natione, illis similiter cum modificationibus, quibus recepta sunt, libere & licite uti possint.*

lationem Beneficiorum Ordinariis adſecurata libertate, ut repetitis ad ſuperabundantiam uſque vicibus obſtantia quæcunque, quovis demum nomine veniant, removeri voluerint. Ex quibus luculentiſſime pateſcit, nihil fere Summis Concordantibus ita curæ cordique fuiſſe, quam ut perfecta, integra ac inviolabilis prorſus in dimidia ſaltem Menſium parte Ordinariis conferendi libertas ſtabiliretur, ac de iis libere diſponeretur per illos, ad quos collatio, proviſio, præſentatio, Electio, aut alia quævis diſpoſitio pertinet.

§. XXXIII.

Quoad alteram vero Menſium, qui alias Sedi Apoſtolicæ reſervati ſupponuntur, medietatem, Natio Germanica recuperatam per Decreta Baſileenſia libertatem tam ſolicite conſervare non ſtuduit; ſed in ea recompenſationem eidem Sedi retribuendam, quam Pontifex expetierat, generoſa quadam dati alicujus ſive remiſſi in transactione qualibet requiſiti oblatione, quo ad magnam partem conſtituit. Sed in his quoque

(1) Sua Ordinariis libertas terminis omnino affirmativis & ampliſſimis eo in caſu præſervata fuit, ſi de beneficiis in aliquo horum Menſium vacantibus intra tres Menſes a die notæ vacationis in loco beneficii non apparuerit, quod alicui de illo Apoſtolica authoritate

ritate provisum fuerit. Ex tunc enim, dummodo non antea, Ordinarius, vel alius de illo *libere* ut disponere possit, concessum reperitur. Eadem nimirum, quæ Jure primævo & communi competiit, per Decreta Basileensia revixit, libertas post lapsum hujus termini integra, ad actum suum secundum sive exercitium, quod reservatio ad eundem coarctata impediverat, revertitur. Imo eadem prorsus ex adjecta particula *libere* Jure non immerito infertur, quæ in anteriori §vo pro Mensibus Ordinariorum dictis asserta fuit, ut PICHLER Jur. Can. Lib. III. Tit. V. Num. 55. non inconcinne argumentatur *s*). Jure autem devoluto & in pœnam negligentiæ collationem Ordinariis non addici, & ratio mox al-

s) *Præfata Concordata Germaniæ, si a Papa provisus intra trimestre non apparuerit, scilicet cum effectu, absolute collationem concedunt inferioribus & ordinariis Collatoribus, omnemque ulteriorem reservationem terminis generalibus, qui in hac materia favorabili ample & generaliter accipiendi sunt, aufferunt; sic enim §. 4. sonant, quod per quamcunque aliam reservationem, gratiam exspectativam, aut aliam dispositionem sub quacunque verborum forma factam vel faciendam nolit impedire Papa collationem inferiorum reservationibus, aliave quavis dispositione, authoritate nostra factis vel faciendis non obstantibus quibuscunque. Ergo semper & quotiescunque, & ex quacunque causa non providit Papa intra tres menses, collatio devolvitur ad Collatores ordinarios.* Conf. REIFFENSTUHL ad Jus Canon. L. 3. Tit. 5. n. 565. SCHMALZGRUBER ibid. num. 321. GRENCK. in Exam. Jur. Can. L. 3. Tit 5. q. 63.

allegata, & regiminis in Ecclesia hierarchici indoles, & litera Concordati Aschaffenburgensis terminum hunc trimestrem a die vacationis in loco beneficii, non vero Collatori aut in Curia notæ computandum statuens. Unde

(1) Rursus nullum sive Collatoris sive provisi impedimentum, utcumque legitimum, ullatenus hic attendendum esse consequitur. Siquidem trimestre hoc provisionibus Pontificiis respectu beneficiorum in Mensibus Papalibus vacantium per modum conditionis præfigitur, qua non impleta & purificata Ordinariis Jus conferendi antiquum, & per Decreta Basileensia jam antea illimitate resuscitatum, per Concordatum vero Aschaffenburgense ad tres Menses impeditum, nunc saltem his frustra elapsis denuo reviviscere debeat. Ubi vero certi dies & termini per modum conditionis, in ordine ad finiendam aliquam obligationem, præfiguntur, impedimenti omnis cessare intuitum & Leges & Canones sanciunt *t*). Id certe vox: *quoties*, indigitat, nullius, utcunque justi, impedimenti exceptionem & excusationem Curiam Romanam, ut debuisset, stipulatam sibi fuisse. Quam ob causam

(2)

t) L. 31. ff. de cond. & demonst. & L. 4. C. de Condit. insert. Conf. Clement. un. supra cit.

(2) Natio Germanica declarationem GREGORII XIII. die 1. Novembris MDLXXVI. editam sibi obtrudi Jure merito detrectavit, & uti sæpe alias, ita maxime *per Conclusum Consilii Imperialis Aulici* de III. Julii MDCCXLVII. sibi prospexit (*u*), cui alia bene multa accedunt *ab illustrissimo* CRAMERO recensita *x*), quibus idem *Augustissimum tribunal* Art. XIV. Capitulationis Cæsareæ inhærens contra Provisos Papales, qui provisionis suæ diploma intra trimestre quidem in Curia signatum & expeditum, in loco tamen beneficii rite non præsentaverant aut insinuaverant, provisis Ordinariorum efficacissime assistentiam suam & protectionem impertitum fuit.

(3) Et ipsum quoque tempus Sedis Papalis vacantis, currente eodem trimestri, inci-

u) Vid. Vollständige Sammlung von Actis publicis und Staatsschriften unter Franz I. Tom. 6. Cap. 5. pag. 209. & seq.

x) In Systém. Proc. Imp. seu Suprem. August. Tribun. P. IV. Sect. 7. Tit. 12. de Caus. benef. a. §. 2398. - 3400. inclus. ubi inter exempla eorum provisorum ab Ordinariis; qui propter neglectam intra trimestre a provisis Papalibus suæ provisionis legitimam insinuationem Cæsarea protectione muniti fuerunt, illud notari meretur, quod Die XVI. Octob. Anno MDCCLIII. sub Rubrica Canonici MANTEL sive *Dua Principissa & Abbatissa in Essen & Thoren* contra CAROLUM RAIMOND puncto Præbendæ Thorensis allegatur.

cidens libertati Ordinariorum indiscriminatim post ejus lapsum restitutæ remoram non injicere idem August. Tribunal pronuntiavit y). Denique.

(4) Si vacatio beneficii Sede Papali jam vacante in mense aliquo alias Sedi Apostoli-

A a 2 cæ

y) Vacaverat enim per obitum Domini DE KORFF die xxv. Januari Anno MDCCLXIX. adeoque in Mense Papali demortui Præbenda Cathedralis Ecclesiæ Osnabrugensis, cujus vacationis notitiam Romam delatam insecuta die 11da Februarii mors CLEMENTIS XIII: prævenerat. Hoc non obstante post trimestre Turnarius Dominus DE BEVERFORDE Domino DE MORSEY de eadem Præbenda providit; qui a comparente postmodum die xxvii: Julii ejusdem Anni proviso Apostolico Domino DE WREDE IN MESCHEDE impugnatus plenissime in Consilio Imperiali Aulico evicit; prout Conclusum eiusdem Augustissimi Tribunalis edocet de xiii Martii MDCCLXX: sub rubro: v. WREDE zu MESCHEDE Freyherr contra v: MORSEY Freyherrn, dann den Dom-Capitularen von BEVERFORDE und das Dom-Capitul zu Oßnabrügg:

Ihro Kaiserl. Majestät hätten hieraus sowohl, als aus dessen selbst eigener allerunterthänigsten Vorstellung ersehen; was derselbe für eine vermeyntliche Provisionem Apostolicam nicht nur erhalten, sondern solche auch durch seinen Recurs ad Curiam Romanam durchzusetzen sich angemaset. Wie nun aber solches Beginnen gegen die Concordata Nationis Germanicæ anliefe, als werde demselben sub comminatione excitationis Fiscalis hiemit alles Ernstes anbefohlen, den Freyherrn von Morsey in dem Besitz seiner Præ-

cæ reservato contingat, eandem, quæ aliis Ordinariis extra Germaniam communi omnium Doctorum Sententia & Curiæ ipsiusmet assensu competit, libertatem Germanis quoque justissime superesse, & Menses nullos tempore Sedis Papalis vacantis vigere statuimus; ne Concordata & Mensium alternatio in favorem, ut asseritur, Ordinariorum introducta, in eorum odium potius detorqueantur. Quid? quod

(5) Omnes illæ exceptiones, undecumque stabilitæ, quæ respectu aliorum extra Germaniam Ordinariorum beneficia quædam in Mensibus Papalibus vacantia a Reservatione alternativæ per Regulas Cancellariæ statutæ eximunt, eodem, imo fortiori Jure Ordinariis Germaniæ suffragari debebunt, si Cu-

-benda nicht zu stöhren, sich von allem Gebrauch der diesfalls erhaltenen päbstlichen Bullen zu enthalten, und von dem nach Rom genommenen Recurs gänzlich abzustehen, auch wie er solches befolget, in Termino duorum Mensium bey Kaiserl. Majest. allerunterthänigst anzuzeigen

Notificatio hujus ad Capitulum Osnabrugense ita sonat: Gleichwie Ihro Kaiserl. Majestät allerdings gnädigst approbirten, daß dasselbe den Freyherrn von Morsey in die Poseß der von dem Turnario ihme ertheilten Præbende eingesetzt, als habe Capitulum ersagten von Morsey bey sothanen Besitz ferner zu schützen, auch dagegen keine etwa einlangende Römische Erkanntnüße anzunehmen, noch durch solche sich irre machen zu lassen.

Curia Romana Concordatum Aschaffenburburgense, post dimissum magna ex parte Decretorum Basileensium favorem, Nationi aliquatenus adhucdum salubre & rationabile esse velit, prout publice NICOLAUS V. protestatus fuit.

(6) Unde ulterius concluditur, Beneficia solo Jure devoluto ad Episcopi collationem pertinentia, licet exspiratio termini tum Patrono, tum collatori inferiori præfixi in Mensem Papalem incideret, sub menses Papales non cadere. Neque enim tum modo nova Beneficii vacatio inducitur; Atque præprimis Decreta Basileensia, interque illa Decretum Sess. XXXI. *Placuit Divinæ pietati* ordinem devolutionis *in Concilio Lateranensi* præfixum sedulo observari decreverunt in verbis: *Quod siquis* aliter *quovis modo dispojuerit, eo ipso sit irritum & inane, Collatioque bujusmodi ac provisio, seu quævis dispositio ad superiorem proximum devolvatur, gradatim usque ad Summum Pontificem ascendendo.* Et Natio ipsa saluberrimam hanc Concilii Ordinationem acceptans in modificatione eidem Decreto subjecta, ad eundem prædictum hierarchicum devolutionis ordinem rursus provocat, dum singulis quibusque Ordinariis tempus Lateranensis Concilii præservatum voluit: *Supplicatur tamen sacro Concilio, ut declarare dignetur, quod vigore horum Decretorum non intendit tollere inferioribus Ordinariis tempus Lateransis Concilii.*

 §. XXXIV.

§. XXXIV.

I. Superinductas a Romanis Pontificibus, præsertim BONIFACIO IX., CLEMENTE V., & JOANNE XXII. Annatarum exactiones penitus abrogavit Concilium Basileense in Sess. XXI. *In nomine Spiritus S. paracliti.* Has tamen nonnisi sub conditione abolendas voluit, si scilicet ad publicas Ecclesiæ necessitates, ac Ministrorum sustentatione Sedi Apostolicæ alia provisione subveniretur. Idipsum & Natio quoque Germanica pro consueto Romanæ Sedi gratificandi studio luculenter demonstravit, dum in Confirmatione Electionum Episcopalium & Abbatialium Servitia Communia, in beneficiis vero & dignitatibus minoribus Annatas admitteret. Hoc tamen non obstante modus, sub quo earundem extensio, vel ad certa tantum Ministeria Ecclesiastica coarctatio, quantitas & taxatio, tempus itidem solutionis, aut iteratio comprehenduntur, fuit determinatus; quibus libertatem suam sartam tectamque sibi præservari voluit. Ac primo quidem huc vel maxime spectat retaxatio in Concordatis stipulata, vi cujus omnis iniqua in computandis reditibus proportio proscripta fuit. Quam ob rem siquæ Ecclesiæ vel Prælaturæ hodiedum excessive taxatæ viderentur, certe nec moderationis, aut retaxationis terminus censeretur præclusus. Præter hæc & quasi ex accidenti adnumerari possunt gravamina,

quæ

quæ Annatis, licet ad juſtam proportionem redactis, ſpectatis rerum, perſonarum, locorum & temporum circumſtantiis quodammodo ſuperveniunt, quibus propterea proviſorio & extraordinario remedio ſuccurritur in illis verbis: *Et quod provideatur ſpecialiter ingravatis regionibus, ſecundum qualitatem rerum, temporum & regionum, ne nimium prægraventur.* Quænam autem ſint illæ rerum, temporum & regionum qualitates, ſtatus Germaniæ in Gravaminibus ſub MAXIMILIANO I. MDIX. ipſimet determinant z). Huc pariter merito referuntur quicunque alii adverſæ fortunæ caſus, quocumque demum nomine cenſeantur. Jus vero ipſum ex mutua partium inter ſe Concordantium conventione oritur. Ipſa enim Sedes Apoſtolica remiſſionem ejusmodi ſecundum rerum, temporum & regio-

z) Num. V. ita legitur: *Admonendus etiam videtur Summus Pontifex, quod per varia bella terræ Germanorum paſſim deſolatæ ſunt, ac per crebras mortalitates numerus viventium diminutus; ſicque ob paucitatem cultorum agri pro magna parte incluti jacent, & ipſa telonia diverſis eventibus attenuata, & venæ minerales exhauſtæ ſunt, pereuntque indies proventus, ex quibus Archiepiſcopi & Epiſcopi alias etiam honeſtis, & neceſſariis impenſis gravati Sedi Apoſtolicæ annatam perſolvere poſſint.* Et num. IX. *Relaxationis veniam iis Eccleſiis deberi, quæ vacationibus nimium frequentibus, & exiguo intervallo ſibi mutuo ſuccedentibus affliguntur, ſuadent, ut mitius ſaltem agat, quoties Archiepiſcopus aut Epiſcopus ad paucos annos rexerit, ſicut de Epiſcopis Bambergenſibus accidit, quorum tres intra paucos annos mortui ſunt.*

num qualitatem sancte appromisit. Natio porro Germanica eandem prævio pacto, & oneroso quidem, sub certis videlicet conditionibus sane gravibus acceptavit, nec aliter in ipsam Annatarum solutionem posthac continuandam consensisse præsumenda est, nisi & Curia Romana in eas, quas Natio nostra in sui utilitatem adjunxit, limitationes, & hanc præprimis afflictis nimium Ecclesiis sperandæ remissionis concessionem consensisset *a*).

II. Altera de reliquis beneficiis inferioribus exceptionis species, vi cujus de beneficiis, quæ valorem viginti quatuor florenorum auri de Camera non excedunt, nihil solvatur, insignem pro Germania nostra favorem continet, cum ex generali consuetudine Canonicatus & dignitates inferiores Germaniæ omnes nonnisi ad valorem XXIV. Ducatorum æstimentur, ita, ut Canonicatus, cujus verus valor ultra mille quandoque ascenderet, non ultra XXIV. Ducatos æstimetur, ad eum duntaxat effectum, ne idcirco Annatis subesse cogeretur. Quæcunque vero hujus consuetudinis ratio demum existat; certum tamen est, eandem in Germania invaluisse, atque vel exinde immemora-

lita-

a) Quoad alia bene multa libertatis Ecclesiarum Germaniæ quoad annatas Capita abunde & plenissime satisfecit Cap. V. Differt. III. de Concordatis, quod huc conferri præprimis meretur.

litatem ejusdem, & consequenter ampliorem favorem multo magis confirmari; cui pariter plurimorum Doctorum Authoritas suffragatur, & ipsimet Curialistæ Romani accedunt *b*), inter quos præcipue RIGANTIUS *c*) hanc consuetudinem & praxin Concordatis Nationis Germanicæ cum Sede Apostolica *innixam* esse fatetur. Ex hac vero Juris consuetudine merito habet, unde Germania nostra gloriari & gratulari sibi possit.

III. Annatis hac ratione limitatis proxime accedunt exactiones decimarum, aliarumque collectarum, per Concordata quoque restrictæ. Nam quod illas attinet, quæ a Pontificibus præsertim Avenionensibus in proprium compendium, Curiæ suæ sustentationem, aut ditionum quoque suarum quandoque periclitantium subsidium indici consueverunt, Concordatum Aschaffenburgense Nationem Germanam satis securam ab ulterioribus quibusque constituit, dum §. IV. provisionem Sedis Apostolicæ in Decretis Basileensibus ab initio præservatam, postmodum penitus denegatam ad servitia communia posthac persolvenda & Annatas restringit. De aliis autem propter causas quascunque extraneas plerumque ad instantiam Regum

b) Conf. ZYPAEI Consult. Canon. L. 1. Conf. 5. Num. 2.

c) Comment. in Regul. Cancell. 56. Num. 46. cum aliis ibidem allegatis.

gum & Principum indulgeri solitis speciatim agit Concilium Constantiense in Sess. præsertim XLIII. *d*), cujus Decreta merito urgeri ait Cl. BARTHEL *e*). Decretum illud a S. Sede in Concilio œcumenico conditum præter rationem legis universalis respectu totius Ecclesiæ velut præcipuam quandam libertatis nostræ prærogativam considerare oportet; qua Natio Germanica Jure perfecto exigit, ne Ecclesiæ & Clerici ejusdem contra hoc Decretum prægraventur. Quapropter in primo post Concordata inita decennio, scilicet Anno MCCCCLVII. *Archiepiscopus Moguntinus* de non rite observatis a Romana Curia Concordatis querelas detulit *f*) Ex quibus clarissime patet, Germaniæ non aliam ex-

d) De decimis & aliis oneribus Ecclesiastici: *Præcipimus & mandamus, jura, quæ prohibent inferioribus a Papa decimas & alia onera Ecclesiis & personis Ecclesiasticis imponi, districtius observari. Per nos autem nullatenus imponantur generaliter super totum Clerum, nisi ex magna & ardua causa & utilitate, universalem Ecclesiam concernente, & de consilio & consensu & subscriptione fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium & Prælatorum, quorum consilium commode haberi poterit. Nec specialiter in aliquo Regno vel Provincia, inconsultis Prælatis ipsius Regni vel Provinciæ, & ipsis non consentientibus, vel eorum majori parte . . . leventur.*

e) In Differt. III. de Concord. Cap. 1. §. 14. & 16.

f) *Domino meo Archiepiscopo frequentes afferuntur de Romano Pontifice querelæ, qui neque Constantiensis; neque Basileensis Concilii Decreta custodit . . . nationemque nostram contemnere & pror-*

extitisse mentem, quam quod Curia Romana vi pacti Concordatorum obligata sit, ut Decreta Concilii Constantiensis & Basileensis, adeoque & hoc *de decimis & aliis oneribus Ecclesiasticis* rite observentur. Cum autem in casu, quo huic Concordatorum de decimis aliisque exactionibus Articulo contraveniri contingeret, non tantum recursus ad S. Cæsaream Majestatem ipsis est stabilitus; sed præterea quoque prospectum, ne consensus solius Augustissimi Imperatoris in idem cum Pontifice Romano placitum conspirantis Ecclesiis gravis esse possit, Statuum quoque, aut in casibus moram nullam ferentibus, & secreti arctioris custodiam exigentibus, Electorum saltem consensum requirendum esse. Hoc ipso itaque utilitati Ecclesiarum multo magis in Imperio fuit consultum, ac in regnis exteris, ubi quasi pro ratione stat sola voluntas Principis ad summum beneplacito quodam, & Bulla Sedis Apostolicæ suffulta, quæ certe faciliori negotio, quam consensus Statuum Imperii impetrari solet g).

§. XXXV.

I. Hoc idem remedium, quo adversus im-

sus exhaurire videtur . . . . . Decimarum exactiones inconsultis Prælatis nostris turcarum causa fieri jubentur.

g) Conf. Anonymi Dissertatio de insigni Libertate Cleri Germanici circa impositiones decimarum §. 11. & seqq.

impositiones decimarum per recursum ad Imperatorem & Imperium Ecclesiæ Germanicæ voluit, ad reliquos pariter Concordatorum Articulos legitima consequentia recte deducitur. Inde est, quod ea sibi exacte observanda jam pridem merito urgeret Imperium *b*), atque in adornata Capitulatione Cæsarea Anno MDXIX. stipularetur Collegium Electorale, dum S. Cæs. Majestatem adstringit ad jurato promittendum, se curaturam, ut nullatenus iisdem contraveniatur, quæque in omnibus sequentibus Capitulationibus, usque ad modernam gloriosissime regnantis Josephi II. denuo confirmantur *i*). Hæc autem Cæsaris promissio fundatur in eminentiori illo Advocati munere; quod non solum in universam Ecclesiam gerit, sed insuper modo quodam peculiari in Ecclesiam Germanicam. Nemo enim non videt, Advocati ac Protectoris esse, ut Jura Ecclesiæ suæ legitima ratione acquisita, salva conservet *k*). Ne tamen forsan in casu particulari existimari possit, hoc vel illud gravamen adversus Concordata levius esse, ac propterea eidem connivendum fore; inde ab Anno MDLVIII. in Ca-

b) Conf. supra §. 16. 17. 18. & Müller Theat. Comit. pag. 117.

i) Vid. verba Capitul. ejusdem Art. 14. §. 1. & 3.

k) Vid. scripta de hac generali Cæsaris advocatia apud Pfeffinger Tom. 3. p. m. 101. Conf. Vanespen tract. de recursu ad Principem Part. 6. & Petri Gallade Differt. de Advocatis Ecclesiasticis.

Capitulationibus Cæs. additur: ſine conſenſu Electorum nulli Concordatorum Principum contraventioni poſſe indulgeri. Ipſi præterea Electores, ne facile ad talem aſſenſum induci queant, in Unione Electorali inde ab eodem Anno uſque in hodiernum diem iniri ſolita, & per Capitulationes Cæſareas expreſſe confirmata, mediante corporali juramento ſibi fidem adſtringunt, in ejusmodi negotiis nequidem mentem ipſorum ſingulatim manifeſtandam, conſenſum vero nonniſi collegialiter eſſe impertiendum. Nec Status Imperii Proteſtantes defuerunt, quo minus & ipſi pro reſtauranda ac retinenda libertate Eccleſiarum Germaniæ apud Cæſarem inſtarent, ne majora aliquando damna & diſſidia naſcerentur *l*).

II. Quod ergo Auguſti jamdum officii, pactique ſpecialis ratio ab Imperatore exigit, hoc merito utitur Eccleſia Germanica *m*), & in caſu violationis Concordatorum Cæſaris protectio ſe exerit, quam procul dubio præſtabit, ſuam apud Pontificem Authoritatem interponendo, ne Curiæ vel tribunalibus ſuis quidquam permittat, quod iisdem quovis modo repugnare deprehenditur. In hunc

l) Vid. SCHAUROTH Schlüſſe des Corporis Evangelicorum Tom. I. pag. 359. Conf. ſupra §. 31. L. c.

m) Conf. ANT. SCHMIDT diatribe de Imperatore Concordatorum protectore, in ejusdem Theſaur. Juris Eccleſ. Tom. I. pag. 391.

hunc modum Consilium Imperiale Aulicum executionem in *parochia Grandifontana* in Diœcesi *Basileensi* MDCCLX. irritam declaravit *n*). Pro tuendis non solum Imperii; sed & Ecclesiæ prærogativis præcipuam cum Cæsare operam conjungere studet Collegium Electorale; quam solicitudinem pro servandis Concordatis sufficienter demonstravit in literis suis Collegialibus MDCCLXIV. ad Imperatorem; ubi inter alia petit: Daß der hierunter (adversus Concordata) betroffene Theil sich jedesmahl zu allerhöchst Ihro gerechtesten Thron wenden; und besonders auf dieses allerunterthänigste Gesamtschreiben beziehen dörfe. Sic in causa illustri Spirensi *o*) superius jam allegata quatuor Imperii Electores; & speciatim *Serenissimus Elector Palatinus* in literis suis ad *Clementem* XIII. inquit: *Ad tuendum systema libertatis Ecclesiæ Germanicæ*; Electores *atque Principes Imperii sanctionibus*; *mutuisque fœderibus esse obligatos p*):

§. XXXV.

n) Vid. in der neuen Staats-Canzley Tom. 2. pag. 491.

Add. Illustr. CRAMER System. Proc. supra §. XXXIII. alleg.

o) Hanc exhibet ESTOR in der teutschen Kirchen-Freyheit pag. 536. nec non *Author* Concordat. integ. Tom. 1. pag. 216.

p) Vid. idem L. B. DE CRAMER Nebenstunden 48. Theil.

§. XXXVI.

Ex his omnibus demum prompta satis conclusione colligitur, non contemnendam esse, nec inferiorem præ aliarum Nationum Ecclesiis eam Ecclesiæ Germanicæ libertatem, quam per Concordata rite intellecta sibi restitutam & vindicatam gratulatur, quamque oblata quavis occasione strenue semper defendit, fortiterque & constanter propugnavit; ita tamen, ut non minori religione fidem semel datam Curiæ Romanæ sancte & inviolabiliter custodiret, & Jura promissæ recompensationis loco Sedi Apostolicæ addicta non conservaret modo, sed interposita etiam Legum publicarum ad inviolabilem Concordatorum observantiam identidem provocantium authoritate, tueretur, longissime videlicet aliena ab irreligiosis quorundam principiis, qui totalem eorum abolitionem persuadere conantur. In suis præterea, quæ parta sunt, tuendis ea semper media præhabuit, quæ efficacia quidem essent, sed moderata simul & modesta, nunquam vero violenta & extrema approbanda duxit, quibus pacta publica prorsus subruantur, & in his firmatus Ecclesiæ ac Imperii status interverteretur; cum primam semper curam & rationem habendam esse velit pretiosæ illius Sacerdotium inter & Imperium Concordiæ, quæ his conventionibus quondam

dam initis restituta fuit, iisque rite servatis posthac inviolabiliter conservatur. Vicissim vero de æquanimitate, prudentia & justitiæ plenitudine Sedis Apostolicæ nulla dubitat, deque Curiæ cauta & provida agendi ratione confidit, parem semper vicem sibi redditum iri, & ea integritate fidem semel datam servari velle, ut, qui ex adverso sunt, fundatam aliquam suæ oblocutionis ansam sibi sumere, aliosque in sui propositi consortium pertrahere non possint; Natio vero ipsa spectatis etiam felicioribus iis circumstantiis, in quibus per Decretorum Basileensium acceptationem, & appromissam sibi posthac à Sede Apostolica eorundem observantiam se repositam viderat, hæc concordata utilia & salubria sibi fuisse & posthac esse perspiciat, sicut & ipsemet Pontifex NICOLAUS V. eadem ratificans in facie totius Orbis protestatus fuit. Ex quo contingat necesse est, ut stabilita olim tantis laboribus pax & tranquillitas intacta imposterum conservetur, atque perfecta & mutua Supremum Ecclesiæ universæ Caput inter & Ecclesiam Germanicam ac præcipua ipsius membra unio & concordia magis indies firmetur & efflorescat.

XVII.

XVII.

Georg Ludvv. Boehmeri D. Rechts-gutachten ad illustrationem Concordatorum §phi de cæteris vero &c.

Die mir zugefertigte Species facti nebst einigen angehängten Fragen, worüber mein rechtliches Gutachten begehret worden, beruhet in folgenden:

Ist unterm 19. Sept. 1774. in dem Collegiatstift ad St. Stephanum zu Maynz durch den Todsfall Canonici *Vogelmann* eine Canonical-Präbend entlediget worden. Ehe jedoch diese in dem Päbstlichen Monath erfolgte Erledigung zu Rom bekannt werden können, ist bekanntlich Clemens XIV. den 22ten ejusd. Mensis verschieden.

Se. Churfürstliche Gnaden zu Maynz weder mit einer Päbstlichen Bestätigung noch mit einem Indulto versehen, haben immittelst kein Bedenken getragen, diese erledigte Präbend den 16. Dec. 1774. wirklich zu vergeben, und lautet die in Copia sub A. auszüglich angefügte Provision folgendergestalt:

Cum itaque Canonicatus & Præbenda insignis Collegiatæ nostræ Ecclesiæ Sancti Stephani hic Moguntiæ -- -- -- vacare caperint, ac etiamnum vacent ad præsens, quorum Collatio, provisio seu alia

 quavis

quævis dispositio ad nos spectare dignoscitur, prout etiam spectat & pertinet, Nos tibi prædictos Canonicatum & Præbendam in Dei nomine conferimus. - -

Ob nun zwar Capitulum dem Provisio Archi-Episcopali die anverlangte Possession anfänglich aus dem Grund abgeschlagen, weil die exhibirte Provision mit den vorherigen Erzbischöflichen Provisionen nicht gleichlautend gewesen: so hat dennoch dasselbige auf weiter ergangenen Special-Befehl sich bewogen gesehen, den 19. Dec. die Possession zwar wirklich jedoch mit der ausdrücklichen Clausul, *salvo in eventum jure cujuscunque*, zu ertheilen.

Bey so bewandten Umständen erwachsen nunmehro folgende Fragen:

1.) Ob die intra trimestre erlassene Erzbischöfliche Provision, und hierauf sub Clausula, salvo in eventum jure cujuscunque ertheilte Provision gültig seye?

2.) Wem allenfalls nach nunmehr verstrichenem trimestri das Collations-Recht zustehe, und

3.) Was Capitulum Insignis Ecclesiæ Collegiatæ St. Stephani zur Erhaltung seiner allenfalsigen Gerechtsame gegenwärtig für Maasregeln zu ergreifen habe?

Ob nun wohl, so viel die erste und zweyte Frage betrift, 1.) aus der in Copia sub A. aus- züglich

züglich angeführten Provisione und sonderlich aus der Formula:

Quorum Collatio, Provisio, seu alia quævis dispositio ad Nos spectare dignoscitur

nicht undeutlich abzunehmen, daß Se. Churfürstliche Gnaden den Grund zu der ertheilten Provision aus eigenem höchsten Recht herzuleiten gesonnen seyn, und zu dessen Rechtsbestand folgende Gründe einzutretten scheinen, daß wenn gleich

2.) Die in Frage stehende Canonical-Präbend durch das in Päbstlichen Monath erfolgte Absterben des Canonici Vogelmann dem Päbstlichen Stuhl eröfnet worden, dennoch die Päbstliche Vergebung wegen des wenig Tage darauf erfolgten Todesfall Clementis XIV. nunmehro nicht weiter statt habe, hergegen die Erz- und Bischöfliche ursprüngliche Vergebungsrechte bey diesem in dem hohen Erzstifte erledigten beneficio gleichsam jure postliminii ihre Kraft wieder erlangten; immassen

3.) Die in Concordatis Principum Germaniæ dem Päbstlichen Stuhl ex jure reservato vorbehaltene Vergebung als eine Einschränkung des Juris conferendi Ordinarii anzusehen, und sobald dahero jene bey erfolgter Vacanz des Päbstlichen Stuhls nicht statt finde, die ordinaria Provisio wieder eintrette, und bey dieser die rechtliche Vermuthung pro Episcopo diœcesano obwalte; wie dann

 4)

4.) Schon in gemeinen Rechten ben Beneficiis apud Curiam Romanam vacantibus ein gleiches geordnet, und sowohl die Sede vacante erödnete, als auch die ben dem Leben des regierenden Pabstes erledigte und noch nicht vergebene Beneficia zur Vergebung des ordinarii Collatoris verstellet, und und in Ansehung der leztern namentlich verfüget worden:

> *Idem volumus & de illis, quæ ibidem ipso Romano Pontifice vivente vacabunt, si de ipsis per eum ante ipsius obitum non fuerit ordinatum. Cap. 35. de Præb. in 6.*

Ferner

5) Ein gleiches ausserhalb Teutschland ben denen vigore regularum Cancellariæ reservirten beneficiis eintritt, deren Vergebung ben erledigtem Römischen Stuhl den Bischöffen zufällt, regulæ enim reservatoriæ exspirant morte Papæ, & cessat reservatio mensium per eas inducta, sic ut vacante Sede Episcopi libere possint conferre beneficia vacantia in omnibus mensibus sine aliqua distinctione, quia tunc sunt obstacula omnia sublata, & omnes menses dicuntur ordinariorum.

> Jo. a Chokier *in Comment. ad Regulas Cancellariæ Apostolicæ Reg.* 8. *n.* 18. *p.* 75.

6.) Von demjenigen, so ben denen in regulis Cancellariæ reservirten beneficiis Rechtens ist,

ist, eine gegründete Folge auf die in Concordatis Principum dem Päbstlichen Stuhl vorbehaltene Beneficia zu machen, indem die Erzbischöfe, und Reichsstände durch die Verträge mehrere Rechte und Vortheile, als bey der ex regulis Cancellariæ eintrettenden Vergebung zu gewinnen gesuchet, a fortiori videlicet Ordinarii nationis Germanicæ adinstar Ordinariorum aliarum Nationum beneficia in mensibus Apostolicis Sede papali vacante conferre poterunt, ne concordata & concessa mensium alternatio in favorem Ordinariorum introducta, in eorum odium detorqueatur.

Jo. Casp. Barthel *de Concordatis Germaniæ diss. gener. sect.* 3. §. 3. *tom.* 2. *opusc. p.* 334.

Engel *in Colleg. Jur. Can. lib.* 3. *tit.* 5. §. 4. *n.* 49.

Dahergegen

7.) Darauf, daß sonst dem Collegiatstift das Jus conferendi beneficia in den übrigen Stiftsmonathen zustehet, es deshalb nicht ankommen dürfte, weil vorjetzt an denen im Päbstlichen Monath erledigten beneficiis die Frage vorwalte, und dann die dem Römischen Stuhl geschehene rerservationes mehr als Einschränkungen der Erz- und Bischöflichen Rechte zu halten, und diese daher als ursprüngliche Vergebungsrechte Sede papali vacante eher, als das

 dem

dem Collegiatstift nur bestimmter Weise erworbene Vergebungsrecht, einzutretten scheinen dürfte; allenfalls

8.) Wenn auch auf die angezogene Gründe keine Rücksicht zu nehmen, dennoch Sr. Churfürstlichen Gnaden vermög des den Erzbischöffen des teutschen Reichs dem Herkommen nach bishero verliehenen Päbstlichen Indults die Vergebung der obgedachten Canonical-Präbend zustehen dürfte, immassen von einigen behauptet wird, daß die Verleihung des Päbstlichen Indults von den geistlichen Churfürsten nach einem rechtlichen Herkommen, und Kraft des ihnen als ordinariis Collatoribus zustehenden Vergebungsrechts begehret, dasselbige Indult auch vom Päbstlichen Stuhl nicht geweigert werden könne: vielmehr das Indult bey dem von Kayserlicher Majestät hergebrachten Recht der ersten Bitte, mehr als eine Solennität zu betrachten seye.

Jo Ge. Schloer *ad Concordata Germaniae cap.* 4. §. 4. *&* 5. *in Ant. Schmidtii Thes. jur. Eccles. tom.* 1. *p.* 373.

wie dann angeführet werden will, quod tametsi sex Menses Apostolicae Sedi sint reservati, tamen ex singulari privilegio Electoribus Imperii postmodum communicati & concessi fuerint

Caspar. L. B. de Schmidt *in Comment. ad Proc. Summar. Bavar. tom.* 1. *P.* 2. *Cent.* 2. *Controv.* 41. *n.* 3. *p.* 135.

In

In solchem Betracht aber

9.) Die auch intra trimestre geschehene Provisio der in Frage stehenden Canonical-Präbend, und die darauf ertheilte wirkliche Possession aus dem einen oder anderen Grund für gültig und Rechtsbeständig zu halten seyn möchte.

Demnach aber und dieweil

1.) Ausser Zweifel beruhet, daß die Vergebung der in Fragestehenden dem Päbstlichen Stuhl wirklich eröfneten Vogelmannischen Canonical-Präbend nach den Concordatis Principum Germaniæ, als einem Reichs-Grundgesetz, zu beurtheilen; in diesem aber

2.) Die von Seiten des Päbstlichen Hofes beliebte Alternatio Mensium theils mit den Bischöffen, und Erzbischöffen, als ordinariis Collatoribus, theils mit den Stiftern und Capitulis, denen das Jus conferendi beneficia vermög ihrer erster Stiftung; oder Verleihung, oder alio speciali titulo, erworben ist, festgesetzet worden, und die letztern daher in Ansehung dieses erworbenen Vergebungsrechts nicht minder als Ordinarii Collatores angesehen werden, duplicis enim generis Collatorum in unaquaque diœcesi distinctio occurrit: alii sunt collatores, sive Episcopi, alii inferiores, & ambo suo sensu & ad scopum præsentem sunt Collatores Ordinarii

 Jo.

Jo. Caspar. Barthel *de Concord. Nat. Germ. Opusc. 2. sect. 2. p. tot. & §. 9. tom. 2. op. p. 225.*

wie denn solches

3.) Der Inhalt der Concordatorum aufs gewisseste erhärtet, indem darinn

a) Von Seiten des Päbstlichen Stuhls bewilliget worden, quod Pontifex non impediet, quominus de beneficiis, cum vacabunt de Mensibus Februarii -- -- -- libere disponatur per illos, ad quos collatio, provisio, præsentatio, electio; alia quævis dispositio pertinebit, ferner auch

b) In dem Fall, da in denen dem Päbstlichen Stuhl vorbehaltenen Monathen die Vergebung innerhalb 3. Monathen nicht erfolgen sollte, eben sowohl verstattet worden, ut ex tunc & non antea Ordinarius vel alius, ad quem illius dispositio pertinebit, de illo libere disponat, unter dem leztern Ausdruck aber Stifter, Capitula und andere Inferiores Collatores ordinarii um so gewisser bezeichnet sind, als solcher in der Kürze gefaßte Ausdruck eben dasselbe andeutet, was in den vorhergehenden Worten: ad quos collatio, provisio, præsentatio, electio, aut alia quælibet dispositio pertinebit, vollständiger angezeiget worden.

Hieraus aber

4.)

4.) Die Folge sich ergiebt, daß bey der Alternativa Mensium, welche solche Beneficia betrift, worinnen Stifter und Capitula mit dem Päbstlichen Hof die Wechselvergebung haben, die Erz- und Bischöfliche Vergebungsrechte zum Nachtheil und Schmälerung derer in Concordatis bestimmten Rechte, als solcher, welche ex pacto publico Imperii R. G. erlanget sind, um so weniger eintretten können, als eines theils das Vergebungsrecht den Stiftern ursprünglich aus ausdrücklicher oder stillschweigender Verleihung der Erz- und Bischöffe erworben, anderen theils die dabey ex Concordatis zustehende Befugnisse ihnen den geistlichen und weltlichen Ständen des Reichs in pacto publico bedungen, und unter Kayserlicher Auctoritæt versichert worden:

5.) Die unterm 16. Dec. 1774. geschehene Provisio der in Frage stehenden Canonical-Präbend von Sr. Churfürstl. Gnaden aus dem Grund eines Erz- und Bischöflichen Rechts mit Bestand nicht geschehen können, weilen

a) Diese dem Päbstlichen Stuhl bey Lebzeiten Clementis XIV wirklich eröfnet worden, mithin das zur Vergebung in Concordatis angesetzte trimestre bereits zu laufen angefangen, folglich diese Präbend vor Ablauf des trimestris, woran, wenn solches von Zeit der unterm 19. Sept. erfolgten Eröfnung der Präbend angerechnet wird, annoch wenigstens 3 Tage ermangelt, nach klarem Inhalt der Concordatorum.

ex tunc & non antea Ordinarius vel alius, ad quem illius dispositio pertinebit, de illo libere disponant.

überhaupt anderst nicht, als vom Päbstlichen Stuhl vergeben werden können, trimestre enim currit Sede Papali vacante; cum concordata absolute jus conferendi demum tribuant post elapsum trimestre, nec excipiant casum Sedis vacantis.

Vitus Pichler *in jure Can. lib. 3. tit. 5. n.* 53.

Trimestre vero desinit in illa die Mensis tertii, in qua cœpit initio vacationis in primo mense, v. g. si 15. Jan. fuit prima dies, & initium numerationis, terminus trium Mensium erit 15. Aprilis.

Pichler *loc. cit. n.* 52.

Hiernächst

b) Nach Ablauf des trimestris kein Grund zur Vergebung dieser Canonical-Präbend aus den Erz- und Bischöflichen Rechten hergeleitet werden mag, weil diese zum Nachtheil des Juris conferendi, so ein Collator Episcopo Inferior erworben, nicht statt haben, gleichwohl dem Collegiatstift ad S. Stephanum als dem ordinario Collatori das Vergebungsrecht an allen Stifts-Präbenden, mithin auch an diesem in Mense Apostolico nicht vergebenen Beneficio nach den Worten der Concordatorum:

Vel alius, ad quem illius dispositio pertinebit

zu-

zugestanden; sodann

6.) An einem Grunde, die vorgedachte Provisionem aus einem Päbstlichen Indulto zu rechtfertigen, es gänzlich ermangelt, weil Se. Churfürstliche Gnaden ein Indultum Papale von Weyland Clemente XIV. noch nicht erhalten, Höchstdieselbe auch in der Formula Provisionis auf dasselbe sich nicht bezogen, noch darauf sich beziehen vermögen, da die gedachte Vergebung einer dem Päbstlichen Stuhl erledigten Canonical-Präbend ein durch die Concordata anerkanntes Päbstliches Recht enthält, dessen, Namens des Päbstlichen Stuhls, zu unternehmende Ausübung ihrer Art und Eigenschaft nach eine Päbstliche Verleihung zum voraus setzet, und schon deshalb in gemeinen Rechten versehen ist, quod irrita sit provisio beneficiorum apud Curiam Romanam vacantium quocunque jure ordinariæ potestatis facta, nisi pro eis conferendis specialis & expressa auctoritas ab ipso Pontifice sit attributa *Cap. 2. de Præbend. in 6.*

Solchemnach

7.) Die vorgedachte Provisio der Vogelmannischen Canonical-Präbend, da sie weder überhaupt intra trimestre, noch auch jure Potestatis Episcopalis mit Bestand ertheilet werden können, für gültig und Rechtsbeständig nicht zu achten, noch auch dem Proviso aus dem erlangten Besitz der Präbend, weil dieser salvo jure cujuscunque ertheilt ist, und ob defectum veri

veri tituli pro titulata possessione nicht zu halten, ein Recht erwachsen können, viribus enim caret provisio, quæ facta est sine jure providendi. *Cap. 17. de Præb. in 6.*

Da hergegen

8.) Nachdem nunmehro das trimestre provisioni papali præfinitum abgelaufen, die Vergebung gedachter Canonical-Prädend dem Collegiatstift ad St. Stephanum als ordinario Collatori nach den Concordatis Germaniæ angefallen, als in welchen ebendemselben Ordinario Collatori, dem die Vergebung in mensibus non reservatis zugestanden ist, auch die Vergebung in demjenigen Falle, wenn die vorbehaltene Päbstliche Vergebung innerhalb des trimestris nicht erfolget, verstattet, und derselbe Collator ordinarius durch den Ausdruck:

Vel aliis, ad quem illius dispositio pertinebit,

angedeutet worden; wie dann

9.) Dieser Anfall des päbstlichen Provisions-Rechts theils schon an und für sich in der Natur der Wieder-Erlangung derer ante reservationes papales den Stiftern eben sowohl als anderen Collatoribus ordinariis, in allen Erledigungs-Fällen zugestandenen Vergebungs-Rechte, theils absonderlich in dem pacto publico

vo der Concordaten gegründet ist, und nicht so-wohl ex jure devolutionis, dergleichen in pœnam negligentiæ weder von denen paciscirenden Reichsständen erlanget, noch auch von dem mit paciscirenden Päbstlichen Hof jemalen zugestanden worden, als vielmehr bloß aus dem in Concordatis bestimmten Vertrag herrühret; anerwogen die Vergebungs-Rechte eines jedweden Collatoris Ordinarii Superioris & Inferioris, wie sie in denen unterm Römischen König Alberto im Jahr 1439 vom teutschen Reich angenommenen decretis Basileensibus anerkannt sind, durch die darauf errichtete Concordata nur modificiret, und in denen für den Päbstlichen Stuhl bedungenen Fällen eingeschränket worden, wohl folglich in allen Fällen, wo die vorbehaltene Päbstlichen Rechte nicht weiter eintretten, und namentlich in dem Fall, wo in loco beneficii nicht erhellet, daß ein beneficium intra trimestre Auctoritate Apostolica vergeben worden, die Vergebungs-Freyheit des ordinarii Collatoris wieder hergestellet, und das Beneficium zu desselben Disposition in den Concordaten verstellet worden; solches alles

10.) In gegenwärtigem Falle um so mehr die völlige Anwendung gewinnet, da die Collegiatstifter des hohen Erzstiftes Maynz schon vor den errichteten Concordatis die freye Vergebung ihrer Präbenden erworben, und hergebracht, und davon in der Urkunde des Erzbischofs von Maynz Conradi vom Jahr 1427

In

In Steph. Alex. Würdtwein *subsidiis diplomat. tom.* 2. *N.* 61. *p.* 335.

ein Zeugniß von allen innerhalb und ausserhalb der Stadt Maynz befindlichen Collegiat-Kirchen enthalten ist.

Quod omnium & Singulorum Canonicatuum & præbendarum secundariarum Collegiatarum Ecclesiarum intra & extra muros civitatis nostræ Mogunt. collatio, provisio, & præsentatio, & quævis alia dispositio ad honorabiles Decanos & Capitula ipsarum Ecclesiarum, in quibus Canonicatus & Præbenda hujusmodi existunt, communiter & divisim de jure communi pertineant atque spectent,

Solches auch mit mehreren Zeugnissen

von Würdtwein *loc. cit. in Præf. ad Tom.* 4. *subsid. diplom.*

ausser allen Zweifel gesetzet worden; diesem zufolge auch dem Collegiatstift ad St. Stephanum zu Maynz dessen Alter nach denen

in des von Gudenus *Codic. diplom. tom.* 2. *pag.* 63. & 174

befindlichen Urkunden, in das 13te Jahrhundert reichet, die freye Vergebung ihrer Canonical-Prabenden längst vor den Concordatis zugestanden; nicht minder dasselbe nach den Concordatis in dessen ungehinderter Ausübung in den

den Stifts-Monathen geblieben, und dasselbe daher, als Ordinarius Collator oder dem Herkommen nach der Turnarius zu der in Frage stehenden Vergebung berechtiget ist. Da hergegen, soviel die vorangeführte Zweifels-Gründe betrift,

Ad 1.) Die Bischöfliche Rechte in dem Fall, da die Vergebungsrechte einem Collegiatstift von Alters her erworben worden, zur Verleihung einer dem Päbstlichen Stuhl erledigten Präbend Sede Papali vacante sich nicht begründen lassen, weil solchen falls dem Collegiatstift selbst die jura ordinarii Collatoris, unter welche auch die Vergebung in dem benannten Fall gehöret, zustehen, und zum Nachtheil dieser die Bischöfliche Rechte mit Bestand nicht angeführet werden können;

überhaupt ad

2.) Die in Frage stehende Präbende, weil sie dem Päbstlichen Stuhl wirklich erlediget worden, während der gesetzlichen Frist von 3. Monathen, welche schon zum Vortheil eines zu erwählenden Nachfolgers zu laufen angefangen, nach Maaßgebung der Concordatorum nicht vergeben werden können;

Ferner so richtig ad

3.) Es an und für sich ist, daß bey einer ausfallenden Päbstlichen Vergebung die Rechte des Ordinarii Collatoris eintretten, eben so gewiß auch bey dessen Anwendung in jedwedem be-

besondern Fall darauf es ankommt, wem das jus conferendi ordinarium an derselben Präbend zustehe, indem nach den Concordatis ein Collator ordinarius Inferior hierunter gleiche Rechte mit dem Collatore ordinario Superiore seu Episcopo geniesset, namque non modo dioecesium & Ecclesiarum Ordinarii, sed & aliii Collatores veluti jure accrescendi vel potius non decrescendi Sede Apostolica vacante beneficia vacantia conferre possunt.

Barthel *de Concord. Opusc.* 3. *sect.* 3. §. 4. *in f. tom.* 2. *op. p.* 336.

Hiernächst

Ad 4.) Bey dieser aus den Concordatis allein zu entscheidenden Frage auf das jus Commune es nicht ankommt, dieses auch nicht entgegen stehet, indem in

Cap. 35. de Præbend. in 6.

bey Beneficiis Parochialibus in Curia Romana vacantibus nur so viel versehen ist, daß wenn nach deren Erledigung auch eine Vacanz am Päbstlichen Stuhl erfolget, die Vergebung ohne Auffenthalt durch diejenige geschehen solle, denen diese zustehet, und die Worte: ut per eos, ad quos pertinet, de eis possit libere disponi, gehören und dadurch ein jedweder dem das Vergebungsrecht daran erworben ist, angedeutet wird;

Fer-

Ferner ad 5. & 6.) Selbst die Ausleger der Regularum Cancellariæ von solchen Fällen handeln, da die Bischöffe ausserhalb dem teutschen Reich das jus conferendi Ordinarium an den Beneficiis nach alten Rechten beybehalten, mithin auch nur sie durch die in regulis Cancellariæ gemachte Einschränkungen gelitten, wohlfolglich, wenn von diesem, so ausserhalb dem teutschen Reich Rechtens ist, ein Argument genommen werden soll, solches nur bey beneficiis, so auf gleiche Weise unter Bischöflicher Vergebung stehen, eine Anwendung leidet; dahergegen aus der Verfassung und Fundation der meisten teutschen Stifter bekannt ist, daß diese die Vergebung derer zu ihren Kirchen gehörigen Präbenden speciali titulo hergebracht und erworben, diese dabey die Collatores Ordinarii sind, und die Bischöffe selbst vor den Concordatis daran kein jus conferendi gehabt, und was dahero

Barthel loc. cit.

zu Gunsten des Collatoris ordinarii ausgeführet, solches nach der von ihm selbst cap. 2. sect. 2. p. 219 - - 225 behaupteten Meynung von den Collatoribus duplicis generis tam Superioribus, quam Inferioribus zu verstehen ist; collator enim Ordinarius dicitur ille, qui proprio Jure beneficium confert, tametsi jurisdictionem nullam habeat; sive hanc potestatem conferendi habeat a jure, sive ex præscriptione, consuetudine, privilegio,

Petr. Leurenius *de foro beneficiali Part.* 2. *qu.* 664.

Lud. Engel *in Coll. Jur. Can. lib.* 3. *tit.* 5. §. 5. *n.* 61.

Wie dann

Ad 7.) Die in Concordatis durch die alternativam Mensium getroffene Verfügung nicht bloß eine Einschränkung der Bischöflichen Vergebung, sondern eine Einschränkung des einem jeden Collatori ordinario zustehenden Rechts enthält, und sobald solche wegfällt, das eingeschränkte Recht wiederum zu freyer Ausübung, mithin das einem Collegiatstift zustehende Vergebungsrecht seine völlige Kraft und Wirkung wieder erlanget; da übrigens

Ad 8.) Die provisio beneficii in mense papali nach Verordnung der Concordatorum authoritate Apostolica geschehen soll, daraus klar erfolget, daß ein teuscher Erzbischof dazu anders nicht als Kraft eines Päbstlichen Indults für berechtiget zu halten; wie dann gegen die angeführte Meynung, daß den geistlichen Churfürsten dergleichen Indult überhaupt ex speciali privilegio beygeleget seye, schon von dem

Freyherrn von Kreittmayr in den Anmerkungen über den *codicem Bavaricum civil. tom.* 5. *p.* 2036.

angemerket worden, daß von dergleichen Vorrecht der geistlichen Churfürsten nirgend etwas

an-

anzutreffen seye, vielmehr dadurch, daß die teutschen Erzbischöffe um dergleichen Indult jedesmal besonders angesuchet, solcher auch gemeiniglich ad quinquennium verliehen worden, sich klar zu Tage leget, daß solcher auf besonderer Verleihung beruhe; solche aber gleichwohlen Sr. Churfürstlichen Gnaden zu Maynz noch zur Zeit nicht zu theil worden; Endlich dasjenige, so in des Professoris

Schloer Diss. cit.

ausgeführet worden, nur Bewegungsgründe betrift, welche die vom Römischen Hofe zu erhaltende Verleyhung unterstützen, und dabey das auf aller teutschen Reichs-Observanz gegründete Kayserliche jus primariarum precum, welches nicht sowohl auf einem Päbstlichen Indult, als vielmehr auf eigenen Gründen beruhet, mit der Erzbischöflichen Verleihung derer dem Päbstlichen Hof in mense Apostolico erledigten beneficiorum, welche nach den Concordatis anders nicht, als unter Päbstlicher Auctoritæt geschehen soll, in keine Vergleichung gezogen werden mag;

Als erhellet aus den angeführten Gründen überall soviel:

Daß 1.) die intra trimestre erlassene Erzbischöfliche Provision und hierauf sub clausula: salvo in eventum jure cujuscunque, ertheilte Possession für gültig und Rechtsbeständig nicht zu achten, und daß hergegen 2) nunmehro nach

verstrichenem trimestri dem Collegiatstift ad St. Stephanum oder dem Turnario in demselben, die Provisio der erledigten Canonical-Präbend nach Verordnung der Concordatorum zustehet.

Soviel hiernächst die

Dritte Frage

betrift, obwohl daraus, daß die unterm 16 December. 1774. ertheilte provisio, und der darauf erlangte Besitz der Präbende für Rechtsbeständig nicht zu halten, die Folge zu erwachsen scheinet, daß auf eine vom Turnario erfolgende anderweitige Vergebung das Collegiatstift sofort mit der Einweisung des noviter provisi in den Besitz der Canonical-Präbend verfahren könne;

Dieweil aber gleichwohl der Churfürstliche Provisus aus dem von dem Collegiatstift selbst erlangten Besitz der Präbende die jura possessionis so lange vor sich hat, bis die in der Clausula: salvo jure cujuscunque., vorbehaltene Rechte erörtert werden, und daher, nach solcher Lage der gegenwärtigen Sache, eine sofort zu verfügende Einweisung des noviter provisi zu Vermeidung nachtheiliger posessorischen Streitigkeiten erheblichen Anstand gewinnet; hergegen für die Gerechtsame des Collegiatstifts es rathsamer ist, die demselben ex Concordatis zustehende Vergebungsrechte zum Grunde zu legen, und daraus

um

um die Aufhebung der unterm 16. Dec. 1774 verfügten Provision nachzusuchen;

Gedachtes Collegiatstift auch in Betracht dessen, daß desselben Vergebungsrecht aus den Concordatis, als einem Reichs-Grundgesetz herrühret, den allerhöchsten Kayserlichen Beystand und Unterstützung zu gewärtigen hat, da eines theils die Aufrechthaltung der Concordatorum, und der daraus erwachsenden Gerechtsame in

Kayserlicher Wahl-Capitulation art. 14.

versichert worden, anderen theils Se. Kayserl. Majestät Kraft tragender allerhöchsten Schutz- und Schirm-Gerechtigkeit der teutschen Stifter absonderlich die diesen aus den Reichs-Gesetzen zustehende Gerechtsame zu schützen gesonnen sind, und dieserhalb in denen aus den Reichs-Gesetzen und besonders aus den Concordatis herrührenden Streitigkeiten die allerhöchste Gerichtbarkeit führen;

Moser von der teutschen Religions-Verfassung nach den Reichs-Gesetzen *lib.* 3. *c.* 3. §. 70. *p.* 731.
de Cramer in Nebenstunden 85 Theil *p.* 103.

Als halte ich den Rechten nach dafür:

Daß, wenn zuförderst Insignis Ecclesia Collegiata ad St. Stephanum durch eine bey Sr. Churfürstlichen Gnaden zu Maynz vorzule-

 gende

gende unterthänige Vorstellung derer ihr bey dem gegenwärtigen Erledigungsfall zustehenden Gerechtsamen die Erledigung dieser Angelegenheit nachgesuchet, solche aber zu erlangen nicht vermögen sollte, dieselbe bey Sr. Kayserlichen Majestät die allerunterthänigste Anzeige zu thun, und den allerhöchsten Schutz zur Aufrechthaltung der Kraft der Concordatorum unternommenen Vergebung gedachter Canonical-Präbende, und die Aufhebung der gegen die Concordata unterm 16. Dec. 1774 geschehenen Provision nachzusuchen, berechtiget seye. Von Rechts wegen zu Urkund dessen habe ich dieses Rechtsgutachten abgefasset unterschrieben, und untersiegelt.

Göttingen den 20ten Febr.
1775.

Georg Ludwig Bœhmer D.
Königlich-Großbrittannischer und Chur-Braunschweigischer wirklicher geheimder Justiz-Rath, erster ordentlicher Lehrer der Rechte, und *Ordinarius* der Juristen-Facultät auf der *Georg Augustus* Universität zu Göttingen.

XVIII.

XVIII.

Anonymus in Differt. ad Concordata de alternativa menfium; five de refervatione beneficiorum ex qualitate temporis vacantium juxta §. *de cæteris vero &c.*

Quis Ordinarius, an Epifcopus vel Capitula Germaniæ qui Sede Papali vacante conferenda habet Beneficia in Menfe alias Apoftolico vacantia?

I. Eadem libertas conferendi Beneficia, quæ aliis Ordinariis extra Germaniam competit pro Sede Papali vacante, eadem & competit Germanis, communi omnium Doctorum, & ipfius Curiæ Romanæ confenfu, ne Concordata in Germanorum odium detorqueantur. At favor ifte Germanis competens an & cur præcife Capitulis, & non Epifcopis vel Archi-Epifcopis competat, nunc difquirendum erit. Difcitur quidem in Differt. 1774. Würceburgi *de libertate Ecclefiarum Germaniæ Concordatis vindicata*, *a)* quod omnes illæ exceptiones undecunque ftabilitæ, quæ refpectu aliorum extra Germaniam Ordinariorum Beneficia quædam in Menfibus Papalibus vacantia a refervatione Alternativæ per Regulas Cancell. ftatutæ eximunt: eodem imo fortiori Jure Ordinariis Germaniæ fuffragari debeant: ex hoc autem præcife non licet pro Cap-

a) Sub præfidio Cl. D. Endres & defendente Clerico Spirenfi Thiery §. *XXXIII. n.* 5.

Capitulis vel pro Episcopis aut Archi- Episcopis concludere.

II. Alterum Argumentum, Menses nullos vigere tempore Sedis Papalis vacantis, Menses non esse Apostolicos, vel reservatos, ut relati apud Garciam *b*) firmant, & tenet etiam in Germania, ne Concordata & *Mensium alternatio* in favorem Ordinariorum introducta in eorum potius odium detorqueantur, videtur evincere: Sede Papali vacante in omnibus mensibus ad Capitula Spectare collationes Conf. Rechts-Gutachten, Illustr. Bœhmeri. Ita verum quidem est, nullam esse reservationem ratione Mensis Apostolici, vel nullos esse Menses respectu Curiæ Romanæ; nec Ordinarii sunt per Alternativam Concordatis introductam eatenus Sede Papali vacante a Collatione talium Beneficiorum exclusi; sed quæstio tantum in eo est, *an præcise Capitula, vel econtra Archi & Episcopi subintrent, ceu Ordinarii?* Seclusam remanere Sedem papalem viduatam æque respectu Germaniæ ac aliarum Nationum indubium hic suppono, licet id non evincat allatum Argumentum, quia non probat Menses antea Apostolicos Sede Pap. vacante spectare ad Capitula: quid enim *si Neo-Electus intra trimestre adhuc conferret, vel ejus Indultarius*?

III. Trita tamen & vulgata, ac propriis in impressis confestata regula est in Materia Con-

b) *Part. V. cap. I. n.* 645.

Concordatorum, & Collationibus Beneficiorum Capitula esse Ordinarios. Verum Capitula Germaniæ sunt Ordinarii Collatores suis *primo* in Mensibus, & sic sunt Ordinarii cum Papa alternantes: 2do sunt Ordinarii post lapsum trimestris ad literam Concordatorum, *ex tunc & non antea*, etiam vacantium Beneficiorum in Mense Apostostico in Specie. Quæstio autem est, de Beneficiis in Mense Apostolico vacantibus ante lapsum trimestris quis conferat? dubium istud procedit inter Episcopum proprium, & Capitula Diœceseos, quod sane non ita expeditum videtur Sede Papali vacante.

IV. In Responso Juris ad Consultationem RR. DD.. Decani & Capituli Collegiatæ S. Mauritii prope Muros Civitatis Hildesheimensis Juridica facultas Moguntina quondam sequendi utebatur ratione, qua voluit ostendere, ex ipsis Concordatis Capitula Germaniæ esse Ordinarios illos Collatores, ad quos alias pertinet dispositio, vel provisio, non vero Episcopum. Ibi -- *tunc, cui talis facultas conferatur, satis indicant verba Concordatorum* -- Ordinarius vel ille, ad quem ilius dispositio pertinebit, de illo libere disponere poterit *ut intelligatur is, qui Jus habet conferendi in Mensibus alternis*: igitur Capitula sunt talis Ordinarius, cum ista habeant jus conferendi in Alternis. Erroneum esset, hoc negare; at textus Concordatorum loquitur de

 Bene-

Beneficiis post trimestre vacantibus: horum Ordinarios esse Capitula jam annuimus, & eo tendit etiam Responsum d. Facultatis Juridicæ in casu illi subjecto, & præmissa Specie facti. Hic quæritur, annon ante trimestris lapsum Beneficia Sede Papali viduata in Mensibus Apostolicis vacantia Archi-vel Episcopus conferre vel prævenire, & concurrere possit cum Capitulis, aut de illis aliter, vel quovis modo disponere?

V. Quidquid demum oppositum hactenus fuit, aut opponetur in simili, pro Capitulis præcise non concludenter probat; utar alio hoc ipso uno & stringenti argumento, scilicet, quod ante Concordata unice Capitula Ecclesiarum Germaniæ Ordinarii fuerint Collatores, & exercuerint totale Jus conferendi, non Episcopi: quorum manus per reservationes Apostolicas successive inductas ligatæ erant; eorum etiam, sublatis reservationibus, manus libera erit, aut saltem cessantibus illis tempore Sedis vacantis, denuo ut antea libera potestas conferendi competet: testata autem res est, Capitula, non Archi & Episcopos ante reservationes Apostolicas contulisse Beneficia; quidquid sit de Capitulis extra Germaniam; nam specialiter Capitula Germaniæ gloriantur Jure eligendi, & conferendi Beneficia, & prælaturas. c) Sic

&

c) Herbipoli ubi Menses Apostolici non extant, sola Capitula conferunt omnia Beneficia.

& nunc Sede vacante, seu exeunte reservatione Apostolica, capitula denuo ut quondam, ita & nunc liberas & solutas in conferendis Beneficiis manus habere, tuto sequitur ex natura ipsarum & reservationum Apostolicarum: eædem enim manus sunt Sede Papali vacante liberæ, quæ erant ligatæ per reservationes Apostolicas vivente Papa.

VI. Procedit hoc æque in Beneficiis Alternativæ subjectis, ac de dignitatibus, maxime de Præposituris, & Decanatibus, quæ partim ante partim post Concordata indubie ad Capitulorum electionem spectaverant in Germania, & etiamnum saltim de Jure ad Capitula spectant, ut suo loco ostendemus.

VII. Non diriguntur primariæ preces Imperatoriæ, nec ipsæ Exspectativæ S. Pontificum Concordatis anteriores ad alios dirigebantur, quam ad Capitula. Innegabile proinde est, Ordinarios in Germania semper fuisse Capitula saltim quoad Collationes Beneficiorum.

VIII. Distinguenda nihilominus sunt vacationis tempora & casus; præmitto a) per Concordata inita Natio Germ. non debet esse deterioris Conditionis, ac aliæ Nationes, & sic Sede Papali vacante, etiam in Germania cessant istæ reservationes Papales ratione Mensium. b) Reservationes pro Sede vacante nequidem fuere objectum vel Litis vel concordatorum, adeoque concordatum tantum

est

eſt; & pacta iſta inita ſunt cum Sede plena, vel S. Pontifice, non cum Sede vacua. c) Non poteſt dici præjudicium Nationis, ſive Capitula ſive Epiſcopi ſint conferentes Beneficia. Igitur nis ſuppoſitis vel caſus eſt d) ubi vacat Beneficium Sede Papali plena, & quia initium vacationis attenditur in alternativis, non poteſt hoc Beneficium non eſſe reſervatum; quamquam poſtea decedat S. Pontifex ante Collationem, & ſic videantur Sede Papali vacante reſervationes iſtiusmodi exulare, nihilominus beneficium hoc ſemel reſervatum veroſimiliter non manet uſque ad lapſum trimeſtris adeo, ut ſi ante lapſum trimeſtris Neo-Electus ſubintraret Papa, & proviſus ab eo intra terminum compareret, is non neceſſario recipiendus eſſet ad Eccleſiam vel Beneficium. Si vero adſit e) Indultarius Apoſtolicus, extra dubium eſt, taliter vacantia Beneficia ab eo conferri poſſe, ſicut in altero caſu, ubi nullus vel a Papa vel Authoritate Apoſtolica ab Indultario proviſus fuerit intra trimeſtre. f) Pariter Capitula Germaniæ lapſo trimeſtri Beneficia in Menſe Apoſt. vacantia conferant tam pro Sede plena quam pro viduata.

IX. Vel alter Caſus eſt g) ubi Beneficia vacant in Menſe alias Apoſtolico, at Sede Papali jam vacante: in eo caſu h) expeditum eſt reſpectu Curiæ Romanæ tempore viduitatis Beneficia vel dignitates minores has non eſſe reſervatas, quia vacatio Sedis Apoſto-

licæ impedit & excludit reservationem & Concordata æque ac Regulæ Cancell. tunc nihil operantur. d) Igitur Ordinariis Germaniæ i) mox libertas eadem conferendi competit, sicut extra Germaniam: si enim k) exspectetur lapsus trimestris, Speciali titulo Concordatorum privative ad capitula pertinet, Beneficia conferre.

X. Inde dubium præsens est de Jure & tempore Collationis *intra tres Menses* 1mo inter Episcopos & Capitula, 2do inter Episcopos Indultarios vel Legatos, & Capitula, vel denique 3tio inter Archi-Episcopos Electores Indultarios, & Capitula sua; quorum dubiorum resolutio dabitur in sequentibus.

Si Lis inter Capitulum & Episcopum.

I. In Locis Germaniæ, ubi Capitula inter & Episcopum quæstio hæc moveretur, Episcopus vero nullum haberet Indultum Papale conferendi, posset Capitulum jam ante lapsum trimestris procedere ad Collationem, quia totale Jus conferrendi in omnibus Mensibus privative quoad Episcopum pertinet ad S. Pontificem & Capitulum; vivente illo est Jus Capituli ad 6. Mensesrestrictum, eo decedente cessant restrictioones, ceu reservationes, igitur Sede vacante jus totale ad Capitulum spectat.

II. Sicut in Concordatis Concilii Constantiensis Martini V. cum Natione Sedes Apo-

d) Gonz. *super reg* 8. §. 1. *prom. n.* 74. pax Jordan. *lib. I X, tit. I. de Benef, reserv. n.* 55.

Apostolica plena conferendum habuit Beneficium alterna vice, ita nunc alternis Mensibus cum Capitulo: igitur Capitula quoque in his alternis Mensibus, Sede Papali vacante ceu non Apostolicis æque conferunt Beneficia privative quoad alios etiam Episcopos, sicuti Sede vacante tunc illa vice non alterârunt.

III. Non potest dici, quod Episcopi Germaniæ cesserint medietatem Mensium S. Pontifici de sua portione, Concordata ineundo, quia in locis, uti Herbipoli, ubi Concordata quoad Alternativam, non fuere acceptata, tamen Episcopi nihil conferendum habent, sed totale Jus conferendi ad Capitula pertinet.

IV. Quidquid sit de Episcopis extra Germaniam: in Dalmatia soli Episcopi conferant Beneficia, ut refert Pax Jordan, & sit in aliis Regionibus; sed idem in Germania non obtinet. Nequidem Episcopi simultaneam cum Capitulis habent, proin Sede Papali vacante etiam nihil participant, sed Capitula Menses suos integros possident.

V. Jus istud Universale conferendi Beneficia penes Capitula Germaniæ consistens non est ceu consuetudo *facti* ab allegante in his vel illis locis probanda *e*), id probasse de fa-

e) Ceu in *Beneventana Juris conferendi coram Taya, & in Novariensi* ex Card. de Luca refert Rigantius *in I. part. Reg. IX. Cancell. §. IV. n. 15. & 17.*

facto Capitulum Novarienſe, Beneventanum, & Patavinum, Jus totale, etiam in Italia, exercuiſſe independenter ab Epiſcopo; ſed citra omnem ſcrupulum Beneficia vacantia in locis, ubi Epiſcopi nullum Indultum habent, etiam Capitula Germaniæ & conferunt, & Juris conferendi præſumtionem pro ſe militantem, uniformiter adſtruunt privative quoad Epiſcopum, & eſt notoria eadem Germaniæ praxis; ut enim

VI. Vivente S. Pontifice poſt lapſum **trimeſtre** ſubintrant ex **litera Concordatorum**, ita & ante **trimeſtre Sede Papali vacante**, remoto obice, & exeunte **reſervatione** ratione Menſium **Beneficia taliter vacantia** conferre poſſunt.

VII. Si ad Epiſcopum ceu Ordinarium pertinerent hæc Beneficia conferenda, nequidem Capitula poſſent eadem conferre Sede Papali & Epiſcopali vacante, quia Collationes Beneficiorum ad Epiſcopum pertinentes Sede Epiſcopali vacante, ceu fructus, ſervandæ ſunt futuro Epiſcopo *f*). Hæc autem eſſet reſpectu Germaniæ omnino exorbitans prætenſio, & poſt trimeſtre contra literam Concordatorum manifeſta Uſurpatio.

VIII. Fuſe & ad rem docet Van Eſpen *g*) qualiter Epiſcopus ceu ordinarius Ordinationis

f) *Cap. 2. ne Sede vacante & cap. un. eodem in 6.*
g) *J. E. U. part. II. tit. XXI. cap. I.*

tionis Minister solus contulerit Beneficia primitus, quamdiu ista a sacra Ordinatione sejuncta non fuerant; & quomodo hæc erectis titulis sensim ab ipsa Ordinatione, sic & ab Episcopi collatione ad Capitula ulterius, labentibus Sæculis sint devoluta, remansit penes Episcopos, sicut cura principalis totius Diœceseos, ita & Clericorum institutio, examen præsentatorum, Approbatio ad Curiam, tametsi regulariter Jus præsentandi & nominandi ad Inferiores translatum sit, in hoc sensu, & quia possunt resignationes, permutationes admittere, instituere, & destituere ex causis Canonicis, privare Clericos, Ordinarii hi, quatenus Episcopi, pro se Juris præsumtionem habent militantem, maxime tamen si agatur contra reservationes Apostolicas, de quo Jure naturali ac nativo ejusque favore jam alibi sufficienter egi. Secus hic ubi agitur contra Capitula Germaniæ, & de momento disciplinæ, quæ pro temporum & bonorum varietate varia esse potest, ubi usus singularum Ecclesiarum servandus est *b*).

IX. Non tantum hæc est consuetudo in Germania sive ex fundatione, præscriptione, aut privilegio originem habeat, sed & *i*) sub Innocentio III. generalis fuit consuetudo in Thuscia, ut in Cathedralibus Ecclesiis solum Capitulum irrequisito Episcopo eligendi Canonicos habeat facultatem. Atque

X.

b) De Riegger *Instit. Jurispr. Eccl. part. III.* §. *CXVIII.*
i) Teste Van-Espen *l. c. n. XVI. ex cap.* 31. *de Elect.*

X. Consuetudo hæc Germaniæ pro Capitulis tam generalis est, ut præscriptione vel alio titulo non egeat, sed vim Legis habeat, sitque secundum Jus, ut N. V. dictum; econtra respectu Episcoporum exclusa remaneat simultanea in conferendis Beneficiis, & totale Jus conferendi privative ad Capitula spectet, exclusis in totum Episcopis, abstrahendo a Regula Monachali vel Canonicali S. Grodogangi, quæ Præposito (successive Capitulo) dedit facultatem recipiendi Monachos, & Canonicos, ut de Sæcularizatis, & ab Origine Sæcularibus Ecclesiis Collegiatis observat Thomassin. k). Insistei dum igitur observantiæ, & usui introducto: sicut enim in Belgicis Ecclesiis Cathedralibus nonnullis soli Episcopo competit jus conferendi præbendas l) Capitulo Novarien. Patavino, Brixien. Tarvisino, Beneventano. Neutrum præ-

k) *Part. IV. lib. 2 cap. IX.* Van-Espen *l. cit. N. XIX.* Würdtwein subsid. dipl. *tom. II. lib. XII. p* 346. Statuta Eccel. Pinguensis de consensu Ordinarii renovata Anno MCCCCIII de dispositionibus beneficiorum p. 345 & 346 habetur --- *Canonicatuumque & Præbendarum nec non Plebanatus & omnium aliarum Vicariarum præfatarum collatio, provisio & quævis alia dispositio, ad ipsius Ecclesiæ capitulum, salvâ duntaxat cura animarum:: dignoscitur pertinere.* Rursus ibidem Tom. II. N. LXI. p. 336. in terminis generalioribus sub Conrado Archi-Episcopo Mog. 1427.

l) Teste Van-Espen *lib. cit. n XVII.* ita teste Rigantio *in reg. IX. Cancell. §. III. n.* 129.

præjudicat Germaniæ, cui ſua conſervanda erit Conſuetudo, vel Lex, ut Capitula ſint Ordinarii in conferendis Beneficiis, & Epiſcopi Ordinarii Jurisdictionis tam pro Sede Papali vacante, quam plena, niſi poſteriores ſpeciali Indulto fuerint muniti.

Si Lis inter Capitulum & Indultarium.

I. Econtra ſi adſit, qui habeat Indultum conferendi ſeu præſentandi Beneficia vacantia in Menſibus Apoſtolicis, quæritur an locus ſit Indulto Sede Papali vacante? Garcias m) negative reſolvit, quia tunc ceſſante regula reſervatoria per obitum Papæ, nulli ſunt Menſes Apoſtolici, cum de Jure collatio Beneficiorum in quolibet Menſe vacantium ſpectet ad Ordinarium n).

II. Ratio id manifeſte docet, quod Indultarius Sedis Apoſtolicæ non poſſit conferre vi Indulti Beneficia non vacantia amplius in Menſe Apoſtolico; ubi Sede Papali vacante ceſſat reſervatio, Indultarius reſervata conferendi ſuo Indulto uti nequit cum non remaneat ſubjectum, ſuper quo verſari poſſit Indultum o).

III.

m) *Part. V. cap. I. n.* 647.

n) Addücendo varias deciſiones Rotales quod idem Author extendit n. 648. ad Indultum Ducis Albani.

o) Rigantius *in I. part. Reg. IX. Cancell.* §. *IV. n.* 19. 23. 24.

III. Limitatam enim ad Beneficia ratione Mensium reservata facultatem habet Indultarius, ubi igitur Sede vacante exeunt reservationes, & Beneficia non sunt reservata, Indultarius ea conferre nequit, esto quod per obitum Papæ non exspiret Indultarii vel v. g. Nuntii potestas *p*), esto, quod Sedis Apostolicæ magis, quam Personæ delegatus; tamen Beneficia, quæ Sede Apostolica vacante ratione Mensis non sunt reservata exeunte regula IX. Cancellariæ, quæ alias Sede plena haberet conferenda, post obitum Papæ conferre nequit, ubi deficit reservatio Mensium, Indulti usus & exercitium suspenditur, retinent habitu tantum facultatem conferendi Beneficia reservata ratione Mensium, ita ut Electo S. Pontifice dictæ facultatis renovatione non indigeant.

IV. Esto insuper, quod Indultarii, inter quos etiam referuntur Nuntii, habeant facultatem Ordinariam; Ordinaria autem non exspiret morte S. Pontificis *q*): igitur sive Sedes plena, vel vacans, Indultarius taliter vacantia Beneficia conferendi facultate gaudebit, saltem poterit cum aliis Ordinariis concurrere, vel illos omnino prævenire: Verum huic argumento Pasqualigi jam satisfecit Rigantius l. c. dicendo, Indultarios habere fa-

 cul-

p) Ut ait Wamesius *Conf.* 42. *n.* 4. ad mentem *cap.* 2. *de offic. legat. in* 6.

q) Ut Pasqualig. *quæst. moral. jurid.* 229.

cultatem ordinariam conferendi, ast limitatam ad vacantia & ratione Mensis reservata; ubi itaque post obitum S. Pontificis vigore Reg IX. nihil amplius reservatum, indulti usus cessare debet. Jure Legationis per se Nuntii Beneficia conferre non possunt, *quantumcunque plenam obtineant Legationem*, r) inde etiam non possunt cum Ordinariis concurrere, & hoc Jure hodie vivitur, s) & vel maxime in Germania, ubi S. Pontifici id ipsum, si viveret, denegatur, concurrere cum Ordinariis, vel illos prævenire.

V. Nuntios ais vel alios Indultarios Apostolicos vi legationis suæ utique non habere jus conferendi Beneficia t) cum in Jure communi Decretalium nullæ dentur reservationes, nisi apud Sedem vacantium: ast hodie post Concordata variæ aliæ inductæ sunt reservationes, & sic habentes Indultum conferendi Beneficia ratione Mensium reservata videntur etiam decedente S. Pontifice æquali Jure gaudere; id ceu verum admitterem, modo decedente S. Pontifice non cessarent Regulæ Cancell. & Beneficia ratione mensium quædam essent reservata. Alias plus Juris esset in Indultario, quam in Papa, qui Indultum concessit

r) *Sive a Nobis* (Innocentio IV. A. 1245.) *missi fuerint, sive suarum prætextu Ecclesiarum Legationis sibi vindicent dignitatem. cap.* 1. *de Offic. leg. in* 6.

s) Ut ait Rigantius *l. c. n.* 42. sequendo Gonz. & Card. de Petra.

t) *Cap.* 1. *de off. legat. in* 6.

ceffit, quod repugnat. *u*) Nam refoluto Jure dantis refolvitur quoque Jus accipientis.

VI. Legati a Latere, qui hodie funt Cardinales ratione fui muneris, adeoque Jure ordinario id obtinent, quod reliquis fpecialiter indulgendum, ficut honoris prærogativa lætantur, fic funguntur Auctoritate ampliori. *x*) Aft quali? Rigantius ait *l. cit. n.* 31. Cardinales conferre poffe Beneficia in fua próvincia, & concurrere cum quolibet Ordinario, ita ut fit locus præventioni. Verum nunc loquimur 1mo de Germaniæ Beneficiis conferendis, ubi nec Papa concurrit cum locorum Ordinariis. 2do Sede Papali vacante, ceffant refervationes Papales, ita & Indulta conferendi Cardinalibus extraordinaria & particularia extra proprias Ecclefias Cardinalibus conceffa; fimiliter ex defectu refervationis & Regula IX. Cancell. poft obitum Papæ.

VII. Quid fi & iftud in privilegio Papali expreffe concederetur Cardinalibus vel aliis Indultariis, ut & fuo Indulto utantur poft obitum Papæ, quafi viveret, & eadem fungantur auctoritate, anne tunc, quæ Sedi Apoftolicæ amplius non funt refervata, conferre poterunt Beneficia? Cardinales a Latere

u) *L. lex vectigalis §. de pignoribus.* Ant. Mar. de Nigris *tract. de vacationibus Benef. lib. II. cap. XXV. n.* 6.

x) *Cit. cap.* 1. *de off. Leg. in* 6.

non erunt S. Pontifice defuncto, tantum in Germania Collatores Beneficiorum, & si alibi, certe non in Germania; fundatum esse Gravamen Nationis Germanicæ, si Papa taliter posset vel vellet concedere Indultum conferendi Beneficia post obitum suum, sic in Mense Apostolico vacantia; cum id ipsum non sit respectu aliarum Nationum; hæque habeant liberam dispositionem pro Sede vacante in omnibus Beneficiis, Germani Ordinarii durioris forent Conditionis, quod non est cogitandum.

VIII. Igitur ut evitetur gravamen Nationis Germanicæ, Indultarii sive Legati sint missi, sive a Latere, modo sint exteri, non gaudent Jure conferendi Beneficia, utpote non amplius Sedi Apostolicæ vel Papæ reservata, cum hæc privative sint ad Collationem Ordinariorum Germaniæ in omnibus Mensibus Spectantia, ne Germani sint deterioris Conditionis, ac aliæ Nationes Sede Papali vacante: atque ideo Papa concedendo Indultum censetur velle de suo dare, nec cuiquam præjudicare, igitur & Indultarius ea Beneficia, quæ spectant ad Inferiores Collatores, & non ad Papam semotis reservationibus minime conferre possunt.

Si lis inter Capitulum & Episcopum vel Cardinalem, vel Archi-Episcopum Indultarium.

I. Indulta etiam Cardinalium alia sunt extraordinaria respectu Ecclesiarum ad alios spe-

ſpectantium: ita Cardinales ad aliam Eccleſiam translati retinent nonnunquam Indultum conferendi Beneficia prioris Eccleſiæ: iſta Indulta ſunt ſtrictè interpretanda, limitata & reſtricta ad vacantia in Menſibus Apoſtolicis, & quatenus reſervata: igitur Sede Papali vacante, ubi deficit reſervatio & regula IX. Cancell. ceſſat, fieri nequit proviſio vigore Indulti in Menſibus tunc non Apoſtolicis, & de Beneficiis non reſervatis tanquam reſervatis cum iſtiusmodi Indulta procedant tantum cum ſuppoſito reſervationis adhuc præexiſtentis.

II. Aſt quando Indultarii ſunt ſimul Ordinarii, & quæſtio de Beneficiis vacantibus in Eccleſia, cui actu præſunt, Jure ordinario etiam & communi conferunt; Indulta enim latius interpretanda tanquam reductiva poteſtatis conferendi ad terminos juris communis. y) Tria genera Indultorum diſtinguuntur, quorum alia tribuunt Jus de novo alia removent obſtacula, alia mixta ex utroque: inter iſta Indultum ut Reſervationum eſt remotivum, majus privilegium eſt, & tale utique habebunt Eminentiſſimi Electores & Epiſcopi Cardinales. z)

 III.

y) Rota *dec. 537. n. 7. & ſeq. lib. 3. part. 3. divers.* adde Rigantius *l. cit. n. 37.*

z) *Conf. deſſert. ad Concord. Germ. de reſerv. Benef. ex qualitate perſonæ Cap. II. §. XII. n 7.* Ibi -- *In Indultis Ordinariis Papa reſtituit, quidquid ipſis abſtu-*

III. Argumenta priora, Indultarios non posse Sede Papali vacante conferre Beneficia ex defectu reservationis, cum cesset regula Cancellariæ reservatoria; & non remaneat subjectum, super quo versari posset Indultum, concernunt tantum Indultarios priores habentes Indulta extra ordinaria & particularia, quæ concedi solent Cardinalibus Nuntiis, Collegiis & Universitatibus &c. Hi utique post obitum Papæ suis Indultis uti nequeunt ex defectu reservationum; ast Indultarii qui simul Episcopi & ordinarii Collatores, in Ecclesiis suis, quibus actu præsunt, possunt Beneficia conferre in octo & respective in 6. Mensibus Papalibus etiam vivente S. Pontifice, non præcise in vim Indulti sibi concessi, sed ut ordinarii Collatores excepti in Reg. IX. Cancel. quæ quoad istos reputari debet, ac si nunquam emanasset. *a*) Igitur & defuncto S. Pontifice, cum æque non sit regula reservatoria, hi Indultarii Jure Ordinario & communi eadem Beneficia in iisdem Mensibus vacantia conferre poterunt.

IV.

lerat per Reg. VIII. vel IX. Cancellariæ, ad quorum proinde favorem habentium Juris assistentiam contra Papam (si opus esset) concedentem fieri debet amplissima Interpretatio, secus de Indultis, quæ conceduntur favore illorum, qui non habent Juris assistentiam, sed totum recipiunt ex mera Pontificis benignitate.

a) Rota *in Neapolitana Beneficii* 20. *Mart.* 1677. §. *fin. Coram Bouxlemont.* Rigant. *l. cit. n.* 38. & 43. & 45.

IV. Collationes, Institutiones & destitutiones in Mensibus Alternantibus & Apostolicis post S. Pontificem pertinent ad Episcopum Cardinalem, & Archi-Episcopum adeo, ut in ipsis mediante potestate Pontificali omnino originentur. Episcopi Indultarii, qui jam in Jure communi fundatam habent intentionem, qua Episcopi infixum & radicatum Jus conferendi, & omnino inauferibile saltem quoad habitum, & non avulsum, non eradicatum, qui vivente S. Pontifice in his 6. Mensibus Apostolicis habent Jus conferendi liberum ab omnibus reservationibus Regulæ IX; quomodo obitu S. Pontificis superveniente, & regula reservatoria Cancellariæ exeunte desinent esse Ordinarii, aut quomodo quoad istos ipsos Menses ab inferioribus Collatoribus in totum excludentur (*b*).

V. Non relevat dicere: 1) Daß die Vergebung der in Frag stehenden, dem Päbstlichen Stuhl wirklich eröfneten Canonical Präbend nach den Concordatis Principum Germ. als einen Reichs-Grundgesetz zu beurtheilen, in diesem aber 2) Die

b) Conf. *dissert. ad Conc. Germ. de reserv. Benef. apud Sedem cap. I. §. XXI. n. VII & VIII.* ibi -- *Jus commune vehementer resistit Inferioribus Collatoribus volentibus in totum excludere Episcopum a Collatione --- si Sermo sit de Beneficio vacante -- in Mense Apostolico, durum esset --- Indultarium excludere, aut Sede vacante Episcopum. Lötter & Clericatus ibidem relati.*

von Seiten des Päbstlichen Stuhls beliebte Alternatio Mensium theils mit den Bischöffen und Erzbischöffen als ordinariis Collatoribus, theils mit den Stiftern und Capitulis, denen das Jus conferendi Beneficia vermög ihrer ersten Stiftung oder Verleihung oder alio speciali titulo erworben ist, fortgesetzet worden, und die leztere daher in Ansehung dieses erworbenen Vergebungsrechts nicht minder als ordinarii Collatores angesehen worden. c) Etenim Ordinarios hos jam supra nominavi, ast Inferiores & alternantes, ordinarios in reliquis 6 Mensibus ad literam Concordatorum, & ut tertia ratio decidendi ejusdem Clar. Bœhmer clare id indicat --- wie dann solches 3) Der Inhalt der Concordatorum aufs gewisseste erhärtet, indem darinn a) von Seiten des Päbstlichen Stuhls bewilliget worden, quod Pontifex non impediet, quominus de Beneficiis, cum vacabunt, de Mensibus Februarii --- libere disponatur per illos, ad quos Collatio, Provisio, Præsentatio, Electio aut alia quævis dispositio pertinebit, ferner auch b) in dem Fall, da die in denen dem Päbstlichen Stuhl vorbehaltenen Monathen die Vergebung innerhalb 3 Monathen nicht erfolgen sollte, eben sowohl verstattet werden, ut ex tunc & non antea Ordinarius vel alius, ad quem illius dispositio per-

c) Ita Georg. Lud. Bœhmer *in Responso* 20. *Februar.* 1775.

pertinebit, de illo libere disponat, unter dem letzteren Ausdruck aber Stifter, Capitula und andere Inferiores Collatores Ordinarii um so gewisser bezeichnet sind, als solcher in der Kürze gefaßte Ausdruck eben dasselbe andeutet, was in den vorhergehenden Worten, ad quos Collatio, Provisio, Præsentatio Electio, aut alia quælibet dispositio pertinebit, vollständiger angezeiget worden. Verum quæstio est de Beneficiis vacantibus in Mensibus alias Apostolicis, & de Collatione ante lapsum trimestris facienda: annon hæc ad Eminentissimos Archi Episcopos vel ad Episcopum Cardinalem spectent conferenda potiori Jure, quam ad Capitula vel reliquos Inferiores, qui pacto publico Concordatorum, ut habet 4ta ratio decidendi laudati Responsi Bœhmeriani & cum consensu Procerum Imperii Archi & Episcoporum Jus conferendi habent - - ibi als eines Theils das Vergebungsrecht: ast restrictum & limitatum 1mo ad Menses suos alternantes, & dein 2do ad vacantia post trimestre: quod igitur fundatione vel legitima Præscriptione aut pacto ad Capitula pertinere non adeo constat, eatenus semper debet esse aliqua & præcipua Authoritas Episcopi. *d*)

VI. Eodem enim pacto publico alii sex Menses a Capitulis dimissi pro summo Pontifice; hos menses S. Pontifex plene suos habet,

d) De Riegger *Inst. Eccl. part. III.* §. 118.

bet, & eapropter Apostolici dicuntur, jam Archi-Episcopi Electores & Episcopi Cardinales Indultarii de illis videlicet, quæ -- *tam in singulis juxta Concordata Nationis German. cum Sede prædicta inita Mensibus Apostolicis, quam quoties Collatores & Collatrices illa conferre, & de illis providere aut ad illa nominare vel præsentare per reservationes Apostolicas impediuntur* -- -- *quibusvis personis idoneis* -- -- *providere ac illa eis conferre* -- *libere & licite valent perinde ac si Collationes, Provisiones, nostræ gratiæ exspectativæ, speciales vel generales aut etiam mentales reservationes* -- *& aliæ dispositiones* -- *non emanassent, nec apparerent, ac Regulæ Cancell. & aliæ constitutiones Beneficiorum* -- -- *ad Beneficia hujusmodi nullatenus se extenderent*; quo Jure deinceps Capitula, si Regulæ Cancell. per mortem S. Pontificis exspirent, potestatem Archi-Episcopi vel Episcopi Cardinalis in conferendo ejusmodi Beneficia restringent, aut menses hos suos facient ante lapsum trimestris, ubi Archi-Episcopi & Cardinales Episcopi in Mensibus Apostolicis sunt Collatores Ordinarii vivente jam S. Pontifice a Regula VIII. hodie IX. Cancell. in Concordatis repetita, aliisque reservationibus ratione Mensium literaliter excepti sunt? siquidem Indulta ita intelligenda sunt, prout observata fuerunt. e) Spectata ulteriori ratione, quod Capitula hos sex Menses plene suos

e) Ursaya *discept. Eccl. Tom. VI. disc.* 30. *n.* 11. Rota & DD. ibidem relati.

suos habeant, ac pro semper, quin unquam possint quocunque sub prætextu impediri.

VII. Sententiæ contrariæ principalis structura in eo posita est, quod Capitula Germaniæ ante Concordata inita fuerint ordinarii Collatores in omnibus Mensibus, adeoque nunc per obitum Papæ exeuntibus Regulis Cancell., & ejus reservationibus Collatores sint iidem, & quorum manus per reservationes Apostolicas ligatæ, eorum etiam sublatis reservationibus denuo manus sint liberæ f). Ast tota hæc structura facile ruit, & in supposito, de quo loquimur, a) non recedimus ad Jus vel tempus, quod fuit ante Concordata b) in locum S. Pontificis quoad Jus conferendi Beneficia, de quibus quæstio est, jam subintraverunt Archi-Episcopi & Episcopi Eminentissimi Cardinales vivente adhuc S. Pontifice. Et quidem c) qua ordinarii Collatores, perinde ac si --- *reservationes Generales vel Speciales in dictis Mensibus --- continentes seu inducentes ad Beneficia hujusmodi nullatenus se extenderent* g) quomodo deinceps Capitula ceu inferiores Ordinarii solo superveniente morte S. Pontificis, & obstante divisione Mensium in Concordatis ceu pacto publico facta, contra proprios suos

f) Allatum Responsum Juris Bœhmeri *in* 9 *&* 10*ma* ratione decidendi idem in similibus terminis habet ibi ---

g) Conf. dissert. *ad Conc. Germ. de reservat. Benef. ex qualit. persona Cap. II.* §. *XII. n. II.*

os Eminentissimos Ordinarios se ingerere poterunt? non inquam, sit reditus ad tempora ante Concordata sed respectu horum Mensium Episcopi Cardinales sicut ante, ita & post obitum Papæ sunt proximiores & potiores Jure istos Menses uti suos seu Jure Ordinario seu delegato tenent, ita retinent: sicut S. Pontifices non tangunt Beneficia vacantia in Mensibus Capituli: ita nec Capitula falcem mittere debent in Messem Pontificiam *b*).

VIII. Nisi Sede Papali vacante, ais, Ordinarii Germaniæ iterum sua conferant Beneficia in omnibus Mensibus, erunt deterioris Conditionis, ac aliæ Nationes: itaque Capitulis Germaniæ indulgendum, ut deficiente reservatione Papali ratione Mensium denuo in omnibus Mensibus liberas manus habeant, ut in priori numero illatum fuit: quia autem Germani minime censendi sunt deterioris Conditionis, quando Archi- vel Episcopi sunt ordinarii Collatores, quam si alii Inferiores, vel Capitula, inde non erit Gravamen Nationis, sive ordinarii Episcopi sive Capitula divisos sex alias Apostolicos Menses habeant, retineantque.

IX. Debent tamen in vim Concordatorum in loco Beneficii comparere intra trimestre provisi *Authoritate Apostolica*: post obi-

b) Rigant. *in proœm. loc. cit. n.* 33.

bitum Papæ nullus comparere poterit, *cui* de Beneficio aliquo *Apostolica Authoritate provisum fuerit*, adeoque Capitulari Provisioni locus est, ut ante Concordata. Huic argumento oppono, quod a) intelligatur aliquid fieri Authoritate Apostolica, sive id immediate fiat per S. Pontificem, sive per alios. Annon Episcopi Cardinales Authoritate Apostolica sunt Indultarii, licet postea Jure communi & ordinario Beneficia conferant? annon eadem Apostolica Authoritate removetur obstaculum reservationis, & reducitur res ad Jus commune *i*)? b) Indultarii isti positivam pariter facultatem vigore Indulti habent conferendi eadem Beneficia tanquam reservata ratione Mensium, & perinde ac si reservata non essent *k*). c) Obitu S.

i) Uti fuit antiqua opinio Rotæ & DD. hodie post supervenientem Constitutionem Urbani VIII. in ordine LIX ubi Indultorum Forma mutata, inolevit opinio, quod Cardinales Beneficia in Mensibus reservatis vacantia nedum Jure Ordinario, sed etiam delegato conferant: vigore Indulti de hujusmodi reservatione literaliter loquentis, quod non solum removet obstaculum reservationis, sed eorundem Cardinalium Ordinarias facultates auget. Rigant. *l. c. n.* 45. & 46. & alii ibidem.

k) Rigantius *l. c. n.* 49. exceptio Cardinalium a Regula reservatoria non impedit reservationem, sed removet effectum ejusdem reservationis, præservando Cardinales, qui non tantum Jure Ordinario, sed etiam privilegiato Jure conferunt Beneficia, quæ alias sunt simultaneæ Col-

S. Pontificis superveniente Episcopi Cardinales & Eminentissimi Archi-Episcopi uti non desinunt esse Episcopi Cardinales, vel Archi-Episcopi, ita non deficit eadem potestas ordinaria conferendi Beneficia extra Menses Capituli vacantia, seu spectentur reservata ratione Mensium, seu non reservata, cum Indultarii utraque polleant facultate Ordinaria & delegata *l*). Anne Capitula ceu alternantes tantum& Inferiores Ordinarii in Mensibus pro Sede Apostolica dimissis poterunt deinceps ante lapsum trimestre se intromittere contra Eminentissimos Cardinales Episcopos, & Archi-Episcopos? Sedes licet Papalis vacet, ubi hi Sede jam plena ordinaria

lationis cum Capitulo, ad effectum, ut sic inferiores Ordinarii excludantur, & Indultarii illa ceu reservata vigore Indulti conferre queant absque eo, quod Capitula jus aliquod prætendere valeant ratione hujusmodi privilegii. Rigant. *l. cit* *n.* 54. Lotter. Card. de Luca &c.

l) Ex litera Indulti - - - *perinde ac si Collationes Provisiones nostræ, gratiæ Exspectativæ - - - & quævis alia dispositiones non emanassent. Decernentes reservationes affectiones, Regulas, Constitutiones ut supra Collationes, Provisiones - - - quoad impediendum Te, quominus in præmissis tua* ORDINARIA AUTHORITATE *& concesso tibi per præsentes Indulto hujusmodi uti valeas, ad Beneficia hujusmodi nullatenus se extendere, nec per quoscunque quavis Authoritate & potestate fungentes de Beneficiis prædictis ullatenus provideri seu disponi posse, ac irritum & inane, si secus super his à quoquam quavis Authoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.*

naria uti valent authoritate, quæ certo per obitum Papæ non exspirabit.

X. Igitur opus non est reductione aliqua ad tempus ante Concordata, ubi Capitula dicuntur in omnibus Mensibus Collatores Beneficiorum: hodie Menses per pacta publica sunt divisi; in dimissis his sex Mensibus Eminentissimi Indultarii ordinaria uti valent authoritate; *irritum & inane, si secus super his a quoquam quavis authoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari*; sive Sedes plena, sive vacans sit, Episcopi Cardinales Indultarii sunt, & manent in possessione conferendi Beneficia in ejusmodi Mensibus vacantia. Atque sic usus singularum Ecclesiarum est attendendus m). Ita 1) Sede Papali vacante per obitum Innocentii XI. præbendam Collegiatæ S. Gangolphi Moguntiæ 5. Sept. 1689 per obitum in Mense Apostolico vacantem contulit Joanni Wilhelmo *Rein* Eminentissimus *Anselmus Franciscus* glor. mem. 2) in eadem Collegiata Sede Papali vacante, ast ex resignatione Henrici *Engels* vacantem dignitatem scil. Decanatum & Præbendam contulit Eminentissimus *Joannes Philippus* gl. m. Henrico *Turnich* 1670. 12 Maji defuncto Clemente IX. 3) in Collegiata S. Stephani Moguntiæ Anno 1605. 30 Martii teste Proto.

m) De Riegger *Instit. Eccles. part. III.* §. *CXVIII. per totum.*

tocollo Capit. p. 29. Præbenda Werneri *Hausſen* ab Eminentiſſimo Joanne Schweickard collata fuit Caſparo *Schmittner.* 4) Anno 1740. 9 Julii Eminentiſſimus *Philippus Carolus* Decanatum ejusdem Inſ. Collegiatæ ad St. Stephanum, vacantem per obitum Decani *Hankamp* in Menſe Apoſtolico contulit Reverendiſſimo Suffraganeo *Nebel*, Præbendam vero Conſiliario Eccleſ. *Decius.* 5) Eodem Anno 1740 24 Martii obiit in Collegiata Frideslarienſi Baro de Imhoff Sede Papali vacante per obitum Clementis XII. decedentis 6. Febr. & Eminentiſſimus *Philippus Carolus* Præbendam taliter vacantem contulit moderno Scholaſtico & Commiſſario de *Speckmann.* Capitulis nec in mentem venit, contra iſtiusmodi Collationes ab Eminentiſſimis Archi-Epiſcopis adhuc intra trimeſtre ſuſceptas ſe opponere, vel aliter ſe intromittere. De hac obſervantia teſtatur Reverendiſſimus Vicariatus Mog. ad Argentinenſem 1775. 17. Julii Eminentiſſimus conferre beneficia in menſe alias Apoſt. vacantia, *quod etiam Sede Apoſtolica vacante & abſque ulla illius a novo Pontifice petita renovatione uſque ad præfixum Indulti terminum libere exerceat, quia taliter proviſis controverſia hucuſque mota ſit.*

Si lis inter Capitulum & Emin. Archi-Epiſcopum Electorem Summo Pontifice decedente ante Indulti conceſſionem vel renovationem.

I. Videri poſſet Eminentiſſimos Electo-

res

res Sede Papali vacante ante concessionem vel renovationem Indulti Beneficia in Mensibus Papalibus vacantia conferendi Jus nullum habere *n)*.

n) Ut asseritur in allato Responso Bœhmeri. „So daß b) an einem Grunde, die vorgedachte Provisionem aus einem Päbstlichen Indulto zu rechtfertigen, es gänzlich ermangelt, weil Se. Churfürstl. Gnaden ein Indultum Papale von Weyland Clemente XIV. noch nicht erhalten, Höchstdieselbe auch in der formula Provisionis auf dasselbe sich nicht bezogen, noch darauf sich beziehen vermögen, da die gedachte Vergebung einer dem Päbstlichen Stuhl erledigten Canonical-Präbend ein durch die Concordata anerkanntes Päbstliche Recht enthält, dessen, Nahmens des Päbstlichen Stuhls, zu unternehmende Ausübung ihrer Art und Eigenschaft nach eine Päbstliche Verleyhung zum Voraus setzet, und schon deßhalben in gemeinen Rechten versehen ist, quod irrita sit provisio Beneficiorum apud Curiam Romanam vacantium quocunque Jure Ordinario potestatis facta sit, nisi pro eis conferendis specialis & expressa Auctoritas ab ipso Pontifice sit attributa. cap. 2. de præb. in 6. Solchemnach 7) die vorgedachte Provisio der Canonical-Präbend, da sie weder überhaupt intra trimestre noch auch Jure potestatis Episcopalis mit Bestand ertheilet werden können, für gültig und Rechtsbeständig nicht zu achten, noch auch dem Proviso aus dem erlangten Besitz der Präbend, weil derselbe salvo Jure cujuscunque ertheilet ist, und ob defectum veri tituli pro titulata possessione nicht zu halten, ein Recht erwachsen können. Viribus enim caret provisio, quæ facta est sine jure providendi. Cap. 17. de præb. in 6.

II. Verum Episcopus Cardinalis, & Archi Episcopus Elector, Eminentissimi hi sicut honoris prærogativa lætantur, sic & Authoritate funguntur ampliori, quam cæteri Episcopi; jus conferendi Beneficia in Mensibus Apostolicis vacantia dignitati majori & officio Authoritate Apostolica annexum est. Innocentius IV. *o*) statuit, *ut Ecclesiæ Romanæ legati, quantumcunque plenam obtineant legationem - - ex ipsius legationis munere conferendi Beneficia nullam habeant potestatem nisi hoc alicui specialiter duxerimus indulgendum: quod in fratribus nostris legatione fungentibus nolumus observari;* igitur Eminentissimi isti etiam sine speciali Indulto Beneficia ratione Mensium reservata conferendi potestatem habent, sicut honoris prærogativa lætantur, sic authoritate funguntur ampliori.

III. Intuitu dignitatis Majoris reservata Beneficia ratione Mensium jam Sede plena conferunt ex tacito Indulto ceu excepti a *Reg. IX.* reservante Menses, ac in Concordatis repetita, proinde non restringantur ad Indulta, sed etiamsi sint sine illis, tamen intuitu Cardinalatus & majoris dignitatis in Ecclesiis suis fiunt ordinarii Collatores reservatorum, quasi non essent reservata, non tam ex Indulto, quam de ejusdem *Regulæ* exceptione *p*) quid ergo obstat, quominus Sede

o) Anno 1245. cap. 1. de off. legi in 6.
p) Rigantius *in I. part. Reg. IX. §. III. n.* 55.

Sede Papali vacante eadem conferant, quæ Sede plena, cum aut ordinaria authoritate uti possint, aut Indulto? casu ergo ubi deest Indultum, manent Ordinarii pro Sede tam plena, quam vacante.

IV. Quippe exceptio Regulæ, quæ est *tacitum Indultum* concessum Cardinalibus Episcopis, nihil positivi importat, sed est simplex obstaculi remotio *q*). Hinc deficiente expresso Indulto, quod superadderet aliquid de novo; Episcopi Cardinales & Archi-Episcopi Electores in Mensibus alias reservatis conferunt Jure ordinario & communi, quod Sede Papali vacante & cessante regula reservatoria æque perdurat *r*).

V. Ceu vidimus antè respectu Archi-Episcopi Indultarii, qui Jus conferendi Sede Papali vacante exercuit in Mensibus Apostolicis non contradicente ullo Capitulo, & sane non qua Indultarius, cum Beneficia Sede vacante ratione Mensium non amplius sint reservata bene autem ut Archi-Episcopus Sedis Moguntinæ, uti honoris, ita & Autho-

q) Rigantius *l. c. n.* 81, 82, & 84.

r) De Nigris *tract. de vacat. Benef. lib. II. cap. XXV. n.* 7. ibi - - *tantum sublata fuerunt reservationum obstacula. Rot. dec.* 523. *n.* 12. *part.* 19. *Recent. tom.* 2. *unde prout ante, ita & nunc beneficia, quæ vacant etiam Sede Apostolica vacante ad liberam illorum dispositionem pertinent. Glossa in cap. is cui* ℣ *confirmatus de Elect. in* 6.

thoritatis particeps amplioris, ac reliqui Episcopi non Cardinales, ceu est in possessione conferendi pro Sede vacante in Mensibus Apostolicis.

VI. Si Capitula Germaniæ in Archi-Episcopis Electoribus, aut Episcopis Cardinalibus ad conferendum Beneficia in Mensibus Apostolicis & Sede Apostolica vacante prætenderent Indultum Apostolicum *expressum*, sequeretur post obitum Papæ Beneficia manere reservata ratione Mensium, eadem conferri a mere Indultariis etiam in Ecclesiis, ubi non præsunt, Capitula nullatenus se intromittere posse post obitum Papæ, contra prima eorum principia non exspirare Regulam Cancellariæ utpote repetitam in pactis Concordatorum, quæ omnia a Capitulis Germaniæ admitti nequeunt, quin Germania fieret deterioris Conditionis, ac aliæ Nationes: itaque inferiores hi collatores vel Capitula non poterunt, ob defectum Indulti specialis excludere suos Eminentissimos Archi-Episcopos in conferendis istis Beneficiis non reservatis, qui cæteroquin etiam Sede Apostolica vacante indubie eadem conferunt, quando pro Sede plena Indultum habent, quod autem in præsenti nihil ad rem facit, & nihil operaretur, si etiam adesset.

VII. Curialistæ quidem non volunt cessare reservationem per obitum Pontificis, quia

quia partitio Menſium inter Papam & Ordinarios non eſt tam ex Reg. IX. quam ex pactis Concordatorum; iſta partitio Menſium cum ſit æqualis, & taxativa, æqui bonique rationem expoſcere, ut, ſicut Pontifices non tangunt Beneficia in reliquis 6 Menſibus Ordinariorum vacantia, ita ad æqualitatem ſervandam nec iſtos falcem mittere debere in Meſſem Pontificiam, conferendo Beneficia in Menſibus Apoſtolicis vacantia inita quippe fuiſſe Concordata per viam legis perpetuæ, ac pacti perpetuo duraturi *s*). Igitur morte unius ex paciſcentibus non extingui, aſt.

VIII. Eatenus ſuffragatur Epiſcopis Cardinalibus & Archi-Epiſcopis Electoribus, quatenus opus eſſet, *Indultum tacitum*, exceptio a Regula removens obſtacula reſervationum, ſiquæ forent Sede Papali vacante; Capitulis econtra ſpecialiter obſtat, quod non tractetur modo de reſervatione facienda, ſed de reſervatione jam facta, & deinde de Jure jam antea tacite ceſſo ordinariis Epiſcopis Cardinalibus vel Archi-Epiſcopo Electori, novum ſic impedimentum Capitulis nullum inducitur, quod non aderat; decedente itaque S. Pontifice, ubi Eminentiſſimi iſti jam exiſtunt in poſſeſſione conferendi, exitus Reg. IX. Cancell. Capitulis vel Inferioribus Colla-

s) Ut Gonz. *in Reg.* 8. *gl.* 25. Rigantius *Comm. in proem. Regul. Cancell. n.* 93. & 94.

Collatoribus in præjudicium Eminentissimorum Ordinarium stante pertinentia ordinariæ Collationis nullatenus suffragatur.

IX. Germanis autem firma ac stabilis inhæret Sententia non tantum post trimestre, sed etiam jam intra trimestre post obitum S. Pontificis nullas vigere amplius reservationes Apostolicas ratione Mensium, consequenter, quoniam Indulta sunt tantum necessaria ad tollendum obstacula, quæ hic cessant, potest Eminentissimus Ordinarius vacantia in Mensibus Apostolicis Beneficia canonice conferre, ut Sede Apostolica plena cum Indulto, Authoritate tum Ordinaria tum delegata; ita Sede Apostolica vacante sine Indulto saltem eadem Authoritate ordinaria, quin hoc reliquis Ordinariis commune fiat.

X. Capitula seu inferiores Collatores & Ordinarii in suis sex Mensibus econtra putant Regulam Cancell. in Concordatis innovatam ac repetitam penitus exire in favorem Capitulorum, & privative quoad omnes alios etiam Archi-Episcopos vel Episcopos Cardinales, cessantibus pro Sede vacante omnibus reservationibus, ne sint deterioris Conditionis ac aliarum Nationum ordinarii, ad Capitula spectare provisionem in omnibus Mensibus. Ast contrarium vidimus, Archi-Episcopos Sedis Moguntinæ contulisse Sede Apostolica vacante, & sic Capitula

habent contra se præjudicia, habent restrictum quoque Jus ad suos Menses, ad menses certos & determinatos. Quod exeat Reg. IX. Cancell. etiam quatenus est in Concordatis repetita, non est præcise in favorem Capitulorum, sed Nationis Germaniæ, cujus Ordinarii quoque sunt Eminentissimi Archi-Episcopi Electores Concordatorum promotores: de Capitulis aliisque Inferioribus Ordinariis expresse dicitur in Concordatis, post trimestre *ex tunc & non antea* de istiusmodi Beneficiis ratione Mensium reservatis liberè disponere posse, non erit igitur gravamen Nationis, si Sede Papali vacante Archi-Episcopus Elector Moguntinus Beneficia in Mense alias Apostolico conferat sine Indulto Apostolico, quæ indubie conferret cum Indulto.

XI. Observantia, ais, conferendi Beneficia pro Sede Apost. vacante Archi Episcopis Sedis Mog. asserta, ubi Indultarii simul, non est extendenda ad Casum, ubi Indulto carent: in tantum enim præscriptum, in quantum possessum, & eatenus observantiæ sunt strictæ Interpretationis. Sed ponderatis omnibus in facto verificatur semel Archi-Episcopos Beneficia in Mensibus Apostolicis Sede etiam Apostolica vacante contulisse, non autem apparet, illos præcise in vim Indulti specialis & expressi eo devenisse; quidquid sit præter necessitatem provisos taliter Romæ postea secundam reportasse provisionem, vel non reportasse, cum clausula *perinde valere* ut

Barbosa de clausulis usu freq. claus. c. notat, quanquam multa supervacanee fiant, & superflua non noceant: a nonnullis saltem contrarium scilicet secundam provisionem omissam fuisse, & ommittendam esse fatentur Capitula.

XII. Observantiam pro Sede vacante in Mensibus Apostolicis Beneficia conferendi non esse adeo concludenter probatam ex parte eminentissimi Archi Episcopi Elect., eo quod sub Eminentissimo Bertholdo adhuc carente Indulto ex parte Capituli Insc. Eccl. Collegiatæ ad S Stephanum Moguntiæ *t*) intuitu Cantoriæ in Mense Apostolico vacantis ad Electionem processum, & electus fuit in Cantorem Hermanus *Sternberger*; inde non esse hujus allatæ observantiæ actus conformes. Verum pro collatione Eminentissimorum semper actus esse uniformes quoad vacantia in Mensibus alias Apostolicis docent allati actus possessorii militantes pro observantia tam affirmativa quam negativa, alios Collatores Inferiores vel Capitula non contulisse; Etenim nullus casus allegabilis fuit, ex parte Capitulorum, unquam Beneficium aliquod in Mense Apostolico Sede Apostolica vacante intra trimestre contulisse; unus enim hic casus Electionis allatus, est tum pro Sede plena, uti & vacante: tum temporis enim Cantoria adhuc erat etiam Sede Papali plena in omnibus Mensibus electiva; quid inde poteris pro Capi-

t) Teste protocollo *pag.* 37. *Anno* 1484. 16. *Sept.*

pitulo concludere, ubi insuper non constat de die obitus & Electionis factæ, an Electio suscepta ex parte Capituli ante vel post lapsum trimestris? utique Eminentissimus Bertholdus Anno sequenti modo a Joanne de Dalberg Episcopo Wormatiensi in Dominica Lætare consecratus, & sic Indultum nondum habuit; & quid si habuisset, anne Cantoriam in omnibus Mensibus adhuc electivam & sub reservationibus ratione Mensium non cadentem contulisset? in Beneficiis itaque Mense alias Apostolico vacantibus Capitula vel alii Inferiores Collatores nec ullum actum provisionis in medium adducere potuerunt, quo se ostenderent Sede Papali vacante in omnibus Mensibus esse Collatores ante lapsum trimestris, ubi tamen plures actus possessorios Sede Papali vacante & in Mensibus alias Apostolicis pro Eminentissimis Archi Episcopis Sedis Mog. attulimus: Vide Würdtwein subsid. dipl. Tom. I. N. XVI. in f.

XIII. Archi- & Episcopi Germaniæ mox post Electionem, ante consecrationem vel confirmationem Regalibus investiendi sunt per Concordata Calixtina: u) quia a) in Germania majores difficultates congregandi Concilium comprovinciale, vel Metropoliticum cum aliquot Episcopis, præcipue ubi Metropolita aulam vel castra Cæsaris adhuc sequebatur, inde non est in memoria, quod Epis-

 co-

u) Ibi -- *Electus autem Regalia per sceptrum a Te recipiat.*

copus in Germania prius consecrationem, quam Regalia receperit. b) Mox ut Electus a Capitulo solet publice in Ecclesia præsentari Commissario Cæsareo, qui confert administrationem Regalium, solemnis vero investitura dein post confirmationem conceditur. Imo. c) si mora Romæ quoad confirmationem nectitur, tamen investiendus est in Regalibus, ut fert Comitiale Conclusum 1. Octobr. 1576 in casu Episcopi Verdunensis, & Anno 1716 dum Romæ admissio postulationis in Trevirensem Archi - Episcopum differebatur. x). d) Id quod aliis Electoribus sæcularibus sanguinis vel hæreditaria successio, & providentia Majorum ratione territorii sæcularis tribuit, idem in principibus Ecclesiasticis efficit Electio y) e) Inspecta jam Juris communis dispositione Ecclesia Episcopalis non dicitur vacare, nisi usque ad Electionem successoris, nam post Electionem est ipso Jure consumpta Ecclesiæ vacatio, & Episcopus statim consequitur ea omnia, quæ sunt Jurisdictionis, & sic potest conferre beneficia, etiamsi nondum ceperit Ecclesiæ possessionem. z) t) Posterior

x) Vid. Concord. Nation. Germ. integra *Tom. II. à pag.* 18. Clar. D. Steinhauser *in Observat. ad Mascovii Caput V. Anno* 1773. *Salisburgi editis* §. *IV. n.* 15.

y) Ut *in dissert. ad Concord. Germ. de Electione Archi- & Episcop. cap. II.* §. *XXVI. n. II.*

z) Juxta Gloss. *in cap. Transmissam* 15. *in verb. de talibus de Elect.* Barbosa, Panormit. Rota apud Pitonium *discept. Eccles. XII. n.* 9.

ſterior extravagans Bonifacii VIII. *a*) diſponit quidem, Epiſcopos, qui apud Sedem Apoſtolicam promoventur, ad commiſſas eis Eccleſias absque literis ejusdem Sedis eorum promotionem continentibus accedere vel bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtrationem accipere non præſumant; aſt non tenet hoc in caſu, cum Promotio ad Archi-Epiſcopatum fiat in Germania via electionis; ubi poſſunt omnes Epiſcopi ceu in locis valde remotis uti in temporalibus ita in ſpiritualibus adminiſtrare *b*). Similiter reſpectu Cardinalium inapplicabilis eſt extravagans citata.

XIV. Et profecto Eccleſiæ Moguntinæ Sedes ſicut amplitudine Jurium in profanis, ita in Sacris illi competentium hodie in Germania omnium prima eſt. Germaniæ primæ Metropolim fuiſſe nemo dubitat *c*) Trevirenſis ſimiliter Eccleſia Metropolis Galliarum & Belgicæ primæ, Colonienſis Metropolis Germaniæ ſecundæ, idque jam ex diviſione profanâ Imperii: imo Primatis nomen tribus his Eccleſiarum Archi-Epiſcopis conceſſum fuiſſe veterum monumenta comprobant. *d*) At primatus

a) *Cap. injunctæ* 1. *de Elect. inter communes.*

b) Pirrhing *tit. de Elect. n.* 27. Baumgærtner *eod.* §. 12. *in f.*

c) Conf. Horix *quæſtio inauguralis in actu promotionis de Anno* 1767. *Mog. apud de Cramer p.* 111. Wetzlariſche Nebenſtunden *pag.* 373 & 74.

d) Vid Papebroch. *act. Ss. Tom.* 1. *Jun. ad vitam S. Norberti.* Struv. *Corp. Juris publ. cap.* 18. §. 1. *in*

matus titulum nostris temporibus non amplius affectant hi Archipræsules, etiam Trevirenses jam ab aliquot sæculis hoc primatûs titulo abstinuere. Nolim hic pluribus disserere, qui sint Eminentissimi in Imperio, Archi Cancellarii per Germaniam per Galliam & regnum Arelatense per Italiam, Electores Imperatoris, Ejusdem Neven, und Churfürsten, sed qui in Ecclesia; unum sufficiat privilegium Papale Benedicti VII. P. M. *e*) & illud Innocentii

not. 98. & §. *VII. in not.* 27. ibi de Hildeberto, dicit Wittichindus, *quod summi Pontificatus Moguntiacæ Sedis fastigium promeruisset.* Marianus Scotus ad Annum 750. *Pipinus in civitate Successionum, a S. Bonifacio Archi-Episcopo in Regem unctus regni honore sublimatus est: & deinde post Papam secundus habetur Moguntinus Archi-Episcopus usque in hodiernum diem.* Lambert. Schaffnab. ad Annum 1054. *Imperatoris filius Heinricus consecratus est in Regem Aquisgrani ab Hermanno Coloniensi Archi-Episcopo, vix & ægre super hoc impetrato consensu Luipoldi Archi-Episcopi, ad quem negotiorum regni dispositio potissimum pertinebat.* Ad Annum 1073. *bis accensus Archi-Episc. Moguntinus, cui potissimum propter primatum Moguntinæ Sedis eligendi & conferendi Regis auctoritas deferebatur.* Adde Honthemium Histor. Trevir. *Prodrom. f* 321. & *seq.* Goldast. *tom.* I. *p.* 265. ubi ejusdem primatûs meminit Fridericus I. Imp.

e) Apud de Gudenus *in Cod. diplom.* exhibente Anecdota *ab Anno* 881 *ad MCCC. Diplom. VI.* ad Willigisum Archi-Episc. Anno 975. - - - *quo in tota Germania & Gallia post summum culmen Pontificis in omnibus Ecclesiasticis Negotiis, id est, in Rege consecrando, & Synodo habenda cæteris omnibus tam Archi-*

centi III. ad Moguntinum *f*) Consectanee verficatur in Eminentissimis Electoribus illud Innocentii IV. *g*) *alios, quantumcunque plenam legationem obtineant, conferendi Beneficia nullam habere potestatem, nisi hoc alicui specialiter duxerimus indulgendum, quod in fratribus noluimus observari, quia sicut honoris prærogativa lætantur, sic Authoritate funguntur ampliori.*

XV. Postremo jam alibi *h*) fusius deductum fuit, Jus Originarium ac nativum conferendi Beneficia jam antea competens, saltem Archi Episcopis Electoribus si non sartum tectumque, ad minimum in Alternativa Mensium taliter quoad Menses Apostolicos innovatum vel compensatum adeo, ut Hi, quanquam alia Jura Singularia, qualia sunt confirmare Episcopos suæ Provinciæ amiserint, tamen Menses hos Apostolicos æquivalenti commodo *tanquam suos* reportarint ob præstantiam meritorum atque alia edita erga Sanctam Sedem fidei & observantiæ argumenta

Episcopis quam & Episcopis Apostolica Authoritate, sicut justum & rectum esse videtur praemineas.

f) In Registro Ep. XXII. *sicut frequenter tibi proposuimus viva voce, non est, qui post Romanum Pontificem vel in Ecclesia Romana vel in Imperio Romano tantum locum obtineat, quantum obtines in utroque* Struv. *l. cit. in not.* 99.

g) *In cit. cap.* 1. *de off. leg. in* 6.

h) Vid. *differt. Jur. publ. Eccl. ad Concord. Germ. de natura & indole eorum ut sunt pacta Mog.* 1771. *edit. cap. IV.* §. *V. VI. & VII.* per totum.

ta *i*). Itaque Jus illud priſtinum & originarium in alio ſimili Jure ſacro vel Indulto ſtabilitum vel innovatum fuit quoad Menſes iſtos, & cum id factum ſit *per modum remunerationis*, neque ceſſant Indulta obita concedentis, neque Jus Archi-Epiſcopis Electoribus in his menſibus alias Apoſtolicis ſtabilitum per Sedis Apoſtolicæ vacantiam impeditur; igitur ſi Eminentiſſimi Archi Epiſcopi Electores hos Menſes ſemel ſuos habeant (luctuoſiſſimo enim illo tempore Concilii Baſileenſis amplioribus Pontificiæ liberalitatis favoribus ſe dignos, exhibuere) quis Eosdem jam in his Menſibus alias Apoſtolicis vacantia Beneficia conferre poſſe ex ſolo obitu S. Pontificis denegabit? quis Sede Papali vacante renovationem Indulti prætendere poterit? cum eo ipſo & ſtante lege renovationis jam favorabiliter ceſſi ſint Menſes, & Sede Papali vacante ſine renovatione ſint quaſi Archi-Epiſcopales, in quibus Eminentiſſimi Archi-Epiſcopi Elect. erga bene meritas perſonas gratiarum Authoritatis Apoſtolicæ exhibitione munifici eſſe poſſint.

i) *Cit. diſſert. cap. IV. §. IV. N. IV. VI. & VII.* L. B. de Schmidt *in Comm. ad proc. ſum. Bav. tom.* I. *p.* 135.